



POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I ROZWOJU



UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO



Projekt „**Aglomeracja konińska – współpraca JST kluczem do nowoczesnego rozwoju gospodarczego**”
jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013

STRATEGIA ROZWOJU OBSZARU FUNKCJONALNEGO AGLOMERACJI KONIŃSKIEJ

Konin 2014

Zadanie realizowane przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej przyznanych w ramach „Konkursu na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” ogłoszonego przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (obecnie Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju)

**Strategia realizowana
na zlecenie:**

Starostwo Powiatowe w Koninie

Aleje 1 Maja 9

62-510 Konin

(Lider projektu „Aglomeracja konińska – współpraca JST kluczem do nowoczesnego rozwoju gospodarczego”)

Wykonawca:

Nazwa wykonawcy

KONSORCJUM:

Lider Projekt Sp. z o.o.

Aleje K. Marcinkowskiego 1/3

61-745 Poznań

EU-CONSULT Sp. z o.o.

Ul. Wały Piastowskie 1

80-855 Gdańsk

Termin realizacji:

Opracowanie i realizacja:

luty – lipiec 2014

Spis treści

Streszczenie	5
Wykaz skrótów stosowanych w tekście Strategii.....	6
I. Wstęp	8
1. Omówienie celu sporządzania strategii.....	8
2. Charakterystyka nowych kategorii narzędzi planowania rozwoju w Polsce w odniesieniu do wspólnotowych, krajowych i regionalnych dokumentów.....	10
3. Metodologia prac nad dokumentem.....	14
II. Diagnoza obecnego stanu społeczno-gospodarczego Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej	16
1. Charakterystyka obszaru	16
2. Zagospodarowanie terenu	20
3. Zasoby i stan środowiska	33
4. Rolnictwo.....	45
5. Sytuacja demograficzna i rynek pracy	64
6. Poziom przedsiębiorczości	88
7. Mieszkalnictwo	95
8. System edukacyjny (oświata i szkolnictwo).....	103
9. Ochrona zdrowia, pomoc społeczna i bezpieczeństwo mieszkańców	114
10. Infrastruktura komunikacyjno – techniczna	124
11. Dziedzictwo i dostęp do kultury	141
12. Sport, turystyka i wypoczynek.....	149
13. Potencjał i partnerstwo na obszarze OFAK.....	160
III. Prognoza trendów rozwojowych dla OFAK do 2030 r.	168
IV. Analiza SWOT.....	174
1. Wprowadzenie, przebieg prac	174
2. Mocne strony	177
3. Szanse	178
4. Słabe strony	179
5. Zagrożenia	181
6. Metody wyboru modelu strategii	181
7. Wyniki – wybór modelu działania strategicznego.....	183
V. Misja, obszary rozwojowe i wizja strategiczna	185
1. Cel główny i obszary strategiczne.....	187
VI. Ogólna koncepcja rozwoju Aglomeracji Konińskiej.....	188
VII. Przebieg konsultacji społecznych	193
1. Opis grupy respondentów	193
2. Wyniki badań.....	194

VIII. Zestawienie celów Strategii	198
1. Uzasadnienie wyboru celów	198
2. Dom strategiczny	204
IX. Relacja OFAK do innych dokumentów	206
1. Odniesienie do zatwierdzonych i projektowanych strategii rozwoju obszaru, polityk wspólnotowych, krajowych i regionalnych	206
2. Wnioski z przeglądu dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym	216
X. Działania strategiczne	223
XI. Podmioty realizujące Strategię	288
1. Źródła finansowania	289
XII. Tryb i zasady monitoringu i ewaluacji postępów wdrażania Strategii	291
1. Monitoring Strategii rozwoju Aglomeracji Konińskiej	291
2. Ewaluacja	293
XIII. Zakończenie. Zasady aktualizacji Strategii rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej	296
Bibliografia:	297
Spisy tabel, rycin, fotografii.	300
Załączniki	303

Streszczenie

Obszar Funkcjonalny Aglomeracja Konińska (OFAK) współtworzą samorzady: Miasta Konina, powiatu konińskiego (ziemskiego) oraz 14 gmin wchodzących w skład tego powiatu. Inicjatywa współpracy na rzecz problemów przekraczających granice poszczególnych gmin zaowocowała podpisaniem listu intencyjnego i podjęciem sporządzania wspólnych dokumentów rozwojowych, między innymi niniejszej strategii.

OFAK zajmuje powierzchnię 1660 km², zamieszkałą przez ponad 206 tys. osób, w tym niespełna 78 tys. w Koninie. Społeczno-gospodarczy wizerunek obszaru ukształtowała powojenna rozbudowa zagłębia węgla brunatnego oraz zespołu elektrowni Pątnów i Konin. Procesy te spowodowały umocnienie funkcjonalnych powiązań wewnątrz obszaru, zwłaszcza powstanie jednolitego rynku pracy. Mimo znacznego uprzemysłowienia znaczna część ludności (prawie 50%) utrzymuje się ze źródeł rolniczych, a 55% mieszka na wsi. Bezrobocie jest wysokie – średnio ponad 16%.

Aglomeracja odznacza się korzystnym położeniem w układzie transportowym Polski i Europy (autostrada A2, drogi krajowe nr 25, 92 i 72, linia kolejowa E-20, żeglowna Warta), znacznymi zasobami węgla brunatnego i dużym zasobem wykwalifikowanych kadr pracowników, głównie z przygotowaniem technicznym. Aglomerację charakteryzuje zróżnicowanie poziomu rozwoju poszczególnych gmin i ogólne niedobory infrastruktury, głównie kanalizacyjnej, oraz słaby dostęp do wielu usług, szczególnie zdrowotnych.

Rolnictwo, mające trudne warunki, wykazuje średnią towarowość i brak specjalizacji. Aglomeracja odznacza się cennymi zasobami naturalnymi, prawie 40% powierzchni zajmują obszary chronione. Obszar skupia znaczną liczbę zabytków ze wszystkich okresów historycznych dziejów Polski, szczególnie obiektów sakralnych. Najbardziej znanym jest Sanktuarium Maryjne w Licheniu, które odwiedza 1 milion osób rocznie. Potrzeba jednak wypracowania kompleksowej, konkurencyjnej oferty turystycznej Aglomeracji.

Walory położenia i inne wspomniane wcześniej zasoby nie są wystarczająco wykorzystane. Wszystko to w powiązaniu z głęboką restrukturyzacją gospodarki po 1989 r. i niepewnymi perspektywami dominujących gałęzi gospodarki OFAK powoduje, że Aglomeracja weszła w ostatnich latach w widoczny kryzys demograficzny i rynku pracy.

Nowe możliwości rozwojowe, współpraca terytorialna i nowa perspektywa finansowa UE 2014-2020 powodują, że możliwe jest przezwyciężenie słabych stron Aglomeracji oraz rozwinięcie przewag konkurencyjnych przez lepsze wykorzystanie miejscowych (endogenicznych) zasobów.

Istnieją szanse na rozwój produkcji w oparciu o czystą energię, lokalizację nowych rodzajów działalności gospodarczej na terenach inwestycyjnych, rozwój działalności logistyczno – magazynowej, nowe kierunki gospodarki turystycznej w oparciu o zasoby wód geotermalnych i dziedzictwo kulturowe.

Na podstawie wypracowanej diagnozy, w oparciu o analizę SWOT wybrany został model strategii zintegrowanej, o charakterze parasolowym. W ramach 3 kluczowych obszarów strategii, za jakie uznano:

- współpracę,
- gospodarkę,
- społeczeństwo i warunki życia,

Wyznaczono 6 celów strategicznych, podzielonych na 25 celów szczegółowych, a te z kolei na 46 działań. Dla poszczególnych działań wyznaczono możliwe sposoby finansowania – wsparcia zewnętrznego, zestaw działań komplementarnych oraz podmioty realizujące. Określono też ogólne zasady ewaluacji i monitoringu dokumentu, czemu służyć mają opracowane zestawy wskaźników produktu, rezultatu oraz strategiczne.

Strategia rozwoju OFAK jest też dokumentem bazowym dla 5 innych strategii sektorowych:

- Studium rozwoju transportu zrównoważonego OFAK,
- Studium rozwoju gospodarczego OFAK wraz z programem promocji terenów inwestycyjnych OFAK,
- Planu zrównoważonego gospodarowania energią OFAK,
- Strategii rozwoju turystyki OFAK wraz z programem rozwoju komunikacji rowerowej,
- Analizy dotyczącej możliwości tworzenia klastrów i innych powiązań przedsiębiorstw na terenie OFAK.

W celu sprawnego wdrażania Strategii postuluje się utworzenie stosownej instytucji, w formie związku celowego.

Wykaz skrótów stosowanych w tekście Strategii

bd – brak danych

DK – droga krajowa

GUS – Główny Urząd Statystyczny

JST – jednostka samorządu terytorialnego

KWB, Kopalnia – PAK Kopalnia Węgla Brunatnego Konin S.A.

MPZP – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

NSP - Narodowego Spisu Powszechnego

OFAK - Obszar Funkcjonalny Aglomeracja Konińska

OZE – odnawialne źródła energii

PI – Priorytet Inwestycyjny (w WRPO lub PO)

PO IiŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020 (projekt)

PO IR – Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014 – 2020 (projekt)

PO PT - Program Operacyjny Pomoc Techniczna 2014 – 2020 (projekt)

PO WER - Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014 – 2020 (projekt)

PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014 – 2020 (projekt)

Strategia – niniejsza Strategia Rozwoju OFAK

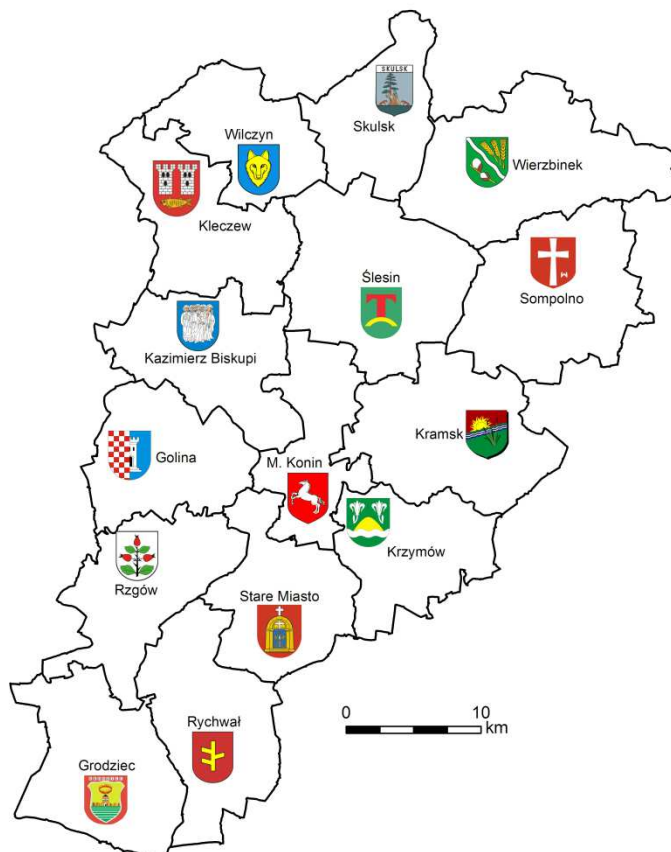
WRPO – Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014 – 2020 (projekt)

I. Wstęp

1. Omówienie celu sporządzania strategii

Aglomeracja Konińska to silnie powiązany funkcjonalnie obszar, którego centrum stanowi Konin wraz z pierścieniem otaczających gmin, będących terenem zintensyfikowanej suburbanizacji.

Ryc. 1 Mapa Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej w układzie gmin.



Źródło: Starostwo Powiatowe w Koninie.

Zmieniająca się w sposób znaczący rzeczywistość społeczno-gospodarcza Aglomeracji, w tym zmiana trendów demograficznych, przekształcenia gospodarcze i strukturalne przestrzeni miejskiej, podmiejskiej oraz wiejskiej, wymusza na samorządach lokalnych potrzebę intensyfikowania współpracy.

Jak wskazują przykłady integracji gmin w ramach aglomeracji miejskich, zarówno te funkcjonujące już od wielu lat w Europie jak i coraz liczniejsze inicjatywy polskich samorządów, budowanie trwałych fundamentów dla współpracy ponad granicami administracyjnymi jest bezwzględnym wymogiem współczesności i warunkiem poprawy konkurencyjności aglomeracji w wymiarze krajowym oraz międzynarodowym.

Działania te w Aglomeracji Konińskiej rozpoczęły się stosunkowo niedawno, w 2012 roku. Z inicjatywy władz Powiatu Konińskiego pojawiła się idea utworzenia Aglomeracji Konińskiej – partnerstwa skupiającego Miasto Konin, wszystkie samorządy gminne powiatu konińskiego oraz Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie i Konińską Izbę Gospodarczą.

W wyniku tych zabiegów podpisano 28 czerwca 2012 r., list intencyjny w sprawie utworzenia Aglomeracji Konińskiej, który był podstawą do dalszych kroków, w wyniku których pozyskano środki na realizację projektu „Aglomeracja konińska – współpraca JST kluczem do nowoczesnego rozwoju gospodarczego” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007 – 2013.

Głównym celem projektu jest integracja działań publicznych i utrwalenie potencjału rozwojowego Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej (OFAK). Celami szczegółowymi są:

1. Identyfikacja wspólnych celów rozwojowych obszaru funkcjonalnego.
2. Wzmocnienie istniejącej współpracy partnerów samorządowych.
3. Promowanie terytorialno – funkcjonalnego podejścia do polityki regionalnej.

Zamierzonym efektem realizacji tego zadania ma być partnerska współpraca wszystkich samorządów na niniejszym terenie w celu trwałego i zrównoważonego rozwoju każdej z jednostek. Przystąpienie do sporządzania niniejszej Strategii jest wynikiem zidentyfikowania problemów rozwojowych przekraczających granice poszczególnych gmin, oraz pragnienia wzmocnienia i utrwalenia potencjału rozwojowego terytorium.

Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej ma w zamierzeniu obejmować okres lat 2014-2020 z możliwością aktualizacji i przedłużania.

2. Charakterystyka nowych kategorii narzędzi planowania rozwoju w Polsce w odniesieniu do wspólnotowych, krajowych i regionalnych dokumentów

2.1 Omówienie strategii Europa 2020

Zagadnienia związane z rozwojem aglomeracji miejskich zarówno w Europie, jak i w Polsce przybrały znacząco na znaczeniu w szczególności w ostatnich 20 latach. Jest to konsekwencja realizowanej przez Unię Europejską polityki regionalnej, której główny filar stanowią kluczowe dla rozwoju w tym obszarze dokumenty strategiczne. Należy do nich przede wszystkim przede wszystkim **Strategia Unii Europejskiej – Europa 2020**, stanowiąca reakcję państw członkowskich na postępujące zmiany społeczno-gospodarcze. Celem strategii jest poprawa konkurencji Europy w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym, przy jednoczesnej poprawie standardów życia mieszkańców. Strategia Europa 2020 obejmuje trzy wzajemnie powiązane ze sobą priorytety:

1. Rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji,
2. Rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej,
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Duży nacisk kładzie się na wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości, modernizację transportu i poprawę efektywności energetycznej. Z punktu widzenia integracji działań na obszarach zurbanizowanych istotne znaczenie ma równowaga terytorialna i funkcjonalna, ze szczególnym uwzględnieniem ładu przestrzennego. Ważny jest też rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – gospodarka charakteryzująca się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniająca spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną. Wskazane w strategii kierunki rozwoju są nierozzerwalnie związane ze wzmocnieniem pozycji obywateli poprzez zapewnienie wysokiego poziomu zatrudnienia, inwestowanie w kwalifikacje oraz modernizowanie rynków pracy, aby pomóc ludziom przewidywać zmiany i radzić sobie z nimi oraz móc budować spójne społeczeństwo.

Na okres programowania 2014-2020 Komisja Europejska przyjęła szereg nowych założeń, modyfikujących sposób realizacji polityki spójności. Zachęca się do stosowania różnych instrumentów finansowych, celem skutecznej realizacji projektów, w tym zapewnienia wkładu własnego. Instrumenty te mogą być określane przez państwa członkowskie. Mogą być to partnerstwa publiczno – prywatne, instrumenty komercyjne.

Podejście efektywnościowe będzie polegać na rokrocznej kontroli rozliczeń z państwami członkowskimi. Wskazano, aby wypłacać corocznie 90% kwot należnych państwu – członkowi UE, a pozostałe po dokonaniu kontroli i uzyskaniu całkowitej pewności co do prawidłowości dokonania wydatków.

2.2 Wytyczne dla poszczególnych funduszy

Dla regionów mniej rozwiniętych w skali UE (do których należy także Wielkopolska) przewiduje się możliwość wsparcia szerokiej gamy projektów inwestycyjnych, zgodnie z lokalnymi potrzebami. Jednak również i te regiony będą musiały przeznaczyć co najmniej 50% funduszy otrzymywanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) na

zapewnienie efektywności energetycznej i odnawialne źródła energii oraz na wdrażanie innowacji i wspieranie sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP).

Co najmniej 20% środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) ma być przeznaczony na zwalczanie ubóstwa i integrację społeczną. Promowane będą działania z udziałem partnerów społecznych i organizacji pozarządowych (NGO).

W ramach funduszu spójności (FS) możliwe będzie wspieranie inwestycji w energetykę, pod warunkiem pozytywnego wpływu na środowisko.

Wskazane nowe podejście do polityki regionalnej oznacza, że działania realizowane w jej ramach powinny opierać się na:

- ukierunkowaniu interwencji publicznej na wzmacnianie konkurencyjności regionów,
- większym wykorzystaniu przewag konkurencyjnych i potencjałów rozwojowych regionów,
- wspieraniu tworzenia wieloletnich, zdecentralizowanych polityk rozwojowych odnoszących się do wszystkich regionów,
- odejściu od rozproszonej interwencji na rzecz skoncentrowanych inwestycji.

2.3 Omówienie dokumentów krajowych (Długookresowej i Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju, KSRR, KPZK 2030)

Zmiany społeczno-gospodarcze, jakie nastąpiły w Polsce w ostatnich kilkunastu latach wymusiły zmianę podejścia do szeroko rozumianego rozwoju kraju, czego wyrazem jest długookresowa **Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030** - Trzecia fala nowoczesności, oparta na diagnozie przedstawionej w raporcie Polska 2030 Wyzwania Rozwojowe. Diagnoza ta jest podstawą wszystkich tworzonych obecnie na szczeblu rządowym w Polsce strategii zintegrowanych.

Celem głównym Strategii Polska 2030 jest poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce. Cele strategiczne wskazano w rozdziale IX w tab. 43.

Strategia Polska 2030 porusza także zagadnienia związane z rozwojem aglomeracji miejskich. Oprócz wspierania biegunów wzrostu, którymi są największe w kraju metropolie i ośrodki regionalne, wyzwaniem strategicznym jest także budowanie wewnętrznych potencjałów wzrostu w ośrodkach peryferyjnych. Czynnikiem ich rozwoju będzie absorpcja impulsów rozwojowych płynących z metropolitalnych biegunów wzrostu do ich zaplecza. Wyraz tych interwencji odzwierciedlony został w celu strategicznym nr 8 "Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych". Polityka gospodarcza państwa musi się koncentrować na likwidacji zapóźnień oraz wspieraniu nowych przewag konkurencyjnych tychże ośrodków. Podstawą przewag jest rozwój gospodarki opartej na wiedzy, dostępność transportowa oraz wewnętrzne i zewnętrzne powiązania funkcjonalne. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju rozwija i modyfikuje zaproponowany w raporcie diagnostycznym Polska 2030 – Wyzwania Rozwojowe model polaryzacyjno – dyfuzyjny równoważenia rozwoju, zastępując go modelem terytorialnego równoważenia rozwoju (dyfuzji). Model terytorialnego równoważenia rozwoju charakteryzuje też pozostałe dokumenty strategiczne dotyczące rozwoju regionalnego w perspektywie do 2030 r. – Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju oraz Średniookresową Strategię Rozwoju Kraju 2020.

W systemie strategicznego zarządzania rozwojem kraju nie mniej istotnym niż Strategia Polska 2030 dokumentem jest **Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020: aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo**. Określa ona kluczowe dla rozwoju kraju cele strategiczne dla realizacji działań rozwojowych, możliwych do sfinansowania w perspektywie finansowej Unii Europejskiej 2014-2020. W tym przypadku wyznacza się trzy obszary strategiczne:

1. Sprawne i efektywne państwo,
2. Konkurencyjna gospodarka,
3. Spójność społeczna i terytorialna.

To właśnie w tych trzech obszarach koncentrują się główne działania oraz niezbędne interwencje w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych kraju. Strategia Rozwoju Kraju 2020 stanowi również odniesienie na gruncie krajowym dla nowej generacji dokumentów strategicznych, przygotowywanych w Polsce na potrzeby programowania środków Unii Europejskiej tj. umowy partnerstwa i programów operacyjnych.

Jedną z dziewięciu strategii zintegrowanych jest **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie**, przyjęta 13 lipca 2013 r. W KSRR określono trzy podstawowe cele polityki regionalnej:

1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”),
2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”),
3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”).

Dokument wprowadza specjalną kategorię obszarów – tzw. obszary strategicznej interwencji (OSI), do których będzie w szczególny sposób adresowana polityka regionalna. Są to zarówno podstawowe obszary koncentracji procesów rozwoju społeczno-gospodarczego kraju i regionów, tj. główne ośrodki miejskie wraz z ich zapleczem funkcjonalnym oraz obszary poza bezpośrednim zasięgiem oddziaływania tych ośrodków. To właśnie te obszary wymagają wzmocnienia potencjałów do rozwoju i stworzenia lub poprawy warunków dla zwiększenia absorpcji i rozprzestrzeniania procesów rozwojowych, zogniskowanych w głównych ośrodkach miejskich.

Strategia dość szeroko odnosi się do problematyki rozwoju miast i obszarów zurbanizowanych. Wspierane będą również rozwiązania integrujące przestrzeń funkcjonalną obszarów miejskich w zakresie zagospodarowania przestrzennego, transportu zbiorowego (infrastruktury, taboru i rozwiązań organizacyjnych), usług komunalnych i rynku pracy.

Jednym z najistotniejszych dokumentów strategicznych, określających kierunki interwencji w latach 2014-2020 trzech polityk unijnych w Polsce – Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej Wspólnej Polityki Rybołówstwa jest **Umowa Partnerstwa**, wynegocjowana z Komisją Europejską i przyjęta 21 maja 2014 r. W pracach nad przygotowaniem Umowy wzięto pod uwagę zapisy unijnych i krajowych dokumentów strategicznych oraz dotychczasowe doświadczenia związane z wdrażaniem perspektywy 2004-2006 i 2007-2013. Instrumentami realizacji Umowy Partnerstwa są krajowe programy operacyjne i regionalne programy operacyjne.

Łącznie opisane trzy dokumenty tworzą spójny system dokumentów strategicznych i programowych na nową perspektywę finansową 2014-2020.

Wszystkie opisane dokumenty strategiczne umiejscawiają wymiar terytorialny, jako istotny element wszystkich polityk i działań publicznych o charakterze rozwojowym. Ze względu na znaczenie dla ogółu procesów rozwojowych, szczególnym obszarem działań polityki publicznej ukierunkowanej terytorialnie są obszary miejskie. Wspomniane dokumenty określają różne aspekty działań polityki rozwoju wobec obszarów miejskich, brak jednak kompleksowej wykładni tej polityki, np. tak jak ma to miejsce w przypadku obszarów wiejskich. W związku z tym, sformułowanie krajowej polityki miejskiej staje się niezbędnym elementem działań Rady Ministrów, mających na celu zwiększenie skuteczności i efektywności działań ukierunkowanych terytorialnie. Obszary miejskie zgodnie z zapisami KPZK 2030 należy przy tym traktować funkcjonalnie, a nie administracyjnie.

Założenia Krajowej Polityki Miejskiej stanowi zbiór wytycznych dla prowadzenia polityki wobec miast. Jest zbiór najważniejszych informacji, w tym zasad, celów i instrumentów rozwojowych, mechanizmów koordynacji i roli podmiotów oddziałujących na rozwój obszarów miejskich.

Podmiotem krajowej polityki miejskiej jest rząd oraz jednostki samorządu terytorialnego: województwa, powiaty i miasta na prawach powiatu, gminy miejskie, gminy miejsko-wiejskie oraz wiejskie na obszarach zurbanizowanych, wchodzące w skład obszarów funkcjonalnych miast. Zgodnie z założeniami Krajowej Polityki Miejskiej podmiotami polityki miejskiej mogą zostać także podmioty reprezentujące obszary funkcjonalne największych miast w formie związków jednostek samorządu terytorialnego, wchodzących w skład miejskich obszarów funkcjonalnych.

Polityka miejska odnosi się zatem do wszystkich typów miejskich obszarów funkcjonalnych, określonych w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. Dla zwiększenia jakości tych działań niezbędne jest wprowadzenie obowiązku przygotowania strategii rozwojowych obejmujących jednostki administracyjne wchodzące w skład obszaru funkcjonalnego i przygotowanie odpowiednich planów zagospodarowania przestrzennego, co oznacza z kolei konieczność uprzedniego dokonania delimitacji obszarów funkcjonalnych.

2.4 Kwalifikacja OFAK jako obszaru funkcjonalnego, zasadność delimitacji

Dyskusja o ustroju aglomeracji miejskich w Polsce toczy się już od początków transformacji ustrojowej. Szczególnego znaczenia nabrała ona dopiero po przystąpieniu Polski do struktur Unii Europejskiej w 2004 roku. Z uwagi na powszechność zagadnienia rozwoju obszarów aglomeracji miejskich, stanowiących przedmiot licznych strategicznych dokumentów na poziomie krajowym oraz europejskim konieczne jest zdefiniowanie podstawowych pojęć, związanych z rozwojem obszarów miejskich. Przyczyni się to do usystematyzowania występującej niejednoznaczności pojęciowej.

Aglomeracja miejska

Aglomeracja miejska jest to obszar silnie zurbanizowany o specyficznych właściwościach, powstałym, jako efekt procesu koncentracji zabudowy. Swym zasięgiem obejmuje nie tylko miasto centralne, ale także powiązany obszar silnego oddziaływania.

Miejskie obszary funkcjonalne (MOF)

Termin ten stosunkowo niedawno pojawił się w polskich dokumentach strategicznych i planistycznych tj. Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020, Założeniach Krajowej Polityki Miejskiej a przede wszystkim w koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. Obszary funkcjonalne rozumiane są one jako obszary charakteryzujące się wspólnymi cechami geograficznymi (społeczno-gospodarczymi i przestrzennymi). W MOF, zgodnie z dokumentami krajowymi, ze względu na stopień złożoności zagadnień społeczno-gospodarczych i przestrzennych oraz ze względu na konieczność zwiększenia koordynacji i efektywności działań publicznych, powinny być stosowane specjalne rozwiązania planistyczne (obowiązek delimitacji), strategie rozwoju oraz plany zagospodarowania przestrzennego. Jednostki samorządu terytorialnego na terenach MOF realizować będą zintegrowane przedsięwzięcia w celu równoważenia rozwoju obszarów miejskich w Polsce.

Zgodnie z definicją KPZK miejski obszar funkcjonalny jest układem osadniczym ciągłym przestrzennie, złożonym z odrębnych administracyjnie jednostek. Obejmuje on zwarty obszar miejski oraz powiązaną z nim funkcjonalnie strefę zurbanizowaną. Na cele wyznaczenia MOF miasta podzielone zostały na cztery typy.

Konin został zaliczony do ośrodków subregionalnych. Wyznaczanie zasięgu MOF tego typu ośrodków w myśl założeń KPZK winno być dokonywane na szczeblu wojewódzkim. W myśl tych założeń delimitacja konińskiego MOF została dokonana przez Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego w Poznaniu w 2013 r. w opracowaniu „Zasady i kryteria wyznaczania obszarów funkcjonalnych w województwie wielkopolskim”. Jest to dokument wdrożeniowy zaktualizowanej Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku, modyfikujący i uzupełniający ustalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego, stanowiący wsparcie dla decyzji samorządu województwa.

Wyznaczony w ten sposób obszar funkcjonalny Konina obejmuje, oprócz Konina, gminy: Ślesin, Kramsk, Krzymów, Stare Miasto, Rzgów, Golina i Kazimierz Biskupi. Nie obejmuje natomiast Kleczewa, mimo bardzo silnych powiązań funkcjonalnych, z uwagi na dwukierunkowy charakter dojazdów do pracy.

Jak zaznacza się w omawianym dokumencie, wskazania przestrzenne tam zawarte „nie mają charakteru wykluczającego miast i gmin z udziału w realizacji zapisów Strategii”¹, a sam dokument ma charakter pomocniczy i przejściowy do czasu wprowadzenia nowej wersji Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego.

3. Metodologia prac nad dokumentem

Diagnoza stanu społeczno-gospodarczego OFAK została przeprowadzona w ujęciu statycznym i dynamicznym. W ujęciu statycznym zostały zaprezentowane te dane, które dla przedmiotu analizy są istotne wyłącznie jako aktualny obraz stanu. W ujęciu dynamicznym przeprowadzono analizę danych, których interpretacja jest istotna dopiero w ujęciu zmiany czasowej. Okres analizy obejmował zasadniczo lata od 2008 r. do danych aktualnych. W niektórych przypadkach konieczna była dłuższa retrospekcja (dotyczy to głównie

¹ Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego 2013. Zasady i kryteria wyznaczania obszarów funkcjonalnych w województwie wielkopolskim. Dokument wdrożeniowy zaktualizowanej Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku, s. 8

problematyki rolnictwa). Analiza dotyczyła zarówno danych indywidualnych dla poszczególnych gmin, jak i porównania stanu rozwoju w OFAK i na innych obszarach.

Wykonawca przeprowadził następujące czynności w ramach badań techniką analizy desk-research:

- Kwerenda źródeł danych – została wykonana w zdecydowanej części samodzielnie przez Wykonawcę. Po brakujące dane szczegółowe zwracano się do Zamawiającego lub gmin,
- Weryfikacja wiarygodności źródeł – została przeprowadzona przez Wykonawcę. Głównym kryterium oceny wiarygodności była ocena wiarygodności instytucji, w której dyspozycji są dane, lub która te dane opublikowała. Założono, że instytucje podwyższonego zaufania należą do sektora publicznego, bankowego oraz organizacji świadczących usługi na rzecz ludności i przedsiębiorstw o ugruntowanej pozycji w środowisku lokalnym. W przypadku braku zaufania do instytucji, która jest dysponentem danych, Wykonawca zaniechał dalszych czynności. W przypadku stwierdzenia wiarygodności źródeł danych Wykonawca przeprowadził selekcję danych istotnych i zbędnych. Dane istotne zostały poddane analizie i włączone w analizę strategiczną z podaniem źródła.

Głównym źródłem były wyniki diagnoz i badań społecznych otrzymane od Zamawiającego oraz Bank Danych Lokalnych GUS (BDL).

Dane wtórne zostały pozyskane samodzielnie przez Wykonawcę z wyjątkiem tych, których pozyskanie było możliwe wyłącznie za pośrednictwem Zamawiającego lub urzędów gmin (np. dane jednostek organizacyjnych lub spółek komunalnych). Dane były pozyskiwane na podstawie rozesłanych pism, listów elektronicznych (e-maili) lub bezpośrednio z oficjalnych stron internetowych. Stamtąd też zaczerpnięto teksty dokumentów strategicznych i planistycznych poszczególnych JST.

II. Diagnoza obecnego stanu społeczno-gospodarczego Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej

1. Charakterystyka obszaru

1.1 Podział administracyjny

Obszar Funkcjonalny Aglomeracja Konińska znajduje się w środkowej Polsce, we wschodniej części województwa wielkopolskiego. Zajmuje powierzchnię 1660 km², i składa się z Miasta Konina, ośrodka o charakterze subregionalnym, w latach 1975 – 1998 miasta wojewódzkiego, oraz Powiatu Konińskiego, w skład którego wchodzi 14 gmin, wśród nich:

- 5 gmin miejsko - wiejskich: Golina, Kleczew, Rychwał, Sompolno, Ślesin;
- 9 gmin wiejskich: Grodziec, Kazimierz Biskupi, Kramsk, Krzymów, Rzgów, Skulsk, Stare Miasto, Wierzbinek, Wilczyn.

Fot. 1 Panorama Konina i okolic z wieży widokowej na Złotej Górze (gm. Krzymów).



Źródło: Starostwo Powiatowe w Koninie

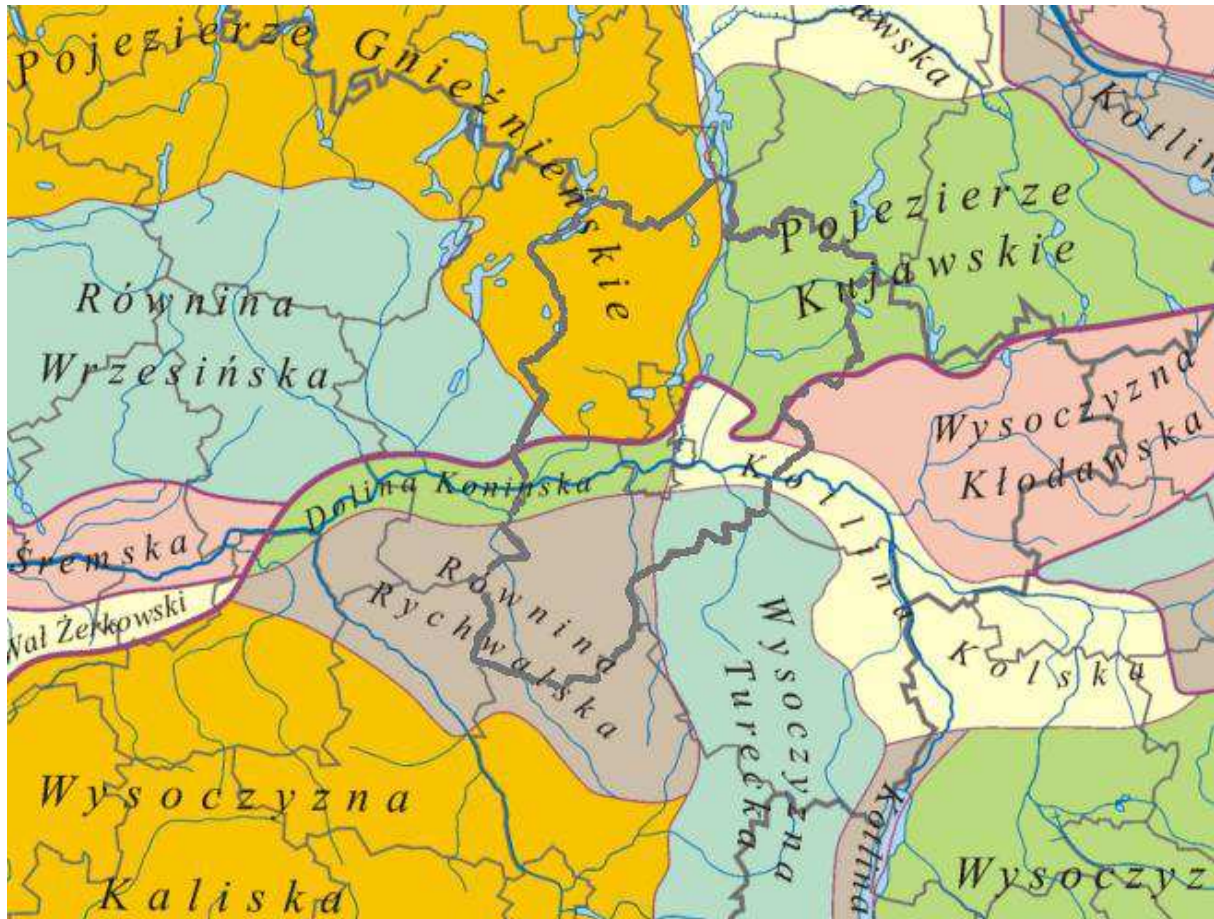
W pobliżu południowej granicy Konina przebiega autostrada A2, przez miasto zaś alternatywna dla niej droga krajowa (DK) nr 92, DK nr 25 z północy na południe, a także międzynarodowa trasa kolejowa Warszawa – Poznań – Berlin. Przez środkową część OFAK przepływa Warta, od której odgałęzia się kanał Warta – Gopło. Oba te szlaki stanowią śródlądowe drogi wodne. Takie położenie jest ogromnym atutem Aglomeracji Konińskiej. Potwierdza to wskaźnik międzygałęziowej dostępności transportowej, który należy do najwyższych w Polsce².

² Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 2012, Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Mapa Sieć

1.2 Położenie geograficzne

Według regionalizacji fizycznogeograficznej Polski teren OFAK stanowi mozaikę wielu mezoregionów, co wskazuje na zróżnicowanie przeszłości geologicznej i fizjografii terenu, zwłaszcza rzeźby. Przez obszar, z kierunku południowo-zachodniego na północny wschód przebiega maksymalny zasięg zlodowacenia bałtyckiego.

Ryc. 2 Położenie Aglomeracji Konińskiej na tle regionalizacji fizycznogeograficznej Polski.



Opracowanie własne na podstawie: http://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Mezoregiony_Kondrackiego.png, dn. 25.04.2014

Maksymalny zasięg zlodowacenia bałtyckiego (północnopolskiego) (zaznaczony na ryc. 1 linią fioletową) wyznacza zasięg Pojezierzy Południowobałtyckich (Makroregion: Pojezierze Wielkopolskie). Postój czoła lodowca przyczynił się do bogatego ukształtowania rzeźby terenu, falistej i pagórkowatej, urozmaiconej jeziorami, których obecnie na tym terenie jest 23. 11 z nich przekracza 50 ha powierzchni. Część jezior tworzy wraz z Kanałem Śleszińskim drogę wodną, między Wartą a Gopłem.

Na południe od tej linii rozciągają się Niziny Środkowopolskie (Makroregion: Nizina Południowowielkopolska). Tu, poza zboczami wyraźnie zagłębionej w stosunku do

transportowa; Monitor Polski (poz. 252).

Wskaźnik ten jest „syntetyczną miarą wzajemnej potencjalnej dostępności czasowej krajowych ośrodków osadniczych oraz węzłów transportowych (wewnętrznych i granicznych), uwzględniającą wszystkie podstawowe rodzaje transportu (w proporcji do ich udziału w pracy przewozowej) oraz ważoną poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego – za: Komornicki T., Śleszyński P., Rosik P., Pomianowski W. 2009. Dostępność przestrzenna jako przesłanka kształtowania polskiej polityki transportowej, Biuletyn KPZK PAN nr 241.

okolicznych terenów doliny Warty, stanowiącej część Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej ukształtowanie terenu przybiera formy łagodniejsze, brak też jezior naturalnych.

Przeszłość geologiczna terenu stanowi o zróżnicowaniu zasobów naturalnych i gleb oraz o atrakcyjności krajobrazu dla rozwoju turystyki.

1.3 Uwarunkowania historyczno - kulturowe

Obszar Funkcjonalny Aglomeracji Konińskiej odznacza się długotrwałą tradycją jednolitej przynależności administracyjnej związanej z Koninem. Ogólnie cały rozpatrywany obszar dzielił wspólną historię.

Ziemie te przed 1793 r. wchodziły w skład Rzeczypospolitej, stanowiąc część historycznej Wielkopolski. Po II rozbiórce Polski znalazły się pod panowaniem Pruskim, by po okresie Księstwa Warszawskiego przejść w 1815 r. (decyzją Kongresu Wiedeńskiego), w skład Królestwa Polskiego. Ziemia Konińska podlegała wszelkim przemianom kulturowym, społecznym i gospodarczym jakich doświadczało Królestwo, zachowując jednak pewną specyfikę.

Przeprowadzenie granicy państwowej spowodowało rozerwanie kształtowanego przez kilka wieków spójnego organizmu społeczno-gospodarczego. Tereny te, stanowiące zachodnie rubieże Imperium Rosyjskiego, stykające się przez pilnie strzeżoną granicę z Prusami, pozostawały przez długi czas peryferiami tego rozległego państwa. Z drugiej strony nawet pilnie strzeżona granica miała pewną przenikalność, przez co na Ziemię Konińską przenikały wzorce gospodarowania i prądy społeczne z terenu Prus i Zachodniej Europy³. Przygraniczne położenie powodowało też rozwój przemytu. Szczególnie znany jest przemyt gęsi z terenów gminy Skulsk na Kujawy⁴.

Pozostawanie na rubieżach nie sprzyjało rozwojowi społeczno-gospodarczemu, jednocześnie jednak wyrabiało w mieszkańcach zaradność i skłaniało do mobilności w poszukiwaniu pracy i zarobku. Powstanie styczniowe (1863) przebiegło tu w szczególnie ostrej, krwawej formie, znaczone licznymi bitwami i represjami, a także utratą praw miejskich przez 6 miasteczek. Na progu I wojny światowej był to obszar rolniczy ze stosunkowo niskim udziałem wielkiej własności ziemskiej, celowo pozbawionymi sieci kolejowej (poza nielicznymi kolejkami wąskotorowymi), z rzadką siecią dróg, nieuprzemysłowiony.

Odzyskanie niepodległości Polski w 1918 r. nie przyniosło oczekiwanej poprawy sytuacji gospodarczej. Nie było wodociągów i kanalizacji, a mieszkańcy boleśnie odczuli skutki kryzysów ekonomicznych z przełomu lat dwudziestych i trzydziestych. Rolnictwo w latach 30. XX w. wciąż dawało zatrudnienie 72% pracujących mieszkańców. Obsługę świadczyły liczne najczęściej małe zakłady, z których największym była uruchomiona w 1912 r. cukrownia w Gosławicach. Ożywienie przyniosło dopiero otwarcie linii kolejowej łączącej Poznań z Warszawą i budowa Kanału Ślesińskiego, łączącego Wartę z Notecią.

W czasie II wojny, podczas okupacji niemieckiej rozpoczęto w Koninie wydobywanie odkrywkowe płytko zalegającego węgla brunatnego. Po 1945 r. prace wydobywcze ponownie podjęto i znacznie zintensyfikowano, w wyniku czego powstało Konińskie Zagłębie Węgla Brunatnego wraz z dwoma elektrowniami oraz licznymi i dużymi zakładami przemysłowymi. W wyniku tego nastąpił gwałtowny wzrost liczby ludności i szybka rozbudowa miasta, miały

³ Kowalski M. 2000. Geografia wyborcza Polski. Przestrzenne zróżnicowanie zachowań wyborczych Polaków w latach 1989 – 1998. GeopoliticalStudies vol. 7, IGiPZ PAN, Warszawa.

⁴ Polska Niezwykła. Województwa Wielkopolskie i Lubuskie, 2009. Wyd. Demart, Warszawa.

miejsce procesy urbanizacyjne i zmiana gospodarczego wizerunku całego terenu OFAK. Był to jednocześnie okres gospodarki centralnie planowanej i regulowanej, wiążący się z nadmierną często eksploatacją środowiska, a w rolnictwie indywidualnym, jakie tu dominowało, czas utrwalenia wcześniejszej struktury i kierunków gospodarowania. Z rozbudową zakładów i osiedli mieszkaniowych nie wiązał się wystarczający rozwój infrastruktury społecznej i zaopatrzenia. W wyniku tego bardzo znaczna część mieszkańców obszaru zachowała związki z rolnictwem.

W ostatnich dekadach, po przemianach ustrojowych zapoczątkowanych w 1989 r., związanych z przywróceniem samorządności lokalnej, prywatyzacją gospodarki, otwarciem granic na przepływy towarów i kapitału nastąpiły głębokie zmiany w sytuacji demograficznej i na rynku pracy. Zamkniętych zostało wiele zakładów przemysłowych. Powstały nowe firmy reprezentujące nowe branże, wzrosła rola usług w gospodarce, w tym turystyki. Poszerzono zakres ochrony środowiska. Istotną okolicznością było włączenie Polski w struktury Unii Europejskiej, z czym wiążą się ostatnio sformułowane nowe założenia polityki rozwoju. W skali globalnej toczy się dyskusja o zmianach klimatu, zakresie eksploatacji zasobów naturalnych i stosowania poszczególnych nośników energii, z czym wiąże się kwestia bezpieczeństwa energetycznego. Wszystkie te okoliczności stanowią dla Aglomeracji Konińskiej poważne wyzwania, ale i szanse na ukształtowanie nowej drogi rozwoju, wykorzystującej unikalne możliwości i zasoby terytorium.

Obszar Funkcjonalny Aglomeracja Konińska charakteryzuje się korzystnym w skali Polski położeniem, zróżnicowaną budową geologiczną i specyficznymi uwarunkowaniami historycznymi. Charakterystyki te kształtują społeczno–gospodarczą specyfikę Aglomeracji, związaną z jednej strony z wydobyciem surowców, energetyką i przemysłem, z drugiej z rolnictwem i walorami turystycznymi. Aktualne wyzwania powodują konieczność wyznaczenia nowych, wspólnych kierunków rozwoju, związanych z zasobami i predyspozycjami terytorium i mieszkańców OFAK.

2. Zagospodarowanie terenu

Zagospodarowanie przestrzenne można rozumieć jako wynik procesu szeroko pojętej gospodarki przestrzennej, w którym planowanie przestrzenne stanowi czynności wstępne⁵. W procesie tym bierze udział wiele podmiotów, przy czym zagadnienie planowania przestrzennego (sporządzania studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego) oraz powiązanego z nim wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu należy do zadań własnych gminy. Jako naczelną zasadę ustawowe systemu planowania i zagospodarowania przestrzennego w Polsce wskazuje się w przepisach prawa ład przestrzenny i zrównoważony rozwój.⁶ Taki sposób wyliczenia wskazuje na równoważność obu aspektów, co powoduje, że problematyka gospodarki przestrzennej nie może być ograniczana do wąsko pojmowanego, jednego z zadań własnych gminy. Szczególnie zauważa się potrzebę większego (a zwłaszcza sformalizowanego) powiązania planowania przestrzennego z planowaniem społeczno-gospodarczym, a zwłaszcza strategicznym planowaniem i zarządzaniem rozwojem na każdym szczeblu terytorialnym⁷. Sprawa ta jest jeszcze bardziej istotna z uwagi na podkreślenie wymiaru terytorialnego w aktualnym ujęciu zasad polityki rozwoju w Unii Europejskiej⁸.

2.1 Główne kategorie i cechy zagospodarowania terenu Aglomeracji Konińskiej

Do początków XX w. teren OFAK był typowo rolniczy, z biegiem lat coraz intensywniej wylesiany. Występował nadmiar mieszkańców w stosunku do możliwości zatrudnienia na roli, ale z braku innych możliwości pracy liczba ludności stale rosła. Z tego powodu zabudowa wiejska rozprzestrzeniła się. Dodatkowo przeprowadzane od 1864 r. uwłaszczenie chłopów wiązało się z częściową parcelacją (podziałem) wielkiej własności ziemskiej, w związku z czym powstawały nowe gospodarstwa (najczęściej kilkuhektarowe) oraz osady i kolonie. Wówczas to, w XIX i na początku XX. w. ukształtował się styl zabudowy rozproszonej, rozwijanej wzdłuż dróg oraz w pobliżu uprawianych przez daną rodzinę gruntów.

Nasilenie przekształceń w przestrzeni OFAK datuje się od czasu II wojny światowej, wraz z początkiem eksploatacji węgla brunatnego. Konin z miasta 12-tysięcznego w roku 1946 r. przekształcił się w 80-tysięczny ośrodek przemysłowy. Zabudowa miejska, wcześniej zlokalizowana w kotlinie na lewym brzegu Warty zaczęła zajmować wysoczyzny na prawym brzegu, dochodząc około 1950 r. do linii kolejowej (tzw. Nowy Konin, Centrum), a następnie przekraczając ją w kierunku północnym (Zatorze). W następnych latach z uwagi na rozwój gospodarczy i postępujące procesy urbanizacyjne, do miasta zaczęto przyłączać okoliczne miejscowości. Jednocześnie w granicach administracyjnych Konina, w pobliżu zabudowy miasta czynne były odkrywki węgla, a na terenach wolnych, pomiędzy dawnymi miejscowościami budowano zakłady przemysłowe. Obecnie w północnej części miasta znajdują się, prócz jezior naturalnych, zbiorniki powyrobiskowe („Jeziora”: Morzysław / Morzysławskie, Zatorze / Zatorzańskie i Czarna Woda), a także największy, zajmujący 185 ha zbiornik po odkrywce Gosławice, stanowiący mokre składowisko odpadów paleniskowych z elektrowni (wypełniony w około 45-50%).

⁵Parysek J. 2006. Wprowadzenie do gospodarki przestrzennej, Wyd. Naukowe UAM, Poznań, s. 20-21;

⁶ Art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity: Dz. U. z 2012 r., poz. 647 ze zmianami)

⁷Por. Billert A. 2012. Likwidacja podmiotowości polskich miast i ich degradacja jako wynik błędnej polityki rozwoju państwa [w:] Zielone Wiadomości 1/2012

⁸Churski P., 2011. Obszaru wzrostu i obszary stagnacji gospodarczej w Polsce – kontekst teoretyczny. W: (red.) P. Churski P., 2011. Zróżnicowania regionalne w Polsce. Biuletyn KPZK PAN. Zeszyt 248. Warszawa, s. 9 - 43.

Szybki rozwój przestrzenny i ludnościowy notowały też miejscowości związane z wydobyciem węgla, w pierwszym rzędzie Kleczew i Kazimierz Biskupi, także Ślesin, Sompolno, Lubstów. W latach 70. XX w. nasiliło się wykorzystanie turystyczne stref podmiejskich, zwłaszcza brzegów rzek i jezior, w tym budowa ośrodków wypoczynkowych i domków letniskowych.

Budownictwo mieszkaniowe rozwijało się głównie w największych miejscowościach, zwłaszcza w Koninie, gdzie powstały mieszkania dla niemal 60 tys. ludzi, ale także innych wymienionych miejscowościach. Było to w ogromnej przewadze budownictwo zakładowe i spółdzielcze. Obok tego jednak stale powstawały nowe domy indywidualne, przeważnie budowane w miejscu starszych lub w ich sąsiedztwie („na ojcowiznie”) – nowe i większe. Od lat 90. notuje się zjawisko suburbanizacji, ogarniające głównie gminy przyległe do południowej części Konina (Stare Miasto, Krzymów), a także Kramsk i Golinę. Zabudowa ta powstaje często na dużych obszarach, nierzadko powodując znaczne powiększenie wcześniejszych terenów zabudowanych, zwłaszcza rozciągnięcie wzdłuż dróg oraz obudowę brzegów jezior i lasów. Postępująca suburbanizacja, powoduje problemy infrastrukturalne (zwłaszcza komunikacyjne), a w dalszej konsekwencji grozi destabilizacją budżetów gmin⁹.

Nie można nie wspomnieć o znacznej rozbudowie Sanktuarium Maryjnego w Licheniu (gm. Ślesin, 14 km na północny zachód od Konina) i wzroście ruchu pielgrzymkowo – turystycznego, z czym wiązała się rozbudowa całej miejscowości i towarzyszącej infrastruktury.

Według obliczeń M. Kiełczewskiej-Zaleskiej i D. Bozdzaka, podawanych przez D. Szymańską¹⁰, częstotliwość występowania gospodarstw rozproszonych wynosi (poza gminą Golina) 2-4 i więcej na 1 km². Powoduje to specyficzne konsekwencje zauważalne w analizie danych geodezyjnych (duży udział dróg wewnętrznych i nieużytków, wysoka proporcja terenów zabudowanych do otwartych, w tym rolnych) oraz infrastrukturze (np. gęstość sieci wodociągowej).

W wielu przypadkach ograniczenia fizjograficzne nakładają się na siebie, co praktycznie powinno eliminować niektóre tereny z zainwestowania¹¹. W celu harmonijnego prowadzenia polityki rozwoju należy je uwzględnić na etapie planowania polityki przestrzennej gmin (studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego) i podtrzymywać w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

W wyniku transformacji gospodarczej po 1989 r., ale także ze względu na wyczerpywanie się poszczególnych złóż węgla, na terenie Aglomeracji znaczne powierzchnie zajmują tereny przemysłowe i pogórnice. Tereny te wymagają szeroko zakrojonych działań planistycznych i zagospodarowania, ale jednocześnie stanowią o dużym potencjale inwestycyjnym, jako że tereny te są najczęściej dobrze uzbrojone i skomunikowane. Poza tym „ugruntowały” się w świadomości mieszkańców jako tereny przekształcone.

Podsumowując, teren Aglomeracji Konińskiej jest obszarem o znacznych antropogenicznych przekształceniach środowiska i stanowi wyjątkową mozaikę licznych form wykorzystania terenu. Z tego względu występuje tu szereg sytuacji kolizyjnych między

⁹ Raport o ekonomicznych stratach i społecznych kosztach niekontrolowanej urbanizacji w Polsce. www.igipz.PAN.PI [dostęp: 14.04.2014]

¹⁰ Szymańska D., 2009. Geografia Osadnictwa PWN, Warszawa;

¹¹ Por. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 2012. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Mapa 21 Zagrożenia i utrudnienia naturalne.

różnymi formami użytkowania terenu, a także konfliktów na tle zagospodarowania między różnymi kategoriami użytkowników¹². Te niekorzystne zjawiska związane są najczęściej z naruszaniem ograniczeń rozwoju przestrzennego.

2.2 Wskazania szczebla wojewódzkiego

Wytyczne dla planowania i zagospodarowania przestrzennego dla całego województwa zawiera Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego, przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 26 kwietnia 2010 r.¹³ Konin jest wskazywany jako ośrodek o znaczeniu regionalnym (regionalny ośrodek równoważenia rozwoju). Konińskie Zagłębie Węglowe otrzymuje nazwę Konińskiego Okręgu Przemysłowego. Przewiduje się odchodzenie od wydobycia węgla w związku z wyczerpywaniem dotychczasowych złóż i brak sprecyzowanej polityki państwa w tym zakresie. Wskazuje się na perspektywę koniecznej restrukturyzacji tutejszej gospodarki. Konin i powiat koniński stanowią obszar współwystępowania negatywnych zjawisk społeczno – gospodarczych, w tym konfliktów przestrzennych. Jako przykład podaje się kolizję działalności górniczej i rekreacji. Z powyższych przyczyn tereny, w skład których wchodzi OFAK są zaliczane do „Wschodniego Obszaru Problemowego”. W Planie wskazuje się na potrzebę wzmacniania konkurencyjności obszaru, zwłaszcza na bazie dobrej dostępności. Przyszłościowo Konin wraz z obszarem otaczającym stanowić ma ukształtowane trzecie ogniwo w strukturze gospodarczej Wielkopolski (po obszarze metropolitalnym Poznania i Aglomeracji Kalisko – Ostrowskiej). Z tym ostatnim obszarem jest jednak Konin stosunkowo słabo powiązany.

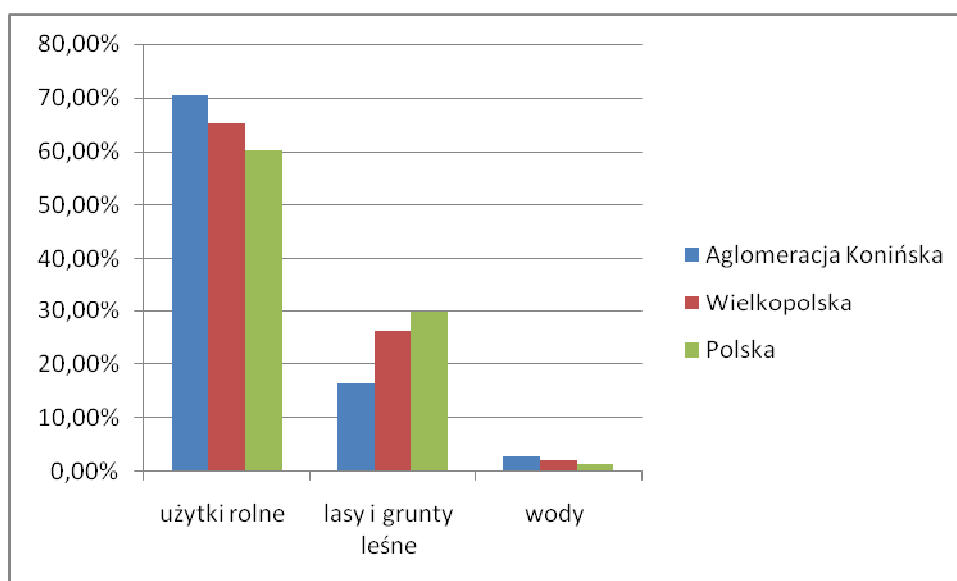
2.3 Struktura użytkowania gruntów w Aglomeracji Konińskiej

Powierzchnia Aglomeracji obejmuje 166 055 ha, to jest 1660,6 km², co stanowi niespełna 5,6% powierzchni Województwa Wielkopolskiego. Dokładne określenie odsetków powierzchni zajętej przez poszczególne kategorie użytkowania okazało się sprawą trudną z uwagi na rozbieżność danych, toteż wartości zostaną podane w przybliżeniu oraz odniesione do powierzchni województwa i kraju. Wszelkie podawane dane (podobnie jak w całej diagnozie) dotyczą, jeśli nie wskazano inaczej, stanu na koniec roku 2012. Przyjąć należy, że od tego czasu w strukturze użytkowania gruntów nie zaszły znaczące zmiany.

¹²Bednarek-Szczepańska M., Więckowski M., Komornicki T., 2010, Konflikty przestrzenne w wybranych gminach, [w:] P. Śleszyński i J. Solon (red.), Prace planistyczne a konflikty przestrzenne w gminach, Studia KPZK PAN, 130, Warszawa, s. 90-120.

¹³ Tekst planu: <http://www.wbpp.poznan.pl/plan/index.html> [dostęp: 25.04.2014]

Ryc. 3 Udział poszczególnych użytków w powierzchni ogółem (2012) – porównania.



Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Użytki rolne w OFAK zajmują 113,241 ha, co stanowi ok. 70,5% powierzchni, lasy i grunty leśne – 27 400 ha - 16,5%, wody 4676 ha - 2,8%. Porównanie tych wartości z odsetkami dla województwa i Polski zawiera ryc. Wśród użytków rolnych największy udział zajmują grunty orne (72 945 ha – 64,4% użytków rolnych ogółem), dalej łąki i pastwiska (17 216 ha - 15,2%), a także sady (2845 ha – 1,7%). Szczególnie duży jest udział łąk i pastwisk, a na tle Wielkopolski – także sadów¹⁴.

Powyższe dane wskazują na specyfikę użytkowania gruntów w Aglomeracji Konińskiej, charakteryzującą się znacznym udziałem łąk i pastwisk, sadów i gruntów pod wodami, a mniejszym zalesieniem.

2.4 Natężenie i kierunki prac planistycznych

Podstawowym elementem pozwalającym rozważać przyszłe zmiany w zakresie zagospodarowania przestrzennego jest aktywność gmin w zakresie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (mpzp).

¹⁴ Obliczenia własne na podstawie bilansów terenów w Planie rozwoju lokalnego powiatu konińskiego oraz dokumentach strategicznych M. Konina

Tab. 1 Liczba i powierzchnia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w Aglomeracji Konińskiej (w tym uchwalonych na podstawie ustawy z 2003 roku) (2012).

Jednostka terytorialna	liczba mpzp		powierzchnia gminy objęta obowiązującymi mpzp				
	ogółem	ust. 2003	Ogółem				ust. 2003
	2012	2012	2009	2010	2011	2012	2012
	szt.	szt.	ha	ha	ha	ha	ha
Konin	102	58	7841	7841	7841	7841	1770
Golina	9	5	673	673	673	780	692
Grodzic	4	0	9	9	9	9	0
Kazimierz Biskupi	152	133	1032	1063	1077	1077	244
Kleczew	18	10	10028	10028	10028	10028	1700
Kramsk	7	7	1061	1061	1061	1128	1128
Krzyków	7	4	191	191	191	192	38
Rychwał	11	4	11778	11778	11778	11778	150
Rzgów	29	9	37	37	37	37	12
Skulsk	0	0	0	0	0	0	0
Sompolno	17	7	190	200	200	50	20
Stare Miasto	17	11	911	951	965	965	349
Ślesin	7	3	3720	4438	4439	4440	722
Wierzbiniek	5	3	1620	1990	1990	1990	1989
Wilczyn	1	1	0	0	419	419	419
Razem Aglomeracja	386	255	39091	40260	40708	40734	9233
WIELKOPOLSKIE	6579	2914	465310	479003	501096	515776	181556
POLSKA	41625	19695	8003374	8278158	8512857	8722255	4674505

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego posiadały wszystkie gminy prócz Skulska. Największą aktywność w zakresie uchwalania planów (zwłaszcza w ostatnich latach) wykazywały władze Kazimierza Biskupiego oraz Konina. Wiele gmin nie uchwalało w ostatnich latach planów miejscowych, często z powodu znacznego zaawansowania prac planistycznych w latach wcześniejszych. W gm. Sompolno powierzchnia objęta planami spadała.

Tab. 2 Struktura i cechy charakterystyczne planowania miejscowego w Aglomeracji Konińskiej (2012).

Jednostka terytorialna	śr. pow. planu		udział powierzchni objętej mpzp				łączna pow. zmian na:	
	ogółem	na podst. ustawy z 2003 r.	w powierzchni ogółem				nierolnicze	nieleśne
	2012	2012	2009	2010	2011	2012	2012	2012
	ha	ha	%	%	%	%	ha	ha
Konin	76,9	30,5	95,4	95,4	95,4	95,4	0	0
Golina	86,7	138,4	6,8	6,8	6,8	7,9	420	2
Grodziec	2,3	nd	0,1	0,1	0,1	0,1	9	0
Kazimierz Biskupi	7,1	1,8	9,6	9,9	10,0	10,0	1077	0
Kleczew	557,1	170,0	90,9	90,9	90,9	90,9	1700	0
Kramsk	161,1	161,1	8,0	8,0	8,0	8,5	217	16
Krzymów	27,4	9,5	2,1	2,1	2,1	2,1	192	0
Rychwał	1070,7	37,5	99,9	99,9	99,9	99,9	950	0
Rzgów	1,3	1,3	0,4	0,4	0,4	0,4	37	0
Skulsk	nd	nd	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0
Sompolno	2,9	2,9	1,4	1,5	1,5	0,4	0	0
Stare Miasto	56,8	31,7	9,3	9,7	9,9	9,9	748	53
Ślesin	634,3	240,7	25,5	30,5	30,5	30,5	321	0
Wierzbinek	398,0	663,0	11,0	13,5	13,5	13,5	1909	10
Wilczyn	419,0	419,0	0,0	0,0	5,0	5,0	419	0
Razem Aglomeracja	105,5	36,2	23,5	24,2	24,5	24,5	7999	81
WIELKOPOLSKIE	78,4	62,3	15,6	16,1	16,8	17,3	45821	1027
POLSKA	209,5	237,3	25,6	26,5	27,2	27,9	545054	64859

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w skali Aglomeracji wynosiło na koniec 2012 r. 24,5% i było niższe od średniej krajowej (27,9%) lecz znacznie wyższe od analogicznego wskaźnika dla Wielkopolski 17,3%.

W układzie gmin wielkości pokrycia planami wahały się od 0 w Skulsku i ułanków % w Grodźcu, Rzgowie i Sompolnie po 95,3% w Koninie, 91% w Kleczewie i niemal 100% w Rychwale. Średnie powierzchnie pojedynczego planu wahały się od 1,3 ha w gm. Rzgów i 2,3 ha w gm. Grodziec po 634,3 ha w gm. Ślesin i 1070,7 ha w gm. Rychwał. Tempo i zakres uchwalania planów nie wykazuje więc czytelnych przestrzennych prawidłowości ani związku z ogólną aktywnością gospodarczą. Niektóre gminy przyległe do Konina, skupiające znaczny ruch inwestycyjny, nie prowadzą niemal prac planistycznych (Rzgów, Krzymów, Stare Miasto, Golina). Ogólnie częściej i więcej planów miejscowych sporządzają gminy, gdzie prowadzono, lub prowadzi się wydobywanie węgla. Dokumenty związane z tą dziedziną mają też częściej dużą powierzchnię (np. jedyny plan w gm. Wilczyn – 419 ha, lub ostatnio uchwalane plany w gm. Wierzbiniek).

W analizowanym okresie tempo prac planistycznych w OFAK spadło w stosunku do województwa i kraju, spadły też średnie powierzchnie objęte przez pojedynczy plan, co jest zjawiskiem niekorzystnym. Większa powierzchnia objęta planem pozwala bowiem na bardziej kompleksowe ujęcie terenu i właściwszy kontekst zapisów, co odpowiada zarówno intencjom ustawodawcy, jak i poglądom naukowym¹⁵.

Zwracają uwagę znaczne arealy gruntów rolnych, w przypadku których zmieniono w planach przeznaczenie na nierolnicze. W skali Aglomeracji jest to powierzchnia prawie 8 tys. ha (19,6% terenów objętych planami, podczas gdy w województwie 8,9% a w kraju 6,2%). W wielu przypadkach ma to związek z przeznaczaniem terenów pod eksploatację odkrywkową węgla brunatnego, przykładowo w gminie Wierzbiniek. Są też jednak gminy, w których na cele nierolnicze przeznaczono setki hektarów gruntów, mimo iż wydobywania węgla tam nie przewidywano (Golina, Rychwał).

Odsetek terenów leśnych przeznaczanych na cele nieleśne (łącznie 81 ha – 0,2% powierzchni planów) jest równy wojewódzkiemu i znacznie niższy od krajowego (0,7%). Jest to istotne z uwagi na szczupłość terenów leśnych w OFAK i długotrwałe odtwarzanie lasów.

Znaczna wielkość pokrycia planistycznego gmin, wcześniej traktowana jednoznacznie pozytywnie jako wyraz działań na rzecz ładu przestrzennego¹⁶, od niedawna zaczyna budzić kontrowersje z uwagi na rozmiary zapisywanych w planach przeznaczeń¹⁷. Wiele gmin przeznacza pod zabudowę tereny znacznie przekraczające dający się przewidzieć ruch budowlany. Nawet gdyby przyjąć niskie docelowe gęstości zaludnienia¹⁸, oznacza to przykładowo w gminach Kramsk i Ślesin potencjalną możliwość osiedlenia trzykrotności, a w gm. Kleczew – dwukrotności obecnej liczby mieszkańców¹⁹.

2.5 Wydawanie decyzji o warunkach zabudowy

Niejako negatywnym pokrycia planistycznego jest natężenie wydawania decyzji o warunkach zabudowy, przedstawiane w tabeli 3. Liczba takich decyzji w 2012 r. wahała się od 0 w Koninie, Kleczewie i Rychwale po 211 w gm. Stare Miasto. Od szeregu lat najczęściej tego rodzaju decyzji wydaje się w tej ostatniej gminie, gdzie istnieje duże zainteresowanie

¹⁵ por. Parysek J. 2006. *Wprowadzenie do gospodarki przestrzennej*, Wyd. Naukowe UAM, Poznań.

¹⁶ http://www.mir.gov.pl/Budownictwo/Planowanie_lokalne_i_zagospodarowanie_przestrzenne/ [dostęp 14.04.2014]

¹⁷ <http://www.ekonomia.rp.pl/arttyku/914384-W-urbanizacyjnym-chaosie.html>

¹⁸ dla zabudowy jednorodzinnej – działki 1000 m², rodziny 4-osobowe = 40 os./ha, dla zabudowy wielorodzinnej 100 os./ha

¹⁹ Por. badania P. Śleszyńskiego, IGI PAN, https://www.igipz.pan.pl/project_pl/events/4_2088.html

nieruchomościami z uwagi na sąsiedztwo Konina i istnienie 2 węzłów na autostradzie A2. Pokrycie planami zagospodarowania w tej gminie nie przekracza 10%. W gminach, w których pokrycie planistyczne jest znikome, wydawanie decyzji o warunkach zabudowy stanowi pewnego rodzaju miernik ruchu budowlanego, pozwalający na ogólne ujęcia porównawcze, zwłaszcza, że 80-90% wydawanych decyzji dotyczy zabudowy mieszkaniowej (jednorodzinnej). Jest tak też w przypadku ujęć sumarycznych dla większych obszarów, takich jak OFAK. Analiza tych serii danych pozwala stwierdzić, że zainteresowanie nowymi inwestycjami budowlanymi w skali aglomeracji po okresie „boomu” w roku 2009 ustabilizowało się, przy czym w niektórych gminach zjawisko ma tendencję rosnącą (Sompolno, Rzgów), a w innych malejącą (Grodziec). Lepszym miernikiem aktywności inwestycyjnej wydaje się zjawisko lokalizowania zabudowy usługowej, w OFAK skupione w kilku gminach (Golina, Krzymów, Sompolno, Stare Miasto). Trudno jednak tego rodzaju decyzje traktować jako narzędzia zapewnienia ładu przestrzennego.

Tab. 3 Natężenie wydawania decyzji o warunkach zabudowy w Aglomeracji Konińskiej (2008 - 2012).

Jednostka	wydane decyzje o warunkach zabudowy												
	ogółem					dla zabudowy mieszkaniowej					dla zabudowy usługowej		
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012	2010	2011	2012
	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.
Konin	3	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Golina	91	94	118	101	102	59	73	82	61	90	5	10	10
Grodziec	49	45	48	59	57	30	14	17	15	16	6	5	3
Kazimierz Biskupi	76	59	76	92	77	56	46	66	72	61	3	5	4
Kleczew	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kramsk	130	117	121	129	110	57	78	105	122	79	3	4	8
Krzymów	116	115	97	110	118	95	88	72	89	83	5	8	16
Rychwał	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rzgów	63	63	115	90	109	51	53	111	75	81	4	7	9
Skulsk	50	143	121	79	122	34	102	75	51	95	5	5	2
Sompolno	70	386	93	99	120	32	255	78	65	80	15	24	20
Stare Miasto	211	210	193	310	211	156	175	152	246	171	12	24	20
Ślesin	64	59	32	38	65	50	33	19	29	49	3	7	2
Wierzbinek	28	47	53	43	48	19	24	35	38	31	5	2	2
Wilczyn	48	68	55	57	65	28	45	29	32	35	7	2	7
Razem Aglomeracja	999	1406	1122	1207	1204	668	986	841	895	871	73	103	103
WIELKOPOLSKIE	23052	23410	23714	23979	20526	14813	14676	15082	14847	12069	2642	2437	2033
POLSKA	174942	167522	163546	155239	142743	117378	109065	105018	98324	86485	17013	15760	14362

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

2.6 Kierunki rekultywacji terenów pokopalnianych

PAK Kopalnia Węgla Brunatnego Konin S.A. S.A. z siedzibą w Kleczewie (należąca do Grupy Zespołu Elektrowni Pątnów-Adamów-Konin – ZE PAK S.A.), działająca na terenie Konina i okolic od 1947 r. (początkowo w Koninie, od tej pory także na terenie 6 z 14 gmin powiatu) eksploatuje od 2011 r. dziesiątą w swoich dziejach odkrywkę („Tomisławice” w gm. Wierzbinek). Przygotowywane jest także wydobycie na terenie gmin Skulsk i Ślesin (złoże „Ościsłowo”).

Do końca 2009 r. Kopalnia nabyła 13 267 ha gruntów, a zbyła – po wyeksploatowaniu węgla - 8 051 ha, co oznacza zapotrzebowanie 24,4 ha na 1 mln t wydobywania węgla. Na przełomie 2009 i 2010 r. zakład użytkował 5216 ha gruntów²⁰. Obecnie przejmowane są nowe tereny, częściowo już poza OFAK.

W tej chwili wzajemna odległość poszczególnych odkrywek osiąga 15-20 km, a odległość odkrywki „Tomisławice” od elektrowni Pątnów wynosi około 33 km. Oznacza to konieczność prowadzenia jednocześnie kilku odrębnych operacji górniczych, w tym rekultywacji, a także przemieszczania na duże odległości sprzętu (koparek, taśmociągów, zwałowarek, stacji napędowych – nieraz w bardzo spektakularny sposób²¹) oraz ciągłą budowę i przebudowę infrastruktury. Każda z odkrywek zajmuje kilkaset hektarów powierzchni, co przy kilkudziesięciu metrach głębokości oznacza każdorazowo kilkaset milionów, a nawet ponad miliard metrów sześciennych przemieszczanych mas ziemnych. Od początku działalności Kopalni do końca 2009 r. zdjęto łącznie 2 863,5 mln m³ nadkładu (proporcja do wydobytego węgla 5,26:1)²².

Spośród gruntów, na których zakończono działalność górniczą, 5 873 ha zostało poddanych rekultywacji. PAK KWB Konin S.A. jest krajowym liderem rekultywacji, wykonując około 50% wszystkich tego typu zadań w polskim górnictwie węgla brunatnego.

Kierunki i sposoby rekultywacji są rozmaite, konsultowane z zainteresowanymi samorządami, często stanowiąc realizację zapotrzebowania gmin. Charakter tych prac zostanie opisany na podstawie artykułu pt. „Rekultywacja i zagospodarowanie terenów pogórnicznych w odkrywkowych kopalniach węgla brunatnego na terenie właściwości miejscowej Okręgowego Urzędu Górniczego w Poznaniu”.²³

Grunty przejmowane pod wydobycie odkrywkowe węgla brunatnego najczęściej stanowią użytki rolne niskich klas bonitacyjnych (V lub VI). W wyniku odpowiedniego deponowania, a następnie rekultywacji jest odtwarzana powierzchnia glebowa, która niekiedy uzyskuje IV kl. bonitacji. Na innych terenach sadi się kompleksy leśne z zaplanowanymi oczkami wodnymi jako wodopojami dla zwierząt oraz wytyczonymi drogami.

²⁰ Tajduś A., Czaja P., Kasztelewicz Z. 2010. Stan obecny i strategia rozwoju branży węgla brunatnego w Polsce w I połowie XXI wieku [w:] „Górnictwo i geologia”, t. 3, zeszyt 5.

²¹ <http://www.ppwb.org.pl/wb/71/3.php>

²² Tajduś A., Czaja P., Kasztelewicz Z. 2010. op cit.

²³ „Węgiel brunatny” 2014, Nr 1/86 <http://www.ppwb.org.pl/wb/86/9.php> [dostęp: 14.04.2014].

Tereny najstarszych odkrywek znajdują się obecnie na terenie Konina. Początkowo były rekultywowane poprzez zalesianie, częściowo zalewanie wodą. Na niektórych znajdują się rodzinne ogrody działkowe, ale także obiekty sportowe. Nad brzegiem sztucznego jeziora na Zatorzu wybudowano galerię handlową. Obecnie tereny rekultywowane zyskują coraz bogatszy profil zagospodarowania, choć zasadniczo nie nadają się pod zabudowę, zwłaszcza kubaturową.

Fot. 2 Zbiornik w Kozarzewku po rekultywacji terenów pokopalnianych



Źródło: Starostwo Powiatowe w Koninie

Na terenie po wyeksploatowanym polu II A odkrywki „Józwin”, przed wydobyciem stanowiącym obszar płaski, została utworzona góra "Malta bis" z 70 – metrowym stokiem narciarskim. Istnieje także możliwość utworzenia amfiteatru i toru do motocrossu. Obszar ten łączy się z dawną odkrywką Kazimierz, gdzie planuje się zbiornik wodny o pow. 520 ha i głębokości do 60 m, a w otoczeniu plaże, ścieżki rowerowe oraz piesze. Po odkrywce „Kazimierz Południe” pozostał zbiornik wodny z półwyspem i dwoma wysepkami, stanowiący uznane miejsce wypoczynku. W pobliżu powstało też lotnisko Aeroklubu Konińskiego.

Podobnie na terenie po odkrywce „Lubstów” budowany jest zbiornik wodny o powierzchni 480 ha i głębokości do 60 m. Na wyeksploatowanym polu Bilczew odkrywki „Drzewce” w porozumieniu z gm. Kramsk zlokalizowano zbiornik wodny o docelowej powierzchni 41 ha i głębokości do 16 m. W planie zagospodarowania przestrzennego gminy na terenie eksploatowanego pola również zaplanowano zbiornik wodny o pow. 125 ha. Tutejsze jeziora mają często lazurowy odcień wód z uwagi na stosowane przy rekultywacji wapno.

Planowana jest już rekultywacja odkrywki „Tomisławice”²⁴. W południowej części przewidziano kompleks sportowo rekreacyjny o pow. 112 ha z możliwością wybudowania obiektów takich jak stadion sportowy, korty tenisowe, amfiteatr czy pole golfowe. Północna część terenu jest planowana do zajęcia przez zbiornik wodny o powierzchni 238 ha (powierzchnia zwierciadła wody 220 ha) i średniej głębokości wynoszącej 35 m, z łagodnymi brzegami pozwalającymi na utworzenia plaży.

Fot. 3 Park rekreacji i aktywności fizycznej w Kleczewie – rekultywacja terenów pokopalnianych.



Źródło: Starostwo Powiatowe w Koninie

Niektóre tereny pokopalniane przewiduje się przeznaczyć pod lokalizację farm wiatrowych.

Podsumowując można stwierdzić, że działalność wydobywcza, oprócz niewątpliwych ograniczeń i uciążliwości, przyczynia się do zmiany wizerunku i charakteru, w tym uatrakcyjnienia przestrzeni obejmowanych obszarów. Może to stanowić szansę na nowe kierunki rozwoju.

2.7 Zagospodarowanie przestrzenne w opinii mieszkańców Aglomeracji

W badaniach opinii mieszkańcy Aglomeracji zwracali uwagę na niedobór planów zagospodarowania przestrzennego, co powoduje, że często lokalizuje się zabudowę na terenach, które lepiej służyły by innym celom. Zwracano uwagę na tereny przyległe do wód, a jednocześnie posiadające glebę wysokiej klasy, których zabudowa na cele mieszkaniowe czy przemysłowe powoduje utratę walorów środowiska. Planowanie przestrzenne traktowane jest też jako narzędzie pomocne w prowadzeniu inwestycji, promocji gmin, przyciąganiu inwestorów.

²⁴Start odkrywki "Tomisławice" [w:] „Węgiel Brunatny” 2010, Nr 2/71

Mieszkańcy zauważali rolę planów miejscowych, ale wskazywano na brak odpowiedniej oferty i promocji terenów pod zabudowę. Tereny przemysłowe powinny w części utrzymać funkcje gospodarcze (produkcyjne), a inne być przeznaczone pod inwestycje publiczne (teatr, halę sportową, bibliotekę, a nawet galerię sztuki), ale także centrum handlowe. Sugeruje się wyburzenia. Wobec terenów pokopalnianych formułuje się postulaty urządzania parków, także rozrywki, nie tylko nasadzenia lasów. Sprostanie tym oczekiwaniom w niektórych przypadkach może być trudne, jednak generalnie kierunki podjęte przez PAK KWB Konin S.A. są zbieżne z potrzebami społeczności.

Fot. 4 Transport Maszyn z odkrywki „Lubstów” na „Tomisławice”.



Zdjęcie z zasobów PAK KWB Konin S.A., źródło: <http://www.ppwb.org.pl/wb/71/3.php>, dn. 25.04.2014

Obszar Funkcjonalny Aglomeracja Konińska charakteryzuje się znacznymi przekształceniami powierzchni ziemi w stosunku do tradycyjnego charakteru rolniczego. Przekształcenia te są wynikiem nasilonej rozbudowy górnictwa odkrywkowego i przemysłu po 1945 r., i związanej z tym urbanizacji. Procesy urbanizacyjne objęły głównie Konin i najbliższą okolicę. Z uwagi na charakter środowiska, opisany kształt zagospodarowania powoduje pewne konflikty w użytkowaniu terenu i spotyka się z licznymi ograniczeniami

Obecnie najbardziej istotnym zjawiskiem jest rozprzestrzenianie się zabudowy, głównie mieszkaniowej, na tereny okoliczne (suburbanizacja). Nie idzie z tym w parze aktywność planistyczna gmin, która w ostatnim okresie jest mniejsza niż wcześniej. Sytuacja ta może powodować problemy finansowe gmin związane z kosztami rozproszenia zabudowy.

PAK Kopalnia Węgla Brunatnego Konin S.A. jest krajowym liderem rekultywacji terenów po dawnych odkrywkach. Prócz odtwarzania gleb, zalesiania i urządzania zbiorników wodnych, część terenów otrzymuje funkcje sportowo–rekreacyjne, co jest zgodne oczekiwaniami mieszkańców i może być zasobem rozwojowym.

3. Zasoby i stan środowiska

Dane dotyczące cech środowiska podano (jeśli nie wskazuje się inaczej) za Aktualizacją Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Konińskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do roku 2020, uzupełniając o specyficzne dane dla miasta Konina.

3.1 Klimat

Na terenie Aglomeracji panuje klimat umiarkowany z łagodnymi zimami i niskim poziomem opadów atmosferycznych (około 500 milimetrów rocznie). Cechami charakterystycznymi są: duża intensywność opadów w krótkim okresie, a także niskie temperatury w okresie wczesnowiosennym. Średnio w ciągu roku występuje około 50 dni słonecznych i około 130 pochmurnych. Średnia temperatura powietrza waha się w granicach +8°C, a przeciętny okres zalegania pokrywy śnieżnej wynosi od 38 do 60 dni. Problemem są znaczne wahania rocznych temperatur i sumy opadów w stosunku do średnich wieloletnich (z pomiarów prowadzonych przez dziesiątki lat), co okresowo niekorzystnie wpływa szczególnie na produkcję rolniczą.

3.2 Zasoby kopalin użytecznych

Na terenie OFAK najlepiej rozpoznane są zasoby kruszywa naturalnego (piaski i pospółki), które zalegają najbliżej powierzchni ziemi. Najwięcej złóż kruszyw znajduje się w gminie Krzymów, gdzie są eksploatowane między innymi w Brzezińskich Holendrach i Paprotni. Łącznie zasoby Aglomeracji w tym zakresie przekraczają 40 mln ton.

Na pograniczu gmin Stare Miasto i Rzgów udokumentowano złożę piasków kwarcowych formierskich „Rumin”. Jest to jedyne tego typu złożę w Wielkopolsce²⁵. Zasoby osiągają 14.151 mln³ i nie są eksploatowane.

Główną kopaliną, kształtującą gospodarcze oblicze Aglomeracji jest węgiel brunatny, zalegający pod większością obszaru OFAK w formie pokładu o grubości od kilku do kilkunastu metrów. Nad warstwą węgla znajduje się nadkład, złożony głównie z glin przewarstwionych piaskami. Bezpośrednio na węglu zalegają ropy płoceńskie, nadające się do produkcji ceramiki czerwonej (cegieł, dachówek). Grubość nadkładu wynosi 30-70 m. Wydobycie jest prowadzone metodami odkrywkowymi przez Kopalnię Węgla Brunatnego (KWB) „Konin” w odkrywkach „Drzewce” (koniec eksploatacji około 2018 r.) i „Józwin” (Pole II B) (koniec eksploatacji około 2022 r.). Obecnie rozwijane jest wydobycie w odkrywce „Tomisławice” (planowana eksploatacja do 2030 r.), której otwarcie poprzedzone było długotrwałymi pracami przygotowawczymi i dyskusjami na temat oddziaływania na środowisko, szczególnie na Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Jezioro Gopło”.

Wydobyty węgiel niemal w całości przeznaczany jest do zasilania miejscowych elektrowni „Pątnów”, „Pątnów II” i „Konin”. Wszystkie te podmioty wchodzi w skład Grupy ZE PAK S.A., drugiego co do wielkości producenta energii z węgla brunatnego w Polsce. Wydobycie utrzymuje się na poziomie około 9 mln ton rocznie. W 2011 roku KWB „Konin” dostarczyła do ZE PAK 9.245 tys. ton surowca. Tutejsze elektrownie wykorzystują wody 5 jezior (Gosławskiego, Pątnowskiego, Wąsowsko-Mikorzyńskiego, Ślesińskiego, Licheńskiego) do schładzania skraplaczy (kondensatorów) turbin.

Warunki wydobycia węgla są stosunkowo trudne, z uwagi na rozproszenie złóż i ich niedużą jednostkową wielkość, oraz pogarszające się proporcje zdejmowanego nadkładu do

²⁵ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego (tekst)…, op. cit., s. 62

kopaliny głównej. Według bilansu złóż, na koniec 2002 r. udokumentowane w kat. A, B, C zasoby tego surowca na terenie OFAK (oraz w części powiatów sąsiednich) wynosiły ponad 400 mln ton, przy wliczeniu wówczas eksploatowanych odkrywek. Według szacunków PAK KWB Konin S.A., przy utrzymaniu notowanego zapotrzebowania na węgiel ze strony miejscowych elektrowni eksploatacja złóż na terenie Aglomeracji jest możliwa do około roku 2040. Zakłada to jednak udostępnianie kolejnych odkrywek, położonych coraz dalej od Konina.

W części północnej terytorium udokumentowano zasoby w złożu Ościslowo (50 mln ton, gminy Ślesin, Wilczyn, Skulsk), stanowiącym naturalne, północne przedłużenie złoża Józwin. Złoże Ościslowo miałyby zastąpić złoża Józwin około roku 2019. Planuje się więc przeniesienie wykorzystywanych aktualnie maszyn oraz infrastruktury na potrzeby odkrywki „Józwin” na nowy front wydobywczy. W sąsiedztwie złoża Tomisławice znajduje się złoże Mąkoszyn.

W południowej części Aglomeracji zbadano złoże Piaski, gdzie zasoby określone są na ponad 114 mln ton (gminy: Rychwał, Rzgów, Grodziec) oraz Grochowy-Siąszyce (gmina Rychwał). Drugie z wymienionych złóż ma mniejsze zasoby, lecz zalega płycej (miąższość nadkładu średnio 24,3 m) i ma korzystny stosunek nadkładu do węgla (3,9:1) na polu Południowym. Eksploatacja tych złóż wiązałaby się z koniecznością transportu węgla do elektrowni przez dolinę Warty, z koniecznością ominięcia centrum Konina, lub z budową nowej elektrowni przy złożu. Alternatywą mogłaby być eksploatacja złoża przez kopalnię i elektrownię „Adamów” w Turku.

Kopalnia prowadzi również prace zmierzające do zastosowania nowych technologii, pozwalających na lepsze wykorzystanie przemysłowe węgla brunatnego. Obecnie finalizuje studium procesowo-technologiczne wykonalności instalacji pilotażowej zgazowania węgla brunatnego i biomasy²⁶.

Kopaliny złóż surowców ilastych stanowią ility plicieńskie oraz gliny lodowcowe, wydobywane jako część nadkładu zdejmowanego ze złóż węgla brunatnego. Daje to różnorakie możliwości rozwoju produkcji materiałów budowlanych na tym terenie. Produkcja ta na pewną skalę została już podjęta. W złożu Grąblin I w gminie Kramsk rozpoznano natomiast złoża torfu.

Wydobycie węgla brunatnego metodami odkrywkowymi powoduje znaczny wpływ na środowisko. PAK KWB Konin S.A. podejmuje liczne działania w celu minimalizacji negatywnego oddziaływania na każdym etapie prac. Aktywność ta obejmuje badania inwentaryzacyjne zasobów i plany ochrony na etapie prac przygotowawczych, stały monitoring, odwodnienia i kroczącą rekultywację na etapie eksploatacji właściwej. Po zaprzestaniu wydobywania węgla następują prace mające na celu odtworzenie elementów środowiska w stanie jak najbardziej zbliżonym do naturalnego.

Znacznie przekształcenia rzeźby terenu i obecność licznych odkrywek powodują, że teren OFAK jest cennym obszarem badań geologicznych i paleobotanicznych.²⁷

3.3 Gleby

Teren OFAK, z uwagi na zróżnicowaną przeszłość geologiczną, charakteryzuje się zróżnicowaniem typów gleb. Najlepsze tutejsze gleby, należące do klasy bonitacji IIIa ,

²⁶ „Wieloodkrywkowa Kopalnia <Konin>” [w:] „Węgiel brunatny” 2012, nr 1/78 <http://www.ppw.org.pl/wb/78/10.php>.

²⁷ Por. Stankowski W. (red.) 1991. Przemiany środowiska geograficznego obszaru Konin – Turek. UAM Poznań.

zajmują 4% powierzchni. Najczęściej tworzą one tzw. kompleksy pszenne. Grunty takie szczególnie nadają się pod uprawę pszenicy, buraków cukrowych, kukurydzy, a także bardziej wymagających warzyw. Gleby średniej jakości (klas IIIb, IVa, IVb) zajmują łącznie około 42% powierzchni.

Szczególnie rozpowszechnione są bielice oraz gleby rdzawe, wytworzone na piaskach, o odczynie kwaśnym (pH około 4,5). Są to gleby słabej jakości, nadające się pod uprawy mniej wymagające, jak łubin, seradela, żyto, ziemniaki oraz pod zalesienia gatunkami iglastymi, ewentualnie brzozą. Plony, zwłaszcza ziemniaków, zależą od stosunków wodnych i ogólnej kultury rolnej. Gleby V i VI klasy stanowią łącznie 54% powierzchni Aglomeracji (od 25,9 % w gminie Kleczew do 91 % w gminie Krzymów).

Na terenie powiatu konińskiego wapnowania wymagało w latach 2005 - 2008 r. ponad 61% powierzchni gruntów. Jedynie w gminach Skulsk i Wierzbinek wartość ta nie przekraczała 20%. Ogólnie najkorzystniejsze na terenie OFAK warunki glebowe mają gminy w północnej i północno zachodniej części (prócz wymienionych także Ślesin, Wilczyn, mniej Sompolno, Kazimierz Biskupi, Golina – część zachodnia). Najmniej korzystne warunki panują w południowej części OFAK.

Znaczna część gleb podlega przekształceniom w wyniku działalności wydobywczej. Po zakończeniu wydobywania na najlepiej predysponowanych częściach terenu są odtwarzane powierzchnie do użytkowania rolniczego poprzez rekonstrukcję gleb z materiału odkładanego na zwałowiskach i wzbogacanie (np. przez posypywanie rozdrobnionym węglem brunatnym, które ma dobre właściwości użyźniające). Nierzadko jakość tych gleb jest lepsza niż przed rozpoczęciem działalności kopalnianej.

3.4 Lasy

Lasy i grunty leśne zajmują ogółem 27,4 tys. ha, co stanowi około 16,5% powierzchni Aglomeracji, co jest wartością znacznie niższą, niż wyliczona dla województwa wielkopolskiego (26,3%) i Polski (29,8%). Lesistość jest zróżnicowana między 1,2% w gm. Kleczew i 37,2% w gm. Grodziec. Zalesienie jest generalnie mniejsze w tych gminach, gdzie występują lepsze gleby, ale nie jest to reguła. Oznacza to, że na terenie OFAK podlegają uprawie wszelkie typy gleb.

Lasy publiczne, w tym głównie państwowe stanowią 78,1 % ogólnego areалу lasów, lasy prywatne – 21,5 %. Podstawowym gatunkiem lasotwórczym jest sosna, która stanowi ponad 80% wszystkich drzewostanów. Dalsze miejsca zajmują: olsza, dąb, brzoza, świerk. O strukturze wiekowej drzewostanu decyduje fakt coraz częstszego zalesiania gruntów nieprzydatnych dla rolnictwa, jako głównego źródła powiększania powierzchni leśnych. To powoduje, że niemal 50 % lasów stanowią zbiorowiska w wieku do 40 lat. Średni wiek drzew wynosi około 50 lat. Zasobność masy drzewnej na 1 ha powierzchni leśnej waha się od 50 m³ w lasach prywatnych, 100 m³ w Nadleśnictwie Grodziec do 170 m³ w Nadleśnictwie Konin. Są to zasoby małe (średnia dla Państwowego Gospodarstwa Leśnego „Lasy Państwowe” w 2011 r. osiągała 254 m³).

Symptomatyczne jest duże rozdrobnienie gruntów leśnych, zwłaszcza prywatnych. Grunty takie posiada 4021 gospodarstw rolnych, średnio po 1,34 ha, co nie ułatwia prowadzenia racjonalnej gospodarki leśnej. Największe kompleksy leśne Aglomeracji, znajdujące się w okolicach Grodzca i Kazimierza Biskupiego, mogą stanowić podstawę rozwoju turystyki i agroturystyki. Dla zagospodarowania turystycznego perspektywiczny jest kompleks leśny wokół Złotej Góry.

3.5 Wody podziemne i powierzchniowe

Możliwe do wykorzystania zasoby wód podziemnych na terenie Aglomeracji Konińskiej wynoszą około 270 tys. m³/dobę. Dostępne do eksploatacji są wody znajdujące się w utworach różnego wieku. Wody z utworów czwartorzędowych, eksploatowane na terenie całej Aglomeracji mają średnią i niską jakość. Wody piętra trzeciorzędowego są stosunkowo obfite. Występują na głębokościach najczęściej nie przekraczających 100 m p.p.t. (poniżej poziomu terenu). Wody kredowe to najważniejszy poziom użytkowy na tym terenie. Wody te, wysokiej jakości, najczęściej odwiercane są na głębokości 50-100 m. Na skutek odkrywkowej eksploatacji węgla brunatnego stosunki wodne są często zaburzone. Powstające leje depresyjne powodują między innymi spadek poziomu wód gruntowych. O ile obniżanie się zwierciadła wody w studniach jest rekompensowane przez rozbudowę systemów wodociągowych ze środków Kopalni, o tyle trudniej jest przeciwdziałać przesuszaniu gleb, a zwłaszcza odtworzyć zasoby wodne. Wody wypompowywane w trakcie odwadniania odkrywek są po oczyszczeniu zrzucane do cieków powierzchniowych lub służą napełnianiu powstających zbiorników. Corocznie kopalnia wypompowuje 80-90 mln m³. Woda ta w znacznej części opuszcza teren OFAK. Ma to znaczenie z uwagi na konieczność ochrony zasobów wodnych. Zasoby wód podziemnych można ocenić jako wciąż zadowalające, przy czym z uwagi na ich znaczną eksploatację na cele gospodarki komunalnej i przemysłu jest wymagana szczególna ich ochrona. Najwyższej ochrony wymaga ujęcie wody dla m. Konina w gm. Krzymów, wraz z otoczeniem.

Na całym terenie OFAK występują też wody geotermalne, udokumentowane dwoma otworami wiertniczymi. Właściwości tych wód są zróżnicowane. W otworze „Wilczyn IGH-1” w Mrówkach o głębokości 2572 m, odwiercono wody termalne których zwierciadło stabilizuje się 89 m p.p.t. Są wysoko zmineralizowane, przy wypływie mają temperaturę 64°C. Otwór „Ślesin IGH-1” w miejscowości Głębockie, o głębokości 2574 m, zapewnia dostęp do wód dochodzących do 73 m p.p.t., o temperaturze wypływu 49°C. Są to wody o średnim poziomie mineralizacji²⁸. Istnieją też dalej zaawansowane plany wykorzystania wód zalegających pod terenem wyspy Pocijewe, znajdującej się pomiędzy Wartą a Kanałem Ulgi w Koninie. Temperaturę tamtejszych wód ocenia się na 60 - 80 °C. Na wykonanie odwiertu do głębokości 2400 m. Miasto pozyskało dofinansowanie z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska.

Pod względem podziałów hydrograficznych Aglomeracja leży w większości na terenie zlewni Warty (od Neru do Proсны), część północna w zlewni górnej Noteci. Oś hydrograficzną terenu OFAK stanowi Warta, trzecia co do długości rzeka w Polsce. Na terenie Aglomeracji szerokość koryta wynosi kilkadziesiąt metrów, a przepływ średni około 56 m³/sek. Przez północną część OFAK przepływa również Neteć. Gęstość sieci rzecznej wynosi 0,32 – 0,33 km/km², co odpowiada średnim wartościom dla regionu wodnego Warty. Rzeki na tym obszarze utrzymują względną równowagę zasilania podziemnego i powierzchniowego. Dominują wezbrania wczesnowiosenne (roztopowe). Letnie (opadowe) wezbrania mają znaczenie drugorzędne, jednak niekiedy mogą być większe. Z uwagi na nizinny charakter terenu rzeki przybierają powoli. Wezbrania jednak bywają długotrwałe i mają wysokie kulminacje, co w wypadku złego stanu zabezpieczeń może powodować zalanie znacznych terenów.

²⁸ Plan rozwoju lokalnego powiatu konińskiego. Aktualizacja, część A- diagnoza, s. 22.

Charakterystyczne dla obszaru, szczególnie w zlewni górnej Noteci, jest występowanie niżówek (niskich stanów wód) letnich i zimowych. Letnie są warunkowane suszami i obniżaniem się poziomu zasilających wód gruntowych, zimowe zamrażaniem gruntu i analogicznie – wstrzymaniem dopływu gruntowego. Niżówki letnie bywają długotrwałe, zimowe – bardzo głębokie. Z uwagi na brak w dolinie Warty nieprzepuszczalnych utworów trzecio- i czwartorzędowych (glin morenowych i iłów plioceńskich), Warta traci pomiędzy Koninem a Pyzdrami wodę na rzecz wyściełających dno doliny piasków, co obniża i tak niewielkie zasoby wodne rzeki.

Aglomeracja Konińska charakteryzuje się średnim w skali kraju zagrożeniem powodziowym, wynikającym z sezonowego wysokiego stanu wody na Warcie. Sytuację w tym zakresie znacznie unormowało powstanie Zbiornika Jeziorsko, jednak wskazuje się na brak polderu „Golina” jako urządzenia hydrotechnicznego w rozumieniu prawa. Obszar dna doliny Warty, który rozciąga się pomiędzy Koninem a Pyzdrami, jest stosunkowo mało zabudowany. Teren ten posiada kilkakrotnie większe potencjalne możliwości retencyjne, aniżeli Zbiornik Jeziorsko, co pozwoliłoby unormować sytuację w zakresie ochrony powodziowej i przepływów aż do Poznania. Odsetki obszarów gmin zagrożonych powodzią lub podtopieniami waha się od poniżej 20% w gminach Kazimierz Biskupi, Ślesin, Skulsk i Wilczyn do ponad 50% w gminie Kramsk²⁹. Na Powie, lewym dopływie Warty, wybudowano w ostatnich latach zbiornik „Stare Miasto”, służący między innymi retencji. Planuje się też budowę zbiornika w Posoce bliżej Konina.

Na terenie Aglomeracji Konińskiej znajdują się 23 jeziora naturalne:

- w północno-zachodniej części: Wilczyńskie, Budziławskie, Kownackie oraz częściowo Wójcińskie, Suszewskie;
- w bieniszewskim kompleksie leśnym: Głodowskie, Mielno, Wściekle, Skąpe;
- ciąg jezior na północ od Konina: Wąsowsko-Mikorzyńskie, Ślesińskie, Licheńskie, Czarne, Mielno, częściowo Gopło oraz Skulskie, Skulska Wieś i Czartowo;
- w środkowo-wschodniej części powiatu: Lubstowskie, Mąkolno, Mostki, Szczekawa oraz Zakrzewek.

²⁹KPZK 2030, Mapa 22 - Zagrożenie powodziowe.

Fot. 5 Jezioro Ślesińskie.



Źródło: Starostwo Powiatowe w Koninie

Oprócz części jeziora Gopło o pow. 350 ha, największym naturalnym jeziorem jest Pątnowskie (282,6 ha), położone, podobnie jak Gośławskie³⁰, w całości na terenie Konina, a najgłębszym – położone na północ od Pątnowskiego jezioro Wąsowsko-Mikorzyńskie (36,5 m). W wyniku oddziaływania odkrywek zmniejszają się też przepływy w kanale Ślesińskim, a także obniżają poziomy wód jezior: Budziślawskiego, Wilczyńskiego, Suszewskiego i Kownackiego.

Ogólnie stan ilościowy wód miejscowych zlewni jest niekorzystny – Warty słaby, górnej Noteci bardzo słaby. Ochrona zasobów wodnych jest więc w Aglomeracji Konińskiej sprawą bardzo istotną. Szczególne potrzeby występują w zakresie retencji wód, w tym małej retencji.

3.6 Możliwości rozwoju gospodarki rybackiej

Urozmaicona konfiguracja terenu Aglomeracji Konińskiej, w szczególności obecność naturalnych zagłębień – rynien jeziornych i dolin rzecznych, stwarza warunki do rozwoju rybactwa śródlądowego.

Szczególną rolę odgrywa Gospodarstwo Rybackie „Gośławice”, działające w formie spółki od 2001 r., położone w północnej części Konina, w pobliżu dzielnicy o tej samej nazwie. Gospodarstwo wyspecjalizowane jest w hodowli ryb ciepłolubnych (jesiotrów i sumów europejskich) i dysponuje 330 ha stawów w oparciu o wody ogrzane przez pobliskie elektrownie³¹. Spółka zajmuje się także hodowlą karpia i innych gatunków. Materiał zarybieniowy zimuje w sadzach sieciowych na kanale zrzutowym elektrowni, co daje bardzo

³⁰ Po popiętrzeniu do rzędnej 85 m n.p.m. ma powierzchnię 454,5 ha

³¹ <http://ryby-goslawice.com.pl/gospodarstwo/> [dostęp: 8.05.2014]

dobrze gatunki przyrostu. Gospodarstwo prowadzi działalność na łącznym obszarze 500 ha stawów i 2000 ha jezior.

Spółka prowadzi sprzedaż wylęgu, materiału zarybieniowego, a także dojrzałych ryb w skali ogólnopolskiej. Dysponuje wykwalifikowaną kadrą oraz specjalistycznymi samochodami. W 2012 r. Gospodarstwo Rybackie „Gosławice” stało się głównym udziałowcem w spółce Gospodarstwo Rybackie Olsztyn II, gdzie dysponuje przetwórnią, w tym linią do produkcji kawioru. Od 2014 r. kawior z konińskich jesiotrów obecny będzie na stołach Europy i innych kontynentów.

3.7 Stan i ochrona środowiska - wprowadzenie

Stan środowiska Aglomeracji Konińskiej jest zróżnicowany, w zależności od przeszłego i obecnego sposobu użytkowania. Na przeważającej części obszaru nie występują znaczniejsze przejawy degradacji, jednak poszczególne elementy środowiska wykazują znaczną podatność na zanieczyszczenia i uszkodzenia. Wiele poszczególnych sposobów użytkowania powoduje sytuacje konfliktowe.

Stan środowiska na terenie OFAK, jeśli nie podano inaczej, został scharakteryzowany na podstawie Raportu o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2012, opublikowanego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu.

3.8 Stan powietrza

W 2012 r. Konin charakteryzował się najwyższym poziomem emisji zanieczyszczeń, zarówno pyłowych jak i gazowych, wśród miast na prawach powiatu w województwie wielkopolskim. Na terenie Aglomeracji Konińskiej w ostatnich latach miała jednak miejsce znaczna redukcja emisji pyłów z zakładów uważanych za szczególnie uciążliwe. W 2012 r. emisja ta była mniejsza w stosunku do roku 2006 o 4541 t/rok, czyli o 87,4%. Największy spadek zanieczyszczeń pyłowych został odnotowany w latach 2007 i 2009 r. W ostatnich 4 analizowanych latach (2009 – 2012) średnia roczna emisja osiągała 635 ton zanieczyszczeń pyłowych na rok. Natomiast emisja zanieczyszczeń gazowych podlega innym procesom, wykazując wahanie. Średnio w latach 2007-2012 uwalniano ich do atmosfery 9537,6 tys. ton na rok. W roku 2012 w porównaniu do poprzedniego odnotowano wzrost o 8,7%.

ZE PAK wykonuje ciągłe, automatyczne pomiary jakości powietrza na stacji zlokalizowanej w Piotrkowicach (gm. Ślesin). Badane są następujące substancje: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, ozon oraz pył zawieszony (PM10). Wyniki pomiarów wykonanych na wymienionych stanowiskach w roku 2012 nie przekraczały wymaganych prawem norm.

Z narastającym ruchem samochodowym (także ze wzbijaniem zanieczyszczeń z dróg przez szybko przejeżdżające pojazdy) i powrotem do spalania węgla oraz innych materiałów w formie tzw. niskiej emisji, rozproszonej emisji wiąże się wzrost częstotliwości przekroczeń stężenia pyłu (PM10). Substancja ta należy do aerozoli atmosferycznych i w dużych stężeniach ma szkodliwy wpływ na płuca, skórę, oczy, układ krążenia. Na stacji monitoringu powietrza WIOŚ w Koninie przy ul. Kard. St. Wyszyńskiego wyniki pomiarów regularnie przekraczają dopuszczalne normy o kilkadziesiąt procent. Liczba przekroczeń dopuszczalnego poziomu pyłu PM10 w powietrzu w odniesieniu do poszczególnych dób³², wyniosła tu w okresie I-III 2014 r. 22 razy (dopuszczalna w roku 35 razy).

³² Tzn. dla czasu uśredniania 24 godziny

Istnieje stałe i rosące ryzyko przekroczenia dopuszczalnych wartości rocznych PM10, jako że rokrocznie takie przekroczenia są notowane (ze szczególnym uwzględnieniem lat chłodnych). W porównaniu poszczególnych lat liczba przekroczeń rośnie szybciej od spadku temperatur, co wskazuje na rosący wpływ ruchu pojazdów. I tak w roku 2010 odnotowano 32 przekroczenia, w 2011 – 44, w 2012 – 47.

Średnia wartość roczna stężenia pyłu w powietrzu wynosiła $30,3\mu\text{g}/\text{m}^3$ (mikrogramów/ m^3) co przekraczało 75% normy ($40\mu\text{g}/\text{m}^3$). Dla tlenków azotu NO_x (istotne ze względu na ochronę roślin) analogiczne stężenie wynosiło $17,6\mu\text{g}/\text{m}^3$ (przy normie $30\mu\text{g}/\text{m}^3$). Tlenki azotu mogą być zaczątkami aerozoli atmosferycznych, czyli przyczyniać się np. do powstawania pyłu zawieszonego PM10. Częste są także, związane z emisją NO_x przekroczenia dopuszczalnych poziomów ozonu (w 2012 r. 20 przypadków). Obecność pyłów w atmosferze powoduje jej zmętnienie, ograniczając dostęp promieniowania ultrafioletowego, hamującego rozwój pleśni i bakterii, a także niezbędnego do wytwarzania witaminy D3 w skórze. Odświeżaniu powietrza nie sprzyjają niskie opady.

Dla pozostałych mierzonych parametrów stan powietrza mieścił się w dolnej części skal dopuszczalnych wartości. Wartość średnia roczna stężenia pyłu PM10 wykazywała w poprzednich latach tendencję rosnącą (2009: $23,9\mu\text{g}/\text{m}^3$, 2010: $25,8\mu\text{g}/\text{m}^3$, 2011: $36,1\mu\text{g}/\text{m}^3$). Trudno prognozować, jakie wartości przyjmie ten wskaźnik w najbliższej przyszłości.

Najwięksi emitenci zanieczyszczeń (podmioty skupione w ZE PAK) rokrocznie znacznie zmniejszają emisję zanieczyszczeń gazowych (SO_2 , NO_2 i CO_2) oraz pyłowych. Utrzymujące się przekroczenia są więc skutkiem tzw. niskiej emisji oraz narastającego ruchu na drogach. Tak więc największe zagrożenia dla stanu powietrza w OFAK powoduje nie przemysł, lecz indywidualni użytkownicy. Można stwierdzić, że wskazywane problemy są charakterystyczne dla obszarów zurbanizowanych, gęsto zaludnionych, stąd stan atmosfery na obszarach wiejskich jest teoretycznie lepszy. Zanieczyszczenia powietrza nie zatrzymują się jednak na granicach administracyjnych.

3.9 Stan wód

Stan wód podziemnych w części warciańskiej jest oceniany jako średni, w części noteckiej jako bardzo dobry. O wiele bardziej niepokojący jest stan wód płynących. I tak złym stanem w 2012 r. odznaczały się ciekki kontrolowane: Warta na odcinku konińskim (pomiędzy ujściami Kan. Topiec i rz. Powy) i sam Topiec.

Dodatkową problematyczną okolicznością jest fakt, że znaczną powierzchnię w OFAK zajmują powierzchniowe formy ochrony przyrody. Notowany stan wód jest szczególnie niekorzystny ze względu na wymogi tej ochrony. Szczególnie niepokojący jest stan rzeki Topiec, zagrożonej eutrofizacją (przenawożeniem) z powodu zanieczyszczeń komunalnych.

Wśród badanych jezior, Mikorzyńskie jest umiarkowanie odporne na degradację. Zwraca się jednak uwagę na „zanieczyszczenia termiczne” z powodu włączenia jeziora do obiegu chłodniczego konińskich elektrowni, oraz na intensywną eksploatację turystyczną. Mniej korzystne właściwości mają jeziora: Lubstowskie oraz Mąkolno, płytsze, o intensywniej rolniczo używanych zlewniach. Dodatkowo do jez. Lubstowskiego wprowadzane są wody z odwodnienia wgłębnego odkrywki „Drzewce” KWB Konin. Ogólnie stan badanych jezior oceniono jako zły.

Inne jeziora również są przeważnie podatne na degradację - w różnym stopniu:

- Skulska Wieś z powodu rolniczego charakteru zlewni (89% powierzchni) i obiektów

rekreacyjnych na wschodnim brzegu – podatność umiarkowana,

- Pątnowskie – wody silnie zmienione (od 1958 r. w obiegu chłodniczym elektrowni), otoczone zabudową (w tym rekreacyjną, bez uregulowanej gospodarki wodno-ściekowej) i terenami rolnymi.

Silne zmiany dotyczą szczególnie jezior włączonych do obiegu chłodniczego elektrowni. Jeziora włączone do tego systemu, przeważnie niegłębokie, doznają znacznego wzrostu temperatur (4-11°C – w zależności od pory roku). Wzrost ten obejmuje całą ich objętość, przez co wody należy uznać za silnie zmienione. Przyspiesza to parowanie³³, a więc straty wody z obszaru. Zmiany temperatur prowadzą też do trwałego przekształcenia flory i fauny jezior.

W niektórych opracowaniach wskazuje się pogląd, iż kopalnia powinna wybudować, a następnie obsługiwać przerzut wody do jezior, których poziom spada. W innych formułuje opinie, że nie można wskazać czytelnej zależności między wypompowywaniem wody z odkrywek a obniżaniem się lustra wody w pobliskich akwenach³⁴.

3.10 Klimat akustyczny

Pomiary hałasu prowadzone w Koninie przy ul. Przemysłowej, Poznańskiej i Kolskiej wskazują na regularne i znaczne (o ponad 10 decybeli) przekraczanie dopuszczalnych norm w porze dziennej. Pierwsze dwa punkty są obciążone szczególnie dużym i uciążliwym ruchem pojazdów, w tym ciężarowych, także w nocy. Przekroczenia o mniejszej skali notowane były na stanowiska pomiarowych w Golinie w 2010 r. (ul. 1 Maja, Kościelna, J. Słowackiego). Przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu notuje się także w otoczeniu autostrady A2 na wysokości Osieczy (gm. Rzgów).

Tereny zagrożone stałym nadmiernym hałasem komunikacyjnym (od dróg) mają powierzchnię:

- w Koninie ponad 30 ha (dla przekroczeń dziennych) i 23 ha (dla przekroczeń nocnych); tereny te nie są zamieszkane;
- w powiecie konińskim 25,6 km² (hałas dzienny) i 22,5 km² (hałas nocny), zamieszkiwane odpowiednio przez ponad 2 i 3,1 tys. osób.

3.11 Obszarowa ochrona przyrody

Odsetek obszarów objętych różnymi formami obszarowej ochrony przyrody waha się od 0 w gm. Rychwał i 10,7% w gm. Stare Miasto do 74% w gm. Kramsk i 82,5% w gm. Sompolno. Łącznie prawie 41% powierzchni Aglomeracji Konińskiej objęte jest ochroną prawną. Wskaźnik ten znacznie przekracza średnią dla Polski i Wielkopolski (po około 32%).

Znajdują się tutaj 3 parki krajobrazowe (w dużych częściach), 4 obszary chronionego krajobrazu (OChK)(częściowo poza obszarem Aglomeracji), 6 utworzonych rezerwatów przyrody (w tym 1 częściowo) oraz 2 planowane, a także 5 obszarów Natura 2000 (3 siedliskowe i 2 ptasie). Poszczególne kategorie obszarów obejmują często ten sam obszar – tak jest z parkami krajobrazowymi i obszarami chronionego krajobrazu, a także najczęściej z obszarami Natura 2000, ponieważ przypisane są do nich różne zadania ochronne.

³³ Por. Kaniecki A. 1991. Zmiany stosunków wodnych okolic Konina związane z działalnością kopalnictwa odkrywkowego [w:] Stankowski W. op. cit.

³⁴ Por. Aktualizacja..., s. 131.

Ochroną objęto najcenniejsze zidentyfikowane walory krajobrazowe, florystyczne i faunistyczne OFAK:

- w dolinie Warty: Nadwarciański Park Krajobrazowy (PK)(na terenie Aglomeracji część o powierzchni 20,1 km²) obejmuje dolinę dawnej, potężnej, szerokiej na kilka kilometrów rzeki, której pozostałością jest Pradolina Warszawsko-Berlińska. Park chroni liczne starorzecza, łąki, pastwiska, zamieszkane przez bogactwo gatunków, zalewane przez okresowe wylewy. Obszar Nadwarciańskiego PK pokrywa się częściowo z Pyzdrowskim Obszarem Chronionego Krajobrazu (OChK), który stanowi także otulinę Parku. Jeszcze szerszy teren obejmuje ochroną obszar ochrony siedlisk Natura 2000 „Ostoja Nadwarciańska”(PLH300009) i obszar specjalnej ochrony ptaków „Dolina Środkowej Warty” (PLB 300002), rozciągające się w dolinie Warty przez cały obszar Aglomeracji.
- kompleks leśny na południowy - wschód od Konina: w rezerwacie przyrody Złota Góra I (o powierzchni 121,16 ha) ochronie podlegają lasy dębowe i mieszane wokół najwyższego wzniesienia na tym terenie (191 m n.p.m.). Kwaśna dąbrowa występuje tu na granicy zasięgu. Obszar rezerwatu, odznaczający się zdrowym mikroklimatem obejmuje Złotogórski OChK.
- Puszcę Bieniszewską z rezerwatami Sokółki, Mielno, Pustelnik i Bieniszew, chroniącymi środowiska leśne – łągi i grądy, pozostałości dawnej środkowoeuropejskiej puszczy. W rezerwacie Mielno ochronie podlega także zanikające, zamieniające się w torfowisko jezioro.
- północno – zachodnią część OFAK obejmuje część Powidzkiego Parku Krajobrazowego, chroniącego przyrodnicze i kulturowe walory obszaru, gdzie głównym elementem krajobrazu jest ciąg głębokich jezior rynnowych. Obszar ten ma bogatą szatę roślinną, obejmującą wiele gatunków z „czerwonych list”: krajowej i Wielkopolskiej, i jest intensywnie wykorzystywany turystycznie.

Dwa wspomniane obszary obejmuje Powidzko-Bieniszewski Obszar Chronionego Krajobrazu

- okolice Jeziora Gopło i jezior skulskich: Park Krajobrazowy Nadgoplański Park Tysiąclecia obejmuje jezioro Gopło oraz tereny przyległe, miejsce łągów i żerowania licznych gatunków ptaków. Szerszy teren obejmuje Goplańsko-Kujawski Obszar Chronionego Krajobrazu. Fragment w gm. Skulsk znajduje się także w obszarze ochrony siedlisk Natura 2000 „Jezioro Gopło” (PLH040007), którego ochronę rozpatruje się jednak w większym zakresie terenowym, obejmującym północną część OFAK.

Projektowane rezerваты mają chronić:

- Ciświckie Bagna – liczne stanowiska paproci długosz królewski oraz innych gatunków,
- Wełniankowy Mszar – część Bagna Kozak, naturalnego obszaru retencyjnego, odznaczającego się nieskażoną wodą, położonego wśród obszaru do pewnego stopnia wykorzystywanego rolniczo.

Dodatkowo ochroną obejmuje się 70 różnego rodzaju pomników przyrody (2012), najwięcej w gminach Stare Miasto (11) i Golina (9).

Wyznaczenie tak licznych i zróżnicowanych form ochrony przyrody świadczy o cennieści zasobów naturalnych Aglomeracji Konińskiej. Poszczególne formy ochrony przyrody wiążą się z większymi lub mniejszymi rygorami ograniczającymi dopuszczalną ingerencję człowieka. I tak w rezerwach przyrody zakres tej ochrony jest stosunkowo duży

(w zależności od charakteru rezerwatu), jednak rezerwaty obejmują tu obszary zalesione, niezwiązane z intensywnym użytkowaniem gospodarczym.

Parki krajobrazowe mają mniejszy rygor ochronny aniżeli rezerwaty, jednak w tym przypadku kładzie się duży nacisk na ochronę (prócz przyrody), także krajobrazu, w tym kulturowego. Wynikają z tego, możliwe do nałożenia, zakazy lub ograniczenia lokalizacji pewnych instalacji czy form użytkowania terenu, na przykład związanych z odnawialnymi źródłami energii, działalnością produkcyjną, wprowadzaniem zabudowy niezwiązanej z tradycją obszaru.

Inny cel główny ma ochrona zasobów na Obszarach Natura 2000, wyznaczonych z uwagi na członkostwo Polski w Unii Europejskiej, ukierunkowana na utrzymanie potencjału środowiska w stanie niepogorszonym. Nie wyklucza to działalności gospodarczej, lecz wymaga stosowania zasad rozwoju zrównoważonego. Problemem jest brak ustalonych planów zarządzania i zadań ochronnych dla wielu obszarów. To, przy obowiązku uzgadniania niemal każdej większej inwestycji z organami ochrony środowiska powoduje wstrzymanie bądź komplikacje wielu z nich. Można zauważyć też swoisty prymat obszarów tego rodzaju przed innymi formami należącymi do krajowego systemu obszarów chronionych. Oprócz zakazów i ograniczeń, funkcjonowanie obszarów Natura 2000 wiąże się z możliwościami otrzymywania wsparcia z funduszy unijnych.

3.12 Świadomość ekologiczna mieszkańców

Świadomość ekologiczną mieszkańców określić można posiłkując się wynikami badań społecznych przeprowadzonych na potrzeby niniejszego opracowania i zestawiając je z podanymi wyżej danymi liczbowymi. W badaniach opinii również sami mieszkańcy (Konina i pozostałej części Aglomeracji – powiatu konińskiego) jak i przedstawiciele sektora pozarządowego (NGO) formułowali opinie na temat tej świadomości.

Respondenci z powiatu jakość powietrza i wody ocenili wyżej (średnia kolejno 3,7 i 3,5; wszystkie oceny w skali od 1 do 5) niż mieszkańcy Konina (średnia kolejno 3,5 i 3,3). Obie grupy mieszkańców jednakowo oceniały poziom świadomości ekologicznej mieszkańców Aglomeracji (średnia 3,1), czystość i zagospodarowanie rzek (średnia 3,1) i jezior (średnia 3,0).

Analogiczne oceny reprezentantów sektora NGO były wyraźnie niższe. Czystość i zagospodarowanie jezior, jakość wody i powietrza przedstawiciele organizacji ocenili jednakowo – na poziomie 3,1. Czystość w Koninie i powiecie konińskim otrzymała notę 3,0. Podkreślano pozytywny wpływ na środowisko zaprzestania wytopu aluminium i oddalania się kopalni odkrywkowej od Konina. Chwalono ustawę śmieciową oraz budowanie przez samorządy oczyszczalni i przepompowni ścieków. Nadzieję badanych powoduje budowany zakład termicznej utylizacji odpadów (spalarnia).

Świadomość ekologiczną mieszkańców Aglomeracji liderzy lokalni ocenili na 2,5. Są to oceny bardzo krytyczne, a sprawę tę uważa się za główny problem w ochronie środowiska. Szczególnie wskazywanymi przejawami są: niedostateczna segregacja odpadów, konieczność egzekwowania przepisów „ustawy śmieciowej”, uporządkowanie sprawy palenia śmieci w celu ogrzewania gospodarstw indywidualnych. Jako potrzeby wskazywane są: dalsza rozbudowa kanalizacji i oczyszczalni (dużych i przydomowych), likwidacja dzikich wysypisk, oczyszczenie lasów i jezior.

W sprawie segregacji odpadów zauważono nieopłacalność ustalonych przez samorządy stawek. Sugeruje się wprowadzenie takich stawek, aby atrakcyjniejsze było sortowanie śmieci.

Potencjał środowiska naturalnego w Aglomeracji Konińskiej jest znaczny. Istotne są zasoby kopalin, z których najistotniejsze są złoża węgla brunatnego, eksploatowane od czasu II wojny światowej przez PAK Kopalnię Węgla Brunatnego Konin S.A.. Obecnie przed zagłębieniem węglowym stoi konieczność wyboru nowych kierunków działania, na co istnieją szerokie perspektywy. Z innych złóż istotne są zasoby kruszyw naturalnych i surowców ilastych. Zróżnicowane są zasoby wodne. Zasoby wód podziemnych są znaczne, lecz z uwagi na przenikalność powierzchni ziemi oraz eksploatację przez gospodarkę są podatne za zanieczyszczenie i uszczuplenie.

Dużym atutem i szansą rozwojową OFAK są występujące tu wody geotermalne. Plany ich wykorzystania formułuje się w Koninie i Ślesinie.

Zasoby wód powierzchniowych są mniejsze, a ich stan ogólnie niezadowalający. Lesistość terenu OFAK jest niższa niż średnia wojewódzka i krajowa, choć wiele terenów nadaje się pod zalesienia. Duże możliwości otwierają się przed gospodarką rybacką.

Stan środowiska jest zróżnicowany, choć najistotniejsze zagrożenia nie pochodzą ze strony przemysłu a nawet górnictwa, lecz indywidualnych użytkowników, a także ruchu drogowego. W Aglomeracji duży odsetek gruntów zajmują obszary chronione, co wiąże się z bogactwem form krajobrazowych oraz dobrym zachowaniem siedlisk roślinnych i obecnością wielu rzadkich gatunków zwierząt. Nisko oceniana jest świadomość ekologiczna mieszkańców.

4. Rolnictwo

Rolnictwo stanowi tradycyjny, wciąż najbardziej rozpowszechniony sposób działalności ludzkiej na terenie Aglomeracji Konińskiej. Dane opisowe i statystyczne do tej części zaczerpnięte zostały z diagnozy (część A), wykonanej na potrzeby aktualizacji Planu rozwoju lokalnego powiatu konińskiego³⁵, a uzupełnione o dane GUS (Powszechny Spis Rolny 2010).

Warunki środowiskowe dla produkcji rolnej są zróżnicowane. Generalnie korzystne są:

- ukształtowanie terenu,
- średnie temperatury,
- długość okresu wegetacji.

Do uwarunkowań niekorzystnych zalicza się:

- rosnący deficyt wód gruntowych,
- niską jakość gleb,
- duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych,
- duży odsetek mieszkańców żyjących z pracy w rolnictwie.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego³⁶ określono dwie strefy ukierunkowania rozwoju rolnictwa:

- strefę leśno – rekreacyjną z rolnictwem ekologicznym, obejmującą tereny na północ od Konina,
- strefę rolno – leśną z wielofunkcyjnym rozwojem wsi, leżącą na obrzeżach strefy paliwowo – energetycznej w południowej i zachodniej części OFAK.

4.1 Struktura wielkości gospodarstw i użytkowania ziemi

Na terenie Aglomeracji znajdowały się w 2010 r. 17 442 gospodarstwa rolne (z tego 17 430 indywidualnych). Można więc stwierdzić, że oblicze rolnictwa OFAK kształtują gospodarstwa indywidualne, dlatego zostaną poddane głębszej analizie. Średnia wielkość gospodarstw wynosiła 6,15 ha (w tym użytków rolnych 5,42 ha). W Polsce analogiczne wielkości osiągały 6,94 i 6,01 ha, a w województwie – 10,02 i 9,15 ha. Średnia wielkość w grupie pozostałych 12 gospodarstw przekraczała 713 ha.

Użytki rolne OFAK charakteryzuje znaczne rozdrobnienie. Wielkości średnie gospodarstw / użytków rolnych przypadających na gospodarstwo kształtowały się następująco: statystycznie najmniejsze były gospodarstwa w Koninie, co jest uzasadnione charakterem miasta (2,75 / 2,30 ha), poza tym wielkości te wahają się od 4,81 / 3,78 ha w gm. Krzymów do 8,21 / 7,72 w gm. Kleczew i 8,66 / 7,84 w gm. Wierzbinek. Generalnie najmniejszymi arealami charakteryzują się gminy przyległe do Konina, największymi – gminy na obrzeżach powiatu (poza Skulskiem).

³⁵ Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Konińskiego, s. 70 - 75.

³⁶ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa... op. cit., (mapa „Struktura przestrzenna”) http://www.wbpp.poznan.pl/plan/07_glowne_plan.png [dostęp: 25.04.2014]

Tab. 4 Struktura wielkości gospodarstw indywidualnych w Aglomeracji Konińskiej na tle województwa i kraju.

Jednostka	wszystkie						prowadzące działalność rolniczą						
	ogółem	do 1 ha	1 - 5 ha	5 - 10 ha	10 -15 ha	15 ha+	ogółem	%	do 1 ha	1 - 5 ha	5 - 10 ha	10 -15 ha	15 ha+
Konin	875	56,5%	33,4%	6,1%	1,8%	2,3%	503	57,5%	27,2%	55,1%	10,5%	3,2%	4,0%
Golina	1241	35,8%	33,9%	16,0%	7,7%	6,7%	962	77,5%	20,7%	40,5%	20,3%	9,9%	8,6%
Grodziec	948	16,0%	38,4%	28,6%	9,8%	7,2%	867	91,5%	8,3%	41,9%	31,3%	10,7%	7,8%
Kazimierz Biskupi	1080	50,6%	27,7%	12,0%	4,6%	5,1%	909	84,2%	41,6%	32,6%	14,3%	5,5%	6,1%
Kleczew	724	17,0%	39,6%	22,1%	8,8%	12,4%	671	92,7%	10,7%	42,6%	23,7%	9,5%	13,4%
Kramsk	1514	34,0%	33,6%	15,3%	8,5%	8,6%	1228	81,1%	20,4%	39,7%	18,8%	10,5%	10,6%
Krzymów	1090	34,9%	38,3%	18,4%	5,3%	3,1%	835	76,6%	15,7%	49,3%	24,1%	6,9%	4,0%
Rychwał	1287	14,8%	34,0%	31,0%	13,4%	6,8%	1248	97,0%	12,3%	34,9%	31,9%	13,9%	7,0%
Rzgów	885	6,9%	42,1%	28,4%	13,0%	9,6%	855	96,6%	4,3%	42,9%	29,4%	13,5%	9,9%
Skulsk	1175	45,0%	23,5%	17,7%	6,4%	7,4%	810	68,9%	21,7%	32,8%	25,6%	9,1%	10,7%
Sompolno	1314	25,3%	29,6%	23,9%	11,9%	9,3%	1118	85,1%	12,5%	34,6%	27,9%	14,0%	10,9%
Stare Miasto	1521	30,5%	41,2%	17,5%	6,3%	4,5%	1194	78,5%	14,4%	49,8%	22,0%	8,0%	5,7%
Ślesin	1631	43,2%	33,5%	12,6%	4,6%	6,1%	1171	71,8%	23,9%	43,9%	17,4%	6,2%	8,5%
Wierzbinek	1280	18,3%	28,5%	25,7%	13,9%	13,6%	1224	95,6%	15,3%	29,6%	26,6%	14,5%	14,1%
Wilczyn	865	39,4%	25,4%	19,1%	7,9%	8,2%	762	88,1%	31,4%	28,7%	21,7%	8,9%	9,3%
Razem Aglomeracja	17430	31,6%	33,4%	19,4%	8,3%	7,3%	14357	82,4%	18,3%	39,4%	23,4%	10,0%	8,9%
WIELKOPOLSKIE	161862	24,1%	29,3%	18,7%	11,9%	16,1%	143221	88,5%	15,0%	32,4%	21,0%	13,4%	18,2%
POLSKA	2273284	31,4%	37,9%	15,5%	6,7%	8,5%	1886888	83,0%	21,6%	41,9%	18,3%	8,0%	10,2%

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Struktura wielkości gospodarstw indywidualnych w Aglomeracji przypomina krajową, natomiast w porównaniu z całą Wielkopolską jest tu znacznie więcej gospodarstw karłowatych i bardzo małych (do 5 ha) w porównaniu z liczebnością gospodarstw dużych (powyżej 15 ha). Najbardziej zbliżoną do wielkopolskiej strukturę mają gminy Wierzbinek i Kleczew, najmniej – prócz Konina, Kazimierz Biskupi i Krzymów.

Gospodarstwa najmniejsze statystycznie najczęściej wygaszają działalność rolniczą. Z tego powodu odsetek gospodarstw prowadzących taką działalność jest wyraźnie niższy od analogicznego dla Wielkopolski; udział gospodarstw rzeczywiście działających jest natomiast zbliżony do średniej krajowej. Mimo powyżej wskazanej struktury wielkościowej, najmniejszy odsetek prowadzących działalność gospodarstw posiadają, prócz Konina, nie gminy, w których wskazywałyby na to średnie wielkości areałów, lecz Skulsk i Ślesin, dalej Golina i Krzymów. Różnicę tę powoduje właśnie odmienny odsetek aktywnych gospodarstw karłowatych. Może to świadczyć o częstszym podejmowaniu pozarolniczej działalności przy jednoczesnym utrzymywaniu własności gruntów.

Jedynie około 30% gospodarstw produkuje głównie na rynek – w Polsce takich gospodarstw jest około 50%³⁷.

O specyfice tutejszej struktury gospodarstw rolnych na tle województwa przekonują porównania: Aglomeracja skupia 10,0% działających gospodarstw indywidualnych Wielkopolski, lecz tylko 6,6% zasiewów, natomiast 13% gruntów wyłączonych z produkcji rolnej.

W strukturze rolniczego użytkowania ziemi wszędzie dominują grunty orne. Największym udziałem łąk i pastwisk odznaczają się nadwarciańskie gminy Kramsk (39,4%) i Krzymów (36,4%).

Sadownictwo skupia się głównie w północnej części Aglomeracji – w gminach Sompolno, Wierzbinek, Ślesin, Kazimierz Biskupi, Kleczew, Skulsk. Podobnie jest z uprawą krzewów jagodowych, prowadzoną głównie w gminach: Kazimierz Biskupi, Wierzbinek, Sompolno, Skulsk. Gmina Sompolno wykazuje zdecydowanie większy od pozostałych odsetek powierzchni zajętej przez uprawy trwałe (plantacje) (23,5%) i sady (21,3%). W porównaniu z danymi spisu z 1996 r. areał sadów w Aglomeracji wzrósł o 180%, przy czym w gminie Sompolno o 258%. Wzrosła też znacznie powierzchnia zajęta pod uprawy trwałe, lecz brak odpowiednich danych uniemożliwia porównania.

W tabeli przedstawiona została struktura zasiewów w rolnictwie indywidualnym Aglomeracji. Barwami ciepłymi przedstawiono wyróżniające się kierunki, zimnymi – kierunki marginalne.

³⁷Dubownik A. 2011. Rola Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej w przekształceniach rolnictwa w województwie wielkopolskim. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.

Tab. 5 Struktura zasiewów gospodarstw indywidualnych w Aglomeracji Konińskiej na tle województwa i kraju (2010).

Jednostka terytorialna	zboża		ziemniaki	uprawy przem.	buraki cukrowe	rzepak i rzepik	strączk. jadalne na ziarno	warzywa gruntowe
	razem	podst. + mieszanki						
Konin	78,7%	77,1%	1,6%	2,1%	0,8%	1,3%	0,0%	0,6%
Golina	78,4%	77,0%	2,4%	6,2%	1,4%	4,8%	0,0%	0,1%
Grodziec A	90,8%	90,0%	3,9%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Kazimierz Biskupi B	66,5%	65,3%	1,5%	9,2%	0,8%	8,5%	0,0%	0,1%
Kleczew B	72,5%	69,5%	1,2%	14,8%	2,6%	12,2%	0,0%	0,1%
Kramsk	77,8%	74,8%	2,3%	1,3%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Krzymów A	83,9%	82,7%	3,4%	0,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Rychwał A	91,6%	88,9%	2,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%
Rzgów A	91,2%	91,0%	2,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Skulsk	77,1%	75,9%	1,5%	3,4%	1,5%	1,9%	0,2%	1,8%
Sompolno	72,1%	69,1%	1,9%	3,9%	0,0%	3,9%	0,1%	0,5%
Stare Miasto A	89,0%	88,5%	1,4%	0,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Ślesin B	68,3%	65,2%	1,5%	9,7%	1,4%	8,3%	0,9%	0,0%
Wierzbinek	68,8%	67,6%	2,4%	2,6%	1,8%	0,8%	0,2%	3,1%
Wilczyn B	74,2%	65,4%	2,0%	10,0%	3,4%	6,6%	0,0%	0,1%
Razem Aglomeracja	78,1%	75,8%	2,0%	4,6%	1,0%	3,4%	0,1%	0,6%
WIELKOPOLSKIE	76,9%	73,3%	3,0%	9,4%	2,5%	6,9%	0,1%	1,6%
POLSKA	75,3%	71,3%	4,1%	9,2%	1,8%	7,2%	0,4%	1,4%

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

4.2 Zasiewy

Udział poszczególnych gatunków roślin w zasiewach jest związany z możliwościami glebowymi, a także hodowlą zwierząt, jako że znaczna część gospodarstw produkuje na własny użytek. W strukturze zasiewów zdecydowanie dominowały zboża i mieszanki zbożowe, zajmujące 66-92% upraw. W porównaniu ze średnimi krajowymi znacznie większy był udział żyta i owsa. Pszenica i jęczmień zajmują areał łącznie mniejszy od żyta. Udział ziemniaków nie odbiegał od średniej krajowej, większy był w gminach Grodziec i Krzymów.

Uprawy roślin przemysłowych (głównie rzepaku, w mniejszej skali buraków cukrowych) większe arealy zajmowały w gminach Kleczew (rzepak 12,2%, buraki 2,6%) oraz Wilczyn (rzepak 6,6%, buraki 3,4%), co wiąże się z lepszymi glebami. Jedynie w tych gminach odsetki terenów zajętych pod tego rodzaju uprawy przekraczały średnie dla Polski i Wielkopolski. Poziomowi krajowemu i wojewódzkiemu dorównywały jeszcze gminy Kazimierz Biskupi i Ślesin. Z powodu ograniczania hodowli zwierząt spada zasięg upraw ziemniaczanych. Po likwidacji Cukrowni Gosławice, uprawy buraków cukrowych uległy znacznej redukcji. Wzrosły natomiast zasiewy kukurydzy i mieszanek zbożowych oraz rzepaku.

Na podstawie analizy struktury zasiewów w gospodarstwach indywidualnych zauważyć można – przy zbliżonych proporcjach poszczególnych rodzajów upraw – pewną odmienność od charakterystyki Wielkopolski i Polski. Nieznacznie większe są arealy zbóż, natomiast mniejsze – ziemniaków i roślin przemysłowych, a także warzyw. Ma to związek z warunkami glebowymi i klimatycznymi (niedobór opadów w przypadku ziemniaków). Analizując wewnętrzne zróżnicowanie w Aglomeracji można wyróżnić dwa główne typy gmin: zbożowo – ziemniaczany (a raczej żytnio – ziemniaczany - A), reprezentowany przez Grodziec, Krzymów, Rychwał, Rzgów, Stare Miasto (skupionych w południowej części OFAK) oraz rzepakowo – buraczany (najpewniej pszenno – rzepakowy – B) w gminach Kazimierz Biskupi, Kleczew, Ślesin, Wilczyn (zajmujących północno – zachodnią część terenu). Pozostałe gminy reprezentują charakterystyki pośrednie, przy czym odwołując się do struktury użytkowania gruntów należy pamiętać o skupieniu sadów i plantacji w gminie Sompolno oraz o znacznym areale łąk i pastwisk w gminach nadwarciańskich. Może to determinować ukierunkowanie hodowlane na tym ostatnim obszarze.

Agglomeracja Konińska jest największym producentem żyta w Wielkopolsce. Należy zwrócić uwagę, że żyto jest podstawowym zbożem w piekarnictwie, a chleb żytni należy do coraz bardziej poszukiwanych. Daje to szansę na rozwój piekarnictwa i produkcji zdrowej żywności nawet przy obecnej strukturze zasiewów.

W ostatnich latach wzrosła produkcja warzyw. Warzywa na cele rynkowe uprawiane są w gminach Wierzbinek, Sompolno, Kramsk i Skulsk. Produkcja zielarska jest prowadzona w gminach Wierzbinek i Ślesin. W zbiorach owoców największe znaczenie mają jabłka i wiśnie, a wśród owoców jagodowych: czarna porzeczka, truskawka, czerwona porzeczka, malina. W zbiorach warzyw przeważają pomidory, ogórki, kapusta, kalafior, cebula, marchew, buraki ćwikłowe.

4.3 Hodowla zwierząt

Jedynie część gospodarstw – podobnie jak w województwie wielkopolskim – zajmuje się hodowlą zwierząt gospodarskich. Kierunek hodowlany (zwłaszcza trzody chlewnej)

w porównaniu z zasiewami, wykazuje większe przychody (produktywność) z 1 ha³⁸. Hodowla, w odróżnieniu od produkcji roślinnej, zasadniczo obejmuje cykle produkcyjne dłuższe niż roczne. Dane o hodowli, w celu zidentyfikowania specjalizacji i trendów, zaczerpnięto z baz Powszechnych Spisów Rolnych, zamieszczanych na portalu internetowym GUS (Bank Danych Lokalnych - BDL).

³⁸ Atlas Rolnictwa Polskiego, cz. 10, s. 4 http://www.igipz.pan.pl/tl_files/igipz/ZGWiRL/ARP/10.Produkcja%20rolnictwa.pdf
[dostęp: 25.04.2014]

Tab. 6 Hodowla i obsada zwierząt gospodarskich – OFAK na tle województwa (2010).

Jednostka	liczba gospodarstw	bydło		trzoda chlewna		konie	drób		sztuki duże	
		razem	krowy	razem	lochy		razem	kury	razem	
		szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	DJP	/100 ha ur.
Konin	149	501	181	479	48	19	5223	3934	747	9,3
Golina	603	3087	1365	3270	367	88	20548	11497	3681	50,3
Grodziec	593	3223	1114	10544	944	33	45979	45130	5525	77,7
Kazimierz Biskupi	369	874	340	3714	374	9	8620	7013	1950	37,7
Kleczew	485	1593	554	10213	1012	26	15080	11440	4565	62,6
Kramsk	767	7085	3450	2729	304	68	22583	19836	6547	68,3
Krzymów	544	2200	843	2050	232	60	36615	32798	2677	51,1
Rychwał	720	4814	1470	15671	1391	77	62825	49751	7419	81,1
Rzgów	631	3209	1071	8094	926	69	201036	109530	7682	109,2
Skulsk	459	1678	633	6854	752	22	103358	96209	3193	48,9
Sompolno	522	3569	1294	2983	304	58	15521	12077	3633	35,9
Stare Miasto	745	3452	1037	7945	810	73	38126	15988	5309	72,0
Ślesin	497	4056	1830	3263	341	70	11354	9609	4142	51,0
Wierzbinek	735	6654	2744	4320	536	71	82724	79027	5940	53,6
Wilczyn	445	2747	952	12693	1118	27	12087	8303	4937	76,9
Razem Aglomeracja	8264	48742	18878	94822	9459	770	681679	512141	67947	58,8
WIELKOPOLSKIE	88978	724256	253585	3597357	319018	19316	25990467	22949077	2199745	112,8
w proporcji do województwa	9,3%	6,7%	7,4%	2,6%	3,0%	4,0%	2,6%	2,2%	3,1%	52,1%

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Spisy rolne przeprowadzane są w dość dużych odstępach czasu. Ostatnie odbyły się w latach 1996, 2002 i 2010, co pozwala na obserwację rozwoju zjawisk w dłuższym zakresie. Największe stado bydła znajduje się na terenie gm. Kramsk, co koreluje z największym arealem łąk, lecz kolejne gminy w tej klasyfikacji nie odznaczają się największym udziałem użytków zielonych. Inaczej ma się sprawa z hodowlą trzody chlewnej – można tu zauważyć obszary koncentracji w południowo-wschodniej (gminy: Rychwał, Grodziec, Stare Miasto) i północno-zachodniej części Aglomeracji (gm. Kleczew, Wilczyn, Skulsk). W pierwszym przypadku ma to miejsce na obszarze „żytnio – ziemniaczanym”, w drugim – na obszarze ogólnie intensywniejszej produkcji rolnej. W przypadku drobiu prym wiedzie gm. Rzgów i to właśnie ta gmina posiada ogólnie największą obsadę zwierząt gospodarskich (wyrażoną w dużych jednostkach przeliczeniowych – DJP) na 100 ha użytków rolnych. Jedynie ta gmina zbliża się przez to do poziomu średniego dla Wielkopolski. Ten zaś przekracza średnią krajową ponad dwukrotnie. Kolejnych 6 gmin ze znacznie mniejszymi wielkościami przekracza tym samym średnią wielkość krajową. Ogólnie średnia obsada zwierząt jest w Aglomeracji Konińskiej zbliżona do krajowej. W zestawieniu nie analizowano hodowli owiec (500 szt.) i kóz (200 szt.), które to kierunki mają w OFAK znaczenie marginalne.

Zmiany skali hodowli są związane z opłacalnością produkcji i produkcją pasz w gospodarstwach.

Tab. 7 Zmiany pogłowia bydła w Aglomeracji w latach 1996-2010 na tle województwa i kraju.

Jednostka	bydło razem			zmiany		krowy			zmiany	
	1996	2002	2010	1996=100	2002=100	1996	2002	2010	1996=100	2002=100
	szt.	szt.	szt.	-	-	szt.	szt.	szt.	-	-
Konin	661	562	501	75,8%	89,1%	292	223	181	62,0%	81,2%
Golina	3087	2765	3087	100,0%	111,6%	1564	1499	1365	87,3%	91,1%
Grodzic	3317	2836	3223	97,2%	113,6%	1423	1252	1114	78,3%	89,0%
Kazimierz Biskupi	1320	819	874	66,2%	106,7%	629	400	340	54,1%	85,0%
Kleczew	2740	1624	1593	58,1%	98,1%	1187	633	554	46,7%	87,5%
Kramsk	5324	5671	7085	133,1%	124,9%	2391	2800	3450	144,3%	123,2%
Krzymów	3352	2113	2200	65,6%	104,1%	1545	1058	843	54,6%	79,7%
Rychwał	5045	4488	4814	95,4%	107,3%	2221	1890	1470	66,2%	77,8%
Rzgów	3562	2983	3209	90,1%	107,6%	1583	1350	1071	67,7%	79,3%
Skulsk	1910	1727	1678	87,9%	97,2%	906	803	633	69,9%	78,8%
Sompolno	2521	2456	3569	141,6%	145,3%	1252	1153	1294	103,4%	112,2%
Stare Miasto	3699	3106	3452	93,3%	111,1%	1543	1228	1037	67,2%	84,4%
Ślesin	2658	3267	4056	152,6%	124,2%	1280	1619	1830	143,0%	113,0%
Wierzbinek	4727	5424	6654	140,8%	122,7%	2278	2656	2744	120,5%	103,3%
Wilczyn	2939	3223	2747	93,5%	85,2%	1141	1106	952	83,4%	86,1%
Razem Aglomeracja	46862	43064	48742	104,0%	113,2%	21235	19670	18878	88,9%	96,0%
WIELKOPOLSKIE	671241	621969	724256	107,9%	116,4%	270836	252378	253585	93,6%	100,5%
w proporcji do województwa	7,0%	6,9%	6,7%	96,4%	97,2%	7,8%	7,8%	7,4%	94,9%	95,5%
POLSKA	6455472	5226192	5418621	83,9%	103,7%	3198747	2739220	2510045	78,5%	91,6%

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Po okresie spadku pogłowie bydła ustabilizowało się, dostosowując się do warunków rynku. Także w układzie gmin nie zachodziły w latach 1996-2002 znaczące zmiany, przy czym gminy Kramsk i Wierzbiniek były terenami znacznego powiększania stad, czym zdystansowały wcześniej dorównującą im gm. Rychwał. Widoczne wzrosty miały miejsce jeszcze w gminach Ślesin i Sompolno. Natomiast w gminach, gdzie w 1996 r. bydła było najmniej, w 2010 r. jest go jeszcze mniej. Ogólnie udział Aglomeracji w pogłowie województwa spada. Planowane zniesienie w 2015 r. kwot mlecznych daje perspektywę zwiększenia produkcji mleka. Otwiera to nowe perspektywy dla hodowców bydła, szczególnie dysponujących dużymi stadami, ale jednocześnie wzmaga konieczność dalszych inwestycji, wzmocnienia potencjału gospodarstw.

Tab. 8 Zmiany pogłowia trzody chlewnej w Aglomeracji w latach 1996-2010 na tle województwa i kraju.

Jednostka	trzoda chlewna razem			zmiany		lochy			zmiany	
	1996	2002	2010	1996 =100	2002 =100	1996	2002	2010	1996 =100	2002 =100
	szt.	szt.	szt.	-	-	szt.	szt.	szt.	-	-
Konin	1207	1062	479	39,7%	45,1%	88	92	48	54,5%	52,2%
Golina	6563	7127	3270	49,8%	45,9%	667	723	367	55,0%	50,8%
Grodziec	10393	13297	10544	101,5%	79,3%	984	1337	944	95,9%	70,6%
Kazimierz Biskupi	4626	5259	3714	80,3%	70,6%	455	473	374	82,2%	79,1%
Kleczew	11203	13745	10213	91,2%	74,3%	1093	1306	1012	92,6%	77,5%
Kramsk	9430	7734	2729	28,9%	35,3%	988	848	304	30,8%	35,8%
Krzymów	4480	4144	2050	45,8%	49,5%	455	455	232	51,0%	51,0%
Rychwał	16129	21519	15671	97,2%	72,8%	1701	2201	1391	81,8%	63,2%
Rzgów	10232	12256	8094	79,1%	66,0%	1125	1418	926	82,3%	65,3%
Skulsk	6775	8832	6854	101,2%	77,6%	727	1076	752	103,4%	69,9%
Sompolno	7916	7920	2983	37,7%	37,7%	790	840	304	38,5%	36,2%
Stare Miasto	12942	19011	7945	61,4%	41,8%	1439	1777	810	56,3%	45,6%
Ślesin	7082	7012	3263	46,1%	46,5%	656	697	341	52,0%	48,9%
Wierzbinek	9648	9407	4320	44,8%	45,9%	970	1262	536	55,3%	42,5%
Wilczyn	12265	18462	12693	103,5%	68,8%	1294	1706	1118	86,4%	65,5%
Razem Aglomeracja	130891	156787	94822	72,4%	60,5%	13432	16211	9459	70,4%	58,3%
WIELKOPOLSKIE	3586363	4426122	3597357	100,3%	81,3%	328968	430108	319018	97,0%	74,2%
udział w województwie	3,6%	3,5%	2,6%	72,2%	74,4%	4,1%	3,8%	3,0%	72,6%	78,7%
POLSKA	15152272	17240787	13132912	86,7%	76,2%	1392902	1771419	1228137	88,2%	69,3%

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Pogłowie trzody chlewnej podlega natomiast dużym wahaniom, również uzależnionym od potrzeb i cen rynkowych, a w stosunku do 2002 r. stan ten obniżył się o ok. 40% (i podlega dalszym ograniczeniom). Odmiennie niż w przypadku bydła, nie zauważa się pogłębienia specjalizacji poprzez rozbudowę stad w żadnej z gmin, a jedynie w gminach o największym pogłowie w 2010 r. utrzymano liczebność z 1996 r. Konsekwentne ograniczanie hodowli świń zauważa się w większości pozostałych gmin, szczególnie w gminach Kramsk i Wierzbinek, gdzie wzrasta znaczenie bydła. Porównując liczebność loch można wysnuć wniosek, że liczebność świń będzie podlegać dalszemu ograniczaniu. Inna regulacja tego rynku, aniżeli w przypadku bydła (a zwłaszcza mleka) powoduje, że hodowla świń, mimo iż teren OFAK jest do tego dobrze predestynowany, jest przedsięwzięciem niepewnym. Również i w tym przypadku udział w województwie spada, jednak o wiele znacznie niż w przypadku bydła.

Tab. 9 Zmiany pogłowia drobiu w Aglomeracji w latach 1996-2010 na tle województwa i kraju.

Jednostka	kury ogółem			zmiany		kury nioski	
	1996	2002	2010	1996=100	2002=100	1996	2002
	szt.	szt.	szt.	-	-	szt.	szt.
Konin	6534	4777	3934	60,2%	82,4%	5509	3973
Golina	12001	16018	11497	95,8%	71,8%	10186	10002
Grodziec	15473	23139	45130	291,7%	195,0%	12864	8799
Kazimierz Biskupi	8915	7280	7013	78,7%	96,3%	7622	4704
Kleczew	10381	14266	11440	110,2%	80,2%	9060	7761
Kramsk	24876	27301	19836	79,7%	72,7%	19233	20998
Krzymów	25736	18068	32798	127,4%	181,5%	24027	14691
Rychwał	24087	32465	49751	206,5%	153,2%	19849	24460
Rzgów	15543	184449	109530	704,7%	59,4%	11100	12317
Skulsk	8551	505583	96209	1125,1%	19,0%	6902	4449
Sompolno	14513	19483	12077	83,2%	62,0%	11108	9537
Stare Miasto	16478	24132	15988	97,0%	66,3%	14044	14358
Ślesin	13882	137091	9609	69,2%	7,0%	11390	8092
Wierzbinek	15084	20868	79027	523,9%	378,7%	12538	9664
Wilczyn	8289	610538	8303	100,2%	1,4%	7325	606286
Razem Aglomeracja	220343	1645458	512142	232,4%	31,1%	182757	760091
WIELKOPOLSKIE	4134652	25288767	22949077	555,0%	90,7%	3723142	7487095
udział w województwie	5,3%	6,5%	2,2%	41,9%	34,3%	4,9%	10,2%
POLSKA	39076558	165050427	139584874	357,2%	84,6%	34398895	45834968

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Jeszcze gwałtowniejsze zmiany zachodziły w przypadku drobiu. Pomiędzy rokiem 1996 a 2002 nastąpiła znaczna rozbudowa stad, a następnie, prawie 4-krotny spadek dotyczący niosek, jak i brojlerów, związany z popytem oraz koniecznością spełnienia wymagań unijnych. Kierunek drobiarski rozwijał się na południowych (gminy: Grodziec, Rychwał, Rzgów), a zwłaszcza na północnych krańcach Aglomeracji (gminy: Wierzbinek, Skulsk, a zwłaszcza Wilczyn). O ile w części południowej wielkość hodowli została w zasadzie utrzymana, o tyle w części północnej nastąpiły spektakularne zmiany (poza Wierzbinkiem), polegające na redukcjach sięgających 80-98%. W ten sposób rysująca się szansa na uzyskanie specjalizacji, zwłaszcza w produkcji jajczarskiej, jest ponownie nieaktualna.

Powyższe zestawienie dobitnie pokazuje mniejszą intensywność produkcji zwierzęcej w Aglomeracji Konińskiej w porównaniu z wartościami dla województwa. Z analiz środowiskowych wynika, że „w gospodarstwach rolnych zajmujących się chowem zwierząt obsada osiąga średnio 1,02 DJP (maksymalnie 1,17 DJP) na 1 ha użytków rolnych i mieści się w granicy dopuszczalnej wielkości zalecanej ze względów środowiskowych 0,5 – 1,5 DJP/ha (Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej, 2005). W związku z tym możliwa jest dalsza intensyfikacja produkcji zwierzęcej w gospodarstwach”³⁹. Niewykorzystanymi szansami są między innymi hodowla owiec i kóz.

4.4 Wyposażenie w sprzęt rolniczy

Niemal żadna z kategorii stosowanych maszyn rolniczych nie dorównuje udziałem proporcji liczby gospodarstw w województwie. Wyjątkiem są sadownicze opryskiwacze ciągnikowe. Duże powierzchnie sadów w gm. Sompolno zapewniają Aglomeracji Konińskiej wyższy niż proporcjonalnie w całej Wielkopolsce udział tych maszyn.

Ciągniki posiada 43,3% wszystkich gospodarstw rolnych. Średnio na jedno takie gospodarstwo przypada prawie 1,4 ciągnika. Liczby te są zbliżone do średniej krajowej, zaś zdecydowanie mniejsze wobec odpowiednich wskaźników dla Wielkopolski (54,4%, 1,73).

Liczba ciągników na 100 użytków rolnych wyraźnie przekracza wskaźniki dla Polski i województwa, przy czym na wynik ten składają się przede wszystkim gminy Rychwał i Sompolno. W tym drugim przypadku jest to spowodowane zapewne wyposażeniem w mniejsze ciągniki przystosowane do oprysków i innych zabiegów w sadach i plantacjach.

W kategoriach wyposażenia w inny sprzęt rolniczy Aglomeracja ma udziały w puli wojewódzkiej mniejsze niż wynikałoby to z odsetka gospodarstw (10%). Relatywnie korzystniejsza sytuacja panuje w przypadku maszyn do upraw łąkarskich (kosiarki ciągnikowe ma 8,2% gospodarstw). Średnią wojewódzką znacznie przekracza liczebność opryskiwaczy ciągnikowych (15,1%), co wynika z przypadku gm. Sompolno. Niemal w każdym przypadku (prócz silosokombajnów) liczba maszyn danego rodzaju przypadająca na posiadające je gospodarstwo jest mniejsza od średniej dla województwa.

4.5 Przetwórstwo rolno-spożywcze

Na terenie powiatu znajdują się liczne zakłady przetwarzające płody i produkty rolne, jednak najwięksi odbiorcy znajdują się poza tym obszarem, w powiatach sąsiednich (np. mleczarnie w Strzałkowie, Turku i Kole). Potencjał lokalnego przemysłu i bazy przechowalniczej jest uważany za zbyt mały do zagospodarowania produkowanych w Aglomeracji ziemniaków, owoców i warzyw. Obszar Aglomeracji Konińskiej jest przecie

³⁹ Por. Aktualizacja..., s. 124

znacznym rynkiem zbytu (ponad 200 tys. konsumentów), a także terenem dobrze przygotowanym do rozwoju funkcji logistyki i magazynowania. Tymczasem płody rolne wyprodukowane w OFAK opuszczają teren „surowe”, by wrócić jako przetworzone, a podatki z tego tytułu nie zasilają lokalnych budżetów. Wskazuje to szanse do rozwoju przechowalnictwa i przetwórstwa spożywczego.

4.6 Wykorzystanie funduszy pomocowych w rolnictwie

Struktura i charakter rolnictwa wpływają w dużej mierze na kierunki i poziom wykorzystania wsparcia z funduszy UE. Analiza tego rodzaju jest oparta na pracy Anny Dubownik.⁴⁰ Wsparcie unijne mogą bowiem otrzymać producenci rolni w klasyfikacji Agencji Modernizacji i Restrukturyzacji Rolnictwa, posiadający powyżej 1 ha użytków rolnych. Eliminuje to znaczny odsetek gospodarstw karłowatych.

W pierwszym okresie członkostwa Polski w UE (lata 2004-2006) płatności jednolite (podstawowe) były uwarunkowane praktycznie złożeniem prawidłowego wniosku przez uprawniony podmiot, podobnie było z płatnościami uzupełniającymi, toteż poziom ich wykorzystania nie różnicuje OFAK od reszty województwa. W tym czasie (lata 2005 – 2006) można było też uzyskać dopłatę do powierzchni upraw roślin energetycznych, jednak nie cieszyły się one w rejonie Konina zainteresowaniem.

W tym samym czasie rozpoczęła się realizacja Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW), obejmująca 9 działań, z których 6 przeznaczonych było dla indywidualnych producentów. W tym zakresie aktywność rolników z Aglomeracji Konińskiej była zróżnicowana. Największą sumę stanowiły wypłaty z tytułu prowadzenia działalności na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW). Obejmowały one wszystkie gminy prócz Konina, Kleczewa, Ślesina i Sompolna. Wsparcie uzyskało ponad 90% wnioskujących gospodarstw, przy czym, jak stwierdza R. Rudnicki⁴¹, pomoc taka nie sprzyjała restrukturyzacji rolnictwa, lecz pozwoliła przedłużyć działalność gospodarstw niewydolnych ekonomicznie, a położonych często na obszarach cennych przyrodniczo.

Inne kategorie wsparcia zostały wykorzystane w umiarkowany sposób. Poziom niższy niż średnia wojewódzka miała alokacja z programów rolnośrodowiskowych, które są skierowane do obszarów wrażliwych ekologicznie, niepozwalających na szczególną intensyfikację gospodarki rolnej. W OFAK odnotowano najniższą w Wielkopolsce częstotliwość sięgania po fundusze na dostosowanie gospodarstw do standardów UE (5,8% gospodarstw wobec 11,7% w województwie).

W ramach SPO Rolnictwo inwestycji w gospodarstwach rolnych (Działanie 1.1) dokonało 1,7% producentów (przedostatnie miejsce w Wielkopolsce). Podobnie było ze wsparciem różnicowania działalności rolnej lub zapewnienia alternatywnych dochodów (Dz. 2.4), czy rozwojem i ulepszaniem infrastruktury związanej z rolnictwem (Dz. 2.6), szczególnie ważnymi z uwagi na cechy charakterystyczne rolnictwa Aglomeracji. Średnio wykorzystano środki na ułatwienie startu młodym rolnikom (Dz. 1.2). Ogólnie częstotliwość wykorzystania możliwości SPO Rolnictwo plasowało omawiane tereny na końcowych lokatach w województwie. Wielkość dofinansowania w przeliczeniu na 1 ha osiągała wartości średnie dla województwa (podobnie jak PROW 2004-2006), z uwagi na mniejszą średnią wielkość gospodarstw.

⁴⁰Dubownik A. 2011. op. cit.

⁴¹Rudnicki R. 2010. Zróżnicowanie przestrzenne wykorzystania funduszy Unii Europejskiej przez gospodarstwa rolne w Polsce. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.

W perspektywie finansowej 2007-2013 stawki dopłat bezpośrednich wzrosły, przy czym wyraźnie spadł areal objęty płatnościami uzupełniającymi. Płatności te przyznawano między innymi do upraw buraków cukrowych, których powierzchnia, jak to już wspomniano, została ograniczona. Powiększył się dystans dzielący tereny OFAK od najlepiej rozwiniętych rolniczo obszarów Wielkopolski.

W ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 zaprzestano bezpośredniego wsparcia gospodarstw niskotowarowych. Wskaźniki częstotliwości korzystania ze środków na modernizację gospodarstw rolnych i programów rolnośrodowiskowych ponownie plasowały okolice Konina na ostatnich miejscach w województwie. Nieco lepiej było w kategoriach różnicowania działalności rolniczej oraz zalesień, przy czym w przypadku zalesień cała Wielkopolska plasowała się znacznie poniżej średniej krajowej.

Ponownie najwyższe wskaźniki odnosiły się do korzystania z funduszy dla obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania. Wydzielone w Załączniku 1 do PROW na lata 2007 – 2013 ONW obejmują gminy: Grodziec, Kramsk, Krzymów, Rzgów, Skulsk, Stare Miasto, Wierzbinek oraz tereny wiejskie gmin: Golina, Rychwał, Sompolno, a więc znaczną większość OFAK. Wsparcie z tego tytułu otrzymało 85% gospodarstw.

Ogólna suma zewnętrznego wsparcia finansowego dla rolnictwa Aglomeracji Konińskiej była znaczna (około 1 mld zł do 2013 r.⁴²), jednak złożyły się na to głównie kategorie związane z warunkami podstawowymi, formalnymi (bycie producentem rolnym, od 2007 r. utrzymywanie gruntów w dobrej kulturze) oraz ze specyficznymi cechami środowiska (ONW). Wsparcie nie przyczyniło się natomiast do poprawy sytuacji konińskiego rolnictwa na tle województwa, ani do wykształcenia specjalizacji.

4.7 „Statystyczne polskie rolnictwo”

Podsumowując, można stwierdzić, że środki Wspólnej Polityki Rolnej bardziej przyczyniały się w Aglomeracji Konińskiej do wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich, niż do rozwoju, podwyższania poziomu samego rolnictwa. Tutejszych producentów, jak wskazują analizy, częściej niż na innych obszarach Wielkopolski charakteryzuje zachowawczość, związana najpewniej z brakiem przekonania o sensie rozwijania dotychczasowych kierunków, a w części brak skoncentrowania na działalności rolniczej.

Analiza tab. 10 wskazuje, że najbardziej „rolniczy” charakter mają gospodarstwa rolne w gminie Rychwał. Na przeciwległym biegunie znajduje się, co zrozumiałe, Konin. W pozostałych jednostkach dominuje dwu- lub nawet wielozawodowy profil ludności rolniczej. Szczególnie widoczne jest to w gminach Rzgów, Kazimierz Biskupi. Jeśli rozpatrywać łącznie rolnicze i emerytalno-rentowe źródła utrzymania, to ludność bardziej związana ze swoimi gospodarstwami przeważa w północnej części Aglomeracji (Skulsk, Wierzbinek, Wilczyn, Sompolno). Ogólnie częściej niż średnio w Wielkopolsce, gospodarstwa w OFAK czerpią dochody z pozarolniczej działalności gospodarczej, a rzadziej – z rolnictwa, czym przypominają profil rolnictwa w skali ogólnopolskiej. Jest to zrozumiałe z uwagi na opisane charakterystyki rolnictwa Aglomeracji.

Poziom towarowości rolnictwa⁴³ jest na terenie OFAK jest wyrównany i nie

⁴² Dane uzyskane ze Starostwa Powiatowego w Koninie

⁴³ Wielkość produkcji towarowej (przeznaczonej do sprzedaży na rynku) przypadająca na jednostkę powierzchni gospodarstwa, z reguły na hektar; za: Kulikowski R., 2012. Produktowność i towarowość rolnictwa w Polsce; Barometr Regionalny, nr 4(30);

przekracza średniej krajowej (3,4 tys. zł/ha w 2010 r.)⁴⁴. Najniższa towarowość została odnotowana w gm. Krzymów, a wysoka w gm. Wilczyn, która jako jedyna przekracza średnie wartości dla Polski⁴⁵. Jest więc rolnictwo w Aglomeracji Konińskiej niemal statystycznym odzwierciedleniem rolnictwa polskiego, ze wszystkimi blaskami i cieniami tej gałęzi ludzkiej działalności. Jednocześnie dane te wskazują, że, mimo znacznego udziału w zatrudnieniu, rolnictwo w Aglomeracji trudno dziś uważać za alternatywę w sytuacji utraty innych źródeł utrzymania.

Rzadkością jest integracja producentów rolnych. Na 479 zarejestrowanych w Wielkopolsce grup producenckich, na terenie OFAK odnotowano 3. W większości gmin nie zauważa się specjalizacji rolnictwa. Część z nich znajduje się obszarze najsilniejszego oddziaływania Konina, autostrady A2 (np. Stare Miasto), co powoduje osłabienie kierunku rolnego. Z opinii przedstawicieli gmin wynika, że rysujące się specjalizacje można zauważyć w gminach Kramsk (hodowla bydła mlecznego), Sompolno (sady i plantacje). Brak specjalizacji oraz współpracy rolników przy trudnych warunkach gospodarowania i rozdrobnionej strukturze gruntów, a jednocześnie dużych tradycjach rolniczych i rozbudowanym sektorze obsługi rolnictwa to wciąż niewykorzystana szansa OFAK. Z uwagi na powyższe, a także na statystycznie niższe wykształcenie i wyższą średnią wieku rolników z Aglomeracji w porównaniu ze średnią wojewódzką⁴⁶ za bardzo cenną należy utworzenia przez konińskie Starostwo Powiatowe Centrum Obsługi Rolnictwa, którego zadaniem jest skupienie wszelkich instytucji i agencji działających na rzecz sektora rolnego.

⁴⁴ Kulikowski R., 2012, op. cit., s. 11;

⁴⁵ KPZK 2030, Mapa 8 – Towarowość rolnictwa.

⁴⁶ Por. Dubownik A. 2011, s. 24

Tab. 10 Źródła utrzymania gospodarstw rolnych (2010).

Jednostka terytorialna	z dochodem z:					bez dochodów z:				
	działalności rol.	emerytury i renty	pozarol. dział. gosp.	pracy najemnej	innych niezarobk. źródeł	działalności rol.	emerytury i renty	pozarol. dział. gosp.	pracy najemnej	innych niezarobk. źródeł
Konin	57,3%	22,8%	25,5%	28,0%	3,3%	42,7%	77,2%	74,5%	72,0%	96,7%
Golina	77,5%	31,2%	19,4%	37,6%	3,5%	22,5%	68,8%	80,6%	62,4%	96,5%
Grodziec	91,4%	27,0%	6,7%	49,5%	2,5%	8,6%	73,0%	93,3%	50,5%	97,5%
Kazimierz Biskupi	84,1%	33,1%	43,8%	39,9%	2,6%	15,9%	66,9%	56,2%	60,1%	97,4%
Kleczew	92,3%	28,1%	31,4%	29,0%	4,3%	7,7%	71,9%	68,6%	71,0%	95,7%
Kramsk	81,0%	26,8%	15,2%	43,1%	4,3%	19,0%	73,2%	84,8%	56,9%	95,7%
Krzymów	76,6%	22,6%	7,5%	47,6%	7,4%	23,5%	77,4%	92,5%	52,5%	92,6%
Rychwał	97,0%	13,2%	26,7%	38,0%	4,3%	3,0%	86,8%	73,3%	62,0%	95,7%
Rzgów	96,6%	35,9%	17,2%	54,7%	6,4%	3,4%	64,1%	82,8%	45,3%	93,6%
Skulsk	68,9%	25,3%	7,2%	26,8%	4,3%	31,1%	74,7%	92,8%	73,2%	95,7%
Sompolno	85,1%	18,1%	10,5%	40,7%	2,1%	14,9%	81,9%	89,5%	59,3%	97,9%
Stare Miasto	78,5%	24,9%	16,2%	38,5%	4,9%	21,5%	75,1%	83,8%	61,5%	95,1%
Ślesin	71,8%	22,1%	19,3%	38,6%	1,8%	28,3%	77,9%	80,7%	61,5%	98,2%
Wierzbiniek	95,6%	23,0%	14,1%	35,3%	6,5%	4,5%	77,0%	86,0%	64,8%	93,5%
Wilczyn	88,0%	31,3%	14,4%	32,9%	4,2%	12,0%	68,8%	85,7%	67,1%	96,0%
Razem Aglomeracja	82,3%	25,1%	17,9%	38,8%	4,1%	17,7%	74,9%	82,1%	61,2%	95,9%
WIELKOPOLSKIE	88,1%	24,9%	15,8%	38,3%	4,2%	11,9%	75,1%	84,2%	61,7%	95,8%
POLSKA	82,8%	27,4%	16,4%	39,5%	5,7%	17,2%	72,6%	83,6%	60,5%	94,3%

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Rolnictwo stanowi nadal podstawową formę działalności na terenach wiejskich Aglomeracji Konińskiej. Zarówno warunki naturalne (przeważnie słabe gleby, niskie opady) jak i uwarunkowania historyczne (rozdrobnienie gospodarstw) powodują, że produktywność, zarówno produkcji roślinnej, jak i zwierzęcej, nie jest duża. Wiele jest gospodarstw niewydolnych, nie produkujących na rynek. Zauważa się brak specjalizacji produkcji w większości gmin, brak integracji producentów, niezadawalający poziom zainteresowania nowymi kierunkami i modernizacją rolnictwa. To wszystko powoduje, że trudno obecnie uważać działalność na roli (rolniczą) za alternatywę dla innych sektorów gospodarki w OFAK.

Jednocześnie siłą miejscowego rolnictwa jest jego skala, czyste środowisko, możliwość rozbudowy bazy przetwórczej i produkcji zdrowej żywności na dużą skalę.

5. Sytuacja demograficzna i rynek pracy

5.1 Sieć osadnicza, gęstość zaludnienia

Obszar Funkcjonalny Aglomeracja Konińska zamieszkiwały na koniec 2012 r. 206 084 osoby, w tej liczbie w Koninie 77 847 osób, a w 14 gminach powiatu konińskiego 128 237 osób, z tego w 5 miastach 17 926, a na terenach wiejskich 110 311 osób. Gęstość zaludnienia obszaru Aglomeracji Konińskiej wynosi 124 osoby/km², co jest wartością zbliżoną do ogólnopolskiej, natomiast przekracza gęstość dla województwa wielkopolskiego (116 osób/km²), co jest przede wszystkim wynikiem większej gęstości zaludnienia terenów wiejskich, która osiąga 72 os./km², co znacznie przewyższa analogiczną wartość dla Wielkopolski (55 os./km²).

Wielkość populacji poszczególnych gmin (poza Koninem) jest względnie wyrównana. Największą ludnościowo gminą jest Ślesin (13 902 osoby), najmniejszą – Grodziec (5257). Ogólnie ludniejsze gminy znajdują się w pobliżu Konina, mniej ludne – na obrzeżach terenu Aglomeracji. W miarę wyrównany potencjał ludnościowy gmin nie odzwierciedla wprawdzie możliwości ekonomicznych samorządów, wskazuje jednak na możliwości równoważenia rozwoju na obszarze powiatu konińskiego. Żadna z gmin nie dominuje w sposób znaczący nad pozostałymi, także i najmniejsze (i najstarsze) gminy nie „odstają” drastycznie od pozostałych.

Tab. 11 Powierzchnia, ludność, zmiany zaludnienia gmin Aglomeracji w latach 2008-2012.

Jednostka terytorialna	powierzchnia	faktyczne miejsce zamieszkania - stan na 31 XII					zmiana	gęstość zalud.
	2012	2008	2009	2010	2011	2012	2008-2012	2012
	km ²	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	%	os./km ²
Konin	82,2	79829	79516	78670	78209	77847	-2,48	947,0
Golina	99,0	11488	11542	11751	11798	11819	2,88	119,4
Grodziec	117,8	5253	5231	5271	5288	5258	0,10	44,6
Kazimierz Biskupi	107,7	10899	10983	11040	11145	11186	2,63	103,9
Kleczew	110,3	9814	9895	9973	9974	9978	1,67	90,5
Kramsk	132,0	10283	10348	10547	10653	10739	4,43	81,3
Krzymów	92,5	7217	7288	7428	7511	7641	5,88	82,6
Rychwał	117,9	8354	8327	8371	8381	8406	0,62	71,3
Rzgów	104,7	6933	6981	7068	7083	7141	3,00	68,2
Skulsk	84,9	6209	6209	6276	6230	6240	0,50	73,5
Sompolno	137,4	10468	10458	10568	10556	10531	0,60	76,6
Stare Miasto	97,8	10858	11054	11221	11349	11463	5,57	117,2
Ślesin	145,6	13702	13779	13822	13876	13924	1,62	95,6
Wierzbinek	147,6	7559	7514	7676	7638	7579	0,26	51,4
Wilczyn	83,2	6368	6356	6391	6387	6332	-0,57	76,1
<i>Powiat koniński</i>	<i>1578,4</i>	<i>125405</i>	<i>125965</i>	<i>127403</i>	<i>127869</i>	<i>128237</i>	<i>2,26</i>	<i>81,2</i>
Razem Aglomeracja	1660,6	205234	205481	206073	206078	206084	0,41	124,1
WIELKOPOLSKIE	29826,5	3397617	3408281	3446745	3455477	3462196	1,90	116,1
POLSKA	312679,7	38135876	38167329	38529866	38538447	38533299	1,04	123,2

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Miasta powiatu konińskiego są ośrodkami małymi (2,4 – 4,5 tys. mieszkańców), stanowiącymi ośrodki obsługi okolicznych terenów wiejskich, a suma ich ludności nie przekracza 14% mieszkańców powiatu. Sytuacja ta powoduje, że miasteczka nie są ośrodkami o dużym potencjale funkcji, nie mieszczą usług wyższego rzędu niż szkoły średnie w Kleczewie i Sompolnie. Trudno więc, aby stały się samodzielnymi ośrodkami rozwoju i mogły w większym stopniu stanowić uzupełnienie, a nawet przeciwwagę dla Konina. Łącznie stopień urbanizacji OFAK wynosił 46,5%, co wskazuje, że Aglomeracja jest wciąż terenem słabo zurbanizowanym.

Ludność wiejska zamieszkuje 426 miejscowości, przeciętnie w jednej miejscowości mieszka więc nieco ponad 258 osób, na 100 km² przypada ponad 27 wsi. Średnia wielkość miejscowości wiejskiej w OFAK jest więc mniejsza, a gęstość wsi na 100 km² większa niż analogicznie w kraju i w województwie. Oznacza to większe rozproszenie osadnictwa.

Całkowita ludność Aglomeracji rokrocznie nieznacznie wzrasta (z 203 797 osób w 2002 r. do 206 084 w 2012 r.), przy czym wzrost ten w całości odbywa się na terenie powiatu konińskiego, a w zasadzie w części gmin powiatu, zaś w samym Koninie liczba ludności spadła od 2002 r. z 82 353 do 77 847 osób.

5.2 Ruch naturalny

Wskaźniki modułu demograficznego (małżeństwa urodzenia żywe, zgony ogółem, przyrost naturalny przeliczone na 1000 mieszkańców, liczone więc w ‰) dla Aglomeracji jako całości, zestawione z analogicznymi dla Wielkopolski i Polski są korzystne (podobne jak w Wielkopolsce, a korzystniejsze aniżeli w całym kraju). Bardzo duże znaczenie ma w tym przypadku struktura wiekowa ludności, która będzie analizowana później.

Cały teren OFAK odznaczał się w minionych latach wysokim współczynnikiem zawierania małżeństw (zarówno Konin, jak i powiat ziemski). Do lat 2009 – 2010 wielkość ta znacznie przekraczała odpowiednik dla całego kraju, a do 2006 r. – także dla Wielkopolski. Po tych latach wszystkie trzy obszary osiągnęły zbliżone wielkości (5,4-5,6‰ rocznie) a więc częstotliwość zawierania małżeństw w Aglomeracji znacznie się obniżyła. Obniżenie tego wskaźnika przy braku nagłych zmian w strukturze ludności oraz nagłych zmian kulturowych (zwłaszcza na tle województwa i kraju) może być skutkiem nierejestrowanych migracji, które opóźniają wstępowania w związki małżeńskie. Wciąż jednak stopa małżeńskość w Koninie jest najwyższa w grupie miast na prawach powiatu w województwie wielkopolskim.

Wskaźniki urodzeń żywych dla obszaru OFAK przez okres 2002-2009 utrzymywały się powyżej współczynników ogólnopolskich, potem obniżając się do ich poziomu, natomiast stale znajdowały się poniżej wielkopolskich, zwłaszcza po 2008 r. (różnica 0,9-1‰). Sam Konin odznacza się ostatnimi czasy najniższym poziomem tego wskaźnika wśród powiatów grodzkich Wielkopolski.

Wskaźniki zgonów są regularnie niższe od polskich i wielkopolskich (różnica powyżej 0,5, a niekiedy powyżej 1‰) w związku z czym Aglomeracja odznacza się stałym, dodatnim przyrostem naturalnym. Przyrost ten w badanym okresie (2002 – 2012) nie spadł poniżej 1,2‰, a do 2008 r. przekraczał wskaźniki dla województwa. Wielkopolska jest zaś jednym z najkorzystniejszych pod względem sytuacji demograficznej terytoriów w Polsce. Średni współczynnik przyrostu w tym okresie wynosił 1,9‰, co przekraczało nie tylko średnią dla Polski (0,2) i podregionów przeważająco wiejskich (0,1), ale dla Wielkopolski (1,8). W układzie gmin największy był w Starym Mieście (średnio 4,1) i Krzymowie (3,6), a więc gminach podkonińskich, na obszarach osiedlania się nowych, najczęściej młodych

mieszkańców, a najniższy w Koninie (1,3). W roku 2012 w 3 jednostkach wystąpił ubytek naturalny (Grodziec -0,6, Konin -0,3, Skulsk -0,2).

Tab. 12 Przyrost naturalny w Aglomeracji na tle Polski, województwa i podregionów przeważająco wiejskich (PW) w latach 2002 – 2012.

Jednostka terytorialna	przyrost naturalny na 1000 ludności - ogółem											
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	średnia
Konin	0,8	1,2	1,2	1,5	2,0	1,1	2,5	2,0	2,2	0,5	-0,3	1,3
Golina	0,5	0,3	0,0	2,1	1,3	4,2	1,1	0,9	2,2	1,5	1,0	1,4
Grodziec	3,5	-2,2	0,8	3,2	0,8	4,8	6,3	0,2	3,0	1,9	-0,6	2,0
Kazimierz Biskupi	4,4	4,0	4,3	5,0	1,8	2,1	5,4	2,4	0,6	3,8	4,0	3,4
Kleczew	0,9	1,6	-0,1	2,5	2,9	1,7	4,8	8,0	2,2	1,3	1,9	2,5
Kramsk	1,1	2,5	1,7	0,8	0,9	2,2	1,6	2,5	0,4	1,5	2,9	1,6
Krzymów	4,8	3,5	3,4	-0,4	3,0	2,1	4,6	3,6	5,8	2,8	6,2	3,6
Rychwał	3,8	4,1	0,0	2,0	1,5	2,4	3,6	1,9	-0,8	1,4	3,2	2,1
Rzgów	3,0	0,4	2,3	-0,6	1,7	1,2	3,7	3,0	1,4	0,3	3,9	1,8
Skulsk	2,9	1,3	2,7	0,8	5,0	2,2	4,2	0,3	1,4	-3,2	-0,2	1,6
Sompolno	3,9	1,6	2,9	2,8	1,4	0,6	2,2	0,2	0,2	1,9	0,7	1,7
Stare Miasto	2,9	4,1	1,5	5,5	4,2	4,8	6,8	3,4	2,8	5,9	3,0	4,1
Ślesin	3,0	2,0	2,6	0,5	1,4	2,7	2,7	2,3	1,4	0,3	3,1	2,0
Wierzbiniek	0,0	0,0	1,5	1,3	4,7	5,9	3,4	-0,3	1,8	-1,7	2,5	1,7
Wilczyn	1,4	2,6	2,8	3,4	3,4	2,8	2,6	4,6	2,3	2,7	0,3	2,6
Powiat koniński	2,5	2,0	1,9	2,1	2,3	2,8	3,6	2,4	1,7	1,6	2,4	2,3
Razem Aglomeracja	1,8	1,7	1,6	1,9	2,2	2,1	3,2	2,3	1,9	1,2	1,4	1,9
WIELKOPOLSKIE	0,8	0,8	0,9	1,5	1,7	2,1	2,9	2,7	2,9	2,1	1,8	1,8
POLSKA	-0,1	-0,4	-0,2	-0,1	0,1	0,3	0,9	0,9	0,9	0,3	0,0	0,2
POLSKA - podregiony przeważająco wiejskie (PW) - Eurostat	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	1,0	0,4	0,2	0,1

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Po 2008 r. można więc mówić o pewnych symptomach niekorzystnych w zakresie ruchu naturalnego w Aglomeracji. Istotna będzie więc analiza oparta o porównanie wskaźników ruchu ze strukturą ludności.

5.3 Migracje

Analiza salda migracji wnosi pewną odmianę w stosunku do powyższych, jako że faktyczne rozmiary i kierunki zjawiska często nie są rejestrowane. Jednak przebieg procesów migracyjnych we współczesnej Polsce jest zjawiskiem na tyle dobrze opisanym, że pozwala na diagnozę każdego większego obszaru.

Saldo migracji (rejestrowanych) w Koninie po raz ostatni było dodatnie w 1995 r. (+61), od tej pory jest stale ujemne, przy czym na sytuację tę rzutuje przede wszystkim odpływ wewnętrzny (wewnątrz granic Polski). Apogeum zjawiska nastąpiło w 2007 roku (saldo – 643, z tej liczby -621 w kraju). Główne cele migracyjne znajdują się wewnątrz Aglomeracji, są nimi gminy powiatu konińskiego przyległe do miasta. Wprawdzie nie są

dostępne statystyki mierzące to zjawisko kompleksowo, jednak mechanizmy suburbanizacji są na tyle powszechne i rozpoznane, że pobieżna analiza danych statystycznych przy wiedzy na temat położenia i charakteru gmin pozwala na wyciąganie wniosków. Łącznie w latach 1995-2012 Konin opuściło (wymeldowało się) 6689 osób więcej niż dokonało meldunku. Saldo migracji w Koninie (-5,5‰ w 2012 r., w poprzednich latach jeszcze niższe – por. tab. 13) było najniższe w układzie powiatów w całej Wielkopolsce. W tym samym czasie powiat koniński odnotował saldo +3193. W samym powiecie prym wiedzie gmina Stare Miasto (+2379), inne czołowe miejsca zajmują Kazimierz Biskupi (+1375), Ślesin (+982) i Kramsk (+635). Wysoki przyrost migracyjny odnotowało też miasto Kleczew (+612).

Tymczasem gminy leżące na obrzeżach Aglomeracji wyludniają się w jeszcze większym stopniu (Wierzbinek -1047, tereny wiejskie gm. Kleczew -781, tereny wiejskie gm. Sompolno -511, Wilczyn – 462, Grodziec -444, tereny wiejskie gm. Rychwał -415). Zjawiska te trudno łączyć w każdym przypadku z działalnością kopalni, jako że mają charakter trwały, bez znacznych wahań, i dotyczą także gmin nieobjętych odkrywkami. W przypadku niektórych obszarów procesy ludnościowe związane przenoszeniem mieszkańców z terenów zajmowanych przez kopalnię są jednak czytelne (Kleczew, Sompolno).

Tab. 13 Salda migracji wewnętrznych (krajowych) w Aglomeracji Konińskiej w latach 1995-2012 w podziale na miasta i tereny wiejskie.

Jednostka terytorialna	saldo migracji wewnętrznych										
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Konin	-5,0	-6,0	-6,9	-6,3	-7,1	-7,7	-7,0	-6,3	-6,0	-6,2	-5,5
Golina	2,5	3,0	3,8	3,6	2,4	4,2	1,3	4,2	2,6	2,5	4,0
Golina - miasto	0,5	1,4	-5,0	-1,8	-4,8	7,4	-4,6	5,2	-0,9	0,0	-1,8
Golina - obszar wiejski	3,8	4,1	9,4	7,0	6,9	2,3	4,9	3,5	4,8	4,0	7,5
Grodziec	-5,6	-5,5	-8,4	-6,7	-4,4	-2,9	-4,0	-4,2	0,2	1,1	-5,5
Kazimierz Biskupi	5,0	10,2	10,7	7,6	10,1	12,0	17,3	9,3	11,1	5,7	2,1
Kleczew	-0,2	-1,3	0,5	-2,8	3,1	1,2	-1,3	-1,0	-0,7	-1,2	-0,4
Kleczew - miasto	10,7	12,5	-2,2	-1,2	2,4	3,4	-1,9	2,9	2,1	-1,2	-0,7
Kleczew - obszar wiejski	-8,2	-11,7	2,5	-4,0	3,6	-0,4	-0,9	-3,9	-2,8	-1,2	-0,2
Kramsk	2,0	0,2	5,2	5,0	5,3	5,3	4,8	4,5	6,6	8,4	6,5
Krzymów	3,9	9,8	7,1	6,1	3,5	6,0	3,8	5,0	3,1	8,3	5,6
Rychwał	-3,7	-3,1	-0,7	-3,4	-5,5	-2,9	-4,4	-3,6	-2,0	-0,4	-2,9
Rychwał - miasto	-5,5	-2,5	2,5	3,0	-11,4	-1,3	-5,1	-1,7	-2,1	-0,4	-7,5
Rychwał - obszar wiejski	-3,0	-3,3	-2,0	-5,9	-3,2	-3,5	-4,2	-4,4	-2,0	-0,3	-1,0
Rzgów	-0,7	4,9	2,8	0,3	1,8	5,7	1,7	4,7	1,6	1,8	3,2
Skulsk	-1,8	-4,6	-2,8	-1,0	-0,8	-2,8	0,3	2,4	-2,1	-3,8	-3,9
Sompolno	-0,9	-2,8	-0,8	-1,7	-3,7	-7,7	-2,7	0,7	1,0	-2,8	-3,9
Sompolno - miasto	2,5	4,1	2,7	-0,3	-3,2	-9,5	-3,6	-3,6	6,2	-5,4	-2,7
Sompolno - obszar wiejski	-2,6	-6,5	-2,6	-2,5	-4,0	-6,8	-2,2	2,9	-1,7	-1,5	-4,5
Stare Miasto	20,9	18,6	18,6	12,6	15,1	14,6	10,5	12,5	10,9	5,3	8,6
Ślesin	4,4	5,1	6,2	3,7	6,5	6,3	2,1	5,4	6,0	3,6	3,7
Ślesin - miasto	7,6	8,1	1,6	1,3	9,7	9,9	-2,2	6,3	5,5	5,4	1,9
Ślesin - obszar wiejski	3,5	4,2	7,5	4,4	5,5	5,2	3,4	5,2	6,1	3,1	4,3
Wierzbinek	-7,9	-6,0	-3,5	-4,5	-3,0	-5,8	-9,6	-10,9	-14,5	-3,4	-5,6
Wilczyn	-2,5	-1,2	-6,6	0,6	-4,2	-7,8	-0,2	-4,7	-3,9	-3,3	-8,3
Powiat koniński	1,8	2,5	3,3	2,0	2,7	2,7	2,1	2,6	2,3	2,0	1,1

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Analiza tabeli wskazuje na pewne stabilizowanie się tendencji w zakresie migracji. Zauważyć można także spadek salda w gminach podkonińskich, będących wcześniej terenem najbardziej nasilonego zasiedlania (Stare Miasto, Kazimierz Biskupi), na rzecz gmin bardziej oddalonych od centrum Konina (Rzgów, teren wiejski w gm. Ślesin). Jednocześnie saldo mieszkańców Konina jest stale wyraźnie ujemne. Oznacza to prawdopodobnie większe rozprzestrzenianie się zjawiska suburbanizacji mającej źródło przede wszystkim w Koninie, na teren powiatu. To „rozlewanie się” osadnictwa nie obejmuje jednak wszystkich gmin, a jedynie te położone bliżej miasta. Obrzeża powiatu są wciąż terenem odpływu ludności.

Współczynniki migracji w gminach Aglomeracji Konińskiej są – w porównaniu ze współczynnikami przyrostu naturalnego – wysokie. Tak więc to procesy migracyjne kształtują strukturę ludności w większym stopniu. A ponieważ migrują głównie osoby w wieku produkcyjnym mobilnym (18-44 lata) oraz dzieci i młodzież, obszary mające wysokie dodatnie saldo migracji mają korzystne perspektywy demograficzne.

Ogólnie w procesach migracyjnych w skali Aglomeracji częściej biorą udział kobiety, natomiast w układzie gmin zaznacza się przewaga obszarów z większymi saldami migracji mężczyzn. Przewaga kobiet migrujących - przy zjawisku ogólnego ubytku ludności - zaznacza się w przypadku Konina, Wilczyna i Groźca, a przy zjawisku przyrostu migracyjnego – na obszarze miasta i gminy Ślesin. Na pozostałych obszarach o kształcie sald decydują zachowania migracyjne mężczyzn.

Próbując zanalizować to zjawisko można wyprowadzić wnioski, iż w pierwszej grupie mamy do czynienia ze zjawiskiem braku odpowiednich miejsc pracy (na wsi), a w Koninie można postawić dwie tezy – tę co poprzednio, lub tezę o przewadze ze względu na suburbanizację. Natomiast w przypadku miasta i gminy Ślesin, będących obszarami znacznego nasilenia budownictwa letniskowego (tak zwanych drugich domów) można przypuszczać, iż zjawisko dotyczy częściej osób w wieku emerytalnym. W strukturze wiekowej takich osób przewaga kobiet jest widoczna bowiem w każdym roczniku.

W pozostałych przypadkach przewaga migracji mężczyzn każe upatrywać przyczyn w związku z poszukiwaniem pracy. Trudno jednak mówić o trwałości takich wyjazdów. Niemniej jednak ogólny kształt zjawisk migracyjnych świadczy o dużej mobilności ludności Aglomeracji Konińskiej. Migracje miały jednak często charakter okresowy – po latach pracy daleko od rodziny i domu następowały powroty. Trudno w tym miejscu prognozować, czy taki charakter wyjazdów się utrzyma.

Migracje zagraniczne nasiliły się po wejściu Polski do Unii Europejskiej, zwłaszcza od 2006 r. (2005: saldo dla OFAK -10, 2006: -72, 2007: -33), po czym wróciły do wcześniejszych natężeń – salda nie przekraczają poziomu -35 osób rocznie. Tak więc wielkość migracji zagranicznych ma marginalne znaczenie w całym zjawisku.

Odnosząc się do badań P. Śleszyńskiego⁴⁷, dotyczących obszarów migracji do głównych ośrodków miejskich, cały teren OFAK znajduje się w zasięgu zlewni migracyjnej Poznania, przy czym mieszkańcy Konina równie często przenoszą się do Poznania jak i do Warszawy, co jest uwarunkowane między innymi możliwościami transportowymi.

5.4 Struktura ludności

Współczynnik feminizacji (liczba kobiet na 100 mężczyzn) na terenie Aglomeracji przybiera wielkości charakterystyczne dla obszarów jednocześnie uprzemysłowionych (przemysły ciężkie) i rolniczych. W ostatnich latach poziom feminizacji wynosi 104 – 105. Analogiczny jest średni wskaźnik dla polskich podregionów przeważająco wiejskich w typologii Eurostat. Nieco wyższe są ogólne wielkości feminizacji dla Wielkopolski (106) i Polski (107). Jedynie Konin wykazuje strukturę charakterystyczną dla ośrodków wielofunkcyjnych (110). Szczególnie niskie współczynniki feminizacji w gminach peryferyjnych (Wilczyn, Skulsk, Wierzbinek) mogą rzutować na przyszłe możliwości matrymonialne.

⁴⁷ Śleszyński P. 2010. Stan i jakość zagospodarowania przestrzennego w Polsce w świetle badań geograficznych. s. 16. https://www.mir.gov.pl/rozwój_regionalny/Polityka_przestrzenna/Wspolpraca_badawczo_rozwojowa/ [dostęp: 15.04.2014]

Struktura ludności OFAK analizowana według ekonomicznych grup wieku w dalszym ciągu wykazuje symptomy relatywnej „młodości demograficznej”. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym wynosi wciąż powyżej 20%, z tendencją zniżkową, jednak wciąż znacznie przekracza udział osób w wieku poprodukcyjnym. W układzie gmin powiatu konińskiego nie znajduje się dużych różnic, aczkolwiek widać relatywnie wolniejsze starzenie się gmin objętych suburbanizacją. Na tle aglomeracji relatywnie „starszą strukturę” wykazuje Konin, co jest ogólną cechą większych miast, z których część mieszkańców wyprowadza się do sąsiednich gmin, a także wynika z przeszłości gospodarczej.

Cechą charakterystyczną terenu Aglomeracji Konińskiej, a zwłaszcza miasta Konina jest duży udział osób z roczników 1947-1957 w ogólnej liczbie ludności. Są to osoby, które znajdowały pracę (i otrzymywały mieszkania) w czasie rozbudowy Zagłębia Konińskiego. Duża liczebność tego pokolenia była powodem dużego przyrostu naturalnego w latach 70. i 80. XX w. Aktualnie roczniki osób urodzonych po II wojnie światowej osiągnęły wiek emerytalny, co jest powodem dynamicznych zmian w strukturze ludności.

Po roku 2009 procesy „starzenia” się ludności OFAK znacznie przyspieszyły, przez co struktura całego obszaru upodobniła się do wolniej zmieniającej się struktury wielkopolskiej, wciąż jednak jest młodsza aniżeli ogólnokrajowa. W samym Koninie procesy te przyspieszyły najbardziej, a roczny przyrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym od 2011 r. przekracza 1% rocznie.

Stosunkowo niskie wskaźniki obciążenia demograficznego (poza Koninem) oraz struktura o przewadze ludności w wieku produkcyjnym świadczą o dużym potencjale rynku pracy, ale stanowią też wyzwanie dla polityki gospodarczej.

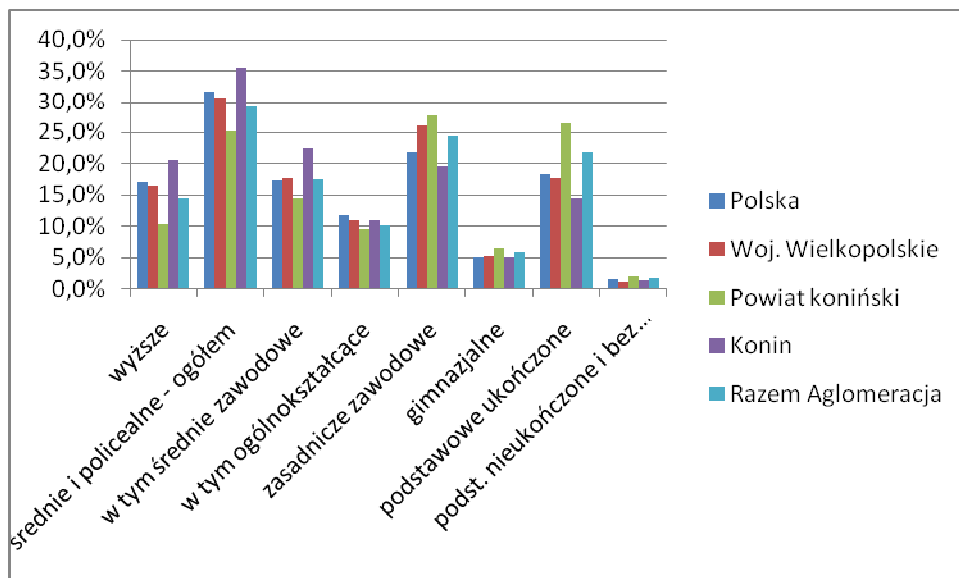
Tab. 14 Struktura ekonomiczna ludności w Aglomeracji Konińskiej na tle województwa, kraju i podregionów PW w latach 2002 – 2012.

Jednostka terytorialna	w wieku przedprodukcyjnym					w wieku produkcyjnym					w wieku poprodukcyjnym				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Konin	18,0	17,7	17,3	16,9	16,5	65,8	65,4	65,0	64,4	63,7	16,2	16,9	17,7	18,7	19,8
Golina	21,9	21,2	20,6	20,2	19,7	65,0	65,7	66,2	66,1	66,4	13,1	13,1	13,2	13,7	13,9
Grodzic	23,8	23,0	23,0	22,4	21,8	60,6	61,1	61,5	62,1	62,5	15,6	15,9	15,4	15,5	15,7
Kazimierz Biskupi	23,2	22,5	21,5	20,8	20,2	64,5	65,2	66,0	66,2	66,5	12,3	12,3	12,5	12,9	13,3
Kleczew	23,5	22,8	22,0	21,2	20,5	63,0	63,4	64,0	64,5	64,6	13,6	13,8	14,0	14,3	14,8
Kramsk	23,7	23,0	22,6	22,1	21,6	61,8	62,6	63,0	63,3	63,3	14,5	14,5	14,4	14,6	15,1
Krzymów	24,7	24,2	23,7	22,9	22,5	62,1	62,6	63,0	63,5	63,7	13,2	13,2	13,4	13,6	13,9
Rychwał	23,2	22,5	22,1	21,6	21,0	62,0	62,7	63,0	63,2	63,7	14,8	14,8	14,9	15,2	15,3
Rzgów	23,7	23,2	23,0	22,3	22,0	61,6	62,4	62,6	63,1	63,1	14,7	14,5	14,4	14,6	15,0
Skulsk	22,1	21,8	22,1	21,8	21,4	62,1	62,4	62,2	62,0	62,1	15,7	15,8	15,7	16,1	16,5
Sompolno	22,7	22,1	21,8	21,3	20,8	62,9	63,4	63,8	64,0	64,3	14,4	14,5	14,4	14,7	14,9
Stare Miasto	24,4	23,6	23,5	23,1	22,4	63,9	64,5	64,6	64,6	64,9	11,7	11,9	11,9	12,4	12,6
Ślesin	22,8	22,2	21,5	20,9	20,1	63,0	63,4	64,0	64,1	64,4	14,2	14,4	14,5	15,0	15,6
Wierzbinek	25,1	24,4	23,7	23,2	22,4	60,1	60,8	61,5	62,0	62,4	14,8	14,7	14,7	14,8	15,1
Wilczyn	24,2	23,5	23,3	22,7	22,1	62,1	62,6	62,8	62,8	63,0	13,7	13,8	13,9	14,5	14,9
Razem Aglomeracja	21,3	20,8	20,4	19,9	19,4	61,3	62,0	62,6	63,2	63,6	14,8	15,1	15,4	16,0	16,6
WIELKOPOLSKIE	20,3	20,0	19,9	19,6	19,4	65,0	65,0	64,9	64,5	64,1	14,7	15,0	15,3	15,9	16,5
POLSKA	19,3	18,9	18,8	18,5	18,3	64,5	64,5	64,4	64,2	63,9	16,2	16,5	16,8	17,3	17,8
POLSKA - podregiony przeważająco wiejskie (PW) - Eurostat	bd	bd	20,1	19,7	19,4	bd	bd	63,8	63,7	63,6	bd	bd	16,1	16,6	17,0

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Struktura wykształcenia mieszkańców Aglomeracji Konińskiej wykazuje pewną odmienność od ogólnokrajowej. Mniejszy udział mają osoby z wykształceniem wyższym i średnim, większy – z podstawowym i zasadniczym zawodowym.

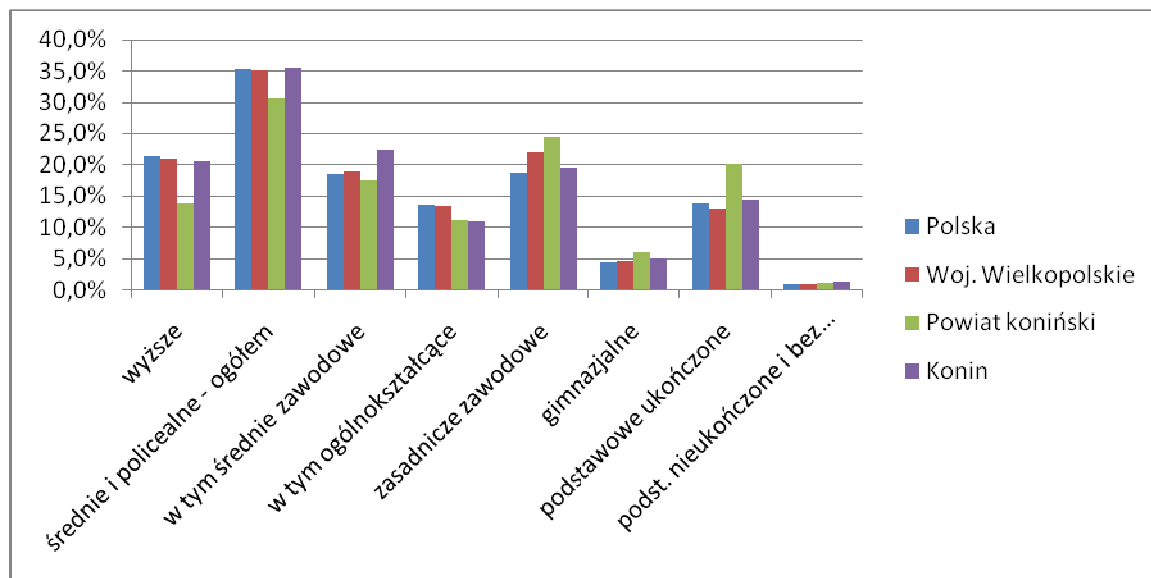
Ryc. 4 Struktura wykształcenia mieszkańców Aglomeracji Konińskiej – porównania (NSP 2011).



Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Przyczyną powyższego stanu rzeczy są odmienne charakterystyki wykształcenia mieszkańców Konina i powiatu konińskiego, oraz wzajemne proporcje tych grup.

Ryc. 5 Struktura wykształcenia mieszkańców miast w Aglomeracji Konińskiej – porównania (NSP 2011).

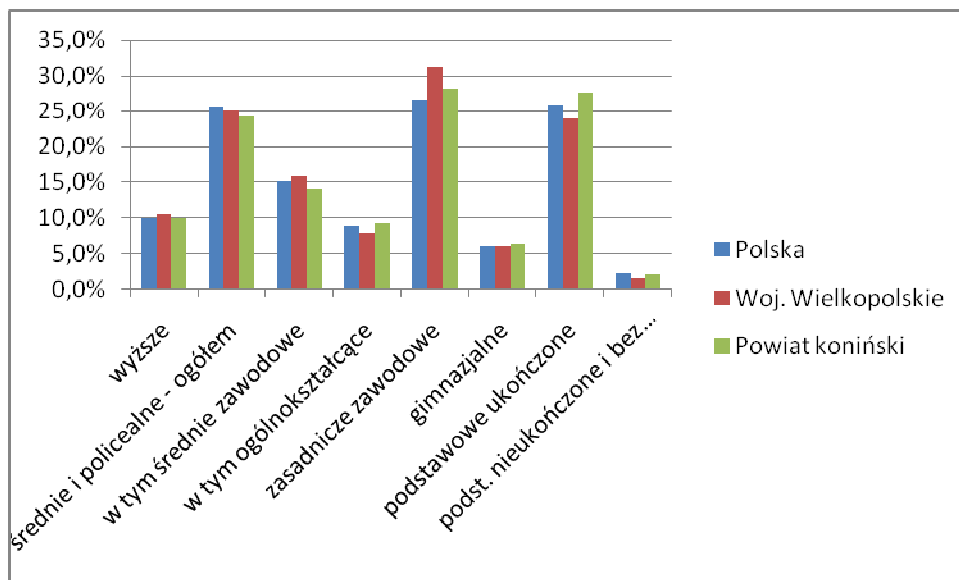


Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Wykształcenie mieszkańców Konina wykazuje charakterystyki zbliżone do ogółu miast Wielkopolski i Polski, przy czym zauważyć warto pewną nadwyżkę osób z wykształceniem średnim zawodowym (zapewne głównie technicznym). Odpowiada to

ukształtowanemu profilowi konińskiej gospodarki. Nieco więcej niż w kraju jest tu także osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym, mniej natomiast – w stosunku do województwa i kraju – z ogólnokształcącym. W pozostałych miastach udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i podstawowym jest znacznie wyższy, zaś udział wykształcenia średniego i wyższego – znacznie niższy.

Ryc. 6 Struktura wykształcenia mieszkańców wsi w Aglomeracji Konińskiej – porównania (NSP 2011).

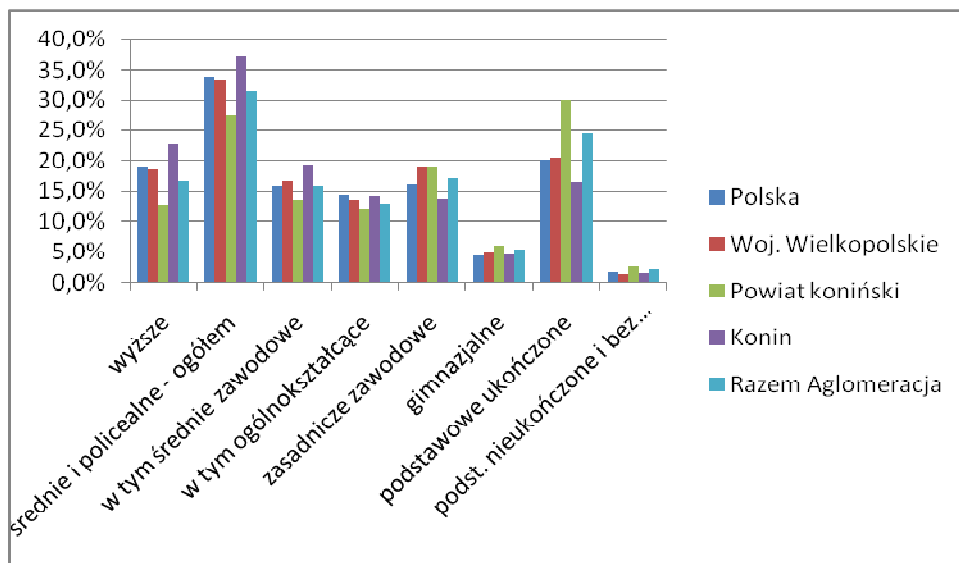


Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Struktura wykształcenia mieszkańców wsi w Aglomeracji jest zbliżona do ogólnokrajowej. Nieco mniej jest jednak osób z wykształceniem technicznym w stosunku do ogólnokształcącego, co może nieco zaskakiwać na tle profilu tutejszej gospodarki. Więcej jest natomiast osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym, które przez długie lata było głównym poziomem wykształcenia pracowników tutejszego przemysłu i górnictwa.

Ciekawych informacji dostarcza analiza struktur wykształcenia z uwzględnieniem płci.

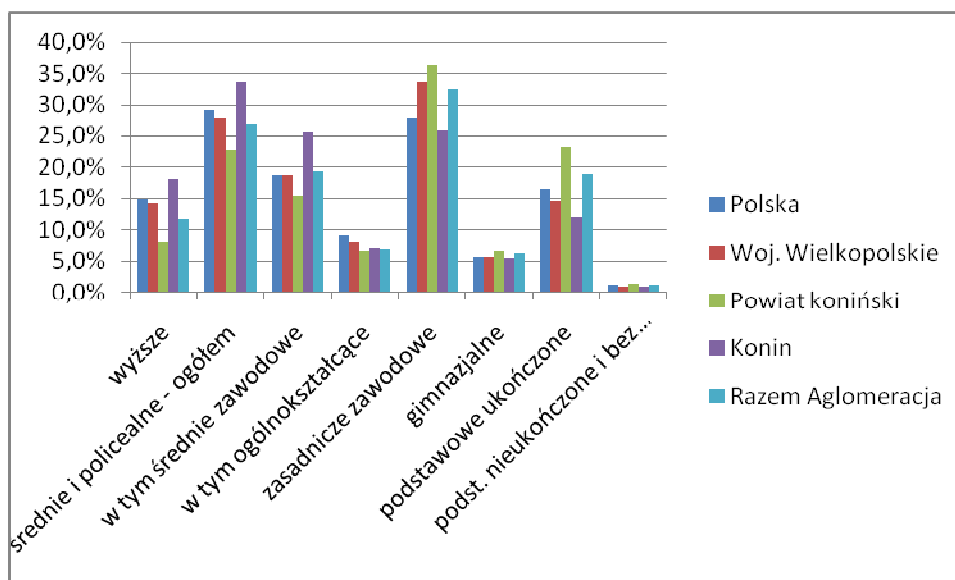
Ryc. 7 Struktura wykształcenia kobiet w Aglomeracji Konińskiej – porównania (NSP 2011).



Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W odniesieniu do kobiet można stwierdzić ogólnie nieco niższy poziom wykształcenia niż średnio w kraju i województwie. Znaczące różnice występują natomiast w przypadku Konina. Pań z wykształceniem wyższym jest odpowiednio 3,7% i 4,3% więcej, podobnie z wykształceniem średnim zawodowym.

Ryc. 8 Struktura wykształcenia mężczyzn w Aglomeracji Konińskiej – porównania (NSP 2011).



Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Wykształcenie mężczyzn wykazuje w ujęciu całej Aglomeracji zwiększony odsetek osób z przygotowaniem zawodowym – średnim i zasadniczym oraz podstawowym. Mniej jest natomiast mężczyzn z wykształceniem wyższym i średnim ogólnokształcącym. Poziom wykształcenia mężczyzn w Koninie jest jednak generalnie znacznie wyższy nie tylko w porównaniu z powiatem, ale także znacznie wyższy niż w Wielkopolsce i Polsce. Nadwyżka osób z wykształceniem wyższym wynosi odpowiednio: 3,3% i 4%, a z wykształceniem średnim zawodowym osiąga 7%.

Jest więc Konin ośrodkiem kadr wykwalifikowanych, z wysokimi kompetencjami wykształcenia, przy czym w przypadku wykształcenia zawodowego sytuacja ta dotyczy bardziej mężczyzn.

5.5 Prognozy demograficzne

Prognozy GUS bazujące na aktualnej na 2012 rok strukturze wieku i procesach demograficznych zakładają kontynuację obserwowanych trendów, a więc dalsze starzenie się społeczeństwa i związany z tym ubytek ludności (powodowany przez zmniejszanie się ludności Konina). W 2020 r. ludność OFAK ma wynieść 204 980 osób, w tym w Koninie 73 363 osoby, w 2030 r. 199 357 (w Koninie 66 476). Bez przełamania współczesnych tendencji, po 2030 r. może zacząć się spadek ludności również w powiecie ziemskim.

Zjawiska te mają doniosłe znaczenie dla gospodarki i finansów, zwłaszcza samorządów, oddziałując na wszelkie sektory działalności publicznej, poczynając od edukacji przedszkolnej i szkolnej oraz ochronie zdrowia i opiece społecznej. W dalszym zakresie mają wpływ na zakres i opłacalność utrzymywania infrastruktury technicznej.

W ramach działań na rzecz rodziny i integracji społecznej od 2013 r. funkcjonuje program Konińska Karta Rodziny 3+, skierowany nie tylko do rodzin wielodzietnych, ale rodzin zastępczych, w tym pełniących funkcję pogotowia rodzinnego oraz rodzinnych domów dziecka z terenu Konina.

Sytuacja demograficzna w Aglomeracji Konińskiej jest, na tle Polski, względnie korzystna. W układzie wewnętrznym sytuacja korzystniejsza jest w gminach powiatu konińskiego, aniżeli w Koninie. Powodem tego stanu jest wciąż raczej „młoda” struktura ludności.

Począwszy od lat 2008-2009 odnotowywane są jednak procesy niekorzystne. Spada współczynnik zawierania małżeństw i związana z tym stopa urodzeń. Maleje więc przyrost naturalny. Wiele osób wyjeżdża poza OFAK, jednak jak dotąd często były to wyjazdy czasowe, podyktowane poszukiwaniem pracy lub podjęciem nauki. Dodatkowo następuje suburbanizacja. W wyniku tych zjawisk ludność Konina zmniejsza się i gwałtownie starzeje.

Przy zachowaniu dotychczasowych trendów, w dalszej perspektywie spadek zaludnienia i znaczne starzenie ludności czeka całą Aglomerację, co jest niekorzystne dla gospodarki i samorządów.

5.6 Cechy charakterystyczne rynku pracy Aglomeracji Konińskiej. Najwięksi pracodawcy i ich perspektywy

Okres lat 1945 – 1989 wiązał się z postępującym uprzemysłowieniem i wzrostem zatrudnienia w sektorze produkcji na terenie Aglomeracji, przy relatywnym niedorozwoju usług. Sytuacja zaczęła zmieniać się w latach 70. XX w. wraz z utworzeniem województwa konińskiego i powołaniem do życia licznych instytucji, rozbudową szpitala i szkół. Przez cały ten okres liczba ludności pracującej w rolnictwie, a także zamieszkałej na wsi utrzymywały się na wysokim poziomie, gdyż wykształciła się grupa chłoporobotników, osób pracujących w sektorze górnictwa i przemysłu, a jednocześnie mieszkająca na wsi i utrzymująca rodzinne gospodarstwa. Miasta, a zwłaszcza Konin wchłaniały nadwyżki szybko przyrastającej ludności, a także były miejscem osiedlania się osób przybywających z zewnątrz.

Na terenie Konina funkcjonowały zakłady pracy znacznej wielkości jak na tę skalę miasta, co sprawiło, że lokalny rynek pracy nie zamykał się w granicach miasta, zwłaszcza że działalność wieloodkrywkowej kopalni (PAK KWB Konin S.A.) szybko opuściła obszar Konina, co dawało wspomniane możliwości zatrudnienia mieszkańcom okolicznych gmin bez konieczności zmiany miejsca zamieszkania. Symptodem tego procesu było przeniesienie dyrekcji Kopalni do Kleczewa – bliżej głównego frontu wydobywania.

Kopalnia wciąż zatrudnia ponad 3000 pracowników na szerokim terenie swej działalności (w 2012 w przeliczeniu na pełne etaty 3436 osób oraz 464 osoby w spółkach zależnych⁴⁸). W latach 1946 - 2002 działała, utworzona w oparciu o odkrywkę Morzysław, brykietownia węgla brunatnego. Sektor paliwowo – energetyczny, który uzupełniają konińskie elektrownie, łącznie zatrudnia na terenie OFAK ponad 5000 osób.

Ścisłe z PAK KWB Konin S.A. współpracuje Fabryka Urządzeń Górniczo Odkrywkowego (obecnie FUGO S.A., część Grupy FUGO), wydzielona ze struktur Kopalni w 1962 r. Zakład produkował najpierw przenośniki taśmowe na potrzeby górnictwa krajowego i zagranicznego, później do oferty dołączyły koparki, zwałowarki i inne urządzenia. W latach 1990-1991 nastąpiło zachwianie podstawowego sektora działalności fabryki, stąd podjęto restrukturyzację oraz nawiązano współpracę z przemysłem stoczniowym (polskim i zagranicznym), a następnie pozostałym przemysłem morskim (offshore), produkując urządzenia przeładunkowe oraz wspomagające prace wiertnicze. Od 1993 r. FUGO współpracuje przy produkcji dźwigów portowych, od 1999 produkuje konstrukcje mostowe. W 2007 przejęto większościowy pakiet akcji FAMAK S.A. w Kluczborku⁴⁹.

Bliskość zespołu elektrowni była czynnikiem lokalizacji huty aluminium w Koninie, funkcjonująca od 1966 r. Od 2009 r. z uwagi na wymagania środowiskowe i niekorzystne relacje cen energii zaprzestano produkcji aluminium pierwotnego, co wiązało się z ograniczeniem skali działalności i zatrudnienia. Obecnie dwa funkcjonujące wydziały (odlewnia i walcownia) kupują ten metal w krajach zachodnioeuropejskich i w Rosji. Huta jest jedynym w Polsce producentem wyrobów walcowanych z aluminium i jego stopów, pokrywając 52% zapotrzebowania krajowego⁵⁰.

Wymienione przedsiębiorstwa zajmujące znaczące miejsca w swoich branżach stanowią o znacznie posuniętej specjalizacji gospodarczej OFAK, opartej na sektorze

⁴⁸ Oferta sprzedaży (prospekt emisyjny) ZE PAK, 2013 r.

⁴⁹FUGO S.A. - 50 lat działalności [w:] Węgiel brunatny, Nr 1/78/2012 (specjalny) <http://www.ppw.org.pl/wb/78/16.php> [dostęp: 15.04.2014]

⁵⁰Urząd Miasta Konina 2014. Raport - Identyfikacja liderów gospodarczych Konina w czterech kluczowych branżach dla strategii rozwoju miasta

paliwowo – energetycznym. Wszystkie te zakłady stanowią swego rodzaju ciąg produkcyjny. Brak pewności co do perspektyw wydobywania węgla brunatnego powoduje trwającą od lat niepewność co do dalszych podstaw rozwoju obszaru.

Ponieważ rozbudowany w oparciu o wydobywanie węgla przemysł zapewniał pracę w ogromnej większości mężczyznom, rozwijano także przemysł lekki, gdzie pracę znajdowały panie. Przykładem były zakłady dziewiarskie Konwart, zlikwidowane w 2009 r. Okres transformacji gospodarczej po 1989 r. oznaczał także likwidację Cukrowni „Gostawice”, brykietowni węgla. Z większych podmiotów, które kontynuują działalność, wskazać należy Vin-Kon (wytwarzający wina, soki owocowe i warzywne), KON-BET (na bazie Konińskiej Fabryki Domów, wcześniej Kombinat Budowlanego (beton, prefabrykaty betonowe), Firmę Kupsik (branża metalowa), Okręgową Spółdzielnię Mleczarską, PKS Konin. Pod koniec okresu PRL (w 1987 r.) rozpoczęła działalność firma Kupiec (gm. Krzymów), jeden z czołowych producentów zdrowej żywności w Polsce⁵¹.

Przemiany gospodarcze oznaczały jednak też rozwój innych, nowych branż. W Koninie rozwinęły się przedsiębiorstwa takie jak Grupa Konimpex (poszczególne spółki zajmują się dystrybucją surowców chemicznych, działalnością deweloperską, branżą odzieżową i wydawniczą), Chemat (produkujący instalacje dla przemysłu chemicznego, preparaty enzymatyczne), Franspol (chemia budowlana), Frapo Invest (udziałowiec sieci POLOmarket, zajmujący się budową nowych obiektów), Frapo Dystrybucja (współwłaściciel POLOmarketów – największy pracodawca na terenie Konina).

Budowa autostrady A2 przyczyniła się do rozwoju logistyki i stref produkcyjnych związanych z węzłami autostrady, zlokalizowanymi głównie w gm. Stare Miasto (Konińska Fabryka Okien, Stalarnia Braci Nawrockich Smurfit Kappa, Zink Power, Europoles, Lite-Licht, Gebhard-Stahl, Kon-Plast, Grene, Avans, Tadmar) ale też w gm. Golina (Bera, Derbut), Krzymów (Galwa-Met), Ślesin (Wienerberger Honoratka).

Firmy te, reprezentujące bardzo zróżnicowane specjalizacje, bardziej korzystają z korzystnej lokalizacji niż z innych zasobów terytorium. Ich działalność jest rzadko powiązana ze sobą, nie tworzą też klastrów. Możliwości zatrudnienia z uwagi na wielkość firm nie dorównuje tej sprzed 1989 r.

W zestawieniu 500 największych polskich przedsiębiorstw znalazły się dwie firmy z terenu Aglomeracji. Prócz ZE PAK (miejsce 117) w zestawieniu znalazł się Konimpex (327)⁵². Podstawową działalnością Konimpexu jest jednak handel (prowadzony w dużej mierze poza granicami Polski), stąd zarówno zatrudnienie, jak i nakłady inwestycyjne są w tej firmie niskie. Grupa odnotowała w 2013 r. spadek przychodów rzędu -31,37% w stosunku do 2011 r. (spadek z poz. 246). Grupa ZE PAK odnotowała natomiast bardzo korzystny wynik finansowy, nieznaczny wzrost przychodów (awans z poz. 124 w zestawieniu za 2012 r.) zainwestowała ponad 284 mln zł i osiągnęła rentowność 10,84%. Ten podmiot jest więc wciąż „kołem zamachowym” gospodarki OFAK.

Biorąc pod uwagę produkcję sprzedaną przemysłu na 1 mieszkańca w układzie powiatów Wielkopolski, Konin zajmował w 2011 r. 7. lokatę, a powiat koniński miejsce 35. (ostatnie).

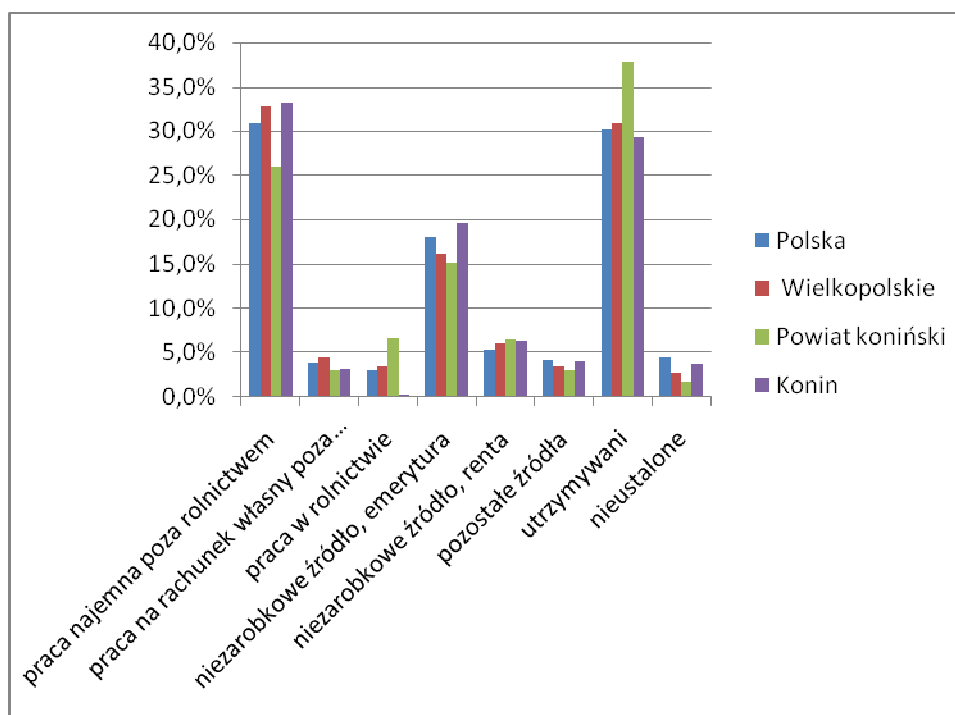
⁵¹http://www.kupiec.pl/content_pl/26/33/0/o_firmie [dostęp: 21.05.2014]

⁵²Lista 500 2014. „Rzeczpospolita” 23.04.2014 (dodatek).

5.7 Źródła utrzymania mieszkańców Aglomeracji Konińskiej

Miarodajne dane na temat cech ekonomicznych mieszkańców Aglomeracji pochodzą z wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 (dalej: NSP 2011), zamieszczonych w Banku Danych Lokalnych na stronie internetowej Głównego Urzędu Statystycznego. Metodologia pozyskiwania tych danych jest nieco inna niż prosta rejestracja urzędowa, opierają się one bowiem na faktycznie podanych wypowiedziach. W tym przypadku dotyczą więc rzeczywistego stosunku do rynku pracy, niekoniecznie opartego na odpowiednich rejestrach. Sytuacja ta ma znaczenie w odniesieniu do rolnictwa, gdzie często nie formalizuje się zatrudnienia.

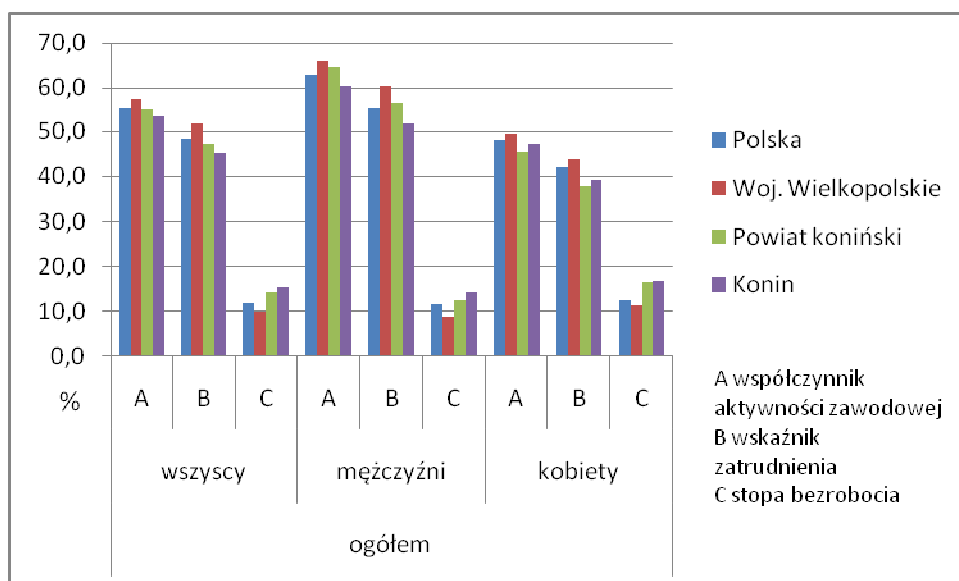
Ryc. 9 Źródła utrzymania mieszkańców Aglomeracji Konińskiej (NSP 2011).



Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Analiza źródeł utrzymania mieszkańców OFAK wskazuje na kilka cech. Mniejszy odsetek żyje z pracy na własny rachunek, więcej jest natomiast rencistów, a w Koninie – emerytów. Pracę w rolnictwie jako źródło utrzymania zadeklarowało tylko 6,7% osób z terenu powiatu. W powiecie konińskim natomiast wyjątkowo liczna jest grupa utrzymywanych, (37,9%). W Koninie 3,7% osób nie podało źródła utrzymania. W grupie tej znajdują się najczęściej osoby niemające legalnego zatrudnienia, w tym okresowo wyjeżdżające za granicę. Natężenie tego zjawiska, w istocie niekorzystnego, jest jednak nieco niższe niż ogółem w Polsce, znacznie jednak wyższe niż w powiecie i województwie.

Ryc. 10 Wskaźniki aktywności zawodowej mieszkańców OFAK (NSP 2011).



Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

5.8 Aktywność ekonomiczna ludności

Podstawowymi miarami aktywności ekonomicznej ujmowanymi w statystykach są: współczynnik aktywności zawodowej⁵³, wskaźnik zatrudnienia⁵⁴ i stopa bezrobocia.⁵⁵

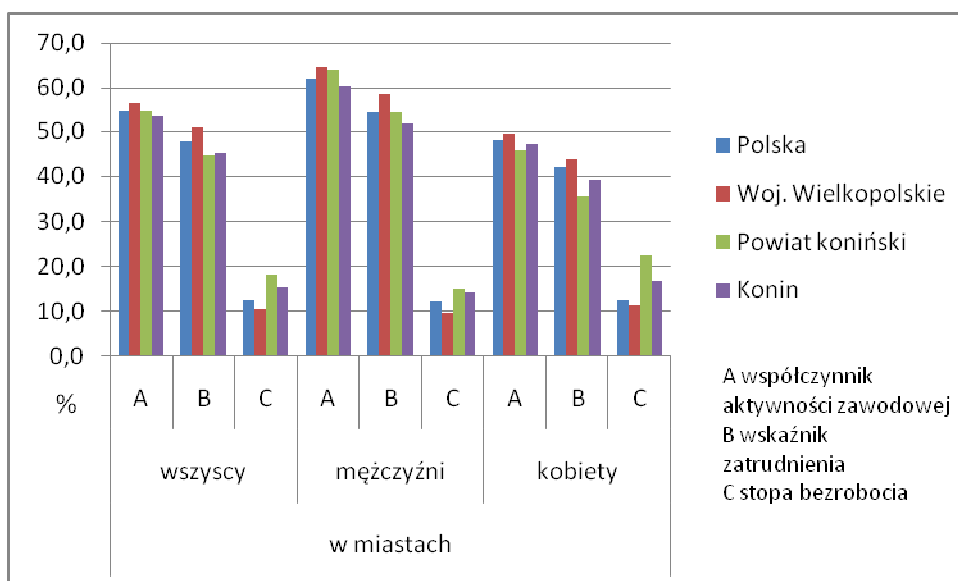
Aktywność ekonomiczna ogółu mieszkańców Aglomeracji jest niższa niż ogólnie w Wielkopolsce, zbliżona zaś do wskaźnika dla kraju. Niższe są natomiast wskaźniki zatrudnienia, a wyższe te, które dotyczą bezrobocia. Porównania dotyczące mężczyzn pokazują, że w tej grupie wskaźnik zatrudnienia w powiecie konińskim jest wyższy niż w mieście, a stopa bezrobocia niższa – odmiennie niż w statystykach urzędowych. Przyczyny tego faktu należy upatrywać właśnie w wykazywaniu zajęć rolniczych. Odsetki bezrobotnych mężczyzn były w czasie spisu nieco wyższe od ogólnopolskich. Spośród kobiet, większą aktywność zawodową wykazują natomiast mieszkanki Konina. Ogólnie mężczyźni wykazują znacznie wyższy pułap aktywności zawodowej i zatrudnienia. Wśród kobiet wyższy jest natomiast poziom bezrobocia, który w 2011 znacznie przewyższał bezrobocie ogólnopolskie i w skali Wielkopolski.

⁵³Współczynnik aktywności zawodowej – „procentowy udział aktywnych zawodowo danego grupowania w ogólnej liczbie ludności danego grupowania (czyli ludności ogółem, mężczyzn, kobiet)” - Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2013. Aktywność ekonomiczna ludności Polski. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011. s. 25.

⁵⁴Wskaźnik zatrudnienia – „procentowy udział pracujących danego grupowania w ogólnej liczbie ludności danego grupowania” – źródło jw.

⁵⁵Stopa bezrobocia⁵⁵ – „procentowy udział bezrobotnych danego grupowania w liczbie aktywnych zawodowo danego grupowania” – źródło jw.

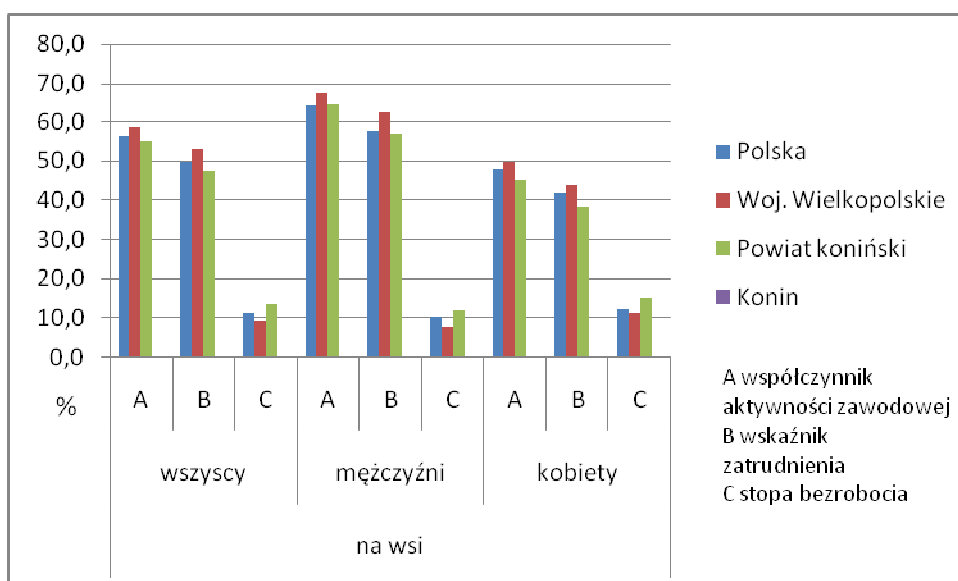
Ryc. 11 Wskaźniki aktywności zawodowej mieszkańców miast OFAK (NSP 2011).



Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Dane na temat aktywności zawodowej w miastach pokazują, że na tle ogółu aktywność zawodowa kobiet w miastach poza Koninem jest znacznie niższa, zaś bezrobocie o wiele wyższe. Wskazuje to na niedobór pozarolniczych miejsc pracy dla pań.

Ryc. 12 Wskaźniki aktywności zawodowej mieszkańców wsi w OFAK (NSP 2011).



Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Dane dotyczące wsi ukazują sytuację zbliżoną do ogólnopolskiej, co jest zbliżone z obserwacją o podobnej jak w skali kraju sytuacji na wsi i w rolnictwie. Na bazie powyższych danych można więc stwierdzić, że rynek pracy w OFAK ma dwa filary – Konin oraz rolnictwo. W obu przypadkach daje to większe szanse na pracę mężczyznom.

5.9 Struktura zatrudnienia

Na sytuację na rynku pracy wpływa wysoki i w ostatnich latach rosnący (w odróżnieniu od sytuacji w Polsce i Wielkopolsce) odsetek mieszkańców w wieku

produkcyjnym. Jak wspomniano wcześniej, znaczna część tych osób przekroczyła 55. rok życia, co nie sprzyja przekwalifikowaniu i znajdowaniu nowego zatrudnienia.

Na koniec roku 2012 w Aglomeracji Konińskiej pracowało 54 952 osoby (w Koninie 24 532, w powiecie ziemskim 30 420). W porównaniu z rokiem 2008 liczba zatrudnionych spadła o 2060 osób, z tego w Koninie o 1720, w powiecie o 340. W tym czasie liczba osób w wieku produkcyjnym spadła w Aglomeracji o 782 osoby, przy czym było to wynikiem głębokiego spadku w Koninie (-3651). W tym czasie liczba ludności w wieku produkcyjnym poza Koninem wzrosła o 2869. W ten sposób pogorszenie na rynku pracy było relatywnie większe w powiecie.

Struktura zatrudnienia w Aglomeracji Konińskiej, a zwłaszcza zmiany w tym zakresie w ostatnich latach wykazuje odmienność w stosunku do szeroko lansowanych tez o modernizacji. Wciąż ponad 27,7% zatrudnionych pracuje w rolnictwie (w powiecie konińskim 47,5%), 28,4% w przemyśle (w Koninie 31,8%), a pozostali w szeroko pojętych usługach. W latach 2005 – 2012 zatrudnienie w rolnictwie zmniejszyło się jedynie o 2,1%.

Biorąc pod uwagę odsetek osób rzeczywiście utrzymujących się z rolnictwa można stwierdzić, że ukształtowana w latach PRL grupa chłoporobotników nie zanika. Problemem OFAK jest nadal niedostatek pozarolniczych źródeł zarobkowania dla mieszkańców

W samym Koninie w latach 1999 - 2012 zatrudnienie w przemyśle i budownictwie spadło z 13532 (50,2% ogółu pracujących) do 7259 (35,8%). W analogicznym okresie zatrudnienie w usługach spadło nieznacznie z 13274 do 12988, przy czym udział tego sektora wzrósł z 49,2% do 64%⁵⁶.

5.10 Aktualne tendencje na rynku pracy. Przyczyny bezrobocia

Teren OFAK stanowi często występujący w Polsce lokalny rynek pracy z dużym skupieniem dojazdów do ośrodka centralnego. Konin charakteryzuje się wyraźnym dodatnim saldem dojazdów, zaś teren powiatu – ujemnym⁵⁷. Od wielu lat procesy te równoważyła działalność PAK KWB Konin S.A., w ostatnich dziesięcioleciach sytuacja ulega znaczącym zmianom. Wielkość zatrudnienia w Kopalni spada, zwiększa się natomiast skala zatrudnienia w nowych strefach aktywności gospodarczej, głównie wokół węzłów autostrady w gm. Stare Miasto. Wciąż jednak wcześniej wskazane zależności są aktualne. Dostępne statystyki wykazują wprawdzie jedynie przepływy pracowników pomiędzy gminami większe niż 9 osób, ponadto lokalizacja firmy nieraz różni się od faktycznego miejsca pracy, niemniej jednak relacje i zależności dają się zauważyć.

W 2011 r. do Konina dojeżdżało 7013 osób, z tego z terenu Aglomeracji 5460 (78%), zaś wyjeżdżało poza Konin 4312 pracowników, z tego na teren OFAK 2459⁵⁸ (57%). Istnieje więc pewna nierównowaga. Najwięcej osób do Konina dojeżdżało z gm. Stare Miasto (773), Kazimierz Biskupi (738), Ślesin (703) i Golina (597). Generalnie z każdej gminy powiatu dojeżdżało do Konina ponad 100 osób. Największe liczby pracowników z Konina zatrudnione są w Kleczewie (dotyczy miasta)(1293 – tu znaczenie ma siedziba PAK KWB Konin S.A., faktyczne miejsca pracy są rozproszone), Poznania (733), Starego Miasta (482), a także Warszawy (332).

⁵⁶ Konin 2013. Podstawowe dane statystyczne. US w Poznaniu, s. 31.

⁵⁷ Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 2012. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Mapa 6 Dojazdy do pracy najmniejszej.

⁵⁸ <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/narodowy-spis-powszechny-ludnosci-i-mieszkan-2011/dojazdy-do-pracy-w-polsce-wyniki-nsp-2011,24,1.html>

W porównaniu z rokiem 2006 liczba dojeżdżających do Konina spadła nieznacznie (z 7091) zaś liczba wyjeżdżających znacząco wzrosła (z 3261). W Aglomeracji jedynie z Kleczewem ma Konin ujemne saldo dojazdów. Właśnie Kleczew jest poza Koninem najsilniejszym ośrodkiem generującym dojazdy (saldo 2006: +3707, 2011: +3284, z tego z terenów OFAK prawie 95%, pozostali z terenu powiatów sąsiednich). Kleczew ma 2. w województwie wielkopolskim i 7. w Polsce iloraz przepływów, czyli proporcję liczby ludności przyjeżdżającej do pracy do liczby osób wyjeżdżających. Wskaźnik ten wynosi 8,75, podczas gdy przykładowo w Poznaniu 3,54. Odwrotna sytuacja ma miejsce w wielu gminach wiejskich, szczególnie w gm. Rzgów, znajdującej się wśród jednostek z najniższym ilorazem przepływów (0,07)⁵⁹.

Tak więc można zauważyć pewną hierarchię dojazdów – pracownicy z terenu Aglomeracji dojeżdżają głównie do Kleczewa (a raczej PAK KWB Konin S.A.) i Konina, zaś zatrudnieni zamieszkali w Koninie coraz częściej wyjeżdżają poza lokalne środowisko. Są to w zasadzie jedyne wykształcone rynki pracy oddziałujące na cały teren OFAK. Wydają się one jednak słabnąć, o czym świadczy malejące saldo dojazdów. Poza tymi dwoma ośrodkami wykształca się ośrodek gospodarczy w gm. Stare Miasto, gdzie saldo dojazdów jest wciąż ujemne, jednak spada. Analizy wskazują jednak, że ośrodek ten nie oddziałuje jeszcze na całą Aglomerację, a raczej na część południową OFAK.

Badania społeczne na potrzeby niniejszej strategii ujawniły też opinie o marginalizacji wynikającej z likwidacji województwa konińskiego i związanych z nim instytucji.

Notuje się konsekwentne obniżanie się relacji przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Koninie w relacji do średniej ogólnopolskiej. W latach 1999 – 2012 wielkość ta spadła ze 104,7% do 93%⁶⁰, co ma związek z ograniczaniem zatrudnienia i zmianami własnościowymi w przemyśle i górnictwie. Dotychczasowe oddziaływanie podmiotów skupionych obecnie w Grupie ZE PAK na rynek pracy w Aglomeracji, a zwłaszcza PAK KWB Konin S.A. powodowało wyrównywanie poziomu płac na stosunkowo wysokim poziomie. Przyczyniało się to pośrednio do podniesienia poziomu życia, dając możliwości zatrudnienia bez zmiany miejsca zamieszkania

Po okresie 30-40 lat korzystnych relacji płac (kształtowanych przez sektor paliwowo-energetyczny i przemysł) spadek w stosunku do innych obszarów jest zjawiskiem frustrującym. Z tej racji, że Konin stanowi największy rynek pracy w całej Aglomeracji, wartość ta z pewnością oddziałuje na wynagrodzenia w skali całego obszaru, powodując obniżanie atrakcyjności zatrudnienia w OFAK (jako że o wspomnianej wartości średniego wynagrodzenia decydują przede wszystkim wyższe płace). W skojarzeniu z rosnącymi płacami w łatwo osiągalnych komunikacyjnie dużych ośrodkach takich jak Poznań czy Warszawa, a także przy względnej łatwości wyjazdu zarobkowego za granicę powoduje to odpływ pracowników, zwłaszcza młodych, mobilnych, ze zdobytymi kwalifikacjami („drenaż mózgow”) i samonapędzający się mechanizm dalszej obniżki płac i pogarszania jakości lokalnego rynku pracy.

Sfera zatrudnienia oddziałuje bezsprzecznie na inne sfery, szczególnie popyt, procesy demograficzne, ruch budowlany. Opisane tu zjawisko jest zarzewiem głębokiego kryzysu miejscowej gospodarki i bez odpowiedniej interwencji może spowodować skutki negatywne.

⁵⁹ Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2014. Dojazdy do pracy. Narodowy Spis Ludności i Mieszkań 2011, s. 69.

⁶⁰ Konin 2013. Podstawowe dane statystyczne. US w Poznaniu

W opinii badanych w 2013 r. przedsiębiorców (grupa 115 osób z terenu powiatu konińskiego⁶¹) największymi barierami w rozwoju zatrudnienia są wysokie podatki, wysokie koszty pracy. Te drugie są w gestii władz centralnych, na niektóre podatki natomiast mają wpływ władze lokalne. Do kluczowych w tej grupie należą podatki od nieruchomości czy od środków transportowych, także podatek rolny i leśny. Gminy mogą kształtować wymiary tych podatków, a także stosować ulgi i zwolnienia.

5.11 Charakterystyki bezrobocia

Stopa bezrobocia jest na całym terenie OFAK wysoka – wyższa niż średnia dla Polski. Odsetek osób pozostających bez pracy rośnie od 2008 r. i w marcu 2014 r. wynosił w Koninie 13,9%, w powiecie konińskim 19,4%. W 2008 r. analogiczne wskaźniki wynosiły 8,5% i 11%. Wskaźnik ten należy obecnie do najwyższych w województwie wielkopolskim, a w Koninie jest najwyższy biorąc pod uwagę 4 wielkopolskie miasta na prawach powiatu. Największą grupę stanowili bezrobotni w wieku 25 - 34 lat.

W ostatnich latach następują bardzo niekorzystne zmiany w strukturze bezrobotnych z punktu widzenia czasu pozostawania bez pracy. Zarówno w liczbach bezwzględnych, jak i w procentach najwięcej bezrobotnych jest w grupach pozostających bez pracy w okresie powyżej 12 miesięcy, a w Koninie także do 3 miesięcy.

Mimo wzrostu wskaźników zatrudnienia kobiet w ostatnich latach rośnie ich udział wśród bezrobotnych (zwłaszcza pań z niższymi kwalifikacjami). Charakterystyki bezrobocia są często odmienne dla Konina i powiatu. Konin charakteryzuje:

- duża liczba bezrobotnych pozostających bez pracy do 3 miesięcy, zwłaszcza kobiet (rotacja – krótkotrwałe okresy zatrudnienia),
- regularny wzrost liczby i odsetka bezrobotnych z wykształceniem wyższym i średnim ogólnokształcącym,
- spadek udziału bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym.

Wskaźniki te świadczą także o potrzebie posiadania konkretnych kwalifikacji zawodowych. Powyższe charakterystyki odniesione do poziomu i struktury wykształcenia według płci przyczyniają się do wyjaśnienia niekorzystnych tendencji w grupie kobiet.

W powiecie konińskim natomiast notuje się:

- obniżanie się odsetka bezrobotnych do 25 roku życia (przyczyną mogą być wyjazdy poza OFAK),
- wzrost w pozostałych przedziałach, szczególnie 45+
- rośnie udział bezrobotnych z wykształceniem podstawowym, zasadniczym zawodowym
- duży i rosnący udział osób długotrwale bezrobotnych.

Konin charakteryzuje się najwyższym odsetkiem długotrwale bezrobotnych spośród miast na prawach powiatu w Wielkopolsce⁶²

5.12 Perspektywy zmian

W zakresie monitorowania rynku pracy i obsługi bezrobotnych zarówno Konin jak i powiat koniński obejmuje Powiatowy Urząd Pracy w Koninie. Wysoka jest efektywność

⁶¹ Starostwo Powiatowe w Koninie, 2013. Badanie potencjału przedsiębiorstw (w ramach projektu „Partnerzy dla rozwoju”).

⁶² Urząd Miasta Konina 2014. Raport o przedsiębiorczości w latach 2009 – 2013, s. 55.

zatrudnieniowa programów aktywizacyjnych PUP w latach 2009 – 2011, skierowanych do bezrobotnych 45+ („Czas na zmiany” i podobne) na tle innych programów. Notuje się jednak Spadek liczby ofert pracy na 1 bezrobotnego: w 2009: 0,23, 2011: 0,1. Oznacza to, że 10 i więcej bezrobotnych na przypada na 1 ofertę.

Coraz mniejszy zakres inwestycji drogowych na terenie i w pobliżu Aglomeracji może spowodować wzrost bezrobocia mężczyzn, zwłaszcza grupy 45+. Szansą mogą być duże budowy, a także lokalizacja fabryki Volkswagena we Wrześni (poza OFAK, w zasięgu 60 min. drogi). Związane ze zmianami demograficznymi możliwe ograniczenia liczby szkół oraz redukcje w służbie zdrowia i administracji mogą zwiększyć bezrobocie wśród kobiet, w tym 45+.

Punktem odniesienia pozostaje rynek poznański. Potrzeba jest elastycznych form zatrudnienia, zwłaszcza dla kobiet. Oferowane obecnie stanowiska nie odzwierciedlają nawet struktury wykształcenia bezrobotnych, nie wspominając o ogóle czynnych zawodowo. Oferowane są najczęściej prace proste i niskopłatne.

Analiza aktualnych ofert pracy na stronie internetowej PUP Konin⁶³ wykazała, że:

- na rynku lokalnym zgłoszono 80 ofert na pracę dla 130 osób,
- co najmniej wyższe wykształcenie jest wymagane w 5 przypadkach,
- wynagrodzenie powyżej minimalnego wskazano w 21 ofertach (reszta ma zapisane minimalne krajowe wynagrodzenie, co jest obowiązkiem przy zgłaszaniu zatrudnienia w pełnym wymiarze).

Rozpowszechnienie takich praktyk wskazuje, że już obecnie duża grupa pracujących pracuje poniżej kwalifikacji i otrzymuje analogicznie niskie pensje. Powszechne jest „wynajmowanie” pracowników przez agencje pracy w celu uniknięcia stosunku zatrudnienia z pracodawcą, do prac w placówkach typu „call-center”.

Wskazywanie niskich płac jako atutu lokalnego rynku pracy działa demobilizująco na samych pracowników, obniżając motywację do zdobywania wyższych kwalifikacji. Atrakcyjniejszymi opcjami są wówczas wyjazd do większego ośrodka, podjęcie pracy nielegalnej lub „orientacja na przeczekanie”.

Stopa bezrobocia w Aglomeracji Konińskiej wykazywała większą zmienność w przedstawionym czasie od zmian zachodzących w Wielkopolsce. Wzrosty zatrudnienia bywały dynamiczniejsze niż w Wielkopolsce i kraju, spadki – jeszcze bardziej dotkliwe. Świadczy to o słabości rynku pracy, małej trwałości i pewności zatrudnienia.

Istotnym zjawiskiem tutejszego rynku pracy jest sezonowość zatrudnienia. Rotacja najczęściej dotyczy pracowników fizycznych, produkcyjnych, sprzedawców i kierowców, rzadziej kadry zarządzającej, specjalistów, a także pracowników najniższego szczebla⁶⁴. Trudno interpretować to zjawisko jednoznacznie, jednak należy podkreślić, że wraz z wyrafinowaniem procesów technologicznych i wzrostem ilości wiedzy potrzebnej do pracy, wpływ rotacji jest coraz bardziej negatywny.

⁶³ www.pup.Konin.PL [dostęp: 21.05.2014]

⁶⁴

PUP Konin, Konińska Izba Gospodarcza, WSKM w Koninie, 2012. Raport końcowy z realizacji projektu Obserwatorium Rynku Pracy Wielkopolski Wschodniej, s. 21

Jako główną przyczynę bezrobocia ankietowani przedsiębiorcy wskazali ograniczenie inwestycji (54,3%), poza tym obciążenia fiskalne (43,4%) i zmniejszenie popytu. O braku mobilności pracowników wspominało tylko 7,1%.

Za pozostającą w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy grupę ankietowani przedstawiciele NGO uznali ludzi młodych, rozpoczynających życie zawodowe, niemających doświadczenia. Podkreślano niedostosowanie systemu edukacji do potrzeb związanych z zatrudnieniem. Działania PUP w odniesieniu do tej grupy uznano za niewystarczające, szczególnie aspekt wielkości środków przeznaczanych na ich aktywizację.

5.13 Zjawisko braku wykwalifikowanych pracowników

Specyfikę ta uwydatnia się w opiniach pracodawców⁶⁵. Najczęściej wskazywano na brak pracowników wykwalifikowanych. 68,7% przedsiębiorców wskazywało na brak tego rodzaju. W zestawieniu z relatywnie korzystną strukturą wykształcenia można wyciągnąć dwa wnioski: bądź o braku kwalifikacji dostosowanych do aktualnych potrzeb, co może wiązać się z wykonywaniem przez wiele lat prac w niezmiennej technologii, bądź o nienotowanym w statystykach opuszczeniu terenu przez pracowników z wysokimi kwalifikacjami. Szczegółowe wskazania dotyczyły braku pracowników liniowych, produkcyjnych (50,6% wskazań), samodzielnych specjalistów (44,3%), rzadziej kadry zarządzającej (17,7%).

Zaskakującym jest wobec powyższego fakt, że na pytanie o to, czy przedsiębiorcy chcieliby mieć wpływ na zmianę kształcenia zawodowego i współpracować w tym zakresie ze szkołami częściej pojawiały się odpowiedzi negatywne (36,4%) niż pozytywne (34,5%). Wysokie koszty okołopłacowe, w tym koszty ZUS – to najczęściej pojawiająca się w wypowiedziach badanych bariera w procesie zatrudniania i utrzymania pracowników, wskazana przez 57,4% przedsiębiorców. Jest to powód będący poza gestią samorządów. Na kolejnym miejscu wskazywano jednak wysokie podatki, na co władze lokalne mają w części wpływ.

Opracowywane przez Powiatowy Urząd Pracy w Koninie rankingi zawodów deficytowych i nadwyżkowych zarówno w podsumowaniu roku 2012 i 2013 wskazały, że:

- najbardziej deficytowymi (poszukiwanymi przez pracodawców) zawodami są: inżynierowie elektrycy (zwłaszcza automatycy), nauczyciele przedmiotów zawodowych, lektor języka angielskiego (2013), asystent nauczyciela przedszkola (2013), monter mebli (2013); w roku 2012 natomiast do najbardziej poszukiwanych należeli cieśle, doradcy klienta i operatorzy maszyn;
- najbardziej nadwyżkowe zawody to: kucharz małej gastronomii, krawiec, technik budownictwa, technik ekonomista, kasjer, handlowy, pozostali pracownicy przy pracach prostych gdzie indziej niesklasyfikowani, ogrodnik terenów zielonych, ślusarz, specjalista ds. marketingu i handlu, specjalista ds. finansów.

W roku 2013 największa szansa na uzyskanie oferty pracy możliwa była w zawodach wchodzących w skład grupy zawodowej: „4413 – Kodowacze, korektorzy i pokrewni”. Ogólnie stwierdzić można, że zarówno wśród zawodów poszukiwanych, jaki i tych, w których pracę trudno znaleźć, znajdują się profesje związane z przemysłowym (produkcyjnym) profilem Aglomeracji, jak i stanowiska w usługach. Niemniej jednak zauważa się dominację stanowisk wymagających przygotowania zawodowego na poziomie średnim. Nie zauważa

⁶⁵ Starostwo Powiatowe w Koninie, 2013. Badanie potencjału...op.cit.

się wyraźnego zapotrzebowania na specjalności nowe, kreatywne. Analizowane tendencje wykazują duże wahania. Najtrudniej znaleźć jest pracę osobom bez większych kwalifikacji, oraz klasyfikowanych w sektorach usług rynkowych, konsumpcyjnych.

5.14 Preferencje w stosunku do wykształcenia i wieku poszukiwanych pracowników

Dalszej wiedzy dostarcza wzmiankowany już „Raport końcowy z realizacji projektu Obserwatorium Rynku Pracy Wielkopolski Wschodniej”. Jako przyczynę problemów z rekrutacją wskazywano bardzo często ubytki kwalifikacji potencjalnych pracowników. 58,6% pracodawców jako przyczynę podkreślało brak fachowej wiedzy, 43,7% brak uprawnień zawodowych. Często wskazywano też czynniki „miękkie”, takie jak: niski poziom motywacji do pracy (wskazany przez 41,4%), brak umiejętności organizacji pracy (39,1%) czy ogólne nieprzystosowanie pracowników do życia (12,6%). Dane te świadczą o mocno zaawansowanej degradacji kapitału ludzkiego w zakresie rynku pracy w Aglomeracji Konińskiej.

Nieznajomość języków obcych wśród pracowników jako problem sygnalizowało 12,6% pracodawców, a więc stosunkowo niewiele w porównaniu z powyższymi brakami. Może to świadczyć bądź o szerokiej znajomości języków obcych wśród kandydatów do pracy, bądź o poszukiwaniu pracowników głównie do wykonywania prac prostych, niewymagających znajomości języków. W tym przypadku, w zestawieniu z wynikami nauczania w szkołach, byłby to kolejny czynnik demotywujący do zdobywania wiedzy.

Najczęściej poszukiwani są pracownicy posiadający wykształcenie średnie z przygotowaniem zawodowym (liceum profilowane/technikum) (49,0% firm). Następnie 41,0% podmiotów poszukuje pracowników z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Wyższe wykształcenie wymagane jest w 20,0% firm. Pracowników z wykształceniem średnim ogólnokształcącym poszukuje 13,0% podmiotów, z wykształceniem policealnym z kolei 7,5%.

Najbardziej poszukiwani są pracownicy do 34 roku życia (do 24 lat – 6,5% i 25-34 lata 38,0%), co zadeklarowała 44,5% badanych przedsiębiorstw. Mniej liczna grupa przedsiębiorców wskazała na kolejny przedział wiekowy, czyli osoby w wieku 35-44 lata (22,0%). Dla niemal połowy badanych (48,5%), wiek pracownika nie miał znaczenia.

W zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych pracodawcy w dużej mierze widzą więcej barier aniżeli korzyści. Na same bariery wskazuje 48,0% respondentów, same korzyści natomiast połowa mniej 23,0% firm.

Większość badanych przedsiębiorstw (88,0%) jest skłonna zatrudniać osoby w wieku 45+. Do form pomocy, które dodatkowo zmotywowałyby pracodawców do zatrudniania osób 45+ należą: refundacja składki ZUS (48,0%), środki na doposażenie stanowiska pracy (24,5%), staż lub przygotowanie zawodowe dorosłych (14,0%). dla zdecydowanej większości ankietowanych (77,0%) najważniejszym kryterium decydującym o zatrudnianiu pracowników jest doświadczenie zawodowe potencjalnych kandydatów. Jest to element znacznie dominujący nad pozostałymi czynnikami. Z zasady eliminuje to osoby dopiero wchodzące na rynek pracy, stąd niezbędna wydaje się konieczność powiększenia oferty staży i praktyk, zwłaszcza, że ponad 65% pracodawców deklaruje gotowość do podjęcia takiej propozycji.

5.15 Główne przyczyny i kierunki migracji, w tym zarobkowej

Jako główne przyczyny migracji należy wskazać, opisane powyżej, pogorszenie relacji płacowych, także zmniejszenie ilości i pogorszenie jakości oferowanych stanowisk.

Wśród osób ankietowanych na potrzeby niniejszego opracowania, aż 52,3% rozważałoby, w przypadku braku pracy, wyjazd poza miejsce zamieszkania w celach zarobkowych (z Konina 49,2%, z powiatu 55,5%). Spośród gotowych do wyjazdu, 64% rozważałoby wyjazd za granicę (z Konina 66%, z powiatu 62,2%), pozostali preferowali generalnie inne obszary w Wielkopolsce (częściej wskazywali tak mieszkańcy powiatu).

Tak szeroko deklarowana gotowość do opuszczenia kraju jest zjawiskiem niepokojącym i świadczy o głębokim kryzysie lokalnego rynku pracy a także o determinacji ankietowanych.

Liczne były zresztą wypowiedzi wskazujące, że zjawisko takich wyjazdów osiągnęło już wcześniej tak znaczącą skalę, że istnieje problem ze znalezieniem jakichkolwiek specjalistów, a do dyspozycji pozostały niemal wyłącznie osoby bez kwalifikacji i odpowiedniego doświadczenia.

Gospodarkę Aglomeracji Konińskiej charakteryzuje rozbudowany w czasach PRL rozbudowany sektor przemysłowy, zwłaszcza paliwowo – energetyczny. Mimo upadku niektórych przedsiębiorstw i powstania nowych stref gospodarczych. powiązane ze sobą duże zakłady wciąż kształtują tutejszy rynek pracy. Aktualne tendencje powodują jednak zachwianie perspektyw OFAK. Głównymi ośrodkami zatrudnienia są Konin i Kleczew (PAK KWB Konin S.A.). Osobno należy wspomnieć wciąż rozbudowane zatrudnienie w rolnictwie.

Struktura zawodowa ludności jest dostosowana do kształtowanego przez lat rynku pracy. Dominują osoby z wykształceniem zawodowym i średnim technicznym. Koniński rynek pracy odczuwa głęboki kryzys, co wiąże się także z relatywnie młodą strukturą demograficzną i wpływa negatywnie na perspektywy młodych ludzi.

Bezrobocie należy do najwyższych w województwie i wykazuje pogarszające się statystyki. Wskazywanie w ofertach pracy niskich płac działa demobilizująco na samych pracowników, obniżając motywację do zdobywania wyższych kwalifikacji.

W świetle powyższej wiedzy należy uznać aktualną sytuację na rynku pracy w Aglomeracji Konińskiej za słabą stroną obszaru, co zdecydowanie oddziałuje na inne sfery.

6. Poziom przedsiębiorczości

6.1 Natężenie i specyfika (zróżnicowanie) liczby przedsiębiorstw według gmin i branż

Ogólny poziom przedsiębiorczości, mierzony liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców jest niski. Jedynie w Koninie przekracza średni poziom krajowy, żadna z gmin nie przekracza średniej dla Wielkopolski. Największe wskaźnik przedsiębiorczości, mierzone liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców notowane są w Koninie i gm. Stare Miasto, i wiążą się z najwyższym udziałem osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Największa dynamika przyrostu liczby firm występowała w latach 2008 – 2012 w gminach: Kazimierz Biskupi, Stare Miasto i Golina. Natężenie przedsiębiorczości spada wraz z oddalaniem się od Konina. W niektórych gminach zjawisko to może mieć związek z rozpowszechnieniem innych form zatrudnienia, najczęściej w górnictwie i związanych z nim dużych zakładach. Wahania liczby podmiotów gospodarczych mogą być wskaźnikiem rozpowszechnienia innych niż etatowe form zatrudnienia.

Zarówno w Koninie jak i powiecie, zwłaszcza wśród nowo powstających podmiotów, dominują firmy małe i średnie, zatrudniające poniżej 250 pracowników. Cechą charakterystyczną Aglomeracji jest wysoki odsetek osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (76,5% w 2012 r., wcześniej osiągał 80%). Potwierdza to obserwację o rozpowszechnieniu małej skali działalności przedsiębiorców. Sytuacja taka może być też wskaźnikiem obniżonej gotowości do współpracy w biznesie, w formie spółek czy innych form.

W sektorze rolnym (sekcja A Polskiej Klasyfikacji Działalności - PKD) działa 4% przedsiębiorstw, a więc więcej niż w województwie i Polsce, głównie w gminach położonych na krańcach Aglomeracji. Chodzi głównie o fermy hodowlane. Świadczy to o pewnej rysującej się specjalizacji rolnej tych terenów. W sektorze B, obejmującym działalność wydobywczą, podobnie jak na innych obszarach, niewielka liczba podmiotów. Specyfiką tej branży jest bowiem koncentracja wydobycia w niewielkiej grupie dużych przedsiębiorstw, takich jak ZE PAK. Na pozostałą liczbę składają się głównie żwirownie.

Działalnością produkcyjną (sekcja C) zajmuje się 7,8% podmiotów, co stanowi wielkość mniejszą aniżeli w Polsce i Wielkopolsce (por. tabela). Jest to wynik zdominowania lokalnego sektora przemysłowego przez duże firmy (zajmujące się głównie działalnością wydobywczą bądź prostym przetwórstwem surowców), przy małej relatywnie liczbie drobnych producentów, zwłaszcza w powiecie ziemskim. Skutkuje to tym, że powiat koniński charakteryzuje najniższa w układzie powiatów Wielkopolski wartość produkcji przemysłowej na 1 mieszkańca⁶⁶.

⁶⁶ Dane GUS – Statystyczne Vademecum Samorządowca. Portret powiatu konińskiego 2012.

Tab. 15 Poziom przedsiębiorczości i struktura podmiotów gospodarczych w Aglomeracji wg sekcji PKD.

Jednostka terytorialna	na 1000 mieszk. 2012	Sekcje																		
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	SiT
		2013	2013	2013	2013	2013	2013	2013	2013	2013	2013	2013	2013	2013	2013	2013	2013	2013	2013	2013
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Konin	106,7	1,0%	0,1%	7,8%	0,3%	0,4%	10,9%	26,9%	5,5%	1,9%	2,2%	4,4%	4,5%	9,6%	3,4%	0,4%	4,5%	7,1%	1,8%	7,1%
Golina	78,9	4,6%	0,1%	7,2%	0,0%	0,3%	23,3%	29,5%	6,0%	0,9%	1,1%	2,5%	1,0%	4,0%	3,2%	1,2%	2,2%	4,6%	1,3%	6,8%
Grodzic	62,4	13,3%	0,0%	7,8%	0,6%	0,6%	17,2%	26,2%	6,0%	1,5%	1,2%	3,0%	0,9%	2,4%	1,8%	3,6%	3,0%	3,6%	1,2%	6,0%
Kazimierz Biskupi	73,9	3,5%	0,2%	7,9%	0,1%	1,1%	15,6%	26,3%	6,3%	1,8%	0,9%	3,1%	7,1%	8,3%	2,9%	0,9%	3,4%	3,5%	1,3%	5,8%
Kleczew	59,7	4,4%	0,2%	7,7%	0,5%	1,0%	11,9%	32,0%	3,8%	2,6%	1,8%	2,6%	4,4%	5,1%	1,8%	1,6%	4,7%	3,4%	2,1%	8,5%
Kramsk	63,2	7,6%	0,3%	8,3%	0,3%	0,7%	23,3%	25,0%	4,8%	2,4%	1,4%	2,5%	0,3%	4,0%	3,4%	2,0%	5,2%	2,8%	1,0%	4,5%
Krzymów	75,8	6,2%	0,8%	8,9%	0,0%	0,7%	19,6%	25,0%	7,2%	2,9%	1,5%	2,0%	0,5%	5,5%	2,7%	1,2%	3,5%	4,9%	1,2%	5,7%
Rychwał	71,0	8,3%	0,0%	8,4%	0,0%	0,2%	19,3%	26,9%	6,6%	2,1%	1,3%	2,5%	0,5%	4,8%	1,0%	2,1%	5,3%	3,0%	1,3%	6,4%
Rzgów	58,6	9,6%	0,0%	4,9%	0,2%	0,7%	20,0%	25,8%	6,8%	1,2%	0,9%	1,9%	0,0%	6,1%	3,8%	3,3%	2,8%	3,8%	2,3%	5,9%
Skulsk	53,0	11,2%	0,3%	9,1%	0,0%	0,6%	12,1%	31,8%	5,3%	1,2%	0,0%	2,1%	0,3%	1,5%	4,4%	3,2%	3,2%	4,4%	2,6%	6,8%
Sompolno	67,2	8,8%	0,1%	6,4%	0,1%	0,6%	19,1%	31,4%	4,9%	1,4%	0,6%	2,1%	2,6%	3,2%	3,2%	1,3%	3,9%	3,1%	2,2%	5,0%
Stare Miasto	97,2	4,7%	0,0%	7,8%	0,2%	0,2%	15,8%	24,6%	8,2%	2,1%	1,8%	3,4%	1,5%	7,9%	2,1%	1,2%	4,5%	7,8%	1,4%	4,8%
Ślesin	78,2	5,0%	0,0%	7,9%	0,5%	0,4%	17,2%	29,4%	5,7%	8,2%	0,9%	2,3%	1,0%	3,0%	2,4%	1,4%	2,2%	4,8%	2,1%	5,5%
Wierzbiniek	36,4	14,5%	0,7%	5,7%	0,7%	0,7%	26,5%	18,4%	5,7%	1,4%	0,0%	1,4%	0,4%	2,5%	3,2%	4,9%	4,9%	2,1%	1,1%	5,3%
Wilczyn	58,3	6,8%	0,3%	8,8%	0,0%	0,3%	22,1%	26,8%	7,0%	1,6%	0,5%	2,1%	3,6%	1,6%	0,8%	2,6%	3,9%	4,2%	1,3%	6,0%
Razem Aglomeracja	83,2	4,0%	0,2%	7,8%	0,2%	0,5%	14,9%	27,1%	5,8%	2,3%	1,6%	3,4%	3,2%	7,1%	3,0%	1,1%	4,1%	5,7%	1,7%	6,4%
WIELKO-POLSKIE	112,2	3,5%	0,1%	9,6%	0,2%	0,4%	12,7%	26,7%	5,8%	2,3%	2,7%	3,0%	3,9%	9,2%	2,8%	0,7%	3,5%	5,2%	1,6%	6,1%
POLSKA	103,2	2,2%	0,1%	9,0%	0,2%	0,3%	11,7%	26,4%	6,2%	3,1%	2,9%	3,2%	5,4%	9,1%	2,7%	0,7%	3,5%	5,2%	1,8%	6,2%

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Sekcja C obejmuje 24 zróżnicowane działy produkcji. Większe nasilenie działalności mierzone liczbą podmiotów oraz dynamiką ich powstawania, a co za tym idzie pewne specjalizacje produkcyjne, można zauważyć w zakresie działów:

- 16 (przetwórstwo drewna): gminy Kramsk, Rychwał, Ślesin,
- 23 (produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych, a w tym wyroby ze szkła, betonu, ceramika): gm. Kleczew,
- 25 (produkcja metalowych wyrobów gotowych): Stare Miasto, Ślesin, Golina, Kramsk, Krzymów,
- 31 (produkcja mebli): Kazimierz Biskupi, Golina, Kleczew, Stare Miasto.

Konin wykazuje większą specjalizację w zakresie:

- produkcji wyrobów tekstylnych, odzieży, chemikaliów,
- poligrafii,
- działalności w zakresie napraw i instalacji maszyn i urządzeń
- (w tych przypadkach liczba podmiotów konińskich przekracza liczbę w całym powiecie);
- a także w produkcji artykułów spożywczych.

Wyjątkowo wiele przedsiębiorstw zajmuje się budownictwem (sekcja F). Odsetek takich firm przekracza znacznie poziom wielkopolski i ogólnopolski. Szczególnie wiele takich podmiotów jest w gminach Golina, Kramsk, Wilczyn, a zwłaszcza Wierzbinek, gdzie jest to najczęstszy profil działalności. Ponieważ natężenie działalności budowlanej w OFAK nie jest wyjątkowe w skali Polski⁶⁷, wiele tutejszych firm świadczy usługi na zewnątrz, także w dużych aglomeracjach, co wiąże się z mobilnością pracowników.

Podobnie jak w skali całego kraju, liczebnie dominuje sekcja G – handel i naprawy (motoryzacyjne), przy czym udział tej grupy sukcesywnie maleje z uwagi na likwidację małych sklepów i hurtowni (w Koninie z 36,2% w 2002 r. do 26,9% w 2013 r.) Ma na to wpływ niewątpliwie rozwój dyskontów i handlu wielkopowierzchniowego. Wciąż jednak udział tej sekcji przekracza średnią krajową, a powiat koniński stanowi 3. w województwie (po Poznaniu i powiecie poznańskim) skupienie targowisk stałych, będących ostojami drobnego rodzinnego handlu⁶⁸.

Z mniej rozpowszechnionych specjalizacji transport i gospodarka magazynowa (sekcja H) rozwija się najbardziej w gm. Stare Miasto, a sekcja I (gastronomia i zakwaterowanie) w gm. Ślesin. Sekcja M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) rozwija się – co zrozumiałe – głównie w Koninie. Poszczególne zgrupowania dają perspektywy dla rozwoju inicjatyw klastrowych.

Zaczątkami klastrów są:

- działający od stycznia 2013 r. Klaster Technologii Niskoenergetycznych, powstały w ramach projektu współfinansowanego z Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013. W roku 2014 mają zostać opracowane założenia dotyczące strategii rozwoju klastra.
- powołaną w 2008 r., z inicjatywy między innymi Miasta Konina, Lokalną Organizację Turystyczną „Marina”, skupiającą obecnie 59 podmiotów. Organizacja ma na celu

⁶⁷Rogatka K. 2013. Dynamika i struktura ruchu budowlanego w Polsce na początku XXI wieku, praca doktorska wykonana na Wydziale Nauk o Ziemi UMK w Toruniu (niepublikowana).

⁶⁸Dane GUS – Statystyczne Vademecum...op. cit.

„promocję skarbów wielkopolskiej ziemi oraz uczynienia z niej (tzn. z ziemi konińskiej) znanego i cenionego ośrodka turystycznego w kraju.”⁶⁹

6.2 Branże o najlepszych perspektywach rozwoju

W badaniach atrakcyjności inwestycyjnej prowadzonych pod auspicjami Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych, w klasie A (najwyższej) atrakcyjności inwestycyjnej znalazły się Konin i Kleczew⁷⁰. W badaniach tych analizowano następujące sekcje PKD: C (przetwórstwo przemysłowe – rozróżniając przemysł kapitałochłonny i pracochłonny), G (handel i naprawy), I (zakwaterowanie i usługi gastronomiczne), M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna). Konin uzyskał najwyższą atrakcyjność dla wszystkich wymienionych sekcji.

W odniesieniu do poszczególnych sekcji wyróżniono:

- C - Kazimierz Biskupi, Stare Miasto, Ślesin,
- G – Kazimierz Biskupi, Stare Miasto, Ślesin,
- I – Rzgów, Stare Miasto,
- M – Ślesin.

W wyróżnionych kategoriach (C, G, I) gm. Stare Miasto zyskała najwyższe oceny. W kategoriach potencjalnej atrakcyjności wskazano Ślesin w sekcji I oraz Kazimierz Biskupi i Stare Miasto w sekcji M.

Obecnie jednak w samym Koninie notuje się najmniejszy w grupie miast – powiatów grodzkich Wielkopolski udział podmiotów zajmujących się turystyką i gastronomią (1,8%), a niektóre obiekty noclegowe uległy w ostatnich latach likwidacji.

Podobnie napływ kapitału zagranicznego był dotąd niewielki i nie dotyczył przeważnie działalności produkcyjnej, z natury kapitałochłonnej. W 2012 r. na terenie Aglomeracji funkcjonowało jedynie 39 podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, co stanowiło 0,2% ogólnej liczby firm (w Koninie 26 – 0,3%, w powiecie 13 – 0,1%). Są to wskaźniki wielokrotnie niższe niż w Polsce (0,7%) i Wielkopolsce (0,6%). Jeszcze większa różnica ukazuje się przy obliczeniu wielkości kapitału zagranicznego zainwestowanego per capita (na 1 mieszkańca), które wynoszą: w Koninie 306 zł, w powiecie 346 zł, w Wielkopolsce 6998 zł, w Polsce 7290 zł.

Szansą na rozwój branży przetwórstwa rolno – spożywczego jest planowane na rok 2015 zniesienie kwot mlecznych oraz rosnące zainteresowanie zdrową żywnością.

6.3 Możliwości w zakresie wsparcia przedsiębiorczości

Badania na potrzeby Strategii wskazują, że największy wpływ na rozwój tutejszych firm ma popyt (odpowieź 60,5% ankietowanych). 31,5% podmiotów działa tylko na rynku lokalnym – obniżanie się popytu lokalnego jest więc barierą rozwoju, co może prowadzić do stagnacji w działalności.

Przemysł na terenie powiatu ziemskiego charakteryzuje się niskimi nakładami inwestycyjnymi, osiągającymi około 40% średnich dla województwa i Polski. W Koninie sytuacja jest inna, nakłady są regularnie o 20-90% wyższe, jednak w ogromnej części ponosi

⁶⁹Urząd Miasta Konina 2014. Raport o przedsiębiorczości w latach 2009 – 2013, s. 127.

⁷⁰ Centrum Analiz Regionalnych i Lokalnych, Warszawa 2012. Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2012. Województwo Wielkopolskie.

je Grupa ZE PAK. W 2012 r. grupa zainwestowała łącznie prawie 285 mln zł⁷¹, głównie w modernizację elektrowni, wobec 322 mln zł ogółu inwestycji w przedsiębiorstwach w Koninie⁷²).

Tab. 16 Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach Aglomeracji.

Jednostka terytorialna	nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca				
	2008	2009	2010	2011	2012
	zł	zł	zł	zł	zł
Powiat m.Konin	4590,0	4855,0	4223,1	6499,0	4127,0
Powiat koniński	1469,0	645,0	1781,7	1368,0	1485,0
WIELKOPOLSKIE	3675,0	2637,0	2745,8	3322,0	3321,0
POLSKA	3518,0	3122,0	2961,7	3392,0	3324,0

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Istotnymi problemami lokalnej gospodarki są: dekapitalizacja majątku wielu firm, słabo rozwinięte współdziałanie przedsiębiorstw, mała liczba firm innowacyjnych, wysokie koszty własne i mała rentowność znacznej części przedsiębiorstw⁷³. Wśród wielkopolskich miast na prawach powiatu Konin miał najmniejszy udział współfinansowanego ze środków UE programu Innowacyjna Gospodarka (prawie 2-krotnie mniej niż w Lesznie i Kaliszu oraz prawie 4-krotnie mniej niż w Poznaniu)⁷⁴.

Organy administracji publicznej w Aglomeracji Konińskiej prowadzą rozmaite działania na rzecz wsparcia przedsiębiorczości i inwestycji. Na terenie OFAK działa ponadto szereg instytucji oferujących różnorakie wsparcie przedsiębiorcom, takich jak Konińska Izba Gospodarcza, Agencja Rozwoju Regionalnego, NOT, Cech Rzemiosł Różnych, Wielkopolskie Centrum Logistyczne. W ramach działań na rzecz pobudzenia przedsiębiorczości władze miasta wraz z instytucjami otoczenia biznesu organizowały w latach 2009 – 2010 konkurs na najlepszy biznesplan. Władze lokalne gmin podejmują szereg działań nakierowanych na pozyskanie inwestycji. Gminy biorą też udział w wyspecjalizowanych kongresach i targach. Sam Konin uczestniczy w 7 różnych partnerstwach i programach⁷⁵.

Problemem wydaje się być nie brak aktywności w zakresie pobudzania inwestycji, lecz rozproszenie działań, podejmowanych wycinkowo, na małą skalę. Symptomatyczne jest powszechne przekonanie przedsiębiorców (54%) o braku właściwej instytucji otoczenia biznesu. Za cenne należy więc uznać zespolenie działań władz Konina, wyrażające się w działaniu Biura Obsługi Inwestora oraz uchwalenie ulg dla przedsiębiorców tworzących nowe miejsca pracy⁷⁶. W dobie globalizacji istotne jest jednak powiększanie możliwości oddziaływania. Skala możliwości Konina może nie wystarczyć w ostrej konkurencji o nowe lokalizacje inwestycji, natomiast atuty i miasta powiększonego o zasoby powiatu ziemskiego pozwala przejść na inny poziom konkurencyjności.

⁷¹ Lista 500 2014... op. cit.

⁷² Dane Banku Danych Lokalnych GUS.

⁷³ Urząd Miasta Konina 2007. Strategia Rozwoju Konina 2007 – 2015, s. 11.

⁷⁴ Konin. Raport o przedsiębiorczości... op. cit., s. 50.

⁷⁵ Urząd Miasta Konina 2014. Strategia Rozwoju Konina 2007 – 2015. Monitoring realizacji zadań strategicznych zamykający. Konin 2014, s. 10-12.

⁷⁶ <http://przedsiębiorcy.gospodarka.konin.pl/c/kategorie/przedsiewziecia-dla-przedsiębiorstw/>

Poszczególne gminy Aglomeracji dysponują przecież unikalnymi zasobami, mogącymi budować przewagę konkurencyjną w skali aglomeracji. Konin oferuje strefy przemysłowe i przyległe do nich tereny inwestycyjne, dostęp do rzeki i linii kolejowych. Potencjalnym zasobem są wody geotermalne, poza tym wszelkie instytucje typowo miejskie, jak uczelnie, szkoły, placówki kultury, obiekty sportowe. Nie przylega jednak do autostrady. Stare Miasto wykształciło strefy aktywizacji gospodarczej przy autostradzie. Ślesin dysponuje rozbudowaną bazą turystyczno – wypoczynkową oraz najbardziej rozpoznawalnym miejscem w Aglomeracji, jakim jest Licheń Stary. Do samego Lichenia dojeżdża się jednak z reguły przez gminę Kramsk – potencjalne zagłębienie mleczarskie. Kazimierz Biskupi to z kolei dziedzictwo kulturowe, ale i lotnisko, Kleczew – prócz kopalni – znaczne tereny rekreacji i zbiorniki wodne. Można w taki sposób wymienić wszystkie gminy, co w efekcie da niepowtarzalny pakiet, jakim jest Obszar Funkcjonalny Aglomeracji Konińskiej. Dotychczas poszczególne gminy konkurowały ze sobą, ze świadomością korzystania z walorów sąsiednich jednostek. Obecnie ważna jest wspólna płaszczyzna działania, chociażby w formie konsorcjum promocyjnego.

Poszczególne gminy starają się przygotowywać oferty inwestycyjne w oparciu o dostęp do dróg czy tereny po wydobyciu węgla. Oferta Konina obejmuje tereny przygotowane pod aktywizację gospodarczą, uzbrojone w sieć wodno-kanalizacyjną oraz energię elektryczną, w dogodnym położeniu komunikacyjnym: Konin – Janów o pow. 14 ha, Konin – Międzylesie o pow. 97 ha, Konin – Maliniec II o pow. 25,1 ha. Problemem są stosunki własnościowe – jedynie część terenów należy do miasta, niewystarczające uzbrojenie oraz brak terenów inwestycyjnych o powierzchni powyżej 50 ha. W wielu przypadkach sporządza się miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla terenów inwestycyjnych, co stanowi pewien atut w przypadku inwestorów zewnętrznych. Czynnikiem niesprzyjającym jest natomiast brak specjalnej strefy ekonomicznej.⁷⁷ Zauważa się jednak brak konkretnych preferencji co do branży działalności, a także niewystarczającą troskę o podmioty już związane z terenem.

Ceny oferowanych do sprzedaży nieruchomości i stawki najmu są w Koninie bardzo zróżnicowane. Aż 58% tutejszych przedsiębiorców uznało je za istotną barierę w rozwoju działalności⁷⁸. Otwartą kwestią jest, czy i jak ten fakt jest rekompensowany przez korzystne położenie miasta wobec największych aglomeracji Polski. Sytuację może zmienić większa podaż, zwłaszcza lokali biurowych.

⁷⁷ Ibidem, s. 154

⁷⁸ Konin. Raport o przedsiębiorczości... op. cit., s. 158.

Tab. 17 Ceny zakupu i stawki najmu gruntów i lokali pod działalność gospodarczą w Koninie (2014).

zagadnienie	koszt
Kupno/sprzedaż działek budowlanych	handlowo-usługowe w centrum - 150 – 250 zł / m ² handlowo-usługowe na obrzeżach miasta - 70 – 100 zł / m ²
Wynajem powierzchni biurowych	Konin 10 – 60 zł / m ^{2*}
Wynajem powierzchni magazynowych	10 -15 zł / m ^{2*}
Kupno/sprzedaż powierzchni handlowo-usługowych	lokale handlowo-usługowe na obrzeżach miasta– 250-600 zł / m ² ,* lokale handlowo-usługowe w centrum - 5000 – 8000 zł / m ² lokale handlowo-usługowe osiedlowe – 3000 -4000 zł / m ²

Źródło: Nieruchomości Abakus Dariusz Sawicki, Konin, * ogłoszenia zamieszczanych w internecie przez agencje pośrednictwa nieruchomości oraz osoby prywatne⁷⁹

Aglomeracja Konińska odznacza się niskim poziomem przedsiębiorczości. W strukturze gospodarki dominują małe i średnie przedsiębiorstwa, najczęściej jednoosobowe, które reprezentują różnorodne branże. Lokalne specjalizacje gospodarcze i procesy integracji przedsiębiorstw są słabo zarysowane.

OFAK jest terenem o dużej atrakcyjności lokalizacyjnej, co daje znaczne perspektywy rozwoju niektórym gałęziom gospodarki, w tym związanym z produkcją przemysłową. Podejmowane są liczne działania na rzecz pobudzenia aktywności gospodarczej. Przynoszą one wymierne efekty, jednak potrzebna wydaje się koordynacja działań i ich integracja na poziomie Aglomeracji, celem zwiększenia oddziaływania.

Stawki za korzystanie z nieruchomości są średnio korzystne. Zmienić może to większa podaż.

⁷⁹ Za: <http://gospodarka.konin.pl/orientacyjne-ceny-nieruchomosci/>

7. Mieszkalnictwo

7.1 Powierzchnia mieszkalna

Warunki mieszkaniowe w zakresie nasycenia lokalami (mierzonego liczbą mieszkań na 1000 mieszkańców) oraz powierzchniami przypadającymi na lokal i na 1 mieszkańca w skali Aglomeracji stopniowo się poprawiają. Szczegóły przedstawia tabela 18.

Mieszkania na terenie OFAK są ogólnie nieco większe niż średnio w Wielkopolsce i kraju, zaś liczba mieszkań na 1000 mieszkańców – mniejsza. Liczba ta największa jest w miastach i gminach miejsko - wiejskich, szczególnie w Koninie. Ogólnie największe nasycenie mieszkaniami wiąże się z rozpowszechnieniem budownictwa blokowego⁸⁰.

Zasoby mieszkaniowe w Aglomeracji Konińskiej są – na tle województwa i Polski – stosunkowo nowe, co wiąże się z niskim standardem budownictwa z wcześniejszych okresów, a w Koninie także ze znaczną rozbudową miasta w okresie powojennym. Ogółem po 1945 r. powstało 85,9% budynków w powiecie konińskim i 90,8% w Koninie (a liczba mieszkań jeszcze te proporcje przekracza)⁸¹. Największe nasilenie budownictwa mieszkaniowego w stolicy OFAK miało miejsce w latach 1971-1988, w poza Koninem – w późniejszym okresie. Oznacza to jednocześnie relatywnie dobry standard wyposażenia mieszkań, w tym dostępu do instalacji sieciowych i wyposażenia w urządzenia wodno – kanalizacyjne i centralne ogrzewanie.

Powierzchnie mieszkalne przypadające na 1 mieszkanie i na 1 osobę są generalnie odwrotnością wskaźnika nasycenia mieszkaniami. Najmniejszymi średnimi charakteryzuje się Konin (duży odsetek bloków), największymi – gminy o zdecydowanej dominacji budownictwa jednorodzinnego, szczególnie te, gdzie obecnie notuje się największą aktywność budowlaną. Są to więc gminy położone przy granicach Konina (szczególnie Stare Miasto), oraz ogólnie gminy w południowej części Aglomeracji. W części północnej (Skulsk, Sompolno, Wilczyn, a szczególnie Wierzbiniek) wskaźniki te są zdecydowanie niższe. Pokrywa się to z mniejszą aktywnością w zakresie budownictwa na tym terenie. Nowobudowane budynki – w ogromnej większości jednorodzinne – są bowiem większe niż budynki starsze, a osiedlające się rodziny – najczęściej mniej liczne.

W powiecie konińskim przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania jest większa od średniej wojewódzkiej o 15 m². Jednocześnie wskaźnik liczby osób przypadających na 1 mieszkanie jest również wyraźnie wyższy. W województwie wynosi on 3,48, w powiecie – 4,03 osoby⁸². W Koninie (w 2010 r.) przypadało zaś 2,74 osób na 1 mieszkanie⁸³. Wskazuje to na odmienny charakter gospodarstw domowych – rodziny w mniejszych miastach, a zwłaszcza na terenach wiejskich są liczniejsze, często wielopokoleniowe.

Podsumowując, średnie powierzchnie mieszkań są w gminach wiejskich OFAK większe aniżeli w województwie i Polsce, zaś powierzchnie przypadające na 1 mieszkańca – zbliżone, co jest związane z większą przeciętną liczebnością gospodarstw domowych. Może być to argument na rzecz tezy o większym znaczeniu więzi rodzinnych w życiu społeczności Aglomeracji Konińskiej.

⁸⁰ Spadki wskaźnika pomiędzy latami 2009 i 2010 były wynikiem uaktualnienia danych w oparciu o Narodowy Spis Powszechny z 2002 r.

⁸¹ Dane GUS – Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011.

⁸² Starostwo Powiatowe w Koninie 2013. Plan rozwoju lokalnego powiatu konińskiego. Aktualizacja, część A- diagnoza.

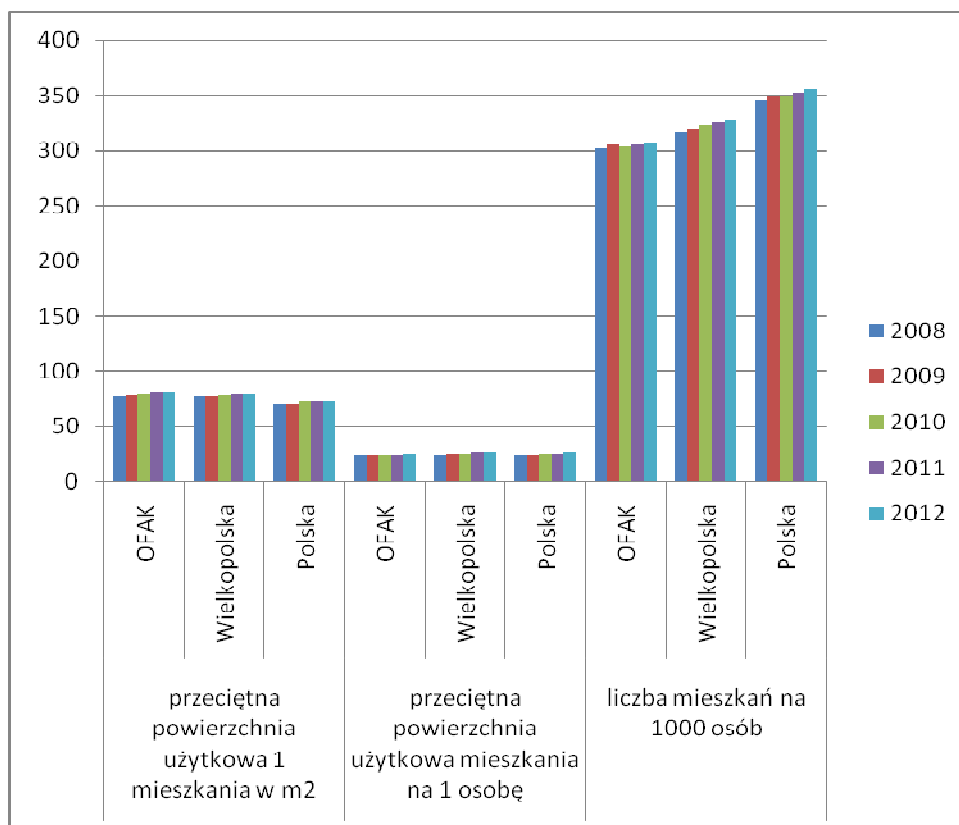
⁸³ Konin 2013. Podstawowe dane statystyczne. Urząd Statystyczny w Poznaniu, s. 38.

Tab. 18 Zasoby mieszkaniowe w Aglomeracji w latach 2008 – 2012 – wskaźniki.

Jednostka terytorialna	przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania					przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę					liczba mieszkań / 1000 mieszkańców				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
	m ²	m ²	m ²	m ²	m ²	m ²	m ²	m ²	m ²	m ²	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.
Konin	62,9	63,1	62,9	63,1	63,3	22,4	22,7	22,9	23,1	23,4	356,1	359,7	363,5	366,6	370,4
Golina	85,7	86,3	90,6	91,1	91,6	24,3	24,6	25,3	25,6	26,0	283,3	284,6	279,5	281,1	284,0
Grodziec	91,8	92,1	96,6	96,9	97,0	24,9	25,2	24,7	24,8	25,1	270,9	273,2	255,4	255,9	258,5
Kazimierz Biskupi	88,7	89,9	90,9	91,5	92,0	24,1	24,8	26,3	26,5	26,9	271,4	276,2	289,0	289,8	291,8
Kleczew	86,4	86,4	91,7	92,1	92,6	25,2	25,3	24,1	24,4	24,8	291,9	292,7	262,7	265,2	268,3
Kramsk	91,7	92,6	97,3	98,0	98,4	24,1	24,6	25,4	25,8	26,0	263,2	265,4	261,4	262,8	264,0
Krzyków	102,7	103,4	108,6	109,0	109,6	25,1	25,4	25,1	25,3	25,6	244,0	245,2	230,6	232,3	233,3
Rychwał	101,6	101,9	104,3	104,4	104,5	25,0	25,2	25,5	25,7	25,9	245,8	247,7	244,9	245,9	247,3
Rzgów	98,8	99,5	101,2	101,7	102,0	24,1	24,5	25,2	25,5	25,7	243,6	246,1	248,7	251,0	251,6
Skulsk	81,7	82,1	85,2	85,3	85,5	22,4	22,7	23,9	24,1	24,3	274,6	276,4	280,3	283,1	284,1
Sompolno	79,7	80,2	83,4	83,8	84,2	24,0	24,3	24,2	24,6	24,9	301,1	303,5	290,6	293,5	296,1
Stare Miasto	110,0	111,1	114,4	114,8	115,5	27,9	28,3	29,7	30,1	30,6	253,2	254,7	260,1	262,0	264,6
Ślesin	94,6	95,0	99,7	100,2	100,7	24,9	25,3	26,4	26,8	27,2	263,4	266,1	264,9	267,2	269,8
Wierzbinek	81,3	81,5	84,0	84,3	84,6	21,1	21,3	22,0	22,3	22,9	259,4	261,6	262,4	265,0	270,7
Wilczyn	82,9	83,1	86,0	86,4	86,6	23,3	23,6	23,6	23,8	24,2	281,1	283,7	273,8	275,6	279,5
Średnio w Aglomeracji	78,17	78,64	80,46	80,87	81,22	23,65	23,99	24,4	24,69	25,02	302,6	305,1	303,2	305,3	308,1
WIELKOPOLSKIE	77,5	77,9	79,5	79,8	80,1	24,6	24,9	25,7	26,0	26,3	317,0	320,0	322,6	325,3	328,5
POLSKA	70,2	70,5	72,3	72,6	72,8	24,2	24,6	25,3	25,6	25,9	344,8	348,5	349,6	352,6	356,1
POLSKA - podregiony przeważająco wiejskie (PW) - Eurostat	0,0	0,0	77,6	77,9	78,1	0,0	0,0	24,4	24,7	25,0	0,0	0,0	314,2	316,7	319,4
Powiat koniński	91,0	91,6	95,2	95,7	96,2	24,4	24,8	25,3	25,6	26,0	268,5	270,7	266,0	267,9	270,2

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Ryc. 13 Zmiany zasobów mieszkaniowych OFAK na tle województwa i kraju w latach 2008 – 2012.



Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

7.2 Ogólna aktywność budowlana. Dostępność mieszkań a zapotrzebowanie

Natężenie budownictwa mieszkaniowego w Aglomeracji jest w ostatnich latach niższe niż średnio w kraju i w Wielkopolsce. W roku 2012 powstały 3 mieszkania na 1000 mieszkańców (w Polsce 4,3, w województwie 4). W układzie wewnętrznym największa aktywność budowlana panuje w gminach graniczących z Koninem (Kazimierz Biskupi 7,6, Golina 6,9, Stare Miasto 6), najmniejsza – w gminach peryferyjnych (Grodziec 0,8, Skulsk i Wilczyn po 1,4, a także w Koninie 2,1). Statystyki te są zbieżne z tendencjami do migracji.

Sytuacja taka nie rokuje pomyślnie dla zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych w OFAK, zwłaszcza w sytuacji stosunkowo dużej liczby ludzi młodych. W Koninie sytuacja jest relatywnie dobra, lecz ażeby osiągnąć poziom krajów Europy Zachodniej: nasycenie mieszkaniami na 1000 mieszkańców na poziomie 470 i więcej (Francja 503, Niemcy 472) i powierzchnię mieszkalną przypadającą na 1 osobę powyżej 40m² (Włochy 40 m², Holandia 45 m²)⁸⁴ należałoby wybudować 9,1 tys. mieszkań (32% aktualnej liczby)⁸⁵. Mimo innego modelu rodziny jest to brak bardzo znaczny. Ocenia się, że około 7% rodzin w Polsce nie ma własnego mieszkania.

Liczba gospodarstw domowych w Aglomeracji wynosiła w roku 2011 65 240 (w Koninie 29 742, w powiecie 35 768)⁸⁶. Ażeby sprostać przynajmniej powyższemu

⁸⁴ Sytuacja mieszkaniowa w Polsce 2012. Raport. Polski Związek Firm Deweloperskich.

⁸⁵ Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego. WBPP, Poznań 2010.

⁸⁶ Dane GUS – Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011.

niedoborowi mieszkań, biorąc pod uwagę liczbę gospodarstw należy wybudować w Koninie ponad 2 tysiące, a w powiecie ponad 2,5 tys. mieszkań.

W praktyce nastąpiło zahamowanie rozwoju budownictwa mieszkaniowego poza trybem indywidualnym. Na terenie OFAK mieszkania spółdzielcze nie powstały w okresie 2004-2012, zakładowe od 2000 r. W latach 2009 – 2012 nie powstały na terenie Aglomeracji Mieszkania społeczne czynszowe (w formie TBS). Sporadycznie buduje się mieszkania komunalne (głównie w Koninie) oraz przeznaczone na sprzedaż lub wynajem (deweloperskie) (niemal wyłącznie w Koninie).

7.3 Aktywność samorządów w zakresie budownictwa

Istotnym elementem zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych, zwłaszcza grup niżej uposażonych, są zasoby pozostające w gestii samorządów – mieszkania kwaterunkowe i lokale socjalne. Ich dostępność w Aglomeracji jest zróżnicowana.

Tab. 19 Komunalne zasoby mieszkaniowe w Aglomeracji Konińskiej w latach 2008 – 2012.

Jednostka terytorialna	mieszkania ogółem			mieszkania socjalne							
	liczba	/1000M	pow.śr.	mieszkania			/1000M	pow. użytkowa mieszkań			pow.śr.
	2009	2009	2009	2009	2011	2012	2012	2009	2011	2012	2012
	szt.	szt.	m ²	szt.	szt.	szt.	szt.	m ²	m ²	m ²	m ²
Konin	2368	30,4	42,2	167	181	214	2,7	5902	5998	7209	33,7
Golina	27	2,3	41,7	3	3	1	0,1	214	214	118	118,0
Grodziec	14	2,7	68,1	0	0	0	0,0	0	0	0	0
Kazimierz Biskupi	71	6,3	48,8	12	12	12	1,1	483	483	483	40,3
Kleczew	250	25,1	48,3	23	23	23	2,3	812	812	660	28,7
Kramsk	15	1,4	44,9	4	4	4	0,4	106	106	106	26,5
Krzymów	14	1,8	51,3	0	0	0	0,0	0	0	0	0
Rychwał	30	3,6	47,9	0	0	0	0,0	0	0	0	0
Rzgów	11	1,5	65,3	0	0	0	0,0	0	0	0	0
Skulsk	25	4,0	55,6	0	0	0	0,0	0	0	0	0
Sompolno	202	19,2	38,2	0	0	0	0,0	0	0	0	0
Stare Miasto	12	1,0	48,0	0	0	0	0,0	0	0	0	0
Ślesin	29	2,1	43,6	0	0	0	0,0	0	0	0	0
Wierzbiniek	18	2,4	52,1	0	0	2	0,3	0	0	53	26,5
Wilczyn	47	7,4	43,3	0	0	0	0,0	0	0	0	0,0
Razem Aglomeracja	3133	24,4	43,1	209	223	256	2,0	7517	7613	8629	33,7
WIELKOPOLSKIE	61271	17,7	48,1	3148	4047	4580	1,3	108534	133437	151739	33,1
POLSKA	1051581	27,3	45,1	61435	74731	78952	2,0	1943596	2398066	2538200	32,1

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Jak wynika z dostępnych danych, poszczególne gminy dysponowały w 2009 roku zróżnicowanymi zasobami. Największa podaż tego typu mieszkań w proporcji do liczby mieszkańców występowała w Koninie, Kleczewie i Sompolnie, najmniejsza – w gminach Stare Miasto, Kramsk, Rzgów. Mieszkania tego rodzaju były znacznie mniejsze niż przeciętne, nieco mniejsze także niż w Wielkopolsce i kraju. Największe mieszkania komunalne odnotowano w gminach położonych na południowych i północnych krańcach OFAK, najmniejsze – generalnie w gminach miejsko – wiejskich i w Koninie (a więc tam, gdzie było ich jednocześnie najwięcej).

Nieco lepsza – na tle Wielkopolski i Polski – sytuacja panuje w zakresie lokali socjalnych. Na ogólny wynik Aglomeracji składa się jednak głównie podaż tego rodzaju zasobów w Koninie i Kleczewie. Natomiast żadnych mieszkań socjalnych nie posiadają gminy, gdzie jednocześnie występuje wyłącznie budownictwo indywidualne.

Zasoby mieszkań pozostające w dyspozycji samorządu Konina w czerwcu 2013 r. tworzyły 2144 lokale⁸⁷. Średnia powierzchnia mieszkania wynosiła 45,65 m², średnia liczba zamieszkujących osób to 2,96, a liczba osób na izbę 1,07. Na jedną osobę przypadało więc zaledwie 15,4 m². Mimo stopniowego polepszania sytuacji (w 2012 r. było to 13,7 m²), sytuacja mieszkaniowa osób zamieszkujących w tych zasobach była więc trudna. Jedynie część zasobów oddawanych do użytkowania przez MTBS to lokale komunalne i czynszowe. Zasoby mieszkaniowe MTBS osiągnęły 538 lokali oddanych do użytku w latach 2000 – 2008⁸⁸.

Na 1000 mieszkańców Konina przypadało prawie 28 mieszkań komunalnych, natomiast w powiecie konińskim w 2010 r. było 765 takich mieszkań, co dawało wynik 6 mieszkań na 1000 mieszkańców.

Średnia powierzchnia 1 nowo oddanego mieszkania komunalnego wynosiła w Koninie w 2012 r. 50,4 m², o ponad 1/5 więcej niż w 2007 r. Są to jednak wciąż mieszkania małe, znacznie mniejsze niż średnia powierzchnia w mieście. Biorąc pod uwagę średnie wskaźniki krajowe oznacza to możliwość zamieszkania dla 2 osób, a zważając na standardy zachodnioeuropejskie są to lokale odpowiednie dla jednoosobowych gospodarstw domowych. Oznacza to, że mimo pewnego uaktywnienia w zakresie budownictwa „dostępnego”, w dalszym ciągu nie powiększyły się szanse na samodzielne mieszkanie dla nowych, niezamożnych rodzin.

7.4 Działalność w zakresie deweloperskiego. Podsumowanie

Przeważającą część nowo oddawanych zasobów stanowią budynki jednorodzinne, budowane systemem gospodarczym. Wśród pozostałych przeważają zasoby deweloperskie, sprzedawane po cenach wolnorynkowych. Lokale na rynku pierwotnym nabywają ludzi lepiej sytuowani lub mogący sobie pozwolić na wieloletnią spłatę kredytu (a więc generalnie posiadający stałe, pewne źródło dochodów).

Opisana sytuacja powoduje, że osoby niżej sytuowane mają niewielką szansę na poprawę warunków zamieszkania. Nawet wśród tak niewielkiej liczby nowych mieszkań niektóre nie znajdują nabywców przez długi czas i deficyt mieszkań jest wciąż znaczny. Zdecydowana przewaga budownictwa indywidualnego oraz deweloperskiego wskazuje, że występuje niedobór oferty dla mieszkań na wynajem, dostępnej dla osób i rodzin niemogących sobie pozwolić na zakup po cenach komercyjnych. Nie daje to perspektywy

⁸⁷ Urząd Miasta Konina 2014. Strategia Rozwoju Konina 2007 – 2015. Monitoring ... op. cit., s. 64.

⁸⁸ Urząd Miasta Konina 2014. Strategia op. cit.

rozwiązania problemu deficytu w dającym się przewidzieć okresie. Sytuacja ta wpływa na codzienne życie całych rodzin, a także na plany prokreacyjne.

W 2014 r. w Koninie planowane do oddania do użytku są 2 inwestycje deweloperskie obejmujące łącznie 163 mieszkania (zarezerwowanych było w marcu 2014 r. około 37% mieszkań) oraz budynek MTBS (18 mieszkań), gdzie poziom rezerwacji sięgał 73%. Zauważa się więc wyższy popyt na mieszkania budowane w systemie społecznym – czynszowym. Dobrze rokuje więc fakt, że w planach MTBS są kolejne 2 inwestycje (53 mieszkania), z planem oddania w 2015 r.⁸⁹

Wśród opinii mieszkańców pozyskanych na potrzeby niniejszej Strategii sytuacja mieszkaniowa jest oceniana źle. Przewija się jednak pogląd, że większym problemem niż brak mieszkań jest niska siła nabywcza ludności, wynikająca z trudnej sytuacji na rynku pracy. Istotna jest więc potrzeba zapewnienia mieszkań „dostępnych” różnym grupom społecznym – komunalnych.

Koszty związane z kupnem i wynajmem nieruchomości na terenie Aglomeracji kształtują się następująco:

Tab. 20 Koszty kupna i wynajmu nieruchomości w Koninie i okolicach (2014).

Kupno/sprzedaż działek budowlanych	pod zabudowę jednorodziną (w promieniu 10 km od Konina) - 50 – 80 zł / m ²
Kupno/sprzedaż mieszkań	rynek pierwotny – 3400 – 3800 zł / m ² rynek wtórny – 2500 – 3300 zł / m ²
Wynajem mieszkań	mieszkania 1-pokojowe - 400 – 600 zł + czynsz, media mieszkania 2-pokojowe - 600 – 900 zł + czynsz, media mieszkania 3-pokojowe - 700 – 1200 zł + czynsz, media

Źródło: Nieruchomości Abakus Dariusz Sawicki, Konin, * ogłoszenia zamieszczanych w Internecie przez agencje pośrednictwa nieruchomości oraz osoby prywatne⁹⁰.

Podane w powyższej tabeli ceny nie są w skali kraju wysokie, jednak sytuacja zmienia się w zestawieniu z siłą nabywczą ludności. Osoby, które dysponują odpowiednim kapitałem znajdują jednak w Koninie dogodną ofertę, co w połączeniu z dobrymi skomunikowaniami pozwala na wygodne zamieszkanie z możliwością pracy w miastach takich jak Poznań, Łódź czy Warszawa.

⁸⁹Konin 2013. Podstawowe dane statystyczne... op. cit., s. 36.

⁹⁰ Za: <http://gospodarka.konin.pl/orientacyjne-ceny-nieruchomosci/>

Mimo relatywnie dobrego stanu zasobów, sytuacja mieszkaniowa w OFAK jest mało korzystna. Głównym problemem jest niedobór mieszkań dostępnych największej grupie potencjalnie potrzebujących – osobom i rodzinom młodym, nieosiągającym wysokich dochodów.

Sytuacji nie rozwiązuje dominujące budownictwo indywidualne i deweloperskie, których natężenie jest umiarkowane. Stosunkowo korzystne są ceny najmu nieruchomości, problemem jest natomiast podaż, a zwłaszcza ograniczony popyt.

8. System edukacyjny (oświata i szkolnictwo)

8.1 Edukacja przedszkolna

Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym ogólnie w skali Aglomeracji wzrasta, lecz waha się pomiędzy gminami. Ogólnie wyższy jest w Koninie i gminach miejsko – wiejskich, najmniejszy w wiejskich, gdzie dostęp do przedszkoli jest mniejszy, a tradycyjne metody wychowania dzieci przy rodzinie bardziej w wieku rozpowszechnione. Najwyższy odsetek dzieci uczęszczających do tych placówek w stosunku do liczby dzieci przedszkolnym notuje się w Ślesinie (160,6%), Golinie (115,5%), Rychwale (107,7%) i Sompolnie (105,6%), co oznacza, że przedszkola skupiają tam dzieci z okolicznych terenów wiejskich.

Od 2008 r. notuje się w ogólny wzrost zainteresowania edukacją przedszkolną dzieci, w ślad za czym rośnie liczba miejsc w przedszkolach. Ogólnie w skali Aglomeracji w latach 2008 – 2012 przybyło 27,8% miejsc w przedszkolach (nieco więcej niż w Polsce i Wielkopolsce). Największy wzrost wystąpił w gminach podkonińskich, o dobrej sytuacji budżetowej i objętych intensywną suburbanizacją (Kazimierz Biskupi 230%, Stare Miasto 82,7%). W Koninie wzrost wyniósł 20,6%.

Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli rosła w skali Aglomeracji w tym czasie nawet szybciej (29%, w Polsce tymczasem 24,2%, w Wielkopolsce 25%). W poszczególnych gminach wielkości te wahały się od minimalnych spadków w Golinie po wzrost rzędu 125% w Kazimierzu Biskupim, 105% na terenie wiejskim gm. Sompolno, 96% w gm. Kramsk, 86% w gm. Stare Miasto. Oznacza to, że w niektórych gminach została przekroczona pojemność przedszkoli. W Koninie wzrost liczby dzieci w przedszkolach wyniósł 17,5%.

8.2 Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne

W Aglomeracji Konińskiej funkcjonują 83 szkoły podstawowe, z tego 72 w powiecie konińskim i 11 w Koninie. Tymczasem proporcje uczniów wynosiły w 2012 r.: 8096 w powiecie do 4113 w Koninie. Oznacza to, że placówki oświatowe w małych miastach, a zwłaszcza na wsi, są o wiele mniejsze. Ma to dobre i złe strony. W przypadku gimnazjów proporcje były bardziej wyrównane. W Koninie funkcjonowało 9 gimnazjów, do których uczęszczało 2422 uczniów, zaś w powiecie 24 placówki skupiające 4494 uczniów. Rozmieszczenie placówek oświatowych należy uznać za równomierne.

Istotną miarą funkcjonowania systemu edukacji są współczynniki skolaryzacji, opisujące relację liczby uczniów danego typu szkół do liczby dzieci czy młodzież w stosownym przedziale wieku w gminie. Wysokie współczynniki (niekiedy przekraczające 100%) odnotowuje się w miastach, szczególnie w Koninie (około 110%), oraz w gm. Skulsk. Miary te są pośrednim wskaźnikiem zachowań przestrzennych ludności, jako że często wynikają z dowożenia dzieci przez rodziców do miejscowości, gdzie pracują, lub z porozumień zawartych między gminami. Wysokie współczynniki skolaryzacji poprawiają wyniki ekonomiczne placówek oświatowych.

Najniższe współczynniki (w szkolnictwie podstawowym około 86%, w gimnazjach 70-75%) notuje się w gminach Stare Miasto i Kleczew. Wiąże się to prawdopodobnie z przywiązaniem rodziców uczniów do dawnego miejsca zamieszkania. Nawet po wyprowadzce poza miasto nowi mieszkańcy starają się zapisać swoje dzieci do szkoły w mieście, którą wcześniej poznali lub sami kończyli. Dlatego też w gminach tych współczynniki skolaryzacji dla szkół podstawowych spadły w tych gminach o około 8-10%,

a w przypadku gimnazjów nawet o 15%. Nowoprzybywające dzieci i młodzież są ewidencjonowane w obwodach szkolnych jako potencjalni uczniowie, jednak do miejscowych szkół nie zapisywani. Powoduje to określone trudności organizacyjne przy planowaniu liczby oddziałów i miejsc w szkołach, a wraz z tym pogorszenie rachunku ekonomicznego placówek (aczkolwiek opisywane gminy należą do najzasobniejszych w Aglomeracji). Na pozostałych terenach poziomy skolarzacji utrzymują się.

Generalnie liczba uczniów szkół obu szczebli spada (z wyjątkiem szkół podstawowych w gm. Skulsk), co jest odzwierciedleniem zjawisk demograficznych. W najbliższym czasie można spodziewać się niewielkiego wzrostu liczby uczniów, początkowo w szkołach podstawowych, wynikającego ze zwiększonej liczby urodzeń w rocznikach 2008-2010.

Niemal wszyscy uczniowie szkół podstawowych uczą się języków obcych. W niektórych gminach część uczniów ma zajęcia z dwu języków (sytuacja taka występuje w szkołach gminy Sompolno i w jednej ze szkół wiejskich w gm. Kleczew). Sytuacja odwrotna jest rzadkością, niemniej jednak są w Aglomeracji nieliczni uczniowie, którzy nie uczą się żadnego języka jako obowiązkowego.

Gimnazjaliści uczą się najczęściej dwóch języków. Co interesujące, nieco częściej ma to miejsce w gminach powiatu konińskiego niż w samym Koninie. Są jednak gminy, gdzie uczniowie poznają tylko jeden język obcy.

Tab. 21 Zakres obowiązkowej nauki języków obcych w gimnazjach Aglomeracji.

Jednostka terytorialna	ogółem	wszyscy uczniowie	uczący się / wszyscy
	2012	2012	2012
	osoba	osoba	%
Konin	4610	2684	171,8%
Golina	348	348	100,0%
Grodziec	386	193	200,0%
Kazimierz Biskupi	640	320	200,0%
Kleczew	819	412	198,8%
Kramsk	919	475	193,5%
Krzymów	463	317	146,1%
Rychwał	688	368	187,0%
Rzgów	556	278	200,0%
Skulsk	386	194	199,0%
Sompolno	627	376	166,8%
Stare Miasto	515	331	155,6%
Ślesin	848	426	199,1%
Wierzbinek	536	275	194,9%
Wilczyn	243	243	100,0%
Razem Aglomeracja	12584	7240	173,8%
WIELKOPOLSKIE	191525	112631	170,0%
POLSKA - podregiony przeważająco wiejskie (PW) - Eurostat	2036946	1177480	173,0%
POLSKA	853539	490261	174,1%

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Wśród obowiązkowych języków obcych dominuje nauczanie angielskiego. Jeśli prowadzone są lekcje drugiego języka, w zdecydowanej większości jest to niemiecki.

W części szkół prowadzi się również nadobowiązkowe nauczanie języków. W tym przypadku uczniowie obu typów szkół najczęściej poznają język niemiecki.

Tab. 22 Dostępność nadobowiązkowej nauki języków obcych w OFAK (szkoły podstawowe).

Jednostka terytorialna	uczący się					wszyscy uczniowie	uczący się / wszyscy	uczący się niemieckiego / uczący się języków
	2008	2009	2010	2011	2012			
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	2012 osoba	2012 %	2012 %
Konin	725	369	502	411	258	4171	6,2%	64,0%
Golina	490	502	508	293	188	654	28,7%	93,6%
Grodzic	174	172	87	169	0	385	0,0%	0,0%
Kazimierz Biskupi	444	378	315	298	288	626	46,0%	94,8%
Kleczew	158	0	0	10	96	641	15,0%	100,0%
Kramsk	102	64	55	0	7	646	1,1%	100,0%
Krzymów	110	143	103	59	32	543	5,9%	100,0%
Rychwał	41	0	0	0	0	557	0,0%	0,0%
Rzgów	292	274	252	208	121	451	26,8%	74,4%
Skulsk	0	0	0	0	0	445	0,0%	0,0%
Sompolno	437	345	280	230	73	655	11,1%	100,0%
Stare Miasto	546	308	361	369	346	728	47,5%	66,5%
Ślesin	726	670	404	391	354	849	41,7%	98,0%
Wierzbinek	111	67	64	96	59	518	11,4%	0,0%
Wilczyn	63	158	239	231	216	412	52,4%	100,0%
Razem Aglomeracja	4419	3450	3170	2765	2038	12281	16,6%	83,7%
WIELKOPOLSKIE	37587	29798	30107	30389	26070	208207	12,5%	72,7%
POLSKA - podregiony przeważająco wiejskie (PW) - Eurostat	bd	bd	138081	128695	105879	858285	12,3%	62,8%
POLSKA	383773	302934	287991	272594	229508	2160861	10,6%	63,5%

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Największe możliwości nadobowiązkowej nauki języków istnieją w szkołach podstawowych gmin Wilczyn, Kazimierz Biskupi, Stare Miasto, oraz w szkole w Ślesinie. Co ciekawe, częściej możliwości takie są tworzone na terenach wiejskich. Niepokojącym zjawiskiem jest stała redukcja liczby uczniów objętych takimi możliwościami w niemal wszystkich gminach (podobnie jak w Polsce i województwie). Na tle porównywanych obszarów sytuacja w OFAK jest wciąż korzystniejsza.

Nauczanie nadobowiązkowe języków obcych w gimnazjach jest prowadzone najczęściej w tych placówkach, gdzie zapewniono obowiązkowe lekcje tylko jednego języka.

W przypadku nauczania o obowiązkowego dwu języków, nauczanie nadobowiązkowe nie występuje. Również i w tej grupie dominuje nauczanie języka angielskiego.

Tab. 23 Dostępność nadobowiązkowej nauki języków obcych w OFAK (gimnazja).

Jednostka terytorialna	uczący się					wszyscy uczniowie	uczący się / wszyscy	uczący się niemieckiego / uczący się języków		
	2008	2009	2010	2011	2012				2012	2012
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba				osoba	%
Konin	1544	1113	413	642	549	2684	20,5%	465		
Golina	483	471	408	393	348	348	100,0%	302		
Grodziec	248	233	0	0	0	193	0,0%	0		
Kazimierz Biskupi	409	268	130	0	0	320	0,0%	0		
Kleczew	463	385	134	0	0	412	0,0%	0		
Kramsk	149	80	124	0	0	475	0,0%	0		
Krzymów	0	155	46	0	171	317	53,9%	171		
Rychwał	384	237	110	0	0	368	0,0%	0		
Rzgów	141	124	90	0	0	278	0,0%	0		
Skulsk	0	145	75	0	0	194	0,0%	0		
Sompolno	433	280	278	174	113	376	30,1%	38		
Stare Miasto	422	248	116	0	146	331	44,1%	0		
Ślesin	623	0	0	0	0	426	0,0%	0		
Wierzbinek	387	29	110	0	0	275	0,0%	0		
Wilczyn	307	200	94	248	243	243	100,0%	204		
Razem Aglomeracja	5993	3968	2128	1457	1570	7240	21,7%	1180		
WIELKOPOLSKIE	66215	51093	35615	22413	21237	112631	18,9%	14526		
POLSKA - podregiony przeważająco wiejskie (PW) - Eurostat	bd	bd	148718	90791	78369	490261	16,0%	51447		
POLSKA	655954	486627	340819	203854	189407	1177480	16,1%	126765		

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Szkoły w Aglomeracji są dobrze wyposażone, zwłaszcza w infrastrukturę sportową. W pojedynczych szkołach podstawowych i 1 gimnazjum uczniowie nie mają możliwości korzystania z internetu.

Liczby uczniów przypadające na 1 komputer w szkołach są w skali OFAK zbliżone do ogólnokrajowych, natomiast w poszczególnych jednostkach wahają się. Ogólnie najniższe są - w przypadku szkół podstawowych - w szkołach wiejskich, a najwyższe - w miastach

(Sompolno, Konin). Szkoły wiejskich są po prostu mniejsze i mają mniej liczne oddziały. W przypadku gimnazjów ta zależność nie występuje, choć ponownie w miastach na 1 komputer przypada więcej uczniów niż w gimnazjach wiejskich.

8.3 Poziom nauczania – wyniki testów gimnazjalnych

Średnie wyniki testów gimnazjalnych w powiecie są niższe od średniej dla województwa i okręgu. W Koninie natomiast zbliżone lub lepsze, w zależności od przedmiotu. Należy jednak zauważyć, że Wielkopolska, stanowi część okręgu szkolnego, w którym regularnie notuje się najniższe w kraju wyniki testów gimnazjalnych.

Tab. 24 Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w 2013 r. w układzie gmin OFAK.

przedmiot / jednostka terytorialna	historia, wos	język polski	przedmioty przyrodnicze	matematyka	język angielski poziom podstawowy	język angielski poziom rozszerzony	język niemiecki poziom podstawowy	język niemiecki poziom rozszerzony	język francuski poziom podstawowy	język francuski poziom rozszerzony
Konin	58,61	61,65	58,48	47,17	65,39	46,21	65,26	44,88	50,57	25,86
Golina	56,89	55,86	57,63	43,73	53,56	29,24	62,12	34,2		
Grodzic	55,15	67,61	59,79	53,93	66,83	40,47	73	53		
Kazimierz Biskupi	58,17	58,96	57,15	45,75	60,42	37,05	43,89	28,88		
Kleczew	56,98	60,85	58,18	46,73	60,43	38,77	49,23	63		
Kramsk	52,48	56,45	58,5	49,89	59,05	35,19				
Krzymów	49,38	56,25	56,53	43,88	48,69	37,78	52,25	28,13		
Rychwał	54,58	57,02	55,27	38,52	52,38	32,5				
Rzgów	56,62	63,8	59,88	45,78	56,1	35,85	48,14			
Skulsk	53,55	53,5	58,31	45,16	64,08	39,02				
Sompolno	55,87	58,02	54,8	49,55	55,21	38,14	47,25	27,53		
Stare Miasto	56,75	61,87	59,13	54,66	61,8	36,22	62,75	40		
Ślesin	53,61	55,98	55,64	45,4	62,68	39,91	67,25	80		
Wierzbinek	51,94	56,71	56,55	41,75	53,96	33,46			46,3	26,5
Wilczyn	57,73	55,53	54,79	40,59	53,31	31,39	53,23	44		
<i>Powiat koniński</i>	54,95	58,29	57,23	46,11	57,69	36,04	51,65	33,66	46,3	26,5
WIELKOPOLSKIE	56,56	59,99	58,18	47,52	61,82	44,55	57,33	37,06	80,87	65,88

Opracowanie własne na podstawie: <http://gimnazjum.ewd.edu.pl/> [dostęp: 10.04.2014]

8.4 Szkolnictwo ponadgimnazjalne

Na terenie Aglomeracji funkcjonuje 11 liceów ogólnokształcących, z tego 8 w Koninie i 3 w powiecie. Większość liceów funkcjonuje w ramach zespołów szkół ponadgimnazjalnych. Liczba uczniów w liceach utrzymuje się w ostatnich latach na podobnym poziomie, lekko spadając w związku z mniej licznymi rocznikami. Liczba uczniów

liceów konińskich w latach 2008 – 2012 wzrosła z 2729 do 2883, liceów w pozostałych miejscowościach (Kleczew, Sompolno, Żychlin) – spadła z 669 do 449. Do klas I uczęszczało w 2012 r. 1217 osób (w szkołach poza Koninem 143), zaś absolwentami w owym roku zostało 1186 osób (w powiecie 204).

Wśród grup kierunków kształcenia ponadgimnazjalnego, zarówno dla młodzieży, jak i dla dorosłych, dominują: inżynieryjno – techniczne, usługi dla ludności i ekonomiczno-administracyjne. Najpopularniejsze kierunki to: informatyk, ekonomista, technik żywienia zbiorowego i gospodarstwa domowego

W Aglomeracji funkcjonuje 8 zasadniczych szkół zawodowych, w tym 5 w Koninie i 3 w powiecie (Sompolno, Wilczyn, Żychlin). Do placówek tych uczęszczało w 2012 r. 1405 uczniów. Ich liczba utrzymuje się w ostatnich latach na zbliżonym poziomie. W klasach I uczyło się 541 osób, a więc rokuje to dalsze utrzymanie liczebności tego typu placówek.

W 13 technikach na terenie Aglomeracji uczyło się w 2012 r. 2985 uczniów, w tym w I klasie 839. Absolwentami zostało zaś 688. Zauważa się wzrost popularności tego typu szkół mieszczących się w Koninie i Sompolnie, kosztem wygaszanych liceów zawodowych oraz techników w Kleczewie i Żychlinie. Sytuacja ta oznacza perspektywę znacznego ograniczenia działalności lub likwidacji Zespołu Szkół Ekonomiczno-Usługowych im. Fryderyka Chopina w Żychlinie w Żychlinie. Już wstrzymano tam rozbudowę części dydaktycznej. W ramach opisywanych zespołów szkół w Koninie, Sompolnie i Żychlinie, a od 2009 r. także w Wilczynie działają też technika uzupełniające dla dorosłych. Ich popularność stale rośnie. W 2008 r. uczęszczało tam 518 osób, w 2012 r. 602.

Łącznie na szczeblu ponadgimnazjalnym w 2012 r. uczyły się w OFAK 8653 osoby. Zauważa się rosnącą koncentrację tego poziomu nauczania w Koninie.

Uczniowie szkół tego szczebla uczą się obowiązkowo najczęściej jednego języka obcego. W Koninie są to w podobnej proporcji: angielski i niemiecki. 246 uczniów uczy się także łaciny (w klasach humanistycznych). Nieliczni uczniowie uczą się rosyjskiego i francuskiego. W zespołach szkół w Kleczewie i Sompolnie nauczanie tych języków występuje znacznie częściej, kosztem niemieckiego. Możliwość nadobowiązkowej nauki języka obcego mają tylko uczniowie szkół konińskich. Warto wspomnieć, że liczba uczniów objętych takim nauczaniem, ograniczona w latach 2008-2011 z 2223 do 179, w 2012 r. wzrosła do 1832. Stanowią oni 21% uczniów szczebla omawianych szkół.

Obraz edukacji na poziomie ponadgimnazjalnym uzupełnia Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Rychwale, zapewniający kształcenie zawodowe i przyuczanie do zawodu.

Szkoły ponadgimnazjalne w OFAK zapewniają kształcenie w ponad 50 profilach i specjalizacjach, które stanowią próbę odpowiedzi na tendencje panujące w gospodarce, także lokalnej.

Z uwagi na rozdzielność organów prowadzących (starostów) zauważyć można swoistą „konkurencję” między szkołami Konina i powiatu w sytuacji spadającej liczby uczniów, która grozi koniecznością ograniczenia działalności lub likwidacji niektórych szkół. Ponieważ teren Aglomeracji Konińskiej stanowi jednolity, spójny rynek pracy, istnieje możliwość całościowego podejścia do planowania liczby i kierunków nauczania młodzieży.

Istnieją też szerokie możliwości doksztalcenia, zmian kwalifikacji, także oferty finansowane ze środków wspólnotowych, prowadzone głównie przez specjalne, najczęściej

niepubliczne ośrodki szkoleniowe. W 2013 r. skupiały one w samych Koninie 3700 uczniów i słuchaczy. Są to głównie szkoły policealne kształcące w następujących kierunkach: technik rachunkowości, informatyk, elektryk, elektronik, organizacji reklamy, ochrony osób i mienia, hotelarstwa, administracji, fryzjerstwa. Są wśród nich również szkoły dla młodzieży: gimnazjum, liceum ogólnokształcące i liceum profilowane.

8.5 Poziom nauczania – wyniki egzaminów zawodowych i maturalnych

Stosunkowo dobra dostępność szkolnictwa ponadgimnazjalnego w Aglomeracji Konińskiej nie przekłada się na wyniki matur i egzaminów zawodowych, które są niepokojące, szczególnie w powiecie ziemskim.

Zdawalność matur kształtowała się w 2012 r. następująco:

- j. polski: m. Konin 53,22, powiat 49,09 (śr. woj. - 54,64)
- j. angielski: m. Konin 69,51, powiat 50,48 (najgorsze w woj. Wlkp.) (śr. woj. 69,40)
- matematyka: m. Konin 58,35, powiat 40,90 (najgorsze w woj. Wlkp.) (śr. woj. 56,39)

Natomiast wyniki egzaminów zawodowych były znacznie niższe od średniej dla Wielkopolski

- zawody robotnicze - m. Konin - 71,30%, powiat 72,58% (Poznań - 80,89%)
- zawody techniczne - m. Konin - 61,06%, powiat 57,14% (Poznań - 71,11%)

Szczególnie zastanawiające wyniki w zakresie języków, zwłaszcza angielskiego (zarówno w gimnazjach jak i szkołach ponadgimnazjalnych).

Pewien obraz motywacji i poglądów uczniów zawiera „Raport końcowy z realizacji projektu Obserwatorium Rynku Pracy Wielkopolski Wschodniej” z czerwca 2012 r.⁹¹ W badaniach tych brali udział uczniowie Zespołu Szkół Górniczo-Energetycznych w Koninie i Zespołu Szkół Ekonomiczno-Usługowych w Żychlinie. Z uwagi na podobny charakter i sytuację gospodarki w Koninie i powiatach sąsiednich, badania te należy uznać za wartościowe źródło informacji.

Jako motywacje wyboru szkoły najczęściej (74,7% wskazań) podawano chęć zdobycia konkretnego zawodu. Zadowolenie z wyboru szkoły deklarowało 82,7% badanych, a z kierunku nauki 70%. 1/3 uczniów chciała pozostać na miejscu, 1/3 zaś opuścić ten teren. Ankietowani mieli małą wiedzę o rynku pracy. 65,3% uczniów chciało kształcić się dalej.

8.6 Szkolnictwo wyższe

W Koninie funkcjonowały w 2012 r. 3 szkoły wyższe oraz 7 jednostek zamiejscowych innych uczelni. Łącznie skupiały one 3152 studentów.

Największą i najbardziej znaną konińską uczelnią jest Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa (PWSZ) działająca od roku akademickiego 1998/1999. Obecnie w PWSZ działają trzy wydziały: Mechaniki i Budowy Maszyn, Społeczno-Humanistyczny oraz Kultury Fizycznej i Ochrony Zdrowia, a w ich ramach 11 katedr, 13 kierunków studiów I stopnia i 37 specjalności, w tym specjalności związane ze specyfiką lokalnego rynku pracy bądź perspektywicznymi kierunkami rozwoju OFAK. Są to:

- Na kierunku Turystyka i rekreacja: obsługa ruchu turystycznego, rekreacja ruchowa, menedżer turystyki i rekreacji, turystyka uzdrowiskowa,

⁹¹ [http://www.kig.konin.pl/obserwatorium/...](http://www.kig.konin.pl/obserwatorium/) [dostęp: 15.04.2014]

- Na kierunku Mechanika i budowa maszyn: maszyny i urządzenia energetyczne, przygotowanie i organizacja produkcji, automatyzacja urządzeń.

Od roku 2014/2015 prowadzona będzie nowa specjalność – logistyka, a także planuje się uruchomienie studiów II stopnia na kierunku filologia angielska z językiem niemieckim oraz filologia germańska z językiem angielskim.

Poza tym dostępnych jest 19 specjalności studiów podyplomowych. Uczelnia aktywnie współpracuje ze środowiskami samorządowymi przy ustalaniu kierunków kształcenia, czego efektem są 4 specjalności podyplomowe prowadzone współpracy z instytucjami lokalnymi, opisane w p. 13 Diagnozy.

Uczelnia szeroko stosuje techniki metody interaktywne, ma też platformę e-learningową, na której uruchomiono 24 kursy dla studentów. PWSZ stara się ułatwiać funkcjonowanie osobom niepełnosprawnym. Wybudowano podjazdy dla wózków do wszystkich budynków uczelni, specjalne windy i sanitariaty. W Bibliotece uczelnianej utworzono stanowisko komputerowe z oprzyrządowaniem dla osób niedowidzących.

PWSZ w ramach unijnego programu edukacyjnego Erasmus współpracuje z ponad 40 uczelniami z krajów całej niemal Europy. Obiekty uczelni są nowoczesnie urządzone. Uczelnia współpracuje z przedsiębiorcami, administracją samorządową, organizacjami pozarządowymi.

Kolejną uczelnią jest Wyższa Szkoła Kadr Menedżerskich. Uczelnia oferuje kilka kierunków studiów, w tym energetykę; na ekonomii prowadzone są pierwsze w Koninie studia II stopnia. Specjalności „lokalne” na WSKM to ekonomia agrobiznesu, ekonomia sektora energetyki. Uczelnia oferuje też bezpłatne studia podyplomowe dofinansowane ze środków UE w ramach EFS: ekonomia sektora kultury i odnawialne źródła energii.

Trzecią konińską szkołą wyższą jest Wyższa Szkoła Pedagogiczno-Techniczna. Dostępne są tu 2 kierunki studiów dziennych i 28 specjalności podyplomowych.

Oprócz uczelni miejscowych w Koninie działają:

- Wyższa Szkoła Finansów i Informatyki im. prof. J. Chechlińskiego w Łodzi – Wydział Zamiejscowy w Koninie,
- Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi, Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny w Koninie,
- Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie – Studium Teologii we Włocławku – Oddział w Koninie,
- Wyższa Szkoła Umiejętności Społecznych w Poznaniu-Wydział Zamiejscowy w Koninie,
- Politechnika Poznańska, Wydział Zamiejscowy w Koninie,
- Wyższa Szkoła Ubezpieczeń w Krakowie-Regionalny Ośrodek Kształcenia Kadr w Koninie,
- Wyższa Szkoła Kupiecka w Łodzi Wydział Zamiejscowy w Koninie.

W najnowszym rankingu uczelni wyższych w Polsce (maj 2014), w grupie Państwowych Wyższych Szkół Zawodowych konińska uczelnia zajęła 7. miejsce, uzyskując

ogólną punktację 65.45 pkt. (gdzie 100 pkt. otrzymuje uczelnia najlepiej oceniona)⁹². Wśród ocenianych kryteriów, PWSZ w Koninie uzyskała następujące oceny:

- Prestiż: 59.99 pkt.
- Siła naukowa: 73.41 pkt.
- Warunki studiowania: 64.18 pkt.
- Innowacyjność: 25.98 pkt.
- Umiejdzynarodowienie: 34.64 pkt.

Cieszyć może punktacja za siłę naukową, warunki studiowania i prestiż, jednak niepokojące są wyniki w dwu ostatnich kryteriach. Innowacyjność jest mierzona wielkością pozyskanych środków UE, natomiast umiejdzynarodowienie to przede wszystkim aktywność kontaktów zagranicznych, zwłaszcza w zakresie wymiany studentów i nauczycieli akademickich⁹³.

W cytowanych już badaniach rynku pracy Wielkopolski Wschodniej przeprowadzono 25 wywiadów ze studentami PWSZ (22) i WSKM (3). Najczęstszymi powodami wyboru uczelni były bliskość, łatwość dojazdu (76%), kierunki kształcenia – (56%), konkretny zawód (32%), zainteresowania (28%) . Tak ukierunkowane opinie wskazują, że konińskie uczelnie mają zasięg subregionalny i uzupełniają ofertę edukacyjną największych ośrodków, przez co mogą „pozwolić sobie” na bardziej lokalny profil. 96% ankietowanych było zadowolonych z wyboru uczelni, 84% z kierunku studiów. 56% nie chciało związać swojego życia z miejscem studiów (20% zamierzało, 20% nie miało zdecydowanej odpowiedzi). Według pytanym, niewysoki odsetek studentów korzysta z Biur Karier.

Mimo niewielkiej liczby wypowiedzi, zarysowały się pewne symptomatyczne tendencje. Otóż można przypuszczać, że uczelnie konińskie są raczej wybierane przez tych, którzy nie mają możliwości studiowania w innych, oddalonych miastach. Nie przyciągają raczej osób spoza dawnego województwa konińskiego, a także nie kształtują w wyraźny sposób lokalnego rynku pracy. Zapewniają raczej dobrą dostępność do wykształcenia licencjackiego, które potem jest wykorzystywane przeważnie poza konińskim rynkiem pracy.

8.7 Potrzeby tworzenia i wdrażania innowacyjnych metod nauczania;

Wobec ogólnego kryzysu w zakresie wyników edukacji, a także w związku z potrzebami lokalnego rynku pracy istnieje poważna potrzeba rozwijania nowych obszarów i metod nauczania. Opiswanej potrzebie sprzyja obecność jednostek naukowo-badawczych. PWSZ w Koninie zainicjowała projekty wykraczające poza program kształcenia. Są to Akademia Młodej Przedsiębiorczości, Akademia Praktyków Biznesu i Akademia Młodego Studenta. Nie do przecenienia jest też działalność instytucji otoczenia biznesu takich jak Konińska Izba Gospodarcza i Agencja Rozwoju Regionalnego oraz firm takich jak Nuvarro. Ważne są jednak odpowiednia strategia informacyjna i współpraca celem uniknięcia rozproszenia działań. Aglomeracja Konińska jest bowiem obszarem stosunkowo niewielkim, a potrzeby są znaczące.

8.8 Kształcenie ustawiczne

W Koninie działa Zespół Szkół Centrum Kształcenia Ustawicznego im. Stefana Batorego, miasto prowadzi też współpracę z Centrum Kształcenia Praktycznego. W ramach

⁹²Ranking „Perspektyw” za 2013 r.

⁹³Ranking „Perspektyw” za 2013 r.

kształcenia ustawicznego proponuje się możliwości kształcenia na odległość, z zamiarem ich rozwijania. Współ z rozwojem dostępu do sieci szerokopasmowej daje to możliwość wyrównania szans edukacyjnych osobom, które z różnych przyczyn nie mogą dojeżdżać do Konina.

Paletę szans edukacyjnych w innej formie w OFAK uzupełniają coraz popularniejsze formy powiększania wiedzy dla osób, które dawno zakończyły edukację, a także przeważnie nie pracują już zawodowo. W Aglomeracji działają między innymi Uniwersytet i Politechnika Trzeciego Wieku w Koninie, a od maja 2014 r. także Goliński Uniwersytet Trzeciego Wieku.

Sytuacja w zakresie edukacji ma kluczowe znaczenie w okresie przemian strukturalnych gospodarki, jakie zachodzą w Aglomeracji.

Kształcenie niezbędnych umiejętności ma miejsce już w przedszkolach. Dostępność tych placówek, wcześniej wykazująca niedobory, notuje ostatnio znaczną poprawę. OFAK dysponuje równomierną siecią szkół podstawowych i gimnazjów, przy czym liczba uczniów rokrocznie maleje. Wszyscy uczniowie mają zapewnioną naukę języków obcych, głównie angielskiego, następnie niemieckiego. Nieznaczne deficyty istnieją w zakresie informatyzacji. Wyniki nauczania gimnazjalnego należą jednak (poza Koninem) do najłabszych w województwie.

Następuje koncentracja nauczania ponadgimnazjalnego w Koninie i w Sompólnie. Zdawalność matur jest w powiecie konińskim najniższa w Wielkopolsce, w Koninie zaledwie dorównuje średniej wojewódzkiej (która w skali Polski jest niewysoka). Wyniki nauczania są więc w Aglomeracji niepokojące.

Szkoły wyższe samodzielne, lub ich placówki zamiejscowe, działają w Koninie, skupiając ponad 3 tys. studentów. Koniński ośrodek akademicki ma charakter subregionalny. Większość studentów nie wiąże swej przyszłości z Obszarem.

Funkcjonują także placówki kształcenia specjalnego, praktycznego i ustawicznego.

9. Ochrona zdrowia, pomoc społeczna i bezpieczeństwo mieszkańców

9.1 Dostępność placówek ochrony zdrowia i aptek. Liczebność personelu medycznego

Konin jest centrum usług medycznych dla obszaru byłego województwa konińskiego. Wojewódzki Szpital Zespolony świadczy specjalistyczne usługi zdrowotne w zakresie profilaktyki, poprawy zdrowia oraz diagnostyki. Szpital obsługuje teren w zakresie leczenia ogólnego cały teren OFAK, a w zakresie leczenia specjalistycznego również powiaty sąsiednie. Liczba łóżek w placówce wzrosła w latach 2008 – 2012 z 802 do 909. Oznacza to wzrost liczby łóżek szpitalnych na 10 000 mieszkańców z 38 do 43. Wciąż jednak jest to wskaźnik mniejszy od wojewódzkiego i krajowego, które pozostawały w tym czasie w przedziale 47-49. Szpital jest zlokalizowany po południowej stronie konińskiej Starówki, po przeciwnej więc stronie Warty aniżeli miejsce zamieszkania większości ludności OFAK.

Na koniec 2012 roku funkcjonowało w Aglomeracji Konińskiej 113 przychodni i poradni, w tym 2 jako publiczne ZOZ. Od 2008 r. liczba ich wzrosła o 23, lecz wzrost ten miał miejsce głównie w Koninie, gdzie przybyło 20 punktów.

W powiecie działało 45 praktyk lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, z tego 26 w Koninie, po 1 w każdym z pozostałych miast i 14 na wsi. W stosunku do 2008 r. liczba tych placówek spadła w Koninie o 9, a na terenach wiejskich przybyły 2. Wciąż jednak dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej jest wielce zróżnicowany. W Koninie na jedną placówkę przypada niespełna 3000 mieszkańców, w miastach powiatu ponad 3600, a na terenach wiejskich ponad 7800.

Są to jednak wskaźniki zbliżone do wojewódzkich, a jak na Polskę dosyć korzystne. O wiele bardziej niekorzystna sytuacja jest w zakresie liczebności personelu medycznego. Obrazuje to poniższa tabela.

Pod względem liczby lekarzy Konin, z uwagi na siedzibę dużego szpitala specjalistycznego, ma charakterystyki korzystniejsze niż te dla Polski i województwa. Dentystów jest w Koninie mniej niż średnio w kraju, choć znacznie więcej niż przeciętnie w województwie.

W powiecie konińskim pracuje natomiast bardzo mała liczba lekarzy, lekarzy - dentystów i najmniejsza w województwie liczba pielęgniarek i położnych na 1000 mieszkańców (w 2011 r. pielęgniarek 6,9, województwo 38,6; położnych 0,1, województwo 0,6). Biorąc pod uwagę cały teren OFAK, liczba lekarzy i pielęgniarek kształtuje się niekorzystnie wobec Wielkopolski i kraju. Nieco lepiej jest w przypadku dentystów.

Tab. 25 Przychodnie i praktyki lekarskie w Aglomeracji Konińskiej.

Jednostka terytorialna	ogółem					praktyki lekarskie w miastach					praktyki lekarskie na wsi				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Polska	14853	16252	16608	19151	19412	4895	5246	5230	4901	4692	1607	1663	1697	1686	1598
Polska - podregiony przeważająco wiejskie (PW) - Eurostat	0	0	5813	6541	6582	0	0	2222	2223	2112	0	0	976	971	909
Woj. Wielkopolskie	1295	1401	1493	1783	1801	517	570	600	641	604	183	191	198	203	195
Powiat koniński	39	40	43	44	42	5	6	5	5	5	12	12	14	14	14
Konin	51	53	62	68	71	35	29	29	28	26	0	0	0	0	0
Razem Aglomeracja	90	93	105	112	113	40	35	34	33	31	12	12	14	14	14

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Mimo niekorzystnych wskaźników liczby lekarzy w stosunku do liczby mieszkańców Aglomeracji, w latach 2008 – 2011 nastąpiła na terenie Aglomeracji zauważalna redukcja personelu lekarskiego, a w przypadku dentystów – wręcz drastyczna. Spadek liczby lekarzy (biorąc pod uwagę podstawowe miejsca pracy, przeważnie szpitale lub przychodnie specjalistyczne) wyniósł 27,6%, przy czym w Koninie 22,8%, a w powiecie 63,2%. Dentystów ubyło niemal 44%, z tego w Koninie 34,4%, w powiecie 60%.

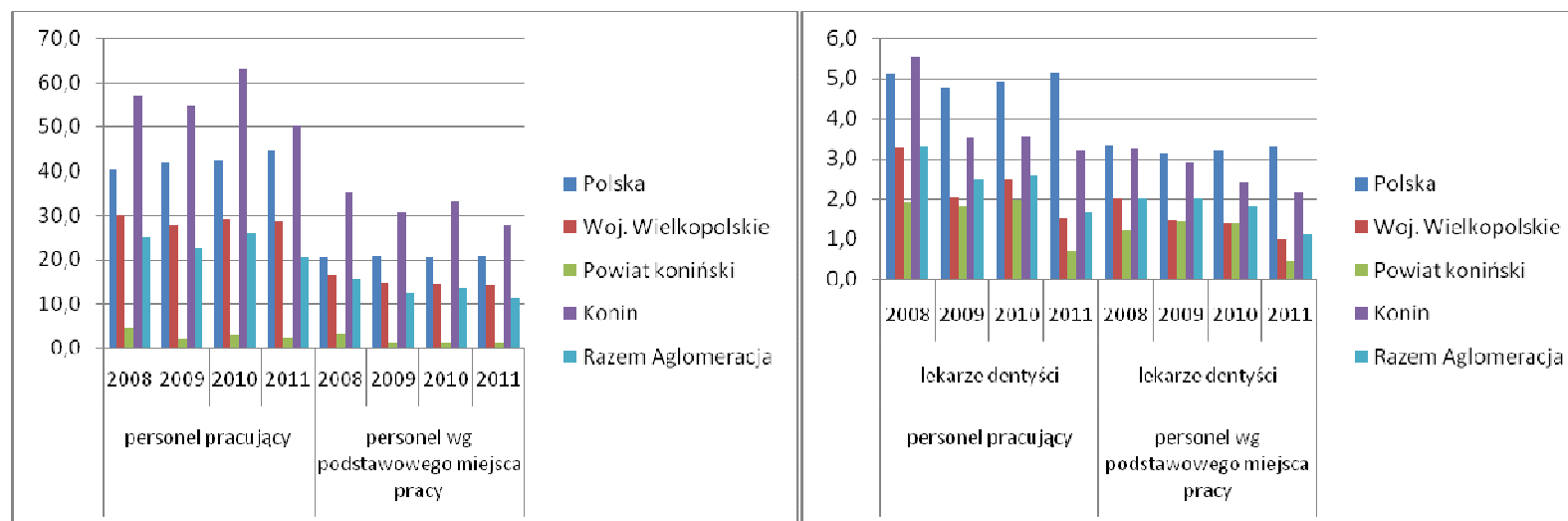
Należy zauważyć, że poszczególni członkowie personelu leczniczego obsługują najczęściej kilka placówek. 1 lekarz pracuje średnio na ponad 2 etatach (w Koninie 1,8), a lekarz-dentysta ma średnio 1,5 etatu. Oznacza to, że ubytek jednego lekarza czy dentysty może spowodować zamknięcie 2-3 gabinetów, szczególnie w mniejszych miejscowościach.

Tab. 26 Zmiany liczebności personelu lekarskiego w Aglomeracji w latach 2008-2011 na tle obszarów porównywanych.

lekarze dentyści	personel pracujący wg podstawowego miejsca pracy								personel pracujący							
	lekarze				ogółem				lekarze				lekarze dentyści			
	ogółem				ogółem				ogółem				ogółem			
	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Polska	78086	79015	79337	80358	12765	11855	12326	12797	154428	159712	162522	172304	19533	18239	18909	19862
Woj. Wielkopolskie	5532	5026	4984	4882	681	499	483	336	10188	9449	9974	9889	1117	694	858	530
Powiat koniński	38	13	18	14	15	18	18	6	58	27	35	31	24	23	25	9
Konin	281	244	261	217	26	23	19	17	456	434	498	392	44	28	28	25
Razem Aglomeracja	319	257	279	231	41	41	37	23	514	461	533	423	68	51	53	34

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Ryc. 14 Liczba lekarzy i lekarzy – dentyстів na 10 000 mieszkańców – porównania.



Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Tab. 27 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 aptekę w Aglomeracji Konińskiej.

Jednostka terytorialna	Ludność na aptekę ogólnodostępną				
	2008	2009	2010	2011	2012
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Konin	2101	2149	2384	2235	1996
Golina	3829	3847	3917	2950	2955
Grodziec	2627	0	5271	5288	5258
Kazimierz Biskupi	10899	10983	11040	11145	5593
Kleczew	3271	3298	3324	3325	3326
Kramsk	10283	10348	10547	3551	3580
Krzymów	7217	7288	7428	7511	7641
Rychwał	4177	4164	4186	2794	4203
Rzgów	6933	6981	7068	7083	7141
Skulsk	6209	6209	6276	6230	6240
Sompolno	5234	3486	3523	3519	3510
Stare Miasto	10858	5527	3740	3783	3821
Ślesin	2740	3445	3456	2775	2785
Wierzbinek	0	0	0	0	0
Wilczyn	6368	6356	6391	6387	6332
Powiat koniński	5225	5477	5096	4262	4275
Powiat poznański	3385	3326	3145	3072	2780
Powiat m.Poznań	2361	2290	2214	2259	2086
WIELKOPOLSKIE	3481	3365	3356	3282	3045
POLSKA - podregiony przeważająco wiejskie (PW) - Eurostat	bd	bd	3667	3516	3442
POLSKA	3590	3528	3411	3290	3211

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Na terenie Konina na 1 aptekę przypadało w 2012 r. 1996 osób, co jest wynikiem lepszym niż w Poznaniu (2086). Jeszcze korzystniejsza sytuacja panuje w pozostałych miastach, gdzie na 1 placówkę tego rodzaju przypadało od 788 osób w Ślesinie do 2122 w Kleczewie. O wiele gorsza panuje na terenach wiejskich, jakie przeważają w Aglomeracji. Są gminy zupełnie pozbawione tego rodzaju usług (Rychwał, Sompolno, Wierzbinek). W innych na 1 aptekę przypada od 3,3 tys. (Kramsk) do 10,3 tys. osób (na terenach wiejskich w gm. Ślesin). W gminie Wierzbinek sytuację ratuje po części istnienie 2 punktów aptecznych. Placówki takie istnieją dodatkowo w gminach: Kazimierz Biskupi (2), Stare Miasto i Wilczyn.

Ogólnie, mimo poprawy w ostatnich latach, sytuacja w OFAK w tym zakresie, na tle porównywanych obszarów jest niekorzystna.

Można zauważyć związek między wyższymi wartościami dostępności aptek a większą gęstością osadnictwa. Słowem – im większe wsie, tym dostępność lepsza.

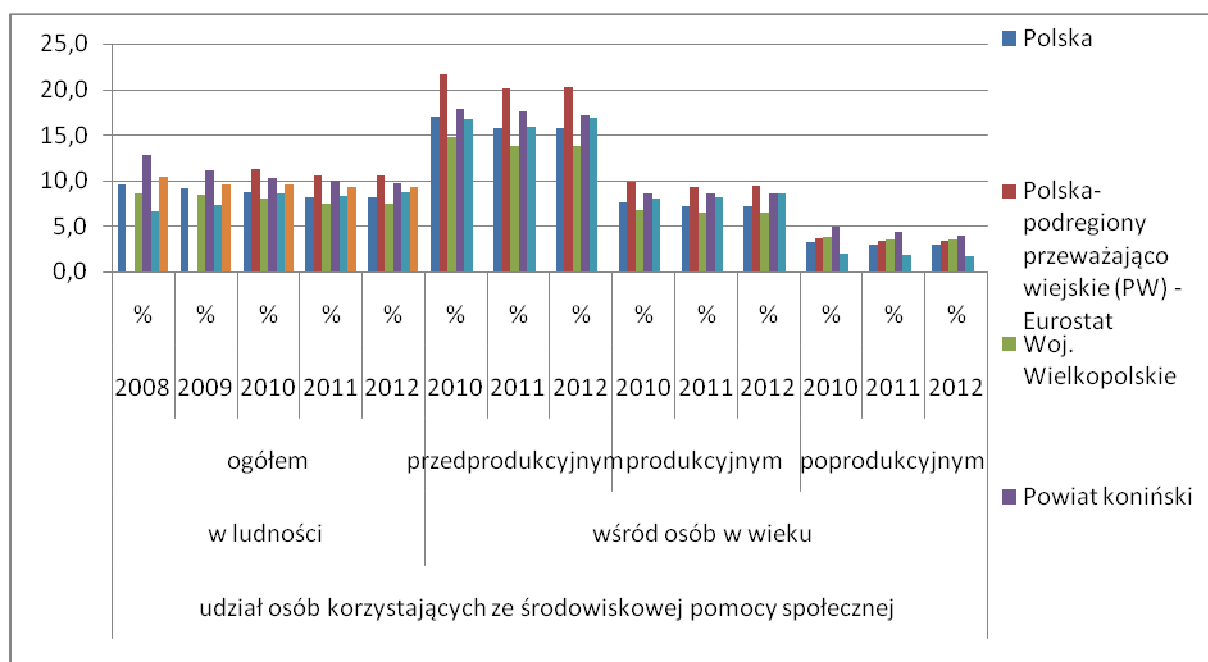
9.2 Korzystający z pomocy społecznej

Dane w zakresie korzystania z pomocy społecznej wykazują zróżnicowanie pomiędzy Koninem a powiatem. W latach 2008 – 2012 liczba osób i liczba gospodarstw domowych objętych wsparciem, podobnie jak w kraju, w skali Aglomeracji spadała.

W samym Koninie jednak miał miejsce zauważalny wzrost. Ogólnie odsetki korzystających z pomocy społecznej są w OFAK wyższe aniżeli w kraju i w województwie, aczkolwiek niższe niż w porównywanej grupie podregionów. W grupie osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym udziały procentowe świadczeniobiorców zrównały się. Świadczy to o postępującej pauperyzacji Koninian. Różnicę tworzy jeszcze grupa osób w wieku poprodukcyjnym, gdzie statystyki poprawia powiększająca się grupa emerytów dawniej pracujących w górnictwie i energetyce.

Wydatki budżetu Konina na pomoc społeczną w ostatnich latach stale rosły, stanowiąc w 2012 r. 13,8% wydatków budżetu⁹⁴.

Ryc. 15 Odsetki korzystających z pomocy społecznej.



Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

⁹⁴Konin 2013. Podstawowe dane ...op.cit., s. 15.

Tab. 28 Liczba korzystających z pomocy społecznej.

Jednostka terytorialna	gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej					osoby w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
	gosp.dom.	gosp.dom.	gosp.dom.	gosp.dom.	gosp.dom.	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Polska	1244812	1240758	1229371	1174352	1194097	3647172	3463031	3338703	3101405	3111064
Polska- podregiony przeważająco wiejskie (PW) - Eurostat	0	0	545359	519967	530334	0	0	1641615	1527004	1528561
Woj. Wielkopolskie	97315	100581	100110	95830	97713	287429	284706	274174	256875	257780
Powiat koniński	4649	4246	4183	4009	4012	15958	13953	12947	12728	12435
Konin	2380	2630	3237	3023	3189	5309	5775	6669	6484	6751
Razem Aglomeracja	7029	6876	7420	7032	7201	21267	19728	19616	19212	19186

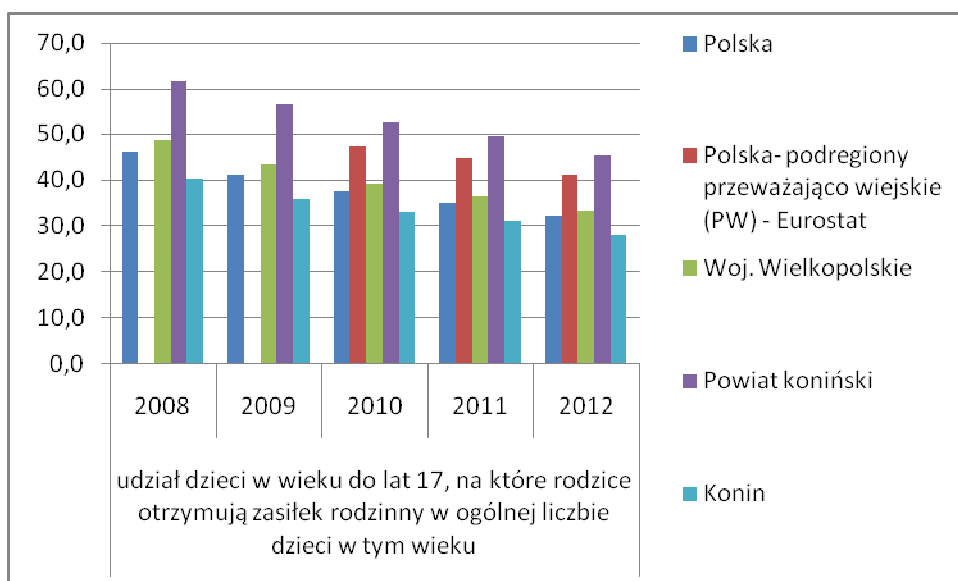
Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Tab. 29 Korzystanie ze świadczeń rodzinnych (na dzieci) – Aglomeracja Konińska na tle porównywanych obszarów (2008-2012).

Jednostka terytorialna	rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci					dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem					dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
Polska	1922226	1696100	1540801	1416015	1285312	3768663	3314200	3003450	2767822	2521897	3410346	3002808	2722199	2507919	2285810
Polska- podregiony przeważająco wiejskie (PW) - Eurostat	0	0	774715	716681	652136	0	0	1535414	1421522	1295557	0	0	1385604	1281740	1168837
Woj. Wielkopolskie	194225	169907	153215	140696	127109	373611	326147	293743	270985	246297	337797	296755	267335	246753	224657
Powiat koniński	10333	9317	8503	7897	7244	20274	18275	16555	15300	13901	18282	16552	14931	13748	12434
Konin	3823	3258	2896	2646	2371	6469	5517	4916	4489	4032	5890	5059	4489	4088	3653
Razem Aglomeracja	14156	12575	11399	10543	9615	26743	23792	21471	19789	17933	24172	21611	19420	17836	16087

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Ryc. 16 Udział dzieci objętych zasiłkiem rodzinnym.



Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Udziały dzieci objętych zasiłkami rodzinnymi regularnie spadały, zachowywały się jednak wzajemne proporcje dla poszczególnych obszarów. Dzieci z Konina objętych tą formą wsparcia było każdorazowo mniej niż na innych obszarach, natomiast powiat koniński odznaczał się charakterystykami mniej korzystnymi niż inne tereny.

W Powiecie Konińskim zadania pomocy społecznej realizują⁹⁵:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, i w ramach struktur PCPR:
 - Ośrodek Poradnictwa Rodzinnego i Interwencji Kryzysowej w Ślesinie,
 - Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności,
- Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej,
- Dom Pomocy Społecznej w Ślesinie na 100 miejsc,
- 3 Środowiskowe Domy Samopomocy dla 100 osób,
- 5 Warsztatów Terapii Zajęciowej dla 155 osób.

W roku 2012 działało w Aglomeracji 41 placówek wsparcia dziennego (świetlic terapeutycznych i podobnych). Z tej liczby 21 działało w Koninie, a 20 w powiecie. W stosunku do roku 2008 oznacza to w powiecie wzrost o 2, w Koninie utrzymanie stanu. Liczba miejsc w tych placówkach w analizowanym okresie wzrosła w powiecie o 4,1%, a w Koninie spadła o 5,4%. Liczba korzystających spadła w obu przypadkach o 21%.

Ubożenie i brak perspektyw życiowych znacznej części społeczeństwa powoduje potrzebę uprzedzającego reagowania na możliwy rozwój zjawisk patologicznych, w tym przemocy domowej, nadużywania substancji czynnych czy też kradzieży, bójek, wandalizmu.

9.3 Poziom bezpieczeństwa na terenie Aglomeracji

Ogólne poczucie bezpieczeństwa ankietowanych mieszkańców Aglomeracji jest wysokie. Stwierdziło tak 51,5% badanych, w tym w Koninie 42,2%, w powiecie 60,7%. Odpowiedzi takie uzasadniano charakterem obszaru (przewaga małych miejscowości) i brakiem osobistych negatywnych doświadczeń. Często wskazywano także na odpowiednią

⁹⁵ Ibidem, s. 61.

liczbę patroli. Potrzeby rozbudowy oświetlenia i monitoringu miejsc publicznych wymieniło łącznie 6 na 800 badanych.

Wśród osób wyrażających przeciwną opinię (12,6%, w Koninie 17,8%, w powiecie 7,5%) jako najczęstszą przyczynę wskazywano brak szybkiej i odpowiedniej reakcji służb (48 wśród 101 osób). Oznacza to, w powiązaniu z poprzednim, że problemem jest nie tyle brak służb mundurowych, co ich niewystarczająca często mobilność. Ponownie okazało się natomiast, że szczególnym problemem nie jest brak oświetlenia (4 wskazania, podczas gdy zły stan dróg jako niebezpieczeństwo podkreślało 5 osób).

W 2012 roku na terenie miasta Konina i powiatu konińskiego odnotowano 5138 przestępstw, to jest o 9,2 % mniej niż w 2011 roku. Z podanej liczby 48,2% - tj. 2474 przestępstw zanotowano na terenie powiatu konińskiego⁹⁶. Wykrywalność przestępstw utrzymuje się na znaczącym poziomie (78-80% w latach 2009 – 2012).

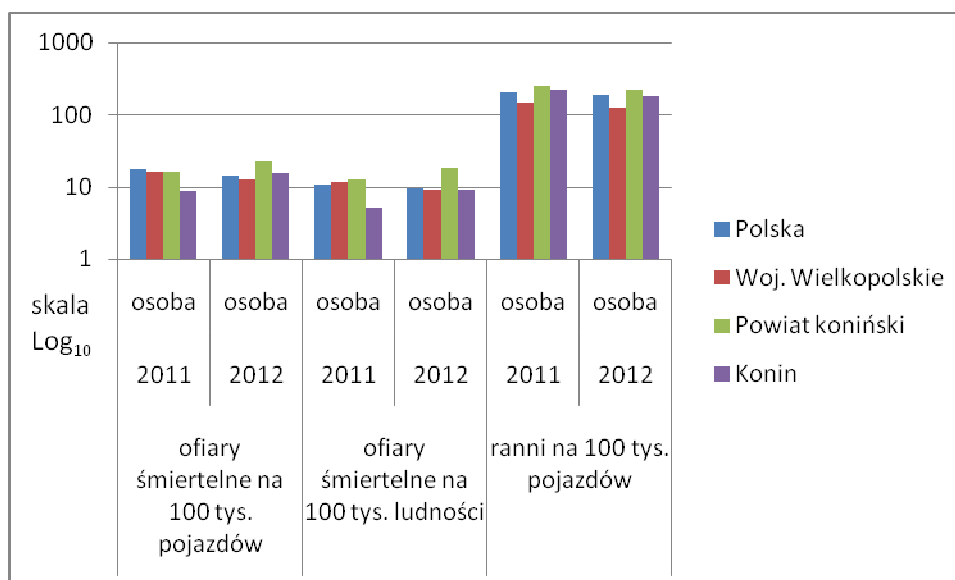
Tab. 30 Wypadki na drogach i ich ofiary w latach 2011-2012.

Jednostka terytorialna	wypadki ogółem		ofiary śmiertelne		ranni	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012
Powiat koniński	180	158	16	23	250	231
Konin	84	73	4	7	100	81

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Liczba wypadków drogowych w 2012 r. wyniosła spadła o 29,5 % w stosunku do 2009 r. a o ponad 14% w stosunku do 2011 roku. Spadła też liczba rannych, wzrosła natomiast – zabitych.

Ryc. 17 Wskaźniki dotyczące wypadków (skala logarytmiczna) na tle innych obszarów.



Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

⁹⁶ Por. Plan rozwoju lokalnego powiatu konińskiego. Aktualizacja, op. cit. – diagnoza – s. 61.

Wskaźniki wypadków odniesione do liczby pojazdów i mieszkańców ukazują, że poziom bezpieczeństwa na drogach powiatu konińskiego był niższy w stosunku do Polski i Wielkopolski zarówno w 2011 jak i 2012 r. W ankietach jako niebezpieczne wskazywano odcinki dróg pozbawione chodników czy wydzielonych ścieżek rowerowych na dojazdach do jezior. Niebezpieczne są też niektóre odcinki dróg mocno obciążone ruchem i będące w złym stanie technicznym.

Sytuacja w zakresie ochrony zdrowia jest w Aglomeracji trudna. Szczególne problemy są związane z podstawową opieką zdrowotną, zwłaszcza na obszarach wiejskich. Notuje się znaczny ubytek personelu medycznego.

Znaczna liczba mieszkańców korzysta z różnych form pomocy społecznej. Dane w tym zakresie wskazują na relatywne pogorszenie sytuacji w Koninie.

Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców jest duże, co ma związek z umiarkowanym poziomem przestępczości. Mniej korzystna jest sytuacja w zakresie bezpieczeństwa na drogach.

10. Infrastruktura komunikacyjno – techniczna

10.1 Infrastruktura transportowa – wprowadzenie

Fot. 6 Autostrada A2



Źródło: <http://www.powiat.konin.pl/pl/32/powiat>, dn. 25.04.2014

Teren OFAK charakteryzuje się bardzo dobrą, międzygałęziową dostępnością transportową. Na sytuację tę rzutują zarówno położenie w układzie osadniczym Polski, jak i istnienie oraz stan sieci, głównie drogowej i kolejowej. Dane w tym zakresie, o ile nie podano inaczej, zaczerpnięto z Banku Danych Lokalnych GUS.

10.2 Sieć drogowa

Gęstość dróg publicznych w Aglomeracji Konińskiej znacznie przekracza – wysoką w skali kraju – gęstość dla województwa wielkopolskiego. W 2011 r. było w OFAK 2247,1 km dróg publicznych o nawierzchni twardej, co przekracza wielkość 135 km/100 km² (gęstość o 48,3% większa niż w Wielkopolsce).

Główny ciąg drogowy Aglomeracji Konińskiej tworzy płatna autostrada A2 (międzynarodowa droga E-30), łącząca Europę Zachodnią przez Poznań z Warszawą, oraz równoległa do niej alternatywna droga krajowa nr 92. Ciąg ten stanowi fragment II Transeuropejskiego Korytarza Transportowego. Autostrada jest dostępna przez węzły Konin – Zachód (dawniej Modła) i Konin – Wschód (d. Żdźary) na terenie gminy Stare Miasto oraz Golina (Sługocin). Średni dobowy ruch na A2 w okolicach Konina osiąga 20 – 22 tys. pojazdów/dobę, w tym 30-40% to samochody ciężarowe, co powoduje, że przepustowość

drogi jest wykorzystana w sposób optymalny. Największy ruch notuje się w piątki i soboty. Trasa, która przekrój 2x2 (dwie jezdnie po dwa pasy ruchu) – standardowy dla autostrad, przeszła w minionych latach remonty nawierzchni. W dającym się przewidzieć czasie nie są planowane żadne prace zwiększające przepustowość czy dostępność autostrady⁹⁷.

Droga krajowa nr 92, w przekroju 1x2, częściowo uzupełniona o poszerzone pobocza przebiega przez gminy Golina, Konin i Krzymów, w tym przez śródmiejskie obszary Konina i Golicy. Droga ta, mimo objęcia systemem opłat ViaToll stanowi ciąg często uczęszczany przez kierowców ciężarówek. Z tego powodu szlak ten należy do najbardziej obciążonych ruchem dróg wyznaczonych jako alternatywne wobec autostrad.

Z autostradą na węźle Konin-Zachód krzyżuje się droga krajowa nr 25, łącząca, przez OFAK południową (Ostrów Wlkp. – Kalisz – Konin – Bydgoszcz) Wielkopolskę i część Dolnego Śląska z Kujawami, a dalej z Pomorzem. DK nr 25 stanowiąc licznie uczęszczany ciąg, głównie w relacjach krajowych, tworzy w sensie przestrzennym „kręgosłup” drogowy Aglomeracji. Droga przebiega przez gminy: Rychwał (omijając miasto małą obwodnicą), Stare Miasto, Konin (na odcinku 14 km!), Ślesin (omija zabudowę miasta) i Skulsk. W Koninie od 2007 r. droga została skierowana na fragment przyszłej zachodniej obwodnicy, tzw. Trasę Nadwarciańską (w tym Most Unii Europejskiej), jednak na północnym brzegu Warty przebiega przez centralne obszary Nowego Konina. Jeszcze dalej droga ta stanowi również praktycznie jedyne połączenie dzielnic: Marantów, Maliniec, Sulanki, Gosławice, Pątnów, Łęzyn, Cukrownia Gosławice, Janów, a także terenów kopalni, elektrowni i całej północnej dzielnicy przemysłowej z centrum miasta. Natężenie ruchu na ulicy Przemysłowej w Koninie w 2012 r. przekraczało 1000 poj./h⁹⁸. Ruch ten (obejmujący także pojazdy komunikacji miejskiej) nałożony na ruch tranzytowy powoduje problemy płynności. Rozwiązanie problemu jest jednak trudne z uwagi nie tylko na zabudowę mieszkalną i przemysłową, ale także na przecinaną rynnę jezior oraz położone w pobliżu tereny pogórnice. Czas jazdy komunikacją miejską z centrum Miasta do Pątnowa przekracza niekiedy 40 minut⁹⁹.

W Skulsku trasa przecina kolejną rynnę – Jezior Skulskich. Na odcinku północnym DK nr 25 charakteryzuje się krętością oraz znacznie większymi pochyleniami podłużnymi.

Układ dróg krajowych uzupełnia DK nr 72 (Konin-Łódź), przebiegająca również przez gminę Stare Miasto, krzyżująca się z autostradą A2 na węźle Konin-Wschód. Znaczenie tego połączenia nieco spadło po otwarciu w 2006 r. autostrady A2 na odcinku Konin-Stryków k. Łodzi, niemniej jednak droga ma duże znaczenie w ruchu wewnątrzwojewódzkim, łącząc pozbawione wzajemnego połączenia kolejowego zagłębia węglowe i ośrodki przemysłowej Konina i Turku.

Sieć dróg publicznych uzupełniają drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne. Wśród dróg wojewódzkich największy ruch przenoszą DW Nr 264 na odcinku Konin – Kleczew (powyżej 700 poj./h) i DW nr 266 Konin – Ciechocinek, zwłaszcza na odcinku z Konina do Woli Podłężnej (droga do Lichenia). Spośród dróg powiatowych kluczowe znaczenie ma droga nr 3210 P Konin (Wola Podłężna) - Licheń Stary – Różopole (Ślesin). Droga ta ma na znacznej długości trudną konfigurację z uwagi na położenie na skraju wysoczyzny. Ewentualna korekta lub rozbudowa tej trasy byłaby utrudniona z powodu przebiegu przez lasy i zabudowę miejscowości. Mocno eksploatowane są także drogi związane

⁹⁷ Dane Autostrada Eksploatacja S.A.

⁹⁸ Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, 2012. Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2012

⁹⁹ Za: <http://kolej.blog.deon.pl/...> [dostęp: 15.04.2014]

z udostępnianiem nowych złóż węgla brunatnego, przy czym PAK KWB Konin S.A. stara się budować nowe połączenia do swoich obiektów i partycypuje w poprawie stanu dróg zastanych. W ostatnich latach z uwagi na suburbanizację wzrosło natężenie na drogach lokalnych łączących okoliczne miejscowości z Koninem, także na drogach w gminach będących terenem znacznej aktywności inwestycyjnej (np. Stare Miasto). W sezonie letnim wzrasta ruch pielgrzymkowy do Lichenia, tranzyt turystów z południa Polski na Pomorze przez DK 25, a także liczba użytkowników dróg prowadzących do terenów turystycznych.

Mimo dużej podaży dróg transport drogowy napotyka w OFAK na utrudnienia techniczne. Drogi na terenie Aglomeracji przebiegają przez liczne rozciągnięte wzdłuż nich miejscowości i są na znacznych odcinkach obudowane, co ogranicza możliwości ich użytkowania i rozbudowy. Znaczna długość dróg nie jest dostosowana do wielkości ruchu, jaki się po nich odbywa, a drogi niższych klas znajdują się często w złym stanie technicznym. Stan dróg jest jednak systematycznie polepszany.

Największą przeszkodę naturalną, oprócz wymienionych rynien jeziornych stanowi dolina Warty o szerokości 2-3 km, przekraczana jedynie 2 ciągami mostowymi o znaczeniu ponadlokalnym (Most Toruński w Koninie ma charakter lokalny). Ponadto Wartę przekroczyć można za pomocą promów w ciągu dróg powiatowych w Sławsku (granica gm. Rzgów – Golina) i Biechowach (gm. Kramsk – Konin). Inwestycją, która z pewnością mogłaby usprawnić transport drogowy w skali Aglomeracji byłby planowany most w Biechowach, umożliwiający skrócone połączenie DK 92 z sanktuarium w Licheniu z pominięciem Konina.

10.3 Zmiana liczby samochodów zarejestrowanych i wielkości ruchu na drogach

Wpływ na wielkość ruchu drogowego w Aglomeracji ma liczba zarejestrowanych pojazdów. Ogółem było ich w 2012 r. 150 292, w tym 112 295 samochodów osobowych. W tej liczbie 37 917 aut było zarejestrowanych w Koninie, a 74 378 w powiecie konińskim. W roku 2002 analogiczne liczby wynosiły 26 513 i 40 635. Oznacza to wzrost odpowiednio o 43% i 83%. Liczba aut osobowych na 1000 mieszkańców wynosiła 544,9 (w Koninie 487,1, w powiecie 580). Nasycenie samochodami w OFAK znacznie przekracza wskaźniki dla Polski (486,4) i dorównuje tym dla Wielkopolski (546,1). Tak wysokie wskaźniki należy tłumaczyć charakterem zabudowy, częstymi dojazdami do pracy oraz miejsc nauki, a także sytuacją w zakresie dostępności transportu publicznego. Procentowy wzrost liczby samochodów jest znacznie wyższy niż przyrost długości dróg, co wpływa na obciążenie sieci drogowej.

Przeprowadzone w 2010 r. pomiary ruchu drogowego wskazały, że średni dobowy ruch na drogach wojewódzkich wzrósł w stosunku do 2005 r. o 18%, a na drogach krajowych o 26%¹⁰⁰.

10.4 Potrzeby w zakresie drogownictwa w opinii społeczności lokalnej

Niezależnie od powyższych okoliczności, w powszechnej opinii atrakcyjne tereny inwestycyjne wiązane są z dostępem do sieci dróg, zwłaszcza wyższych klas. Szczególnie interesującymi dla inwestorów są obszary sąsiadujące z węzłami autostradowymi. Rozbudowa sieci drogowej jest kierunkiem inwestycji mocno oczekiwanym przez społeczność lokalną, jak wynika z badań przeprowadzonych na potrzeby pracy. Podkreśla się zwłaszcza potrzebę budowy obwodnic (opinia 52% przedstawicieli NGO, 40%

¹⁰⁰ Plan rozwoju lokalnego powiatu...op. cit., s. 28

pozostałych mieszkańców). Konieczność rozbudowy dróg krajowych wskazywało 38,3% mieszkańców, w tym 47% z terenu powiatu, a 29,5% z Konina, co może świadczyć o odmiennych doświadczeniach związanych z transportem drogowym. Podobnego zdania było 32% osób reprezentujących organizacje pozarządowe.

10.5 Ogólna dostępność transportowa Aglomeracji Konińskiej (indywidualny transport samochodowy)

Sieć drogowa stanowi podstawowy układ transportowy Aglomeracji Konińskiej, zwłaszcza w ruchu wewnętrznym z powodu niskiej dostępności sieci kolejowej.

W typologii czasowej dostępności transportowej do ośrodków koncentracji usług¹⁰¹ (za pomocą indywidualnego transportu samochodowego) położenie obszarów Aglomeracji jest zróżnicowane. Dostępnością zadowalającą (dojazd w czasie do 60 min. do miasta wojewódzkiego, 40 min. do ośrodka grodzkiego, 20 min. do miasta powiatowego) charakteryzuje się zachodnia część Aglomeracji (Golina, Stare Miasto, Konin). Przy ograniczeniu do drugiego z wymienionych kryteriów, w tak wyznaczonych granicach mieści się cały teren Aglomeracji, przy czym część gminy Wierzbinek położona jest korzystniej w stosunku do powiatowego Radziejowa.

10.6 Sieć kolejowa

Podstawowym elementem sieci kolejowej na terenie OFAK jest zelektryfikowana, dwutorowa magistrala kolejowa (E-20, w polskim wykazie D29 jako linia kolejowa nr 3 Warszawa – Kunowice), łącząca Moskwę z Belinem i Paryżem, należąca do sieci określonej w „Umowie europejskiej o głównych międzynarodowych liniach kolejowych” (AGC)¹⁰².

Stacje Kramsk, Konin oraz przystanki Konin Zachód, Kawnice, Spławie. Stacja Konin, na której zatrzymują się pociągi wszystkich kategorii zapewnia Aglomeracji wystarczające połączenia w układzie regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Natomiast w ruchu lokalnym rola kolei jest niewielka, z uwagi na niekorzystne usytuowanie stacji i przystanków (poza Koninem i Kawnicami) w stosunku do większych miejscowości.

Linia kolejowa oraz infrastruktura towarzysząca były sukcesywnie modernizowane od lat 90. XX w. (poza stacją Konin oraz przystankiem Konin Zachód). Część szlakowa torowisk jest przystosowana do prędkości 160 km/h. Po linii odbywa się intensywny ruch pasażerski i towarowy. Znaczenie magistrali E-20 w ruchu towarowym nieustannie rośnie. Linia została w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 913/2010 z dnia 22 września 2010 r. w sprawie europejskiej sieci kolejowej ukierunkowanej na konkurencyjny transport towarowy” zakwalifikowana jako część europejskiego korytarza towarowego nr 8 z Antwerpii do granicy z Białorusią i państw nadbałtyckich.

Przez północno – wschodnią część OFAK (gm. Wierzbinek) przebiega fragment dwutorowej, zelektryfikowanej linii kolejowej zwanej magistralą węglowa Śląsk – Porty, ze stacją Zaryń. Linia stanowi część sieci wskazanej w Umowie europejskiej o głównych międzynarodowych liniach kolejowych transportu kombinowanego i obiektach towarzyszących (AGTC). Według wzmiankowanego Rozporządzenia linia ta stanowi część korytarza towarowego nr 5, który ma łączyć Gdynię (porty Trójmiasta) z Triestem. Trasą tą odbywa się intensywny przewóz towarów, ale nie odgrywa on roli w obsłudze Aglomeracji.

¹⁰¹ Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 2012. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Mapa 12 Typologia czasowej dostępności transportowej do ośrodków koncentracji usług różnego rzędu.

¹⁰² <http://www.plk-inwestycje.pl/slownik/> [dostęp: 15.04.2014]

Południkowo przez całą długość północnej części Konina przebiega boczna linia kolejowa Konin – Kazimierz Biskupi, zbudowana w 1974 r. na śladzie dawnej kolei wąskotorowej. Linia została zbudowana na cele obsługi przemysłowych dzielnic Konina – zarówno transportem pasażerskim jak i towarowym i w wykazie D29 otrzymała nr 388. Na początku lat 80. XX w. kursowało wtedy 14 par pociągów osobowych, w rozkładzie 1994/1995 4 pary. Prędkość szlakowa początkowo ustalona na 80 km/h była stopniowo obniżana, pogarszając parametry użyteczności linii¹⁰³.

Ruch pasażerski (ostatnie 2 pary połączeń) zlikwidowano w rozkładzie 1995/1996. W tym samym czasie zamknięto dla przewozów towarowych odcinek Pątnów Elektrownia – Kazimierz Biskupi. Na pozostałym odcinku tory służą wciąż przewozom towarowym. Dopuszczona prędkość wynosi 30-40 km/h. Parametry przewozowe ogranicza także 10 przejazdów kat. D (bez rogatek – szlabanów i samoczynnej sygnalizacji świetlnej). W wykazie linii kolejowych opublikowanym w kwietniu 2013 linii nr 388 już nie uwidoczniiono – stanowi obecnie ciąg bocznic. W maju 2013 r. został ogłoszony przetarg na likwidację wszystkich przystanków. Istnieje perspektywa fizycznego zlikwidowania całej linii¹⁰⁴.

Tymczasem linia ta styka się na stacji Pątnów Towarowy z siecią normalnotorowych kolei górniczych KWB „Konin.” Jest to sieć zelektryfikowanych linii służących transportowi węgla z odkrywek do elektrowni w Koninie. Całość liczy około 100 km torów, zapewniających transport z prędkością 60-65 km/h co jest wartością dobrą w tej klasie linii. Główną część tej sieci stanowi dwutorowa magistrala lubstowska. Końcówki sieci znajdują się przy odkrywkach Józwin (600 m od Rynku w Kleczewie), Kazimierz (linia przebiega 500 m od łądowiska w Kazimierzu Biskupim), Lubstów (3 km od Sompolna) i Drzewce. Łącznie sieć obsługuje 15 stacji wyposażonych w przekaźnikowe urządzenia sterowania ruchem.

Napięcie w sieci kolei górniczych wynosi 2,4 kV DC (prądu stałego)(w sieci państwowej - PLK - 3kV DC) jednak trakcja ta jest izolowana od innych sieci. PAK KWB Konin S.A. dysponuje własnym taborom, bazą i ekipą remontową, a także posługuje się wewnętrznym regulaminem przewozów¹⁰⁵. Rocznie przewozy obejmują do 9 mln ton węgla, a więc towaru masowego.

Warto dodać, że najnowsza odkrywka „Tomisławice” znajduje się około 3 km od magistrali kolejowej Śląsk – Porty (4,5 km od stacji Zaryń, 9 km od stacji Piotrków Kuj.), jednak budowy planowanej wcześniej linii od załadowni Lubstów zaniechano na rzecz o 50% tańszej drogi. Jeszcze bliżej magistrali węglowej znajduje się rozpoznane złożo Mąkoszyn. Możliwość podłączenia sieci kolei górniczych także i linii łączącej najgęściej zaludnioną, południową Polskę i porty bałtyckie, zapewniłby obszarowi OFAK węzłowe połączenie w sieci transportowej kraju. Możliwość wykorzystania kolei zakładowych, zwłaszcza w sytuacji zmniejszania się transportu węgla z poszczególnych odkrywek, wobec problemów z przepustowością i niedostosowaniem istniejących dróg stanowi duży potencjał dla rozwoju Aglomeracji Konińskiej. Znaczenie to jest tym większe, że budowa obwodnic i nowych dróg wiąże się z trudnościami technicznymi i znacznymi kosztami, zaś wykorzystanie opisywanej sieci zakładowych kolei nie wymagałaby tak wysokich nakładów. Podjęcie tego kierunku może także pozwolić na wykorzystanie rozbudowanej infrastruktury dobrze uzbrojonych obiektów (stacji, baz, dawnych łądowni), które w przeciwnym razie mogą niszczeć. Potencjał

¹⁰³<http://kolej.blog.deon.pl.....op.cit>.

¹⁰⁴Inf. Jakub Maciejewski <http://bazakolejowa.pl/....> 1.04.2014]

¹⁰⁵Koleje Górnicze KWB "Konin" [w:] „Węgiel brunatny” nr 2/63/2008, <http://www.ppwb.org.pl/wb/63/6.php> [dostęp: 15.04.2014]

ten może mieć znaczenie zwłaszcza w aspekcie przemysłu maszynowego czy przetwórstwa rolno-spożywczego.

Na terenie północnej części OFAK znajdują się relikty około 100-kilometrowej sieci kolei wąskotorowych, które niegdyś łączyły wszystkie większe tutejsze miejscowości, zapewniając transport osób i towarów. Szlaki te mogą zostać wykorzystane do celów turystycznych, w formie kolejek lub ścieżek rowerowych, lub posłużyć do rozbudowy dróg i innych rodzajów komunikacji.

Obecnie sieć kolejowa OFAK tworzy trzy w zasadzie niezależne podsieci – linię Poznań – Warszawa z ciągami bocznic, linię Śląsk – Porty oraz koleje zakładowe. Powoduje to brak możliwości do uzyskania synergii, a także małe wykorzystanie możliwości transportowych kolei, co ma niebagatelne znaczenie w sytuacji problemów z przebiegiem i przepustowością dróg. Zauważyć należy, że cały kompleks górniczo – energetyczny, a także wszystkie najważniejsze zakłady w Koninie były obsługiwane transportem kolejowym. Obecnie istniejąca sieć torów, jak i przepustowość stacji Konin w zakresie obrządzania pociągów jest w dużej mierze niewykorzystana.

Aktualna sytuacja rzutuje na świadomość mieszkańców w zakresie możliwości transportu kolejowego, choć jest ona zróżnicowana. Ograniczenie możliwości tej gałęzi wskazywało tylko 7,3% mieszkańców Konina i powiatu, ale 26% reprezentantów sektora NGO.

Istotnym ograniczeniem w zakresie możliwości planowania wykorzystania szlaków kolejowych w rozwoju Aglomeracji jest brak realnego wpływu samorządów na decyzje zarządców sieci. Pomimo tego są podejmowane działania w tym kierunku, czego wyrazem jest przystąpienie do sporządzania Studium rozwoju transportu zrównoważonego Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej.

10.7 Pasażerski transport kolejowy

Stacja Konin oferuje bezpośrednie połączenia z niemal wszystkimi najważniejszymi miastami w Polsce, a także z Berlinem (czas jazdy EIC BWE od 3 h 25 min) oraz Amsterdamem¹⁰⁶. Dojazd do Poznania jest zapewniony w czasie od 45 min. (EIC BWE) do 1:15 – 1:30 h (pociągi osobowe). Dojazd do Warszawy pociągami klasy EC i EIC zajmuje poniżej 2 h, pociągami TLK około 2,5 h.

Według aktualnego na czas sporządzania diagnozy rozkładu jazdy ze stacji Konin w dni robocze dostępnych jest 48 połączeń, w tym 28 w kierunku Poznania (14 osobowych, zatrzymujących się także na przystankach Konin Zachód, Kawnice i Sławie), a 14 do Warszawy. W kierunku Kłodawy / Kutna (dostęp do Kramską) dostępnych jest 6 połączeń osobowych na dobę.

Oprócz dworca w Koninie, w sąsiedztwie którego znajduje się dworzec autobusowy oraz pętla autobusów Miejskiego Zakładu Komunikacji w Koninie (MZK), pozostałe punkty handlowe sieci kolejowej nie są zintegrowane z innymi rodzajami transportu publicznego. Dlatego też z usług kolei korzystają z reguły mieszkańcy miejscowości położonych w pobliżu stacji i przystanków.

Ocena usług kolei, utożsamianej z PKP, w badaniach ilościowych była niska. Należy jednak zwrócić uwagę, że w obsłudze pasażerskiego transportu kolejowego w ostatnich

¹⁰⁶ <http://rozklad-pkp.pl/bin/stboard.exe/pn?id=s37&>

latach zaszły znaczące zmiany. Pociągi osobowe są prowadzone przez spółkę samorządową Koleje Wielkopolskie, która począwszy od grudnia 2012 r. wprowadziła na trasie Kutno – Poznań (-Zbąszynek) nowozakupione pociągi „Elf” (produkcja „PESA” Bydgoszcz), rozwijające prędkość 160 km/h. W wywiadach indywidualnych usługi PKP jak i Kolei Wielkopolskich oceniono dobrze, co może się wiązać z tym, że w rzeczywistości niewielka część ankietowanych (i ogólnie mieszkańców OFAK) regularnie podróżuje koleją, przez co siła ugruntowanych stereotypów jest znaczna. Przełamanie tego stanu jest istotnym zadaniem dla przewoźników, ale i dla organizatorów transportu (samorządów województwa, w perspektywie także OFAK).

10.8 Transport autobusowy

W transporcie autobusowym dominują kursy lokalne, jednak Aglomeracja ma też połączenia z ważniejszymi miejscowościami położonymi w całym kraju. Dalekobieżne autobusy z Konina kursują między innymi do Białegostoku (1 kurs na dobę), Bydgoszczy (3), Katowic (1), Kielc (1), Kołobrzegu (2), Lubina (1), Łodzi (5), Szczecina (2), Torunia (4), Warszawy (4), Zielonej Góry (1). Część z tych autobusów kursuje w wybranych okresach roku. Zaskakująco słabe są połączenia z Kaliszem (3-4 dziennie). Autobusy dalekobieżne zatrzymują się także w większych miejscowościach OFAK, przez które przejeżdżają. Kursy lokalne, realizowane głównie przez PKS Konin S.A. pozwalają na dojazd do stolicy Obszaru ze wszystkich ośrodków gminnych. Najlepsze połączenia (ponad 20 dziennie) mają Ślesin, Golina, Rzgów. Najmniejsze możliwości dojazdu do Konina istnieją z Wilczyna i Wierzbinka (10 i mniej)¹⁰⁷. Mniejsze natężenie kursów występuje w relacjach łączących gminy poza Koninem (np. między Kleczewem i Ślesinem kursują 2 autobusy). Do części gmin (np. Krzymów, Stare Miasto) dojazd obsługuje MZK Konin.

Z szeroką krytyką spotyka się likwidacja kursów autobusowych, zwłaszcza PKS. Część relacji jest przejmowana przez przewoźników prywatnych, oferujących przewozy tańsze i konkurencyjne cenowo, elastyczniejsze przebiegi trasy, natomiast często w gorszym standardzie.

Dobre opinie zebrał MZK za odpowiednią liczbę biletomatów, wysoką kulturę kierowców, a także sprawny tabor. Przedstawiciele jednej z gmin przyznali jednak, że z powodów finansowych zrezygnowali z usług MZK na rzecz dofinansowania kursów PKS, co okazało się korzystne dla samorządu. Ankietowani przedsiębiorcy zwracali uwagę na brak skomunikowania niektórych kursów MZK. Długość oczekiwania na kolejny kurs zniechęca wielu do korzystania z tego rodzaju transportu publicznego na rzecz wyboru jazdy własnym samochodem.

W ankietach pojawiły się postulaty darmowego transportu miejskiego jako alternatywy dla budowy parkingów płatnych. Propozycja taka stanowi interesujące acz trudne zadanie, jako że wymaga ustalenia dobrej oferty i gęstej sieci połączeń, co przy charakterze zabudowy Konina i okolic może być na większości bardzo trudne.

10.9 Śródlądowe drogi wodne

Warta w dół od ujścia Kanału Ślesińskiego oraz Kanał stanowią śródlądowe drogi wodne II klasy, o parametrach przystosowanych do ruchu barek 600-tonowych. Głębokości tranzytowe takich dróg powinny wynosić 2,5 m. Obecnie wykorzystanie transportowe wymienionych ciągów jest znikome, natomiast stanowią one atrakcyjne szlaki turystyczne jako część tzw. Wielkiej Pętli Wielkopolski.

¹⁰⁷ <http://autobusowyrozkladjazdy.pl/> [dostęp: 25.04.2014]

Oceny w zakresie potrzeb utrzymania i rozwoju tego rodzaju transportu były analogiczne jak w przypadku transportu kolejowego.

10.10 Transport lotniczy

Na dawnym zwałowisku odkrywki w Kazimierzu Biskupim, około 15 km od centrum Konina utworzono lotnisko użytkowane przez Aeroklub Koniński. Obiekt dysponuje oświetlonym asfaltowym pasem startowym o długości 620 m, dwoma hangarami, budynkiem biurowo-socjalnym z miejscami noclegowymi, stacją paliw oraz warsztatem naprawy sprzętu lotniczego¹⁰⁸. Lotnisko może obsługiwać małe samoloty, szybowce, balony na ogrzane powietrze. Daje to pewne możliwości rozwoju transportu lotniczego oraz turystyki w Aglomeracji.

10.11 Możliwości w zakresie transportu kombinowanego i logistyki

Obszar Aglomeracji Konińskiej z uwagi na przecinanie się różnego rodzaju szlaków transportowych jest obszarem wysoce predestynowanym do rozwoju transportu multimodalnego (kombinowanego) i logistyki. Działalność w zakresie logistyki jest prowadzona w oparciu o transport drogowy, głównie autostradę. W pobliżu węzłów mieszczą się liczne magazyny i sklepy. Szczególnym skupieniem jest Wielkopolskie Centrum Logistyczne Konin - Stare Miasto S.A., utworzone na powierzchni 100 ha w Modle Królewskiej w gminie Stare Miasto, w sąsiedztwie węzła Konin-Zachód. Centrum powstało w 2001 r. z inicjatywy przedsiębiorców oraz samorządów (Miasta Konina i Gminy Stare Miasto) w formie partnerstwa publiczno – prywatnego. WCL oferuje tereny przystosowane na potrzeby firm logistycznych, importerów oraz zapewnia wsparcie inwestorom chcącym rozpocząć działalność gospodarczą. W pobliżu powstały inne centra logistyczne, użytkowane przez firmy Grene, Avans. Podobne, choć mniejsze, zgrupowanie działalności produkcyjnej i zaopatrzeniowej występuje w pobliżu węzła Konin-Wschód, w pobliżu miejscowości Żdźary i Krągola. Autostrada i tereny, które korzystają z przebiegu tej trasy, znajdują się głównie po południowej stronie doliny Warty.

Tymczasem możliwości tworzone przez pozostałe sieci transportu, które w północnej części OFAK są o wiele bardziej urozmaicone, nie są do końca wykorzystane. Wiele rodzajów szlaków transportowych przebiega w bliskiej odległości od siebie, tworząc możliwości rozwoju transportu kombinowanego. Dotyczy to nie tylko skrzyżowań linii kolejowych i dróg. Przykładowo Kanał Ślesiński przebiega w odległości około 1 km od bocznicy kolejowej Huty Aluminium oraz około 4 km od zakładów FUGO, jednak nie jest powiązany z siecią kolejową.

W 2007 r. Miasto Konin w porozumieniu z Wielkopolskim Centrum Logistycznym Konin – Stare Miasto podjęło inicjatywę kolejowego terminala kontenerowego w Koninie, jednak z powodu braku współpracy ze strony kolei inicjatywa nie doczekała się realizacji. Z transportu kolejowego z powodzeniem korzysta konińska firma Franspol, producent chemii budowlanej.

Postulaty lokalizowania nowych centrów logistycznych poparło 36,3% badanych mieszkańców OFAK, w tym z powiatu 44,0%, a Konina 28,5%. Dane dotyczące wykorzystania szlaków kolejowych i wodnych były już przytaczane. Najmniej respondentów upatrywało szansy w połączeniu szlaków drogowych z transportem rzeczny (11,5% badanych mieszkańców i 10,0% przedstawicieli organizacji pozarządowych). Duże nadzieje

¹⁰⁸ <http://www.aeroklub.konin.pl/>

pokładane są w budowie nowej drogi nr 25, przy czym potrzebna byłaby budowa kilkunastu kilometrów nowego szlaku, omijającego między innymi Ślesin i Skulsk wraz z pobliskimi miejscowościami, oraz dokończenie obejścia Konina. Obecnie odległość oferowanych w Koninie terenów inwestycyjnych (Maliniec, Międzyzlesie, Janów) od autostrady A2 wynosi 20 - 25 km. Wybudowanie II odcinka obwodnicy skróciłoby ten dystans nawet o kilka kilometrów.

Generalnie położenie i dostępność transportowa to jeden z podstawowych atutów Aglomeracji Konińskiej. Obserwacja ta bazuje głównie na obecności autostrady i magistrali kolejowej E20, i dotyczy to jednak stanu aktualnego. W sytuacji prowadzonej na szeroką skalę rozbudowy sieci autostrad i dróg ekspresowych oraz modernizacji kolei w Polsce i Europie, przy jednoczesnym obniżeniu przepustowości szlaków prowadzących przez OFAK atut ten może mieć w przyszłości relatywnie mniejsze znaczenie, jeśli nie nastąpi większe zróżnicowanie i poszerzenie oferty.

10.12 Łączność

Znaczenie telefonii przewodowej, podstawowego do niedawna środka łączności spada w związku z dynamicznym rozwojem telefonii komórkowej. Zasięgi poszczególnych operatorów pokrywają cały teren OFAK. Gorzej jest z dostępem do Internetu mobilnego, a zwłaszcza sieci szerokopasmowej, co staje się wyznacznikiem „dostępności cyfrowej”¹⁰⁹. Miasto Konin w 2008 r. podjęło budowę lokalnej sieci KoMAN. Na całym terenie trwa obecnie realizacja projektu Wielkopolska Sieć Szerokopasmowa (WSS), który ma zapewnić zainteresowanym dostęp do sieci nowej generacji (NGA), zwłaszcza na obszarach, gdzie nie rozwijają sieci inwestorzy komercyjni¹¹⁰. Przewidywany termin realizacji sieci upływa 31.12.2014 r.¹¹¹. Z uwagi na kwestie formalne, istnieją problemy z integracją lokalnej sieci KoMAN z WSS¹¹². Pewną alternatywą jest obecnie bezpłatny dostęp do Internetu możliwy maksymalnie do 21.12.2016 r. w ramach usługi Aero2, obejmującej swoim zasięgiem cały teren OFAK,¹¹³ jednak przy słabych parametrach transmisji (512 kB/s).

Wobec znacznego i postępującego rozwoju komunikacji elektronicznej, zmniejsza się sieć placówek pocztowych, do niedawna będących jednym z wyznaczników dostępności miejscowości. Urzędy pocztowe są łączone, samodzielne uprzednio placówki zamieniane w filie (i tak na przykład poczta w Wilczynie stanowi filię Urzędu Pocztowego w Kleczewie) lub likwidowane, a na ich miejsce powstają agencje pocztowe, prowadzone przez inne podmioty.

Posiłkując się wyszukiwarką placówek pocztowych, zamieszczoną na stronach internetowych PPUP Poczta Polska¹¹⁴ oraz mapą kodów pocztowych¹¹⁵, biorąc pod uwagę, że kod (Pocztowy Numer Adresowy) był przypisany do konkretnego urzędu pocztowego, można stwierdzić, że uległ całkowitej likwidacji urząd w Zaryniu (gm. Wierzbinek). Spośród pozostałych, na filie zamieniono 2 urzędy, a na agencje – 3, oferujące węższy zakres usług oraz krótszy czas otwarcia.

¹⁰⁹ Por. Starostwo Powiatowe w Koninie 2014. Plan rozwoju lokalnego powiatu...op.cit., str. 30.

¹¹⁰ Por. mapa <http://www.szerokopasmowawielkopolska.pl/index.php/component/content/article/23-projekt/dokumentacja-projektowa/53-mapa-geodezyjna-przebiegow-i-pd-wss> [dostęp: 24.04.2014]

¹¹¹ <http://szerokopasmowawielkopolska.pl/application/lib/ckfinder/userfiles/files/SIWZ%20obszar%204.pdf>

¹¹² Informacje bezpośrednie z UM w Koninie

¹¹³ <http://www.aero2.pl/Bezpłatny-Internet/Podstawowe-informacje/Zasieg>

¹¹⁴ <http://placowki.poczta-polska.pl/#komunikat>

¹¹⁵ <http://mapa-kodow-pocztowych.pl/>

Ograniczanie dostępności placówek pocztowych, zwłaszcza w odniesieniu do osób niekorzystających biegle z Internetu i mało mobilnych, traktuje się jako wymiar wykluczenia społecznego¹¹⁶.

10.13 Energetyka i pozostałe rodzaje infrastruktury – wprowadzenie

Obszar Funkcjonalny Aglomeracji Konińskiej, z racji centralnego w kraju położenia i gospodarczego profilu jest różnorodnie wyposażony w urządzenia i sieci infrastruktury, jednak dostępność przestrzenna i liczba korzystających z poszczególnych rodzajów jest zróżnicowana. Podstawowe dane w tym zakresie są podawane na podstawie Planu rozwoju lokalnego powiatu konińskiego¹¹⁷ oraz Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta Konina na lata 2012-2030¹¹⁸.

10.14 Energetyka i zaopatrzenie w energię elektryczną

Na terenie Aglomeracji Konińskiej pracuje zespół elektrowni opalanych węglem brunatnym (produkujący około 8,5% krajowej energii elektrycznej), na który składają się:

- Elektrownia Konin (pracuje od 1958 r.), o mocy zainstalowanej 248 MW, w tym zmodernizowany w 2012 r. blok TG 6 z nowym kotłem fluidalnym opalany biomasą – moc 55 MW;
- Elektrownia Pątnów (od 1967 r.), moc 1200 MW, w tym blok „Pątnów II” (464 MW) - pierwszy w polskim systemie energetycznym blok o parametrach nadkrytycznych, charakteryzujący się wysoką sprawnością. W ostatnim okresie ZE PAK S.A. pozyskał kredyt na modernizację bloków energetycznych elektrowni, mającą podnieść sprawność i przedłużyć żywotność instalacji. Prace mają potrwać do 2023 r.

Z uwagi na funkcjonowanie na terenie OFAK zespołu elektrowni nie ma problemu z zaopatrzeniem w energię elektryczną. Ewentualne problemy z dostawami mogłyby wynikać w przyszłości ze stanu sieci dystrybucyjnych, które są jednak sukcesywnie modernizowane. Sieć elektroenergetyczna w badaniach mieszkańców uzyskała wysoką ocenę (3,9), nieco niższą w gronie NGO (3,5).

10.15 Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Agglomeracja jest w wysokim stopniu zwodociągowanym. Na koniec 2012 r. odsetek osób mogących korzystać z sieci wodociągowych wahał się od 81% w gm. Krzymów do 98,9% w gm. Kleczew (w Koninie 97,3%). Sieci wodociągowych są pozbawione te obszary zabudowy rozproszonej, gdzie budowa i eksploatacja wodociągów byłaby nieopłacalna. Znaczny postęp w tej dziedzinie był związany najpierw z działalnością PAK KWB Konin S.A. (rekompensata za zaburzenia poziomów wodonośnych i brak możliwości korzystania ze studni), a następnie z aktywnością gmin w tym zakresie.

Wskaźnik długości sieci wodociągowej na 100 km² jest w powiecie konińskim o 50% wyższy niż średnia w województwie wielkopolskim z uwagi na rozproszenie zabudowy, co przy zużyciu na 1 mieszkańca o 20% niższym przekłada się na wzrost kosztów obsługi sieci.

Wodociągi w opinii mieszkańców OFAK zdobyły najwyższą średnią ocen. W przypadku „zwykłych” mieszkańców wyniosła ona 3,9, przedstawiciele NGO ocenili sieć wodociągową średnio na 3,7. Pozostałą infrastrukturę mieszkańcy Konina zawsze oceniali nieco wyżej niż mieszkańcy powiatu konińskiego.

¹¹⁶ Por. <http://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/6BBEBC97> [dostęp: 24.04.2014]

¹¹⁷ Plan rozwoju lokalnego powiatu..., op. cit.

¹¹⁸ Zasoby sieciowe UM w Koninie <http://80.72.43.43/file/1544> [dostęp: 24.04.2014]

Stopień skanalizowania Aglomeracji Konińskiej znacznie odbiega od dostępności sieci wodociągowych. Znacznie wyższy wskaźnik na koniec 2012 r. osiągały tereny miejskie (89,7%) aniżeli wiejskie (21,5%). W skali całego obszaru wielkość ta mieści się w przedziale od 0 w gm. Grodziec, 1,9% w gm. Wierzbinek i 2,6% w gm. Krzymów do 91,9% w Koninie. Zwraca uwagę niskie (poza Koninem) skanalizowanie gmin nadwarciańskich (maksymalnie 30,3% w gm. Golina), gdzie duża część zabudowy jest zlokalizowana na utworach przepuszczalnych, stanowiących słabą ochronę wód podziemnych.

Z tego tytułu, a także z powodu wymogów Traktatu Akcesyjnego do UE, który przewiduje, że przepisy prawne Unii Europejskiej w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych będą w Polsce w pełni obowiązywały od dnia 31 grudnia 2015 r., konieczny jest duży zakres prac w zakresie wdrażania Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Program ten nakłada obowiązek wyposażenia wyznaczonych aglomeracji ściekowych o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) większej od 2 000, w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych. Potrzeby w zakresie budowy kanalizacji zostały określone na ponad 385 km, co oznacza przyrost długości o ponad 63% w stosunku do obecnych 605,8 km. Potrzeby te dotyczą praktycznie każdej gminy powiatu. Szerszy ich opis przedstawia analizowana Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Konińskiego (str. 116 i następne). Problem ma więc charakter wybitnie aglomeracyjny. Wobec wagi zagadnienia i problemów z funkcjonowaniem związków komunalnych, które miały podejmować te zadania¹¹⁹, konieczne jest podjęcie tematu na poziomie OFAK.

Kanalizacja otrzymała jednak wysokie oceny w opinii mieszkańców (3,8), średnie wśród NGO. Zauważa się, że kanalizacja, podobnie jak gazyfikacja, może powieść się na terenach o zwartej zabudowie. Tymczasem wśród nowopowstającej zabudowy ten warunek jest rzadko spełniany. Respondenci zwracali też uwagę na większe możliwości inwestycyjne gmin, na terenie których działa – i łoży opłaty – kopalnia węgla brunatnego. Tak więc wpływ kopalni na trudno ocenić jednoznacznie.

10.16 Oczyszczalnie ścieków

Z komunalnych oczyszczalni ścieków korzysta łącznie 56,9% mieszkańców Aglomeracji Konińskiej (w Koninie 95%, w powiecie ziemskim 33,7%). Oczyszczalnie znajdują się w 13 z 14 gmin OFAK, z tym że w gminach Wierzbinek i Krzymów liczba korzystających jest symboliczna.

10.17 Gospodarka odpadami

Na terenie Aglomeracji odbywa się zbiórka odpadów niesegregowanych oraz selektywna zbiórka surowców wtórnych. Na cele ich zagospodarowania funkcjonują składowiska w m. Kownaty (gm. Wilczyn) w m. Genowefa (gm. Kleczew), a także przy Miejskim Zakładzie Gospodarki Odpadami Komunalnym w Koninie. Składowisko w m. Zielonka (gm. Wierzbinek) jest w trakcie likwidacji.

Od 1 lipca 2013 r. w związku z nowelizacją przepisów obowiązek kompleksowego zorganizowania systemu zbiórki i zagospodarowania odpadów komunalnych przeszedł na samorządy gminne. Przepisy Dyrektywy Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów nałożyły na kraje członkowskie UE zobowiązania w zakresie ograniczenia ilości odpadów podlegających biodegradacji do 35% objętości z 1995 r. (Polska otrzymała 4-letnią derogację).

¹¹⁹ Szerzej o tym zagadnienie w p. 13 diagnozy, str. 160-161.

W związku z powyższym najpotrzebniejszym zadaniem jest uruchomienie Zakładu Termicznego Unieszkodliwiania Odpadów w Koninie (tzw. „spalarni”). Inne ważne zadania to rekultywacja 12 składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne oraz inwentaryzacja i likwidacja „dzikich wysypisk”. Zadania w tym zakresie mogą być powierzane związkom międzygminnym, o czym mowa w p. 13 niniejszej Diagnozy.

10.18 Sieć gazowa

Choć przez teren OFAK przebiegają gazociągi, odsetek mieszkańców korzystających z gazu sieciowego jest niewielki. Poza Koninem (34%) większa liczba odbiorców gazu jest w gminie Stare Miasto (21,1%). Wśród pozostałych gmin odsetek ten nie przekracza zasadniczo 5% (Golina 5,2%). Perspektywy gazyfikacji zależą najbardziej od relacji cen gazu ziemnego do innych nośników energii, zwłaszcza ciepłej.

Tab. 31 Odsetek korzystających z podstawowych sieci infrastruktury w Aglomeracji Konińskiej

Jednostka terytorialna	Ogółem		
	wodociąg	kanalizacja	gaz
	2012	2012	2012
	%	%	%
Konin	97,3	91,9	34,0
Golina	87,1	30,2	1,4
Grodzic	83,4	0,0	0,0
Kazimierz Biskupi	98,4	64,0	5,2
Kleczew	98,9	58,9	4,3
Kramsk	90,7	11,1	0,5
Krzymów	81,0	2,6	0,1
Rychwał	83,4	17,7	0,0
Rzgów	84,1	30,9	0,1
Skulsk	89,9	27,1	0,0
Sompolno	90,9	33,8	0,0
Stare Miasto	90,9	27,6	21,1
Ślesin	94,3	58,1	0,0
Wierzbinek	86,4	1,9	0,1
Wilczyn	96,9	47,5	0,0
WIELKOPOLSKIE	93,0	63,9	47,6
POLSKA	87,9	64,3	52,4

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W analizie wyposażenia w poszczególne instalacje w układzie gmin zwraca uwagę generalnie niski odsetek dostępu w gminach graniczących z Koninem, będących aktualnie terenem intensywnego budownictwa mieszkaniowego (Golina, Stare Miasto, Krzymów, Kramsk).

10.19 Ciepłownictwo

Sieci ciepłownicze poza Koninem obejmują niewielkie fragmenty większych miejscowości i obsługują osiedla mieszkaniowe bądź budynki użyteczności publicznej. Podstawowe informacje o produkcji ciepła na terenie Konina oraz o perspektywach zaopatrzenia w ten i inne rodzaje energii zostały zaczerpnięte z „Założeń do planu

zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta Konina na lata 2012-2030”.

W Koninie, z uwagi na produkcję ciepła przez Elektrownię „Konin” (moc 154 MW_t) oraz wielorodzinny charakter zabudowy znacznego obszaru miasta, ze scentralizowanych sieci ciepłych korzysta większość mieszkańców. Osobna sieć ciepłownicza o mocy 1,5 MW_t znajduje się na osiedlu Cukrownia Gosławice i jest zasilana z kotłowni dawnego zakładu, opalanej węglem brunatnym.

Koniński zespół elektrowni posiada znaczne możliwości powiększania produkcji energii cieplnej. Sieć przesyłowa (główne magistrale) zostały zaplanowane na odbiór ze źródła o mocy 300 MW_t. Ponadto z końcem 2015 r. ma zostać oddany do eksploatacji Zakład Termicznego Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych przy MZGOK Sp. z o.o. w Koninie, o mocy cieplnej 15,4 MW_t. Z uwagi na charakter powstającej obecnie zabudowy możliwości wykorzystania produkowanego ciepła do ogrzewania domów mieszkalnych są niewielkie, pozostają jednak możliwości wykorzystania tej energii w sektorze produkcyjnym.

10.20 Możliwości produkcji energii ze źródeł odnawialnych - wprowadzenie

Energetyczne tradycje Aglomeracji Konińskiej mogą znaleźć nowy wyraz w produkcji „zielonej energii”. Rozwój produkcji energii z odnawialnych źródeł (OZE) ma tu duże możliwości. Wiele zależy jednak od cen uzyskiwanych za taką energię, a zwłaszcza od kształtu przepisów prawa w tym zakresie – także na szczeblu europejskim. Perspektywy OZE w OFAK zostaną scharakteryzowane na podstawie opracowania „Energetyka odnawialna w Wielkopolsce. Uwarunkowania rozwoju”.¹²⁰

10.21 Energetyka wiatrowa

Uwarunkowania do rozwoju energetyki wiatrowej są w Aglomeracji Konińskiej dogodne. Znaczne obszary zajmują grunty o sprzyjających klasach szorstkości (0-1,5: wody, pola, tereny otwarte z pasami zieleni wysokiej rozmieszczonymi rzadziej niż co 1250 m). Średnie prędkości 10-minutowe wiatru na wysokości 10 m n.p.g. (nad poziomem gruntu), dla terenów otwartych o szorstkości 0-1 wynoszą 4 m/s, a na wysokości 30 m przekraczają 5 m/s (praca wiatraków powinna odbywać się przy prędkości wiatru 3 – 25 m/s). Energia użyteczna („zasoby wiatru”) mierzona dla wysokości 10 m n.p.g. dla szorstkości gruntu 0 (tafla wody) przekraczają 750 kWh/m.² Na wysokości 30 m wielkość ta przekracza 1250 kWh/m.² Tereny środkowej i wschodniej Wielkopolski ustępują w Polsce w tym zakresie tylko wybrzeżom Bałtyku i Suwalszczyźnie. Ogólnie obszar Aglomeracji znajduje się w strefie II – bardzo korzystnej.

Pewną barierą dla rozwoju tego rodzaju energetyki jest duży udział form ochrony przyrody w powierzchni ogółem. Elektrownie wiatrowe stanowią dominanty krajobrazowe, a ich oddziaływanie na organizmy nie jest jednoznacznie określone. Postulaty zachowania odległości 3 km od zabudowy również znacznie ograniczałyby budowę wiatraków. Wymogi techniczne systemu przesyłowego energii elektrycznej¹²¹ nie stanowią problemu z uwagi na znaczną moc stacji elektroenergetycznych (Pątnów 400/220/110 kV, Konin 220/110 kV) i gęstą sieć linii przesyłowych i dystrybucyjnych prądu.

¹²⁰ Wykonanego przez Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego w Poznaniu w 2010 r. http://www.wbpp.poznan.pl/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=19&Itemid=48&limit=4&limitstart=0 [dostęp: 29.03.2014]

¹²¹ Moc elektrowni nie może przekraczać 5% mocy zwarciowej węzła, do którego zostają przyłączone – por. Energetyka odnawialna..., 2010, s. 95

Generacja energii elektrycznej z wiatru charakteryzuje się niską przewidywalnością. Z uwagi na częste zmiany siły wiatru oraz okresy ciszy i wichur niskie jest wykorzystanie potencjalnej mocy – do około 30%¹²². Techniczny potencjał energii wiatru na wysokości 40 m n.p.t. wynosi więc w OFAK od 700 (w okolicach Wilczyna) do ponad 1000 kWh/m² (w okolicach Kramska)¹²³. Stąd bierze się konieczność utrzymania rezerwy mocy (pochodzącej z innych, najczęściej konwencjonalnych źródeł), co zmniejsza atrakcyjność energetyki wiatrowej. W OFAK ten aspekt ma mniejsze znaczenie z uwagi na istnienie elektrowni konwencjonalnych, jednak istnieją perspektywy zmian używanych tam paliw.

Budowa farm wiatrowych (obiektów o wysokości powyżej 200 m n.p.t.) może być kolizyjna z planami rozwoju lotniska w Kazimierzu Biskupim. Cytowane opracowanie wskazuje, że wyznaczone obszary rekreacyjno wypoczynkowe (na przykład Ślesiński) powinny być wolne od lokalizacji elektrowni wiatrowych ze względu na niekorzystne walory krajobrazowe i wizualne – widoczne z wielu kilometrów obiekty, ruch, efekty stroboskopowe. Jest to ważna okoliczność z uwagi na plany PAK KWB Konin S.A. w tym zakresie.

Budowa farm wiatrowych na zrehabilitowanych terenach po dawnych odkrywkach jest celem spółki Konin Wind Energy Sp. z o.o. (KWE), utworzonej w marcu 2010 r. przez Kopalnię oraz spółkę Global Wind Energy Poland¹²⁴. Biznesplan przewiduje budowę farm w czterech lokalizacjach, łączna moc ma wynosić do 175 MW. Jako pierwszy miałby zostać zrealizowany projekt "Józwin II A", na terenie po odkrywce "Józwin". Od 2010 r. jest tam umieszczony maszt do pomiaru siły i kierunku wiatrów. Podjęto wiele prac formalnych, dane potwierdziły zasadność projektu. Budowa farm stawianych przez KWE miała zakończyć się do 2015 r. jednak termin ten nie zostanie dotrzymany. Na terenie aglomeracji działa natomiast szereg mniejszych elektrowni, niekiedy zgrupowanych w mini-farmy, jak ma to miejsce w pobliżu Kramska. Łączne plany w zakresie energetyki wiatrowej przewidują zainstalowanie około 300 MW mocy.

Elektrownie wiatrowe, z reguły zgrupowane w farmy jako obiekty o znacznym oddziaływaniu na krajobraz i zagospodarowanie przestrzenne powinny być lokalizowane na podstawie studiów gmin i następnie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Upřednio lokalizacje takie winny być rozpatrywane w szerszych dokumentach studialnych, co najmniej w skali Aglomeracji.

10.22 Wody termalne (geotermia)

Pod powierzchnią terenu Aglomeracji Konińskiej znajdują się duże zasoby energii geotermalnej (wód termalnych). Wysokie temperatury (przekraczające niekiedy 120°C) stropu utworów jury dolnej i wysoka mineralizacja wód (chlorkowych – powyżej 100 g/dm³), zwłaszcza w północnej części powiatu (gminy: Ślesin, Wilczyn, Skulsk, Kleczew, Kazimierz Biskupi, Kramsk, północna cz. Konina) dają perspektywy do utworzenia ośrodka uzdrowiskowego, zwłaszcza w powiązaniu z istniejącą bazą wypoczynkową i pielgrzymkową. Wśród miejscowości wskazywanych do rozwoju lecznictwa w oparciu o wody termalne wymienia się Wilczyn.¹²⁵ Wody słabiej zmineralizowane, lecz o podobnych parametrach temperatury odnotowuje się w podłożu terenu gmin Sompolno i Wierzbinek.

Na bazie odwiertu Ślesin IGH-1 planuje się wybudować „Termy Ślesińskie”. Gmina ma koncepcję architektoniczną akwaparku, który planuje się zlokalizować na wschodnim

¹²² Por. Energetyka odnawialna..., 2010, s. 110

¹²³ Energetyka odnawialna..., 2010, s. 71

¹²⁴ Zob. Wieloodkrywkowa ... op. cit.

¹²⁵ Na podstawie Materiałów Wojewódzkiej Pracowni Urbanistycznej z Poznania, za: Energetyka odnawialna..., 2010, s. 126

brzegu Jez. Ślesińskiego, na obszarze Goplańsko – Kujawskiego OChK. Podobne plany pojawiają się odnośnie terenu na wyspie Pocijewe w Koninie. W celu wykorzystania znajdujących się na głębokości 2400 m wód termalnych powołano spółkę Geotermia Konin, która otrzymała dofinansowanie od Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska na wykonanie pierwszego otworu. Otwór ma powstać do 2015 r.

Wadą energetyki geotermalnej są wysokie koszty do poniesienia na jednostkę uzyskanej energii, związane między innymi z korozyjnymi właściwościami wód. Uzyskiwana energia ma postać energii cieplnej, stąd jest wykorzystywane głównie do ogrzewania, lecznictwa (balneologii), do upraw szklarniowych i do procesów produkcyjnych raczej niż do produkcji prądu. Z uwagi na znaczne straty przy przesyłce ciepła na duże odległości, energia taka powinna więc być wykorzystywana lokalnie. Dlatego też wraz z planowaniem instalacji geotermalnych należy precyzyjnie przewidzieć cel wykorzystania uzyskiwanych wód i wielkość zapotrzebowania dla poszczególnych działalności.

Eksploatacja tego rodzaju złóż, uważanych za klasyczny przykład „czystej energii”, nie pozostaje również bez wpływu na środowisko, zarówno na etapie budowy instalacji, jak i samej eksploatacji, choć zastrzeżeń jest mniej i mają inną wagę niż w przypadku energetyki wiatrowej. Do głównych oddziaływań zalicza się:

- przekształcenia terenu,
- emisję gazów i ciepła do atmosfery,
- osiadanie terenu w wyniku eksploatacji wód.

Szczególnie ta ostatnia okoliczność jest istotna na terenie OFAK, gdzie eksploatacja węgla brunatnego doprowadziła już uprzednio do znacznych przekształceń powierzchni ziemi, w tym przerwania podziemnych warstw wodonośnych. Ważne jest więc zastosowanie odpowiednich technologii, łącznie z rozwiązaniem tematu zatłaczania wód wykorzystanych.

10.23 Energia wód płynących

Z uwagi na nizinny charakter i małe zasoby wód perspektywy rozwoju energetyki wodnej w Aglomeracji Konińskiej są słabe. Nowotworzone czy planowane zbiorniki poeksploatacyjne i retencyjne służyć mają raczej poprawie bilansu w zlewniach, ograniczeniu ryzyka powodziowego (zbiorniki: Niklas, Stare Miasto, Posoka na Powie). Rolą innych jest wspomaganie nawodnień użytków rolnych (Zbiornik Lubstowski).

10.24 Energia z biomasy. Biogaz, biopaliwa

Sposobów na wykorzystanie biomasy, głównie pochodzenia rolniczego (słomy, wysłodków buraczanych) w energetyce jest wiele. Szeroko zakrojone zamiary w tym zakresie ma ZE PAK. Do najważniejszych inwestycji należała budowa kotła dedykowanego do spalania biomasy w Elektrowni Konin. Biomasa ogrzewa się już:

- w gm. Rychwał: szkołę podstawową w Jaroszewicach Grodzieckich, świetlicę wiejską w Glinach (łącznie 10 obiektów),
- W gm. Rzgów: gimnazjum w Rzgowie (do tego za pomocą energii słonecznej – z tego źródła także dom prywatny w Kowalewku),
- W gm. Stare Miasto – ośrodek zdrowia w Liścu Wielkim,
- W gm. Wierzbinek – szkołę podstawową i ośrodek zdrowia w Sadlnie.

Elektrownia o mocy 1,6 MW wykorzystująca biogaz pracuje na zamkniętym składowisku w Goraninie (gm. Ślesin), jako że procesy zgazowania funkcjonują długi czas po

zaprzestaniu oficjalnej działalności takich obiektów. Instalacje do produkcji biogazu z oczyszczanych ścieków warto budować na większych oczyszczalniach. Na terenie OFAK prócz oczyszczalni dla m. Konina pozostałe (największe) oczyszczalnie przerabiają ścieki przemysłowe lub mają małe rozmiary.

Możliwości uprawy roślin wierzby i topoli energetycznych ograniczają duże wymagania co do wody. Istnieją natomiast w Aglomeracji perspektywy upraw innych roślin - miskantu, słonecznika bulwiastego (topinambur), polecane na obszarach o znacznych przekształceniach powierzchni z uwagi na ochronę cenniejszych kompleksów glebowych, a także ochronę krajobrazu (rośliny energetyczne osiągają znacznie wyższe wysokości aniżeli zboża).

Zastosowanie biomasy odpadowej z rolnictwa jest w OFAK ograniczone z uwagi na tradycje „zamkniętego obiegu” w gospodarstwach. Polega on na wykorzystywaniu słomy i innych ubocznych produktów upraw w hodowli zwierząt.

Ograniczeniem w lokalizacji instalacji wykorzystujących energetycznie bioprodukty są generowane (lokalnie) uciążliwości, najczęściej zapachowe, kolidujące zwłaszcza z funkcją wypoczynkową oraz oddziałujące na obszarowe formy ochrony przyrody i krajobrazu.

10.25 Energia słoneczna

Na terenie Aglomeracji Konińskiej panują średnie w skali Polski warunki do pozyskiwania energii słonecznej. Zasoby tego rodzaju osiągają około 1160 – 1170 kWh/m²/rok. Lokalizacja ogniw fotowoltaicznych w postaci wielkoprzestrzennych farm powinna być dokonywana w dokumentach planistycznych gmin z uwagi na znaczne przekształcenia krajobrazu i możliwe efekty optyczne.

Główną rolę w systemie transportowym Aglomeracji Konińskiej pełni transport drogowy, wykonywany na gęstej sieci dróg publicznych. Podstawowymi elementami tej sieci są: płatna autostrada A 2 oraz sieć dróg krajowych. Potrzebna jest rozbudowa tej sieci, która jednak napotyka na trudności terenowe. Pozostałe kategorie dróg są sukcesywnie rozbudowywane, jednak obciążenie ruchem drogowym wzrasta znacznie szybciej, co powoduje zły stan części tych szlaków.

Transport kolejowy, mimo przebiegu przez OFAK najważniejszych w Polsce linii kolejowych, pełni mniejszą rolę z uwagi na niewielką liczbę stacji i przystanków oraz brak integracji sieci.

Niewykorzystane są zwłaszcza możliwości przewozu towarów, w tym perspektywy tworzone przez sieć kolei górniczych. Praktycznie niewykorzystane są śródlądowe drogi wodne. W świadomości mieszkańców dominuje przekonanie o koniczności rozwoju transportu drogowego.

Bardzo dobra dostępność transportowa oraz możliwość rozbudowy i integracji różnych sieci transportowych to jedna z silniejszych stron Aglomeracji, źródło istotnych przewag konkurencyjnych. Jednym z wymiarów jest funkcjonowanie centrów logistycznych.

OFAK jest również wyposażony we wszelką infrastrukturę innego rodzaju. Z uwagi na istniejące elektrownie i sieci przesyłowe nie ma problemu z zaopatrzeniem w prąd, a także w ciepło. Spośród pozostałej infrastruktury komunalnej dobrze rozwinięte są wodociągi, dużo słabiej kanalizacja, a najslabiej sieć gazowa. Poprawia się dostęp do Internetu.

W Aglomeracji istnieją duże możliwości rozwoju produkcji energii z odnawialnych źródeł, zwłaszcza wiatrowej i geotermalnej.

11. Dziedzictwo i dostęp do kultury

11.1 Tradycje kulturowe obszaru. Dziedzictwo i stan jego zachowania

Cechą dziedzictwa kulturowego Ziemi Konińskiej jest obecność obiektów reprezentujących wszystkie epoki historyczne¹²⁶.

Nie brakuje zabytków z czasów początków państwa polskiego. Do spuścizny tamtego okresu należy średniowieczne grodzisko stożkowate położone nad brzegiem Jeziora Kownackiego, niedaleko wsi Mrówki w gminie Wilczyn, w części zrekonstruowane i udostępnione do zwiedzania. Styl romański reprezentują:

- kaplica w neogotyckim kościele parafialnym pw. św. Piotra i Pawła w Starym Mieście (z 1907 r.), z zachowanym portalem zawierającym płaskorzeźbę Chrystusa Ukrzyżowanego, Kościół pw. św. Marcina w Kazimierzu Biskupim z XII/XIII w. rozbudowany około 1512 r. w stylu gotyckim,
- kamienny krzyż pokutny, który został wmurowany w ścianę kapliczki w Licheniu Starym – gmina Ślesin.

Najsłynniejszym jest jednak słup drogowy (mylnie zwany milowym) w Koninie, posadowiony w 1151 r. dla oznaczenia połowy drogi między Kaliszem a Kruszwicą.

Obiektów gotyckich jest znacznie więcej, wymienić należy:

- kościół farny (p.w. św. Bartłomieja) w Koninie (z witrażami Eligiusza Niewiadomskiego, późniejszego zabójcy prezydenta Gabriela Narutowicza),
- zamek w Koninie – Gosławicach,
- kościół p.w. św. Andrzeja Apostoła w Koninie – Gosławicach, zbudowany na planie krzyża greckiego, ze sklepieniem palmowym,
- kościół parafialny w Kleczewie,
- późnogotycki Kościół pw. św. Jana Chrzciciela i Pięciu Braci Męczenników w Kazimierzu Biskupim.

Obiektów reprezentujących barok i dalsze okresy jest wiele więcej. W każdej większej miejscowości są kościoły czy inne obiekty zabytkowe, reprezentujące okresy od baroku po międzywojenny modernizm. Wskazać należy:

- drewniany kościół pod wezwaniem Św. Jakuba w Rzgowie pochodzący z XVI w.,
- kościół parafialny pod wezwaniem św. Trójcy w Rychwale, wybudowany w 1476 r. i rozbudowany w latach 1790-1800
- kościół św. Izaaka z 1783 r. znajdujący się na cmentarzu w Kazimierzu Biskupim,
- zespół klasztorny Kamedułów z XVIII w. w Bieniszewie (gm. Kazimierz Biskupi),
- kościół klasycystyczny w Żychlinie (gm. Stare Miasto), wraz z pałacem Bronikowskich, gdzie koncertował F. Chopin,
- wczesnorennesansowy kościół z 1534 r. z barokową dzwonnica z XVIII w., drewniana kaplica św. Hieronima z 1732 r. i synagoga w Sompolnie,
- Łuk napoleoński z 1812 r. w Ślesinie (cenny jest cały układ urbanistyczny miasta),
- zespół parkowo-pałacowy w Lisewie (gm. Skulsk) z XIX w.
- neoklasycystyczny pałac z 2 poł. XIX w. z parkiem krajobrazowym w miejscowości Lubstów (gm. Sompolno),

¹²⁶Por. Starostwo Powiatowej w Koninie 2014. Plan rozwoju lokalnego, op. cit. od str. 48.

- pałac z 2 poł. XVII w. wraz z oficyną wybudowaną na początku XIX w. oraz zabytkowym parkiem założonym w XVII w., w miejscowości Grodziec,
- zespół dworsko-pałacowy w Golinie z XIX w.

Układ przestrzenny wsi Warzymowo (gm. Skulsk) został wpisany do rejestru zabytków.

Ostatnie dwa stulecia wiązały się z rozwojem rzemiosła i przemysłu, głównie obsługującego rolnictwo. Powstały liczne kuźnie, młyny, wiatraki, gorzelnie, a także najbardziej znany z tego typu zakładów, działająca do niedawna cukrownia „Goślawice”.

Powiat koniński stanowi znaczny ruchu pielgrzymkowego. Najbardziej znanym ośrodkiem (istotnym w skali ogólnopolskiej, a nawet międzynarodowej) przyciągającym około 1 mln pątników rocznie jest Licheń Stary (gm. Ślesin). Sanktuarium maryjne w Licheniu składa się z kilku kompleksów (Lasu Grąblińskiego, neogotyckiego kościoła Św. Doroty wraz z zespołem z XIX / XX w. oraz najnowszej części, jaką jest Bazylika).

Pięcionawowa świątynia, budowana od 1995 r., konsekrowana w czerwcu 2004 r. ma powierzchnię 10 000 m². Wysokość nawy głównej wynosi 40 m. W bazylice znajduje się 7 000 miejsc siedzących i 10 000 miejsc stojących. Jest to największy kościół w Polsce, 7. w Europie i 11 na świecie.

Bardziej kameralny i lokalny charakter mają: Klasztor Kamedułów w Bieniszewie (gm. Kazimierz Biskupi), jeden z 2 w Polsce ośrodek kultu Pięciu Braci Męczenników i Sanktuarium Matki Bożej Bieniszewskiej oraz sanktuaria Matki Bożej Bolesnej w Skulsku i Matki Bożej Pocieszenia w Kawnicach (gm. Golina).

Ze względu na powyżej wskazane obiekty, Konin wraz ze środkową częścią powiatu ziemskiego stanowi rejon kulturotwórczy o znaczeniu ponadregionalnym¹²⁷ i stanowi istotny generator ruchu turystycznego.

Wiele zabytków jest powszechnie dostępnych i służy wszystkim zainteresowanym. Nie dotyczy to tylko obiektów sakralnych, które pełnią pierwotne funkcje (choć dostęp do eremu kamedułów w Bieniszewie z uwagi na regułę zakonną jest dla kobiet ograniczony do konkretnych dni w roku). Także inne zabytki służą potrzebom społecznym. Gród w Mrówkach został celowo zrekonstruowany na potrzeby odwiedzających. Na zamku w Koninie mieści się Muzeum Okręgowe. Pałac w Żychlinie jest siedzibą szkół średnich.

Nie należy pomijać niematerialnych elementów dziedzictwa kulturowego. Aglomeracja Konińska jest zamieszkała przez społeczność związaną z tym terenem od stuleci. Tereny przylegające do jeziora Gopła, to kolebka państwa polskiego. Kazimierz Biskupi oferuje widowisko plenerowe o Pięciu Braciach Męczennikach zamordowanych w 1003 r., patronach dawnego miasta. W Sławsku (gm. Rzgów) urządza się regularnie rekonstrukcję wyruszenia rycerza Marcina, herbu Zaremba, pod Grunwald.

Wskutek przygranicznego położenia w czasie zaborów wykształciły się specyficzne elementy kultury, których relikty można napotkać do dziś. Do takich należą w okolicach Skulska i Ślesina gwara „Ochweśników” („Obrażników”), wędrownych malarzy i sprzedawców obrazów czy „kucie” gęsi, związane z dawniej (za czasów zaborów) nasilonym przemytem gęsi do Prus z terenu gminy Skulsk.

¹²⁷ WBPP, Poznań 2010. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego.

Wymienione, zachowane i pielęgnowane elementy dziedzictwa kulturowego są tym cenniejsze, że rusyfikacja prowadzona przez zaborcę wymierzona była, oprócz religii, przede wszystkim w język i kulturę polską, w tym wspomnianie historii. Paradoksalnie, to historia XIX w. w dużej mierze zdeterminowała pamięć lokalnej społeczności. Szczególnie chodzi o powstanie styczniowe w latach 1863/1864 i wydarzenia takie jak bitwa pod Ignacem k. Sompolna czy egzekucja ks. Maksymiliana Tarejwy.

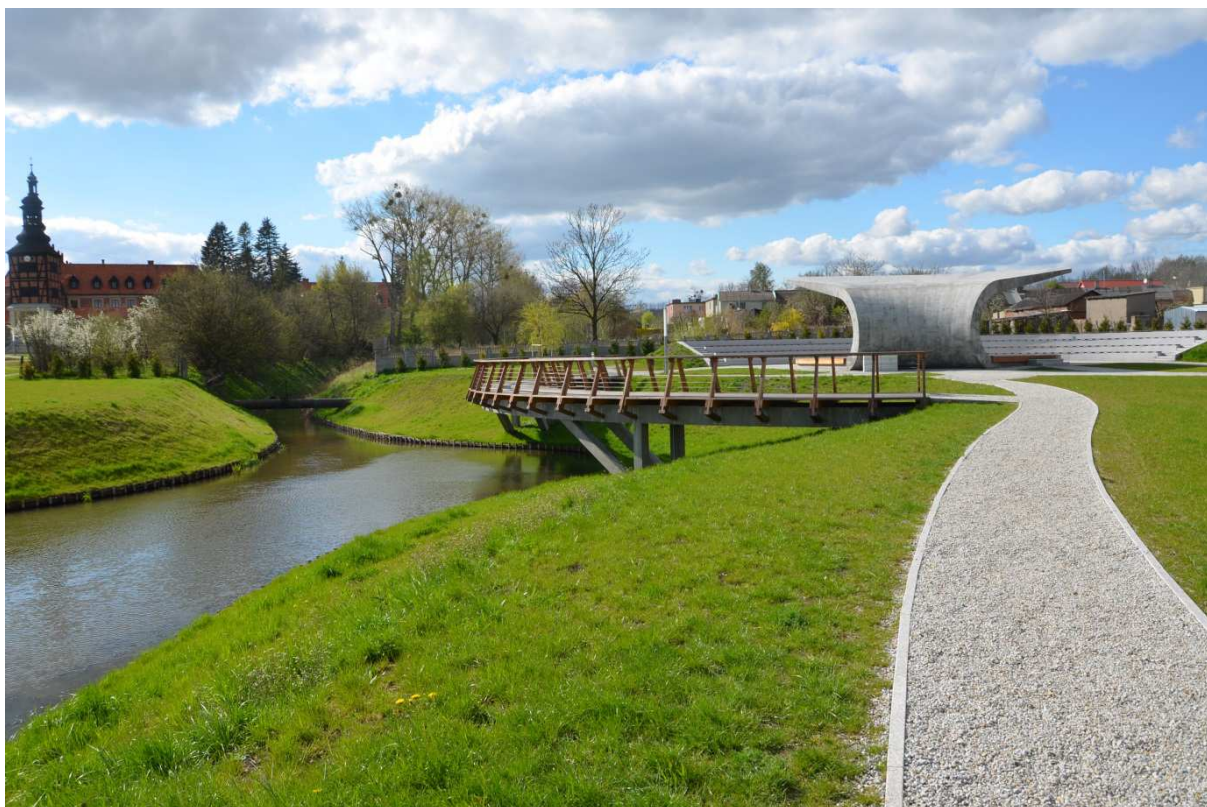
Kultywowana jest także pamięć wydarzeń II wojny światowej, w tym nalotu na dworzec w Koninie oraz wyniszczonej społeczności żydowskiej, która niegdyś licznie zamieszkiwała tutejsze miasta. Mieszkańcy wykazują silne związki z obszarem pochodzenia swych przodków, czego wyrazami są liczne publikacje (także elektroniczne – w formie kronik, blogów) poświęcone historii i kulturze lokalnej. Bardzo popularnymi „symbolami” są postacie lekarza Jana Zemełki, fundatora dwóch katedr na uniwersytecie w Krakowie, pisarki Zofii Urbanowskiej, czy Mieczysława Bekkera, syna dyrektora cukrowni „Gosławice”, który mieszkając w USA został konstruktorem pojazdu poruszającego się po Księżycu (LRV). W Golinie i okolicach podobną rolę pełni Piotr Wysz - Biskup Krakowski i pierwszy kanclerza odnowionej w 1400 r. Akademii Krakowskiej. Ze Sługocina pochodził profesor i rektor Akademii, Mikołaj (znany także jako Mikołaj z Pyzdr), twórca statutów uczelni. Wymienić można także Bazylego Goliniusza zwanego Fabryciusem - profesor i rektora tej uczelni¹²⁸. To tylko przykłady dużo większej liczby znamienitych postaci wywodzących się z Ziemi Konińskiej.

Do czasu zaborów na terenie dzisiejszego OFAK swoje siedziby i posiadłości miały liczne znane rody, głównie wielkopolskie, jak Zarembowie, Kwileccy, Potworowscy, Mielżyńscy, Porczyńscy czy Radolińscy. Wszystko to świadczy, że teren ten stanowił historycznie integralną część Wielkopolski, a jego mieszkańcy brali istotny udział w życiu państwa polskiego. Okres zaborów oznaczał rozerwanie tej wspólnoty kulturowej oraz rozejście się dróg rozwoju gospodarczego, czego skutki odczuwane są i obecnie. Od tego czasu datują się swoiste animozje pomiędzy mieszkańcami wschodniej i zachodniej części Wielkopolski, nieraz przybierające groteskowy wymiar. Przeważnie jednak daje o sobie znać z jednej strony poczucie upośledzenia rozwojowego i braku docenienia znaczenia obszaru, z drugiej – poczucie cywilizacyjnej wyższości. Oba te stanowiska nie służą postawom prorozwojowym i integracji terenu współczesnego województwa Wielkopolskiego.

Społeczność lokalna jest świadoma dziedzictwa obszaru. Większość liderów i przedsiębiorców wśród elementów dziedzictwa wymieniała sanktuarium w Licheniu, stęp milowy, konińską farę, klasztor w Bieniszewie, kościoły barokowe.

¹²⁸ http://www.powiat.konin.pl/pl/42/270/miasto_i_gmina_Golina

Fot. 7 Park Kulturowy w Kazimierzu Biskupim



Źródło: Starostwo Powiatowe w Koninie

Przedstawiciele władz samorządowych i eksperci wymienili także stare zakłady przemysłowe (np. cukrownia), wiatraki, Wieżę Ciśnień, muzeum w Gosławicach, miejsce pamięci po Zofii Urbanowskiej w Kowalewku i inne, pojedyncze przykłady materialnego dziedzictwa swoich gmin.

Nagromadzenie bogatego dziedzictwa kulturowego pozwoliło wytyczyć na omawianym terenie przebieg szlaków historycznych: Bursztynowy, Romański, Cysterski, Niemiecki, Piastowski Szkocki, Zamków, Drewnianych Kościołów, Klasztorów.

11.2 Dostęp do kultury

W 2012 r. funkcjonowało w Aglomeracji 17 domów kultury (7 w Koninie i 10 w gminach powiatu), które zorganizowały łącznie 868 imprez w 2012 r. Oznacza to niewielki (o 3%) wzrost w stosunku do 2009 roku, przy czym w Koninie miał miejsce spadek o ponad 50%, a w powiecie wzrost o ponad 64%.

Spośród domów kultury 13 było przystosowanych do wjazdu na wózkach (5 w Koninie, 8 w powiecie), a 8 miało dodatkowo przystosowane dla niepełnosprawnych wnętrza (5 w Koninie, 3 w powiecie). 11 (4 w Koninie i 7 w gminach) posiadało sale widowiskowe, mieszczące 120 – 300 osób.

W Ślesinie, skupiającym największy wakacyjny ruch turystyczny odbywają się plenerowe koncerty znanych wykonawców estradowych. W ciągu całego roku takie wydarzenia mają miejsce przeważnie w Koninie.

Zestawienie amatorskiego ruchu artystycznego w powiecie konińskim wykazuje liczbę 83 zespołów, orkiestr, teatrów, kabaretów i 23 twórców ludowych, posługujących się

rozmaitymi tworzywami – od drewna przez wiklinę po karczochy¹²⁹. W Koninie działa natomiast 40 takich zespołów. Łącznie w skali Aglomeracji w amatorskim ruchu kulturalnym uczestniczy ponad 3000 osób.

11.3 Charakterystyka oferty kulturalnej w Aglomeracji

Aglomeracja Konińska – nie tylko latem – jest areną szeregu imprez kulturalnych. Niektóre z nich mają szeroki zasięg (Festiwal Piosenki Dziecięcej – międzynarodowy, Piknik Sołtysów - ogólnopolski). Inne wydarzenia mają charakter lokalny, stanowiąc o specyfice OFAK. Do takich należą Festiwal Miast Partnerskich, Wielkie Ruszenie Gmin).

Zarówno liczba klubów i kół zainteresowań, jak i liczba ich uczestników oscyluje wokół 11% liczby dla całej Wielkopolski, a więc jest znacznie powyżej proporcji ludności (6,6%). Liczebnie przeważają kluby seniora i koła turystyczne – krajoznawcze.

Placówki kultury organizują kursy różnego rodzaju. O ile w Koninie ich liczba wzrosła z 2 w 2009 r. do 20 w 2012 r., o tyle w powiecie spadła z 20 do 9. Przeważały kursy tańca i nauki gry na instrumentach. Łącznie odbyły się w analizowanym okresie 2 kursy językowe i 1 komputerowy (w województwie odpowiednio 179 i 133). Niezależnie od ośrodków gminnych na terenie całej Aglomeracji działa Centrum Kultury i Sztuki kontynuujące działalność dawnego Wojewódzkiego Domu Kultury i Wojewódzkiego Ośrodka Kultury z czasów województwa konińskiego. Placówka ta zajmuje się przede wszystkim:

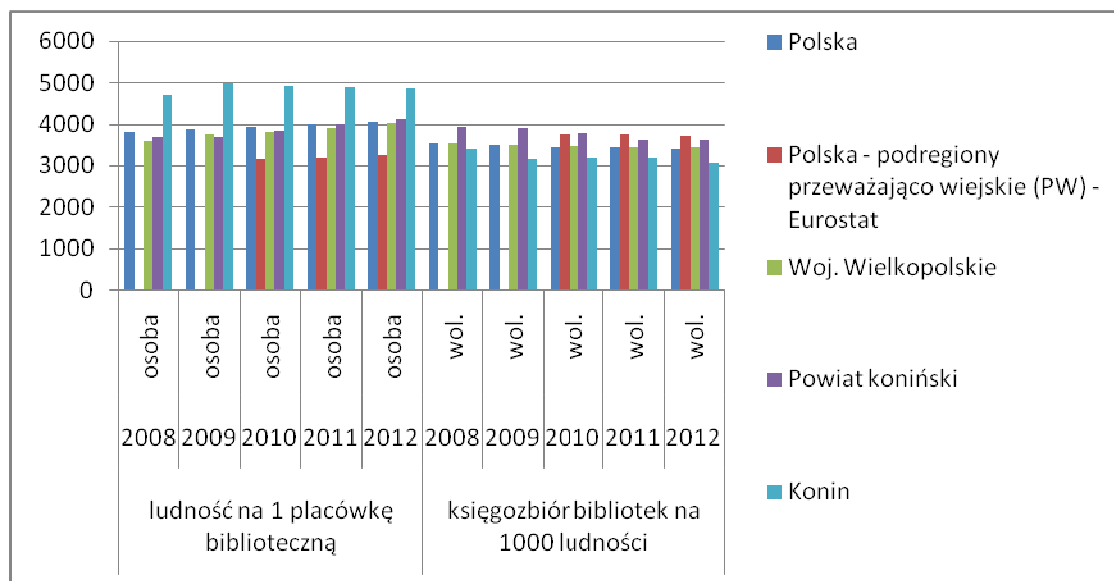
- rozwojem i promocją amatorskiego ruchu kulturalnego,
- szkoleniem kadr placówek kultury,
- edukacją kulturalną,
-

Działalność centrum może pełnić rolę integrującą sferę kultury w Aglomeracji. Młodym pokoleniom w sposób czynny przywołują lokalny folklor liczne zespoły śpiewacze i taneczne. Tradycyjny pejzaż kultury ubogacają orkiestry dęte (w tym strażackie), stanowiące podstawę programu lokalnych uroczystości, w tym dożynek. Koła gospodyń wiejskich działają we wszystkich gminach powiatu. Konińska orkiestra górnicza jest uważana za jedną z najlepszych w całym kraju, ma w swoim repertuarze niemal każdy gatunek muzyczny.

W Aglomeracji Konińskiej działało na koniec 2012 r. 39 bibliotek i filii (8 w Koninie, 31 w powiecie), zaś w powiecie dodatkowo 8 punktów bibliotecznych. Dostęp niepełnosprawnych do bibliotek był analogiczny jak do domów kultury, jako że najczęściej mieszczą się one w tych placówkach. Wskaźniki dotyczące dostępu do bibliotek oraz czytelnictwa wykazują w Aglomeracji pewne zróżnicowanie.

¹²⁹http://www.powiat.konin.pl/pl/678/681/amatorski_ruch_artystyczny [dostęp: 26.05.2014]

Ryc. 18 Dostęp do bibliotek i książek w Aglomeracji Konińskiej – porównania.

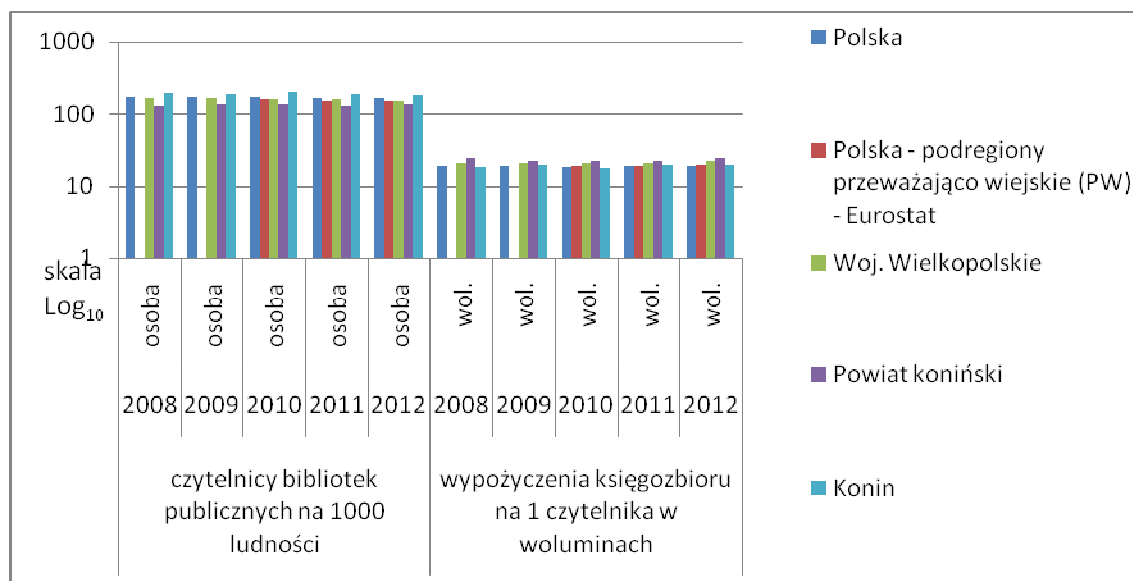


Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

O ile dostęp do bibliotek i wielkość księgozbioru w przeliczeniu na 1000 mieszkańców powiatu nie odbiegają, a nawet są lepsze niż na obszarach porównywanych, o tyle w Koninie są słabsze.

Inaczej ma się sprawa czytelnictwa. W Koninie jest więcej czytelników, lecz to czytelnicy z powiatu wypożyczają nieco więcej książek. W Koninie w ciągu ostatnich 6 lat liczba bibliotek i filii zmalała o 1/3, a liczba placówek bibliotecznych ogółem zmniejszyła się o 15,8%. W stosunku do 2006 r. zmniejszył się również księgozbiór placówek bibliotecznych jak i liczba czytelników (odpowiednio o 18,2% i 20,3%)¹³⁰. W powiecie w tym czasie zamknięto 3 placówki, jednak czytelnictwo nieco wzrosło.

Ryc. 19 Czytelnictwo w Aglomeracji Konińskiej – porównania.



Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

¹³⁰Konin 2013. Podstawowe dane... op.cit., s. 43.

W Aglomeracji działają 4 kina (3 w Koninie, 1 w Kleczewie), 2 muzea i 4 inne placówki muzealne. Muzeum w Koninie pełni pewne funkcje oświatowe, organizując z roku na rok więcej odczytów, seansów filmowych. Liczba zwiedzających utrzymywała się jednak w latach 2009-2012 na podobnym poziomie. Częstotliwość odwiedzania muzeów jest wielokrotnie niższa niż w Wielkopolsce i Polsce. Być może problemem jest oddalenie muzeum w Koninie od największych dzielnic miasta.

Konin jest drugim po Poznaniu ośrodkiem kin w Wielkopolsce. Liczba widzów w latach 2006 – 2012 (po otwarciu kina wielosalowego) corocznie przekracza liczbę mieszkańców miasta. Liczba widzów kin stałych w Koninie była w 2012 r. ponad 4-krotnie większa niż w Lesznie i ponad 2-krotnie wyższa niż w Kaliszu¹³¹. W stolicy OFAK funkcjonują 3 kina stałe, różniące się wielkością i prezentowanym repertuarem. Generalnie można w Koninie zobaczyć filmy wszelkiego rodzaju, w tym głośne tytuły niemal po ogólnopolskiej premierze.

W analizowanym okresie mieszkańcy OFAK brali udział znacznie częściej w imprezach masowych aniżeli statystyczni mieszkańcy całej Polski i Wielkopolski, przy czym proporcje te spadały. W 2009 r. przypadło średnio 1,63 udziału na mieszkańca OFAK, a w 2012 już tylko 1,24, podczas gdy w kraju i województwie stałe około 0,82-0,89.

11.4 Oceny oferty kulturalnej. Określenie preferencji mieszkańców Aglomeracji w tym zakresie

Aglomeracja została oceniona w większości pozytywnie w dziedzinie kultury, tak przez mieszkańców, liderów, jak i przedsiębiorców. Dominowały pozytywne oceny oferty, wskazywano natomiast na słaby dostęp do niej, zwłaszcza mieszkańców powiatu konińskiego.

Jeden z ankietowanych liderów zwrócił uwagę na to, że podział na miasto i powiat w zakresie oferty kulturalnej nie musi zachodzić, ponieważ do Konina jest stosunkowo blisko i każdy mieszkaniec mógłby czerpać z propozycji miasta powiatowego. Tylko nieliczni respondenci zwracali uwagę na niedostosowanie oferty kulturalnej do osób z niepełnosprawnością i w zaawansowanym wieku.

W ofercie kulturalnej zauważalny jest brak dostępu do teatru czy filharmonii, przy czym podkreśla się, że Konin jest zbyt małym ośrodkiem na utrzymywanie tego typu placówek. Ważne, by zespoły z innych miast regularnie tu występowały. Mówi się także o niedoborze wydarzeń masowych i braku pomocy organizacjom pozarządowym ze strony samorządów

Uczestnicy wywiadów indywidualnych, zapytani o elementy dziedzictwa kulturowego Aglomeracji konińskiej, zwracali uwagę na konieczność ich zachowania, zwłaszcza tych, które niszczą (dworki, pałacyki, pomniki). Wśród problemów z dziedziny kultury wymieniano zbyt małe środki finansowe i mentalność, z powodu której wielu mieszkańcom nie chce się nawet szukać informacji na ten temat, tak by uczestniczyć w wydarzeniach kulturalnych.

Pozytywnymi przykładami, oprócz domów kultury, są dla wszystkich grup badanych biblioteki, koła gospodyń wiejskich i ochotnicze straże pożarne, a także orkiestry, zespoły ludowe. To instytucje, miejsca, społeczności, które są ośrodkami integracji osób w różnym

¹³¹Konin 2013. Podstawowe dane... op.cit., s. 44.

wieku i z różnymi potrzebami kulturalnymi. Najczęściej były one wymieniane przez liderów lokalnych, nieco rzadziej przez przedsiębiorców, samorządowców i ekspertów

Trudno jednoznacznie określić preferencje mieszkańców Aglomeracji w zakresie oferty kulturalnej, wydaje się jednak, że szczególną popularnością cieszą się festyny i inne imprezy na otwartym powietrzu oraz muzyka, która im towarzyszy – zarówno ludowa, jak i współczesna (rozrywkowa). Dużą popularnością cieszą się kina, utrzymuje się na przyzwoitym poziomie czytelnictwo.

Szereg imprez kulturalnych na wolnym powietrzu ma miejsce na Starówce w Koninie (takich jak akcja „Pranie przy pompie”, lecz skierowane są one głównie do społeczności lokalnej, celem ożywienia tej części Miasta. Stary Konin bowiem jest obszarem wymagającym rewitalizacji. Pewną próbą tego rodzaju była budowa Bulwaru Nadwarciańskiego wraz z restauracją Mostu Toruńskiego.

Obszar Funkcjonalny Aglomeracja Konińska charakteryzuje zróżnicowane i dosyć bogate, dobrze zachowane dziedzictwo kultury, zarówno materialnej, jak i niematerialnej.

Oferta kulturalna w OFAK jest zróżnicowana, z reguły nie odbiegająca od porównywalnych obszarów. Dobrze oceniana jest paleta możliwości w Koninie, podkreśla się w tym przypadku możliwość oddziaływania na powiat ziemski pod warunkiem zwiększenia dostępności. Warto też, by oferta łączyła sztukę i praktykę.

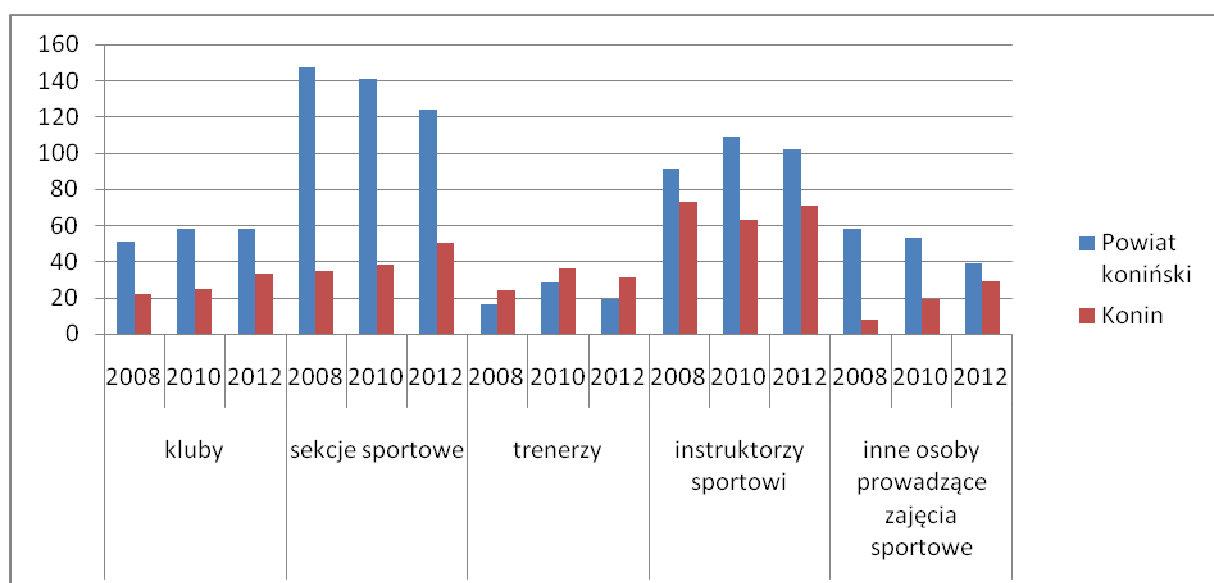
12. Sport, turystyka i wypoczynek

12.1 Aktywność sportowa w OFAK – kluby, dyscypliny, baza

Sport jako dziedzina aktywności ludzkiej w analizie może być ujmowany jako jedna z dziedzin gospodarki, ale także jako narzędzie promocji obszaru oraz instrument poprawy jakości życia, a zwłaszcza czynnik wpływający na zdrowie członków społeczności lokalnej. W warunkach polskich bardziej stosowne wydaje się analizowanie pod kątem tego drugiego ujęcia.

W zakresie aktywności sportowej zauważa się znaczącą różnicę między Koninem a powiatem konińskim, którą obrazują poniższe wykresy. Dane obejmują również kluby szkolne (UKS) i parafialne.

Ryc. 20 Podstawowe dane dotyczące klubów i kadry instruktorskiej w Aglomeracji.



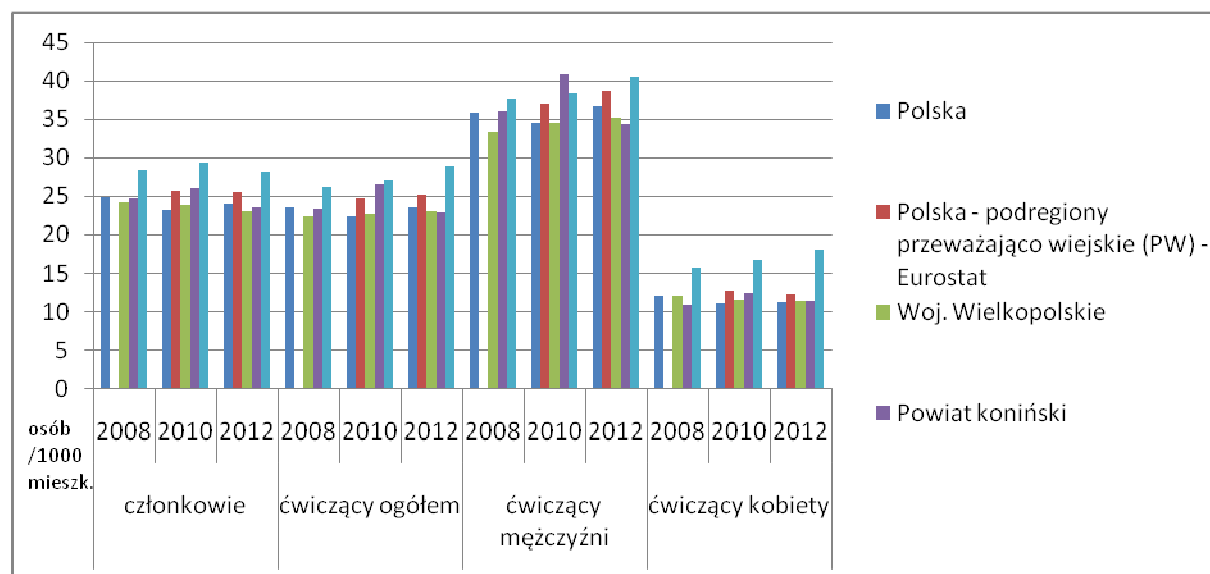
Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Potencjał w zakresie sportu mierzony liczbą klubów, sekcji, kadry zaangażowanej w klubach Konina w latach 2008 – 2012 regularnie rósł, zaś w powiecie generalnie spadał. Sytuacja w Koninie jest pochodną stosunkowo wysokich nakładów, przeznaczanych w budżecie Miasta na sport¹³² i znajduje odzwierciedlenie w aktywności sportowej mieszkańców.

Jak można zauważyć na wykresie (ryc. 21), aktywność sportowa mieszkańców powiatu konińskiego przekracza nieco średnią krajową i wojewódzką, a jest zbliżona do średniej dla porównywalnych obszarów statystycznych (podregionów przeważająco wiejskich). Na tym tle aktywność mieszkańców Konina jest znacznie wyższa. W Koninie zauważa się także w ostatnich latach większą liczbę ćwiczących w poszczególnych sekcjach, aniżeli członków klubów. Podyktowane jest to faktem, że niektóre osoby uprawiają więcej niż jedną dyscyplinę sportu. Miary te, znacznie lepiej oddające rzeczywistą aktywność fizyczną aniżeli figurowanie w zestawieniu członków klubu, należy uznać za korzystne.

¹³²Konin 2013. Podstawowe dane... op.cit., s. 41.

Ryc. 21 Aktywność sportowa dorosłych mieszkańców Aglomeracji na tle porównywanych obszarów.



Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Na tym tle gorzej wypada powiat koniński, gdzie wszystkie analizowane współczynniki po 2010 r. spadły.

W Koninie znajdują się: 2 ogólnodostępne kryte baseny, 4 kąpieliska, 4 stadiony, w tym 1 lekkoatletyczny z nawierzchniami syntetycznymi, 2 hale sportowe, pawilon szermierczy, 2 zespoły kortów tenisowych oraz 9 kompleksów boisk ze sztuczną nawierzchnią „Orlik”.

W mieście działa klub szermierczy, klub bokserski, trzy kluby żeglarskie, klub jeździecki i wiele innych – w sumie 35 organizacji sportowych, ośrodków, kół. Infrastruktura miasta stwarza świetne warunki do gry w tenisa, squash’a i kolarstwa. Miasto inwestuje w nowe trasy rowerowe, które powstają wraz z modernizacją kolejnych fragmentów dróg. Łącznie powstało już 34 850 ścieżek rowerowych. W odległości 12 km od Konina działa pole golfowe (w Golinie – Kolonii)¹³³

Podobnie jak niemal na całym świecie, najpopularniejszą dyscypliną jest piłka nożna. Kluby piłkarskie istnieją w każdej gminie, korzystając z coraz lepszej infrastruktury. Największe zainteresowanie budzą rozgrywki mężczyzn, zwłaszcza zawodników „Górnika” Konin, jednak miejscowe kluby w ostatnich latach nie odnoszą większych sukcesów, występując w niskich klasach rozgrywek.

Na tym tle ewenementem jest klub piłki nożnej kobiet „Medyk POLOmarket” Konin (Mistrzyni Polski 2014). Miasto (a przez to i Aglomerację) rozślawiają także zawodnicy Konińskiego Klubu Szermierczego, oraz pięściarki i pięściarze Klubu Bokserskiego Zagłębie. Żadna jednak z tych dyscyplin sportu nie ogniskuje szerokiego zainteresowania społeczności lokalnej. Zdobyte przez piłkarki krajowego tytułu zaowocowało prawem startu w Lidze Mistrzyń. Brak zadaszenia stadionu miejskiego powoduje jednak, że turniej tego rodzaju nie może być rozegrany w Koninie, choć stanowiłoby to promocję miasta.

¹³³ <http://gospodarka.konin.pl/standard-zycia/>

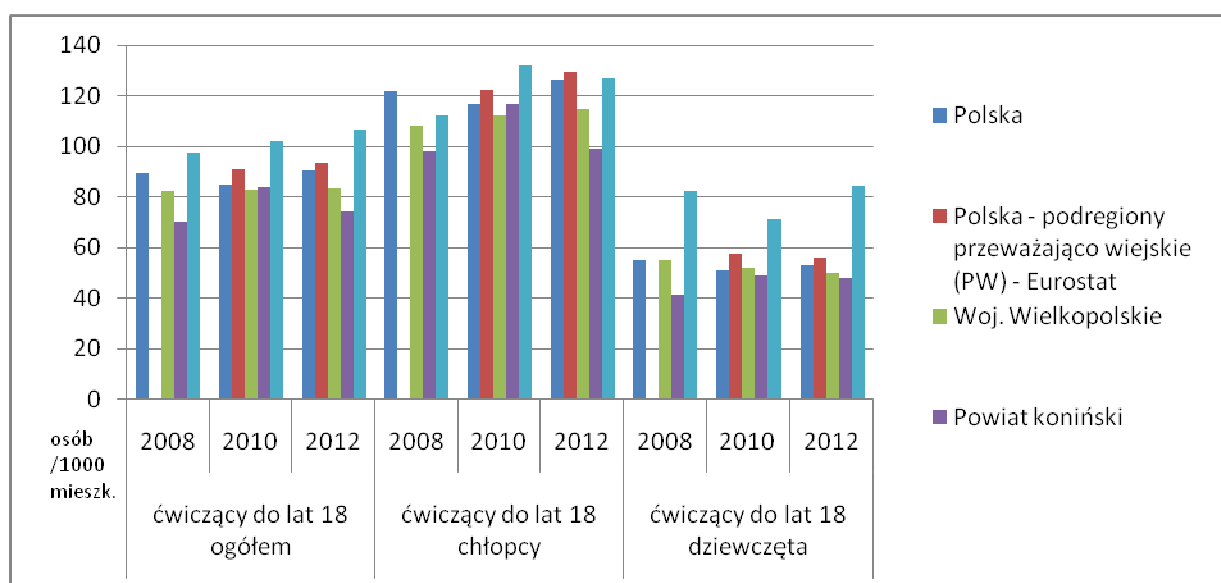
W Koninie odbywają się jednak imprezy sportowe, dzięki którym miasto już jest znane miłośnikom poszczególnych dyscyplin. Są to Klubowy Puchar Europy w Szabli Mężczyzn, Puchar Europy Kadetów w Szabli, Mistrzostwa Polski Samorządowców w Tenisie Ziemnym, Mistrzostwa Polski TKKF w Tenisie Ziemnym, międzynarodowe turnieje w piłce nożnej kobiet, ogólnopolskie wyścigi kolarskie, turnieje koszykówki, czy pięściarstwa.

Dla amatorów specyficznych dziedzin aktywności Aeroklub Koniński, władający lotniskiem sportowym w Kazimierzu Biskupim, z sekcjami: samolotową, szybowcową i balonową. Podkonińskie jeziora są natomiast areną zmagania żeglarzy i motorowodniaków.

12.2 Aktywność sportowa dzieci i młodzieży

W tym zakresie różnice między Koninem a powiatem są jeszcze znaczniejsze – obrazuje je wykres.

Ryc. 22 Aktywność sportowa dzieci i młodzieży w OFAK na tle porównywanych obszarów.



Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Niepełnoletni mieszkańcy Konina są statystycznie częściej zaangażowani w czynne uprawianie sportu aniżeli ich rówieśnicy z kraju i województwa, zaś w powiecie sytuacja ma się odwrotnie. W tym przypadku na specyfikę Konina rzutuje znacznie wyższa niż gdzie indziej aktywność dziewcząt. Można to przypisywać temu, że najpopularniejszą dyscypliną sportu jest piłka nożna, znacznie rzadziej uprawiana przez dziewczęta. Konin jest jednak, jak to opisywano, na tym tle znaczącym ośrodkiem w skali Polski i wyjątkiem na tle OFAK.

Dla ogółu dzieci i młodzieży, zwłaszcza odznaczającej się problemami ze sprawnością fizyczną, MOSiR w Koninie prowadzi szereg programów profilaktycznych (Programów Aktywności Ruchowej)¹³⁴.

12.3 Sport i rekreacja amatorska

Co roku ma miejsce w Aglomeracji kilkadziesiąt imprez sportowych, czy rekreacyjnych, w których udział bierze znaczne grono mieszkańców. MOSiR Konin wyspecjalizował się w ofercie skierowanej do najmłodszych (Osiedlowe Szkołki Sportowe, Wakacyjne Akademie Piłkarskie, Konińska Feriada Sportowa), z dużym zainteresowaniem spotyka się

¹³⁴ http://www.mos.konet.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=80&Itemid=98 [dostęp: 26.05.2014]

międzyszkolny „Konkurs 1001gry”. Dorośli korzystają głównie z propozycji Ognisk TKKF lub innych stowarzyszeń sportowych. Zarówno w Koninie jak i w całej Aglomeracji popularność zdobywa nordic walking. Znaczne powiększenie możliwości uprawiania sportu i czynnej rekreacji w Aglomeracji wynika z rekultywacji terenów pokopalnianych, opisanej w p. 2 Diagnozy oraz w dalszej części niniejszego rozdziału.

12.4 Ocena walorów turystycznych obszaru

W Aglomeracji Konińskiej istnieją dobre warunki rozwoju różnych dziedzin turystyki i wypoczynku. Walory naturalne terenu, a także coraz korzystniejszy stan środowiska, opisano w p. 3 niniejszej Diagnozy. Istotne są także zasoby dziedzictwa kulturowego, szerzej opisane w p. 10. Powyższe walory, w połączeniu z bardzo dobrą dostępnością transportową pozwalają traktować turystykę jako jedną z perspektywicznych dziedzin rozwoju OFAK.

12.5 Nowe rodzaje atrakcji turystycznych

Niewątpliwą atrakcją krajoznawczą jest nowo otwarta, 30-metrowa wieża widokowa na najwyższym wzniesieniu Aglomeracji, Złotej Górze (191 m n.p.m.) pozwalająca przy dobrej pogodzie na obserwację nie tylko niemal całego terenu OFAK, ale także próby dostrzeżenia charakterystycznych obiektów wysokościowych, na przykład kominów innych elektrowni. Może być to nowe miejsce na mapie miłośników dalekich obserwacji¹³⁵.

Wyjątkowymi także z uwagi na skalę atrakcjami mogą stać się tereny i obiekty pokopalniane, takie jak kompleks „Malta – Bis” po odkrywce Józwin. Koparka SchRs-315, po zakończeniu pracy na odkrywce "Kazimierz", została przetransportowana w pobliże ronda w Kleczewie. Tam zabezpieczono maszynę przed korozją i pomalowano. Koparka ma wkrótce zostać wykorzystana jako obiekt muzealny, ale już dziś, doskonale widoczna z daleka, stanowi atrakcję Kleczewa.¹³⁶

12.6 Diagnoza aktualnego stanu wykorzystania walorów i wyposażenia w bazę turystyczno – wypoczynkową

Aktywność turystyczna i ruch przyjazdowy w Aglomeracji Konińskiej nie mają długich tradycji. Pewien wyjątek stanowiła aktywność pielgrzymkowa w kierunku miejscowych sanktuariów w Licheniu Starym i Bieniszewie, jednak przez długi okres miała ona charakter lokalny, nieturystyczny. Rozwojowi turystyki nie sprzyjały uwarunkowania polityczne i gospodarcze. Dopiero po II wojnie światowej, wraz z rozbudową zagłębia węglowego i państwową, odgórną organizacją „wypoczynku dla ludności”, zaczęto rozwijać bazę noclegową i gastronomiczną w oparciu o jeziora, głównie pomiędzy Koninem i Ślesinem.

Baza ta miała charakter socjalny, składając się głównie z ośrodków kolonijnych i zakładowych, służący zakładom miejscowym oraz niekiedy z pozostałego terenu województwa czy środkowej Polski. Od lat 70 XX w. zaczęły powstawać kolonie domków letniskowych w formie podmiejskich działek (często z uprawą roślin) i „daczowisk”.

Rozwój ruchu pielgrzymkowego w Licheniu datuje się od lat 60. XX w. W tym czasie prócz rozbudowy obiektów sakralnych zaczęły powstawać domy pielgrzyma, a także rozwijały się kwatery prywatne i doraźne inicjatywy w zakresie gastronomii, nie spotykające się z poparciem oficjalnych władz¹³⁷.

¹³⁵ www.dalekieobserwacje.eu

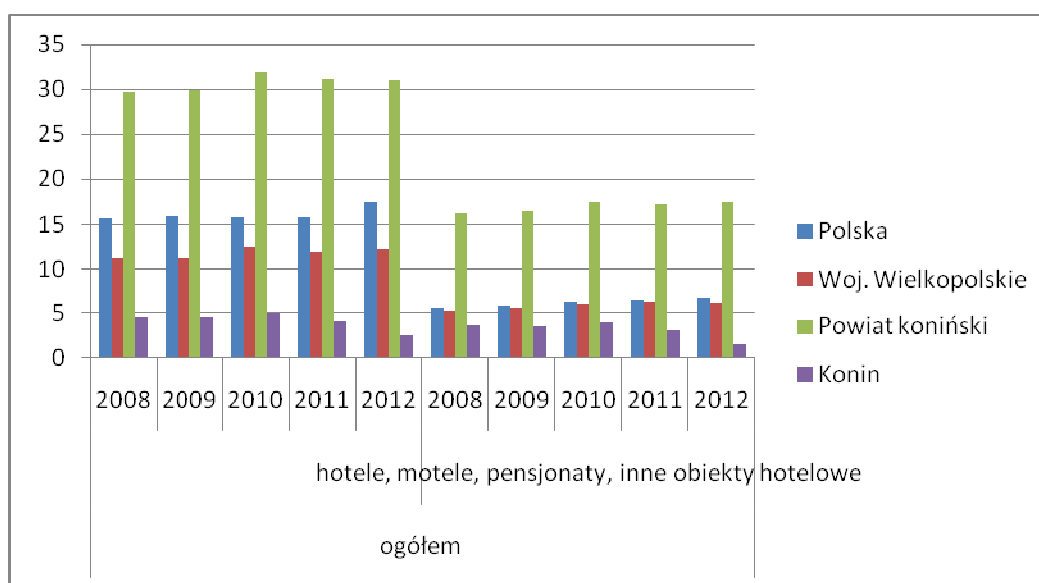
¹³⁶ Rekultywacja terenów pogórnich w polskich kopalniach odkrywkowych [w:] Węgiel brunatny, nr 3/84

¹³⁷ Makulski E, ks.. 2004. Powołanie i służba. Wyd. ZET.

Powyższe ukierunkowanie turystyki na obszarze Aglomeracji, polegające na odwiedzaniu terenu przez zorganizowane grupy, często dysponujące własnym wyżywieniem, powodowało, że infrastruktura towarzysząca, w tym informacja turystyczna nie były znacząco rozwinięte. Poza wymienionymi grupami walory turystyczne OFAK nie były szeroko znane, zaś oficjalna propaganda wzmacniała wizerunek obszaru jako górniczo-przemysłowego, a więc z zasady nieturystycznego. Niezależnie od powyższego, rokrocznie Konin i okolice odwiedzało tysiące osób związanych z terenem sentymentalnie i rodzinie. Tego rodzaju przybysze najczęściej nie korzystają jednak z infrastruktury dla turystów.

W efekcie baza turystyczna, zwłaszcza noclegowa, jest w Aglomeracji Konińskiej rozbudowana, aczkolwiek stan i rozmieszczenie obiektów jest zróżnicowane. Znaczna większość miejsc noclegowych znajduje się na terenie powiatu konińskiego, co obrazuje wykres.

Ryc. 23 Miejsca noclegowe na 1000 mieszkańców – porównanie.



Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Zwraca uwagę znaczny udział obiektów hotelowych w całości bazy, co uznaje się za zjawisko pozytywne¹³⁸ oraz zmniejszanie się bazy noclegowej w Koninie. W układzie gmin występuje znaczne zróżnicowanie.

¹³⁸Polska Organizacja Turystyczna 2012. Marketingowa strategia Polski w sektorze turystyki na lata 2012–2020.

Tab. 32 Baza noclegowa w gminach Aglomeracji Konińskiej w latach 2008 - 2012.

Jednostka terytorialna	obiekty ogółem										miejsca noclegowe									
	obiekty hotelowe					inne obiekty noclegowe - razem					obiekty hotelowe					inne obiekty noclegowe - razem				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
	ob.	ob.	ob.	ob.	ob.	ob.	ob.	ob.	ob.	ob.	msc	msc	msc	msc	msc	msc	msc	msc	msc	msc
Konin	4	4	4	3	2	2	2	2	2	2	290	285	319	250	120	75	77	75	75	75
Golina	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Grodzic	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kazimierz Biskupi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kleczew	0	0	0	0	0	2	2	2	2	2	0	0	0	0	0	90	104	110	102	102
Kramsk	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	0	0	0	0	48	0	0	0	0	31
Krzymów	2	2	2	2	2	0	0	0	0	0	22	32	32	32	32	0	0	0	0	0
Rychwał	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rzgów	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	96	92	132	99	132	0	0	0	0	0
Skulsk	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	16	16	16
Sompolno	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	28	0	0	0	0
Stare Miasto	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	51	51	51	51	51	45	45	45	45	45
Ślesin	7	7	9	10	9	13	13	20	19	26	1862	1909	2017	2005	1975	1384	1277	1502	1462	1369
Wierzbinek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wilczyn	0	0	0	0	0	4	4	4	4	4	0	0	0	0	0	133	248	142	169	171
Powiat koniński	12	12	14	15	15	21	20	28	27	36	2031	2084	2232	2187	2238	1680	1674	1815	1794	1734
Razem Aglomeracja	16	16	18	18	17	23	22	30	29	38	2321	2369	2551	2437	2358	1755	1751	1890	1869	1809
WIELKOPOLSKIE	265	282	320	333	338	275	265	305	280	365	18071	18947	20659	21394	21181	19903	19501	22271	19910	21097
POLSKA	2642	2836	3223	3285	3414	4215	4156	3983	3754	6069	210507	221633	240967	252511	264145	386491	384868	369144	353735	411288
Udział OFAK w województwie	6,0%	5,7%	5,6%	5,4%	5,0%	8,4%	8,3%	9,8%	10,4%	10,4%	12,8%	12,5%	12,3%	11,4%	11,1%	8,8%	9,0%	8,5%	9,4%	8,6%

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Ponad 50% obiektów zakwaterowania i ponad 80% miejsc noclegowych skupia się w gm. Ślesin, szczególnie w Licheniu Starym i przyległych miejscowościach. Z drugiej strony jest w Aglomeracji wiele gmin (także miejsko-wiejskich, gmin stosunkowo dużych i dobrze położonych) zupełnie pozbawionych bazy noclegowej. W ostatnich latach miało miejsce ograniczenie bazy noclegowej na terenie Konina. W skali Aglomeracji przyrost w tym zakresie był na tle województwa i kraju niewielki. W kategorii hoteli można zauważyć, że stosunkowo duży udział w Wielkopolsce zawdzięcza Aglomeracji dużej średniej wielkości tych obiektów.

Paletę miejsc noclegowych uzupełniają kwatery agroturystyczne, licznie powstałe w ostatnich latach, jednak pełna i przekrojowa ewidencja miejsc i ruchu w tego rodzaju obiektach nie jest dostępna.

12.7 Charakterystyka ruchu turystycznego na terenie OFAK

Wielkość bazy turystycznej w powiecie konińskim powoduje, że jednostka ta należy do 30 powiatów z najintensywniejszym ruchem turystycznym w Polsce¹³⁹. Intensywność ta jednak, w odróżnieniu od wskaźników ogólnopolskich spada. Spadek ma miejsce w całej Wielkopolsce, lecz tu jest intensywniejszy, co pokazuje tabela.

Tab. 33 Turyści korzystający z bazy noclegowej OFAK w latach 2008 – 2012 – porównania.

Jednostka terytorialna	korzystający turyści									
	obiekty hotelowe					inne obiekty noclegowe - razem				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Konin	21977	19632	19532	16380	12010	1966	1975	2070	2119	1659
Kleczew	0	0	0	0	0	576	691	625	457	505
Kramsk	0	0	0	334	2556	0	0	0	0	629
Krzymów	1224	1295	1293	1417	1228	0	0	0	0	0
Rzgów	5867	5580	4096	5253	3409	0	0	0	0	0
Skulsk	0	0	0	0	272	0	0	52	64	131
Sompolno	0	0	0	0	0	22	0	0	0	0
Stare Miasto	1910	3300	2846	2738	3312	163	171	242	143	310
Ślesin	130090	132674	118432	117341	105406	29771	29490	31353	28963	26929
Wilczyn	0	0	0	0	0	842	895	974	1550	1333
Powiat Koniński	161068	162481	146199	143463	128193	33362	33222	35316	33296	31496
Razem Aglomeracja	183045	182113	165731	159843	140203	35328	35197	37386	35415	33155
WIELKOPOLSKIE	1180828	1131692	1215806	1266335	1197881	322693	325611	383100	383267	418659
POLSKA	13076183	12985808	14354145	15485490	16090587	6479919	6367904	6107351	5991126	6544801

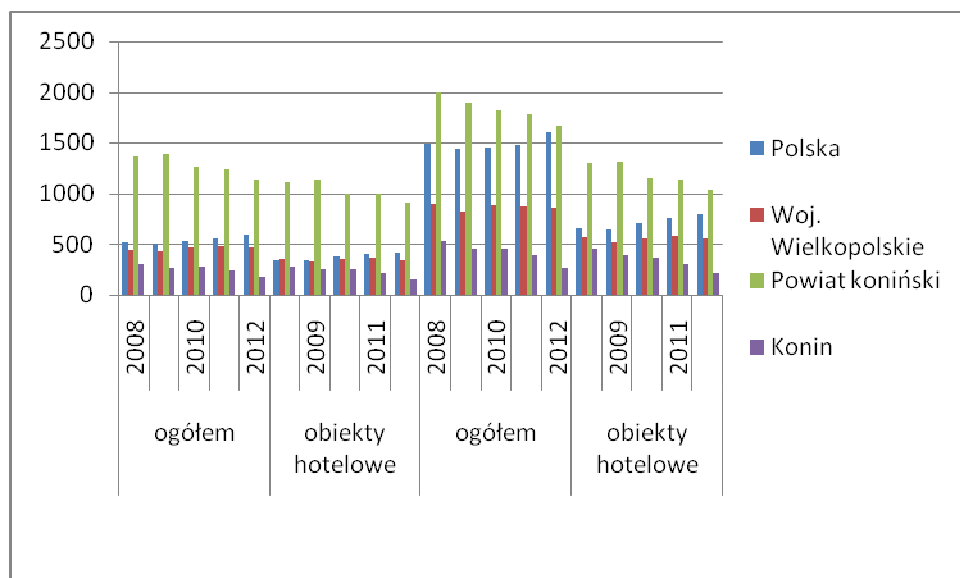
Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Spadek ten jest nawet głębszy, jeśli wziąć pod uwagę liczbę udzielonych noclegów. Nie zmieniają tego wskaźnika turyści zagraniczni, którzy znacznie większy udział w mają tylko w gm. Rzgów (rocznie ponad 50%), a także w Koninie (ponad 20%) i w gm. Stare Miasto

¹³⁹ Główny Urząd Statystyczny, Warszawa. Turystyka w 2012 r.

(ponad 10%). Ich liczba także spada z uwagi na zmniejszenie intensywności i czasu tranzytowych przejazdów przez Polskę w ruchu samochodów ciężarowych.

Ryc. 24 Wskaźniki ruchu turystycznego w OFAK – porównanie.

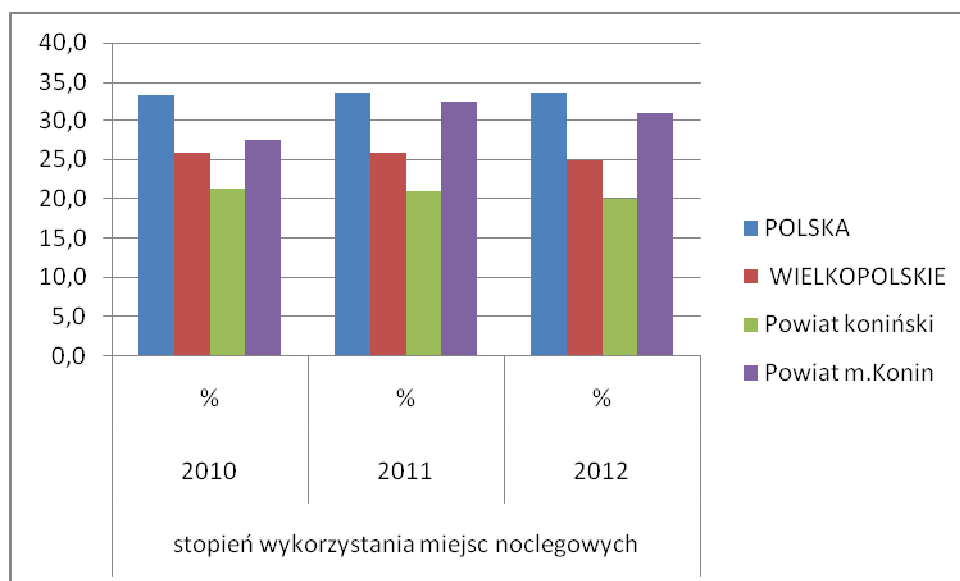


Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Ruch turystyczny w Aglomeracji jest nadal intensywny, aczkolwiek spada – zarówno w Koninie, jak i w powiecie. Zwraca także uwagę krótka średnia długość pobytu. Wynosi ona zarówno w powiecie jak i w Koninie, w każdej z kategorii poniżej dwóch dób, przy czym pobyt na terenie powiatu jest statystycznie krótszy, zwłaszcza w obiektach hotelowych, które licznie dominują. Wiąże się to prawdopodobnie z dominacją turystyki pielgrzymkowej. Pobyty pielgrzymów w Aglomeracji są najczęściej elementem dłuższych podróży zorganizowanych grup bądź rodzin, które zatrzymują się tu tylko na 1 dzień.

Stopień wykorzystania bazy noclegowej OFAK jest na tle województwa i kraju zróżnicowany, generalnie jednak nie wykazuje tendencji wzrostowej.

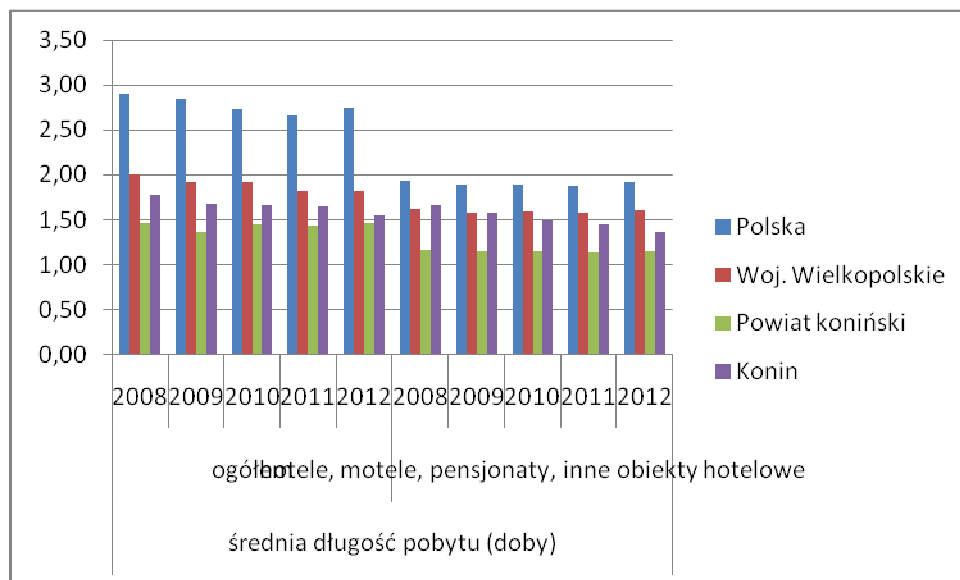
Ryc. 25 Stopień wykorzystania bazy noclegowej – porównanie.



Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Stwierdzić można, że baza noclegowa w Koninie, w ostatnim okresie zredukowana, jest wykorzystywana efektywniej. Może to oznaczać konieczność dostosowania znacznej części obiektów w powiecie do rzeczywistych potrzeb.

Ryc. 26 Średnia długość pobytu w OFAK – porównanie.



Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Taka wielkość wskaźnika związana jest z brakiem kompleksowych pakietów turystycznych w Aglomeracji, które skłaniałyby do dłuższego pobytu.

12.8 Perspektywy rozwoju turystyki w Aglomeracji

Większość samorządów wiąże z rolą i rozwojem turystyki niezmiennie duże znaczenie, umieszczając tę dziedziną wśród głównych celów strategicznych. Możliwości rozwoju w tym zakresie są w OFAK wciąż znaczne z uwagi na specyfikę tutejszych walorów, wymagają jednak odpowiednio ukierunkowanego podejścia.

W badaniach dostępność do terenów rekreacyjnych oceniono niejednoznacznie. Z jednej strony na terenach miejskich i nierolniczych są one dostępne, z drugiej strony istnieje problem z dojazdem innym środkiem transportu niż samochód (a jeśli wybierze się samochód, to niewystarczająca jest ilość miejsc parkingowych w pobliżu jezior, parków, czy lasów).

Światowe tendencje w gospodarce turystycznej wskazują na potrzebę polepszania jakości bazy (wzrost znaczenia hoteli wszelkiej kategorii), wyższą rolę kreatywności i specjalizacji (kierunek „przygoda”). Jako produkt wizerunkowy Polski wskazano między innymi turystykę kulturową, a jako rekomendowane produkty rynkowe na lata 2013-2020 wskazano m.in.: spa / wellness, turystykę na terenach wiejskich, turystykę aktywną. Coraz częściej zwraca się uwagę na zdrowie, następują zmiany zwyczajów w tym zakresie. Spada rola tradycyjnych uzdrowisk, położonych często daleko od głównych szlaków, a będących celem wyjazdów socjalnych na podstawie skierowań. Rośnie natomiast rola ośrodków o zróżnicowanych propozycjach, dobrze dostępnych, oferujących także krótkie pobyty¹⁴⁰.

¹⁴⁰ Marketingowa Strategia...2012, str. 10, 12

Aglomeracja Konińska odznacza się dobrymi predyspozycjami w tym zakresie. Rozległe tereny pokopalniane stanowią oryginalną propozycją dla miłośników gier terenowych, rajdów, a nawet pewnych dziedzin związanych ze sztuką przetrwania (*survival*). Perspektywa starzenia się społeczeństwa może pozwolić rozwinąć tu tzw. silver market (srebrną gospodarkę – sektor nastawiony na obsługę potrzeb osób w wieku emerytalnym). Tutaj szczególnymi atutami będą czysta przyroda, źródła geotermalne oraz bogate dziedzictwo kulturowe, zwłaszcza kultury duchowej.

Rozległe są plany Zgromadzenia Księży Marianów w kierunku uczynienia z Lichenia Starego ośrodka sprzyjającemu dłuższemu pobytowi związanemu z licznymi kongresami czy wypoczynkiem, a także na zamieszkanie osób starszych. Znaczniejsza aktywność w dziedzinie spotkań, konferencji czy dłuższych pobytów o charakterze ćwiczeń duchowych ma miejsce także wokół sanktuariów w Kazimierzu Biskupim.

Bardzo duże możliwości wiążą się z rozwojem turystyki wodnej – indywidualnej i zorganizowanej dla grup w ramach programu „Wielka Pętla Wielkopolski”. Istnieją możliwości rozwoju już ukształtowanych kierunków wypoczynku, jak jazda na rowerze czy wędkarstwo. Ten drugi kierunek forsuje Gospodarstwo Rybackie „Gosławice”, które posiada specjalnie dla tego celu przeznaczony staw o powierzchni 38 ha, dorybiany karpami o wadze powyżej 10 kg, pochodzącymi z własnej hodowli¹⁴¹. Niektóre jeziora, na przykład Budziszawskie oferują dobre warunki dla nurkowania. Na terenach chronionych, np. w Powidzkim Parku Krajobrazowym czy w dolinie Warty mogą rozwijać się dziedziny takie jak obserwacja dzikiej przyrody (w tym ptaków - *birdwatching*).

Aby jednak dziedziny te były ważnymi kierunkami turystyki pojmowanej jako ważny sektor rozwoju gospodarczego, powinny mieć charakter bardziej masowy i przyciągać gości z zewnątrz, oddziałując co najmniej w skali ogólnopolskiej. Do tego potrzebna jest zaś nie tylko infrastruktura pobytowa, ale też pakiet propozycji uzupełniających (na przykład na wypadek braku pogody). Poza tym ważne jest odpowiednie skomunikowanie, tak, aby wysiadając przykładowo z pociągu czy dojeżdżając samochodem można było od razu komfortowo rozpocząć przejazd rowerem czy wędkowanie.

Z analiz tych wynika również, że Polska jest krajem konkurencyjnym pod względem cen, ale turyści coraz bardziej zwracają uwagę na rzeczywistą dostępność obszaru, wyposażenie, komfort. W dokumentach strategicznych z terenu OFAK zwracają uwagę postulaty promowania zasobów przyrody o lokalnym znaczeniu oraz mało wyspecjalizowanych rodzajów turystyki, choć jednocześnie zauważa się potencjał w dziedzictwie kulturowym i sanktuariach oraz w źródłach geotermalnych. Istotnym wyzwaniem jest poprawa dostępności wewnętrznej, zwłaszcza do Lichenia, oraz dalszy wzrost jakości bazy noclegowej, a także dbałość o stan środowiska, w tym czystość wód i lasów. Dotyczy to także eliminacji zakłóceń takich jak hałas, zwłaszcza drogowy, w sąsiedztwie ośrodków pobytowych.

¹⁴¹ www.goslawice.pl [dostęp: 26.05.2012]

Aktywność sportowa mieszkańców, zwłaszcza młodzieży, jest cechą wyróżniającą Konin w Wielkopolsce. W mieście są dobre warunki do uprawiania wielu dyscyplin sportu, zarówno masowych, jak biegi czy piłka nożna, jak i specjalistycznych, jak szermierka bądź żeglarstwo. W kilku dyscyplinach konińskie kluby notują regularnie wyróżniające wyniki w skali Polski. Możliwości promocji Obszaru poprzez sport nie są jednak wykorzystywane.

W powiecie ziemskim aktywność sportowa przejawia się znacznie skromniej, skromniejsza jest też baza, choć podlega stopniowej rozbudowie.

Turystyka i wypoczynek na terenie OFAK mają stosunkowo krótką tradycję, jednak z uwagi na nagromadzenie różnego rodzaju walorów naturalnych i kulturowych są wciąż traktowane jako jeden z głównych czynników i kierunków rozwoju na tutejszym terenie. Po okresie PRL pozostała rozbudowana baza noclegowa o standardzie „socjalnym”, której nie towarzyszyła inna infrastruktura. Głównymi ośrodkami przyjazdowymi są: Sanktuarium w Licheniu i zespół jezior między Koninem a Ślesinem.

Ruch turystyczny mierzony liczbą noclegów w ostatnich latach sukcesywnie spada, a średnia długość pobytu turystów jest wciąż krótka. Aby zmienić ten stan, konieczne są pewne inwestycje, a przede wszystkim poszerzenie – urozmaicenie oferty oraz wypracowanie produktów turystycznych.

13. Potencjał i partnerstwo na obszarze OFAK

13.1 Charakterystyka potencjału obszaru

Przytoczone wcześniej dane dotyczące poszczególnych aspektów funkcjonowania Aglomeracji Konińskiej winny zostać uzupełnione o kwestie organizacyjne i finansowe.

Dochody budżetów gmin Aglomeracji Konińskiej w przeliczeniu na 1 mieszkańca rocznie rosną. Wartość średnia dla całego obszaru przekracza od 2011 średnią dla Wielkopolski. Wynika to z wyróżniających się na tle całości dochodów Konina i Kleczewa. Kleczew, należący od lat do najbogatszych gmin Wielkopolski, swą pozycję zawdzięcza siedzibie PAK KWB Konin S.A. i płaconym przez Kopalnię podatkom i opłatom za korzystanie ze środowiska. W skali Aglomeracji kopalnia wpłaca corocznie do budżetów gmin z tytułu opłat górniczych i za korzystanie ze środowiska 70 mln zł¹⁴².

Udział dochodów własnych gmin jest ogólnie niski. Najwyższy zauważa się w gminach górniczych i uprzemysłowionych. Tam też stosunkowo wysokie są wpływy z podatków od dochodów (PIT i CIT), aczkolwiek wpływy z CIT w ostatnim okresie spadły. W pozostałych przypadkach budżety gmin uzupełniają subwencje i dotacje, co nie pozwala tym jednostkom na dużą samodzielność finansową.

Wielkość pozyskanych środków europejskich, wynosząca w ramach perspektywy 2007 – 2013 uśredniona na poziomie Aglomeracji do końca 2012 wynosiła około 4110 zł na 1 mieszkańca (w województwie 7582 zł). W układzie wewnętrznym najwyższe wielkości odnotowano w gminach Stare Miasto i Krzymów, najniższe – Grodziec, Rzgów i Wierzbinek¹⁴³. Ogólnie wyższą średnią odnotowano w gminach powiatu konińskiego (4322 zł) aniżeli w Koninie (3760 zł).

Zwraca uwagę ogólnie niższy poziom wykorzystania środków unijnych niż miało to miejsce w województwie. Zjawisko to widoczne jest szczególnie w gminach peryferyjnych. Podobnie jak w skali kraju ujawniały się problemy z finansowaniem wkładu własnego beneficjentów, wymaganego przy realizacji projektów dofinansowanych ze środków UE. Procesy te w nowej perspektywie 2014-2020, w sytuacji gdy gdzie zwraca się w Polsce szczególniejszą uwagę na dyscyplinę finansów publicznych, mogą się nasilać, co może skutkować dalszymi problemami w finansowaniu inwestycji rozwojowych w słabszych samorządach. Tym większe znaczenie ma więc odpowiednie zorientowanie celów rozwoju i rozwój współpracy terytorialnej oraz międzysektorowej w ubieganiu się o fundusze zewnętrzne¹⁴⁴.

70% ankietowanych mieszkańców Poznania i Łodzi nie potrafiło wskazać żadnych skojarzeń z terenem Konina i powiatu konińskiego.¹⁴⁵ Wśród pozostałych uwidacznia się przewaga niekorzystnych skojarzeń z Koninem i terenem OFAK (najczęściej „kominy – zanieczyszczenia”). Inne nie mają konkretnego wydźwięku (miasto Konin, koń, Warta, mecze/kibice, autostrada A2, elektrownie, PKS/PKP, kopalnia/węgiel, Stare Miasto, Licheń i Ślesin. Ponad 66% nie potrafiło wskazać żadnej atrakcji obszaru, wśród pozostałych najczęściej wymieniano Licheń i jeziora. Tak więc pewnymi filarami rozpoznawalności

¹⁴² „Wielodokrywkowa Kopalnia <Konin>” op. cit.

¹⁴³ Dyba W. M., Strykiewicz T. 2012. Zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno – gospodarczego gmin województwa wielkopolskiego w świetle realizacji polityki intraregionalnej. Biuletyn Instytutu Geografii Społeczno – Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM - Seria Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna, nr 19. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.

¹⁴⁴ Por. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju 2014. Programowanie perspektywy finansowej 2014 – 2020 - Umowa Partnerstwa.

¹⁴⁵ Starostwo Powiatowe w Koninie 2012. Strategia Komunikacji Marketingowej.

obszaru mogą być: Licheń (turystyka pielgrzymkowa), walory naturalne i – paradoksalnie – kompleks górniczo – energetyczny. W tym ostatnim przypadku ważne jest odwrócenie negatywnych skojarzeń. Na tym tle wypracowano hasło „Energia pokoleń” na cele promocji powiatu konińskiego¹⁴⁶.

Dobre skomunikowanie z Poznaniem daje szansę na wzrost znaczenia Konina i całej Aglomeracji w Wielkopolsce, na dostrzeżenie potencjału OFAK i całej wschodniej Wielkopolski. Niekorzystne jest jednak słabe skomunikowanie z Kaliszem jako największym ośrodkiem tej części województwa, bardzo mała liczba codziennych związków społecznych i współpracy gospodarczej z tym miastem i całą kształtującą się Aglomeracją Kalisko – Ostrowską, co w efekcie można uznać za czynnik hamujący rozwój potencjału Konina

Sami mieszkańcy Aglomeracji, zapytani, czy obszar ten w pełni wykorzystuje swoje położenie, w ponad 50% (dokładnie 50,2%) odpowiedzieli negatywnie. Zauważa się też występowanie poczucia „bycia Wielkopolanami drugiej kategorii”, wynikające z uwarunkowań historyczno – kulturowych i nieprzewyżnionej dotąd różnicy w poziomie rozwoju społeczno – gospodarczego.

¹⁴⁶ Starostwo Powiatowe w Koninie 2012. Strategia Komunikacji Marketingowej Powiatu Konińskiego 2012+.

Tab. 34 Struktura dochodów gmin Aglomeracji na tle Wielkopolski i Polski.

Jednostka terytorialna	ogółem					dochody własne					udział z tytułu PIT				udział z tytułu CIT				na podstawie innych ustaw				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł
Konin	3649	3952	4305	4679	5057	1928	2056	2323	2621	2767	799	767	845	878	71	139	136	80	631	719	729	759	846
Golina	2266	2335	2411	2609	2565	735	680	736	911	929	298	308	372	409	1	2	2	3	210	209	217	241	316
Grodziec	2545	2560	2747	3678	3180	456	426	420	673	578	167	154	198	233	1	2	1	2	149	158	135	157	177
Kazimierz Biskupi	2691	2570	2878	3029	3409	1560	1439	1743	1888	2197	355	402	476	505	3	2	9	4	902	876	886	836	913
Kleczew	4483	4617	4371	4878	5523	3278	3356	3093	3544	4011	360	346	452	437	57	21	117	58	1806	1809	1754	1603	2021
Kramsk	2765	2529	2889	2994	2822	1097	904	1135	1215	1015	269	283	362	329	1	2	2	6	411	409	461	481	410
Krzymów	2341	2444	2674	3624	3614	695	679	707	946	1103	269	301	339	400	32	31	22	14	257	275	277	281	292
Rychwał	2623	2737	2815	3032	3125	606	572	593	678	580	199	228	267	268	1	1	0	2	157	154	158	212	219
Rzgów	2339	2247	2657	2523	2743	567	495	577	539	595	223	219	261	285	1	0	1	1	218	187	178	155	179
Skulsk	2223	2314	2508	2707	2964	386	371	508	484	758	173	182	205	221	1	1	1	1	156	157	213	188	216
Sompolno	2727	2598	2471	2646	2968	1431	1294	1104	1156	1228	215	224	288	296	11	4	3	13	860	767	675	670	699
Stare Miasto	2586	2518	2802	2684	3372	1355	1357	1577	1497	1515	467	516	567	589	77	68	53	36	619	539	644	665	690
Ślesin	2571	2766	3176	3080	3142	1396	1602	1926	1734	1856	344	330	403	412	31	4	8	6	800	765	826	864	837
Wierzbinek	2518	2728	2884	3094	3643	511	464	695	973	1474	126	133	164	178	3	4	3	4	240	273	335	431	497
Wilczyn	2532	2675	2832	3772	3330	610	685	828	1734	1218	208	199	243	252	0	1	0	2	222	235	251	312	376
Średnia w powiecie konińskim	2687	2713	2891	3135	3314	1150	1129	1232	1369	1458	279	291	351	365	18	11	18	12	562	544	560	564	618
Średnia w Aglomeracji Konińskiej	2724	2773	2961	3269	3431	1107	1092	1198	1373	1455	298	306	363	380	19	19	24	15	509	502	516	524	579
WIELKO POLSKIE	2822	2852	3007	3185	3387	1608	1586	1652	1746	1841	587	573	628	656	62	59	60	52	518	517	534	561	609
POLSKA - podregiony przeważająco wiejskie (PW) - Eurostat	0	0	2961	3076	3198	0	0	1181	1260	1344	0	361	410	436	0	25	27	29	0	0	427	454	506
POLSKA	2932	3020	3276	3444	3624	1707	1659	1728	1828	1919	611	603	658	687	60	53	59	58	483	486	504	533	575

Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

13.2 Aktywność obywatelska mieszkańców

Trudno wskazać obecnie jakiegokolwiek przedsięwzięcie rozwojowe, które mogłoby pomijać udział i opinie społeczności lokalnej. Aby zdiagnozować perspektywy tego rodzaju działań w Aglomeracji Konińskiej, warto odnieść się do aktywności obywatelskiej w OFAK.

Mieszkańcy Aglomeracji wykazują ogólnie niską aktywność w zakresie uczestnictwa w wyborach krajowych i europejskich (poza Koninem, co charakterystyczne dla większych miast). Odwrotna sytuacja ma regularnie miejsce w przypadku wyborów samorządowych. W tym przypadku, poza Koninem, frekwencja była wysoka, zdecydowanie przekraczająca wyniki krajowe (niekiedy o ponad 20%). W zasadzie w każdym wyborach frekwencja jest na podobnym, najwyższym w województwie poziomie. Również w układzie gmin zachowanie wyborców jest praktycznie stałe. Najniższa frekwencja, notowana regularnie w gm. Wierzbinek, od 2006 r. przekracza średnią krajową, w 2010 r. przekroczyła także średnią dla generalnie aktywnej obywatelsko Wielkopolski. Wskaźniki dla gmin najaktywniejszych (2002, 2006 – Kleczew, 2010 – Wilczyn) należą do najwyższych w Polsce¹⁴⁷.

Tak więc należy określić mieszkańców Aglomeracji Konińskiej jako społeczność zorientowaną na sprawy lokalne i czynnie zainteresowaną tym, co się dzieje na zamieszkiwanym terenie. Pewnym wskaźnikiem tego rodzaju postaw może być również frekwencja na lokalnych stronach i forach internetowych¹⁴⁸.

13.3 Partnerstwo (współpraca samorządów, organizacje pozarządowe)

Na terenie Aglomeracji Konińskiej powołano w ostatnich dekadach szereg form współpracy samorządów na rzecz rozwoju lokalnego. Ich zestawienie przedstawia tabela poniżej.

Tab. 35 Formy współpracy samorządów Aglomeracji Konińskiej.

Nazwa	Forma prawna	Gminy OFAK przynależne	Cele statutowe
Związek Międzygminny Wodociągów i Kanalizacji w Koninie	Związek komunalny (celowy)	Stare Miasto, Rzgów, Golina, Krzymów i Wilczyn (łącznie 13 gmin, głównie wiejskich, z terenu powiatów: konińskiego, kolskiego i tureckiego)	eksploatacja urządzeń zbiorowego zaopatrzenia w wodę, studni publicznych oraz zbiorczych urządzeń kanalizacji sanitarnej ¹⁴⁹
„Koniński Region Komunalny”	Związek komunalny (celowy)	Początkowo 36 gmin, z tego z OFAK wszystkie prócz Ślesina. Ostatecznie 11 gmin	między innymi: rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej, uporządkowanie gospodarki odpadami na terenie

¹⁴⁷ Dane Państwowej Komisji Wyborczej www.pkw.gov.pl

¹⁴⁸ <http://www.lm.pl/>, <http://konin24.info/konin.php#> [dostęp: 21.05.2014]

¹⁴⁹ <http://www.zuwkonin.pl/> [dostęp: 21.05.2014]

			subregionu konińskiego - budowa zakładu termicznej utylizacji odpadów (potocznie zwanego „spalarnią”) oraz schroniska dla zwierząt ¹⁵⁰ ZWIĄZEK ROZWIĄZANY W 2014 R.
Związek Gmin Regionu Słupeckiego	Związek komunalny (celowy)	Wilczyn	zapewnienie opieki bezdomnym zwierzętom oraz ich wyłapywanie, prowadzenie schroniska dla zwierząt, zapewnienie warunków funkcjonowania systemu selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych z miejsc publicznych ¹⁵¹
Stowarzyszenie Samorządowe Wielkopolska A2	stowarzyszenie	Stare Miasto, Rzgów, Krzymów i Golina	Głównie działania na rzecz rozwoju i promocji terenów przyległych do autostrady ¹⁵² .
Stowarzyszenie „Wielkopolska Wschodnia”	stowarzyszenie działające jako Lokalna Grupa Działania (LGD)	Kramsk, Krzymów, Sompolno, Wierzbinek	opracowanie Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR), wspieranie działań na rzecz realizacji LSR, promocja obszarów wiejskich, aktywizacja

¹⁵⁰ <http://www.ekoskop.Rzeszow.pl/abecadlosmieciadlo/pid.php?id=inc/1Konin> [dostęp: 20.05.2014]

¹⁵¹ Statut Związku: http://www.gminy.slupca.pl/index.php?sekcja=strona&id=233&roz_menu=233 [dostęp: 20.05.2014]

¹⁵² Statut Stowarzyszenia: <http://www.a2wielkopolska.pl/?statut,22> [dostęp: 20.05.2014]

			społeczności upowszechnianie i wymianę informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją ludności na obszarach wiejskich ¹⁵³
„Między ludźmi a jeziorami”	Lokalna Grupa Działania (LGD)	Kazimierz Biskupi, Kleczew, Skulsk, Wilczyn	
Stowarzyszenie „Solidarni w partnerstwie”	stowarzyszenie działające jako Lokalna Grupa Działania (LGD)	Golina, Grodziec, Rychwał, Rzgów, Stare Miasto,	
<i>Towarzystwo Społeczno-Gospodarcze „Dwa mosty”</i>	<i>Działa na zasadach Lokalnej Grupa Działania (LGD)</i>	<i>Ślesin</i>	

Opracowanie własne.

Na przykładzie najbardziej zaawansowanych form, jakimi są związki celowe, ukazują się trudności, jakie pojawiają się w trakcie współpracy.

Związek Międzygminny Wodociągów i Kanalizacji w Koninie zrzeszał początkowo 15 gmin, potem 13. W ostatnim okresie związek opuściła gmina Kramsk. W „Konińskim Regionie Komunalnym”, po osiągnięciu założonych rezultatów w zakresie celu rozwoju kanalizacji i przejęciu realizacji spalarni przez spółkę komunalną M. Konina nastąpiły rozbieżności dotyczące realizacji schroniska. W wyniku tego związek, w skład którego wchodziło na początku 2014 r. 11 gmin, utracił zdolność funkcjonowania i został postawiony w stan likwidacji¹⁵⁴.

Z natury Konin nie jako miasto liczące powyżej 20 tys. mieszkańców nie może przynależeć do lokalnej grupy działania. Wszystkie pozostałe gminy OFAK działają w jednej z czterech tutejszych LGD. Trzy z tych grup obejmują także gminy spoza OFAK. Dają tu o sobie znać: podobieństwo fizjograficzne, a także wcześniej ukształtowane kontakty w ramach subregionu (dawnego województwa konińskiego). Powiązanie tych okoliczności powoduje, że niektóre partnerstwa na rzecz rozwoju są zawierane na zewnątrz Aglomeracji.

Zgodnie z poglądem Ł. Mikuły związki komunalne, w skład których nie wchodzi miasto centralne obszaru (tu – Konin) nie mogą być uznane jako forma integracji aglomeracji¹⁵⁵. W analizowanych przypadkach ponadto mamy do czynienia z formami nieciągłymi przestrzennie, a więc takimi, które według kryteriów opracowanych przez P. Śleszyńskiego i przyjętych przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, nie mogą stanowić

¹⁵³ Statut Stowarzyszenia: <http://www.wielkopolskawschodnia.pl/statut.php> [dostęp: 20.05.2014]

¹⁵⁴ por. Uchwała Nr 763 Rady Miasta Konina z dnia 26 marca 2014 r.

¹⁵⁵ http://planowanie.metropoliapoznan.home.pl/planowanie/wp-content/uploads/2014/05/Mikula_Formy_wsp%C3%B3l_samorz_jako_kryter_delim.pdf [dostęp: 20.05.2014]

podstawy delimitacji (wydzielania) miejskich obszarów funkcjonalnych¹⁵⁶.

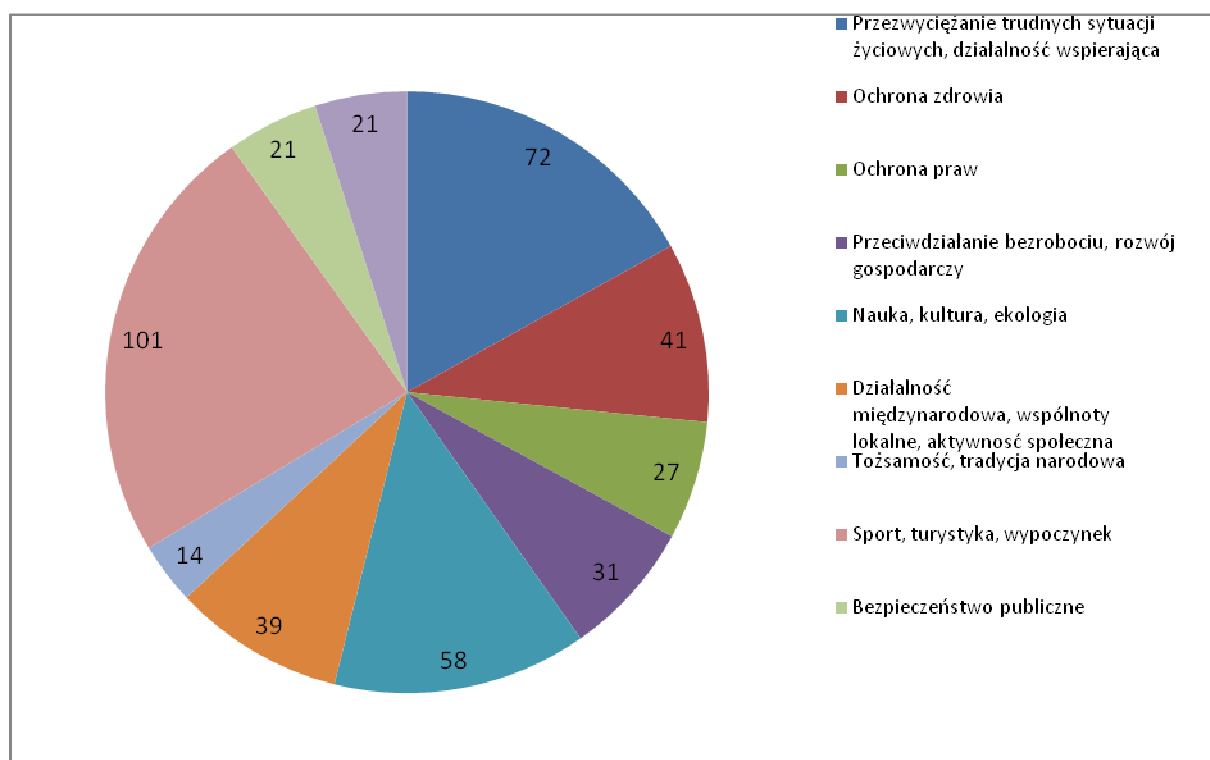
Na tym tle obszar współpracy w ramach OFAK wydaje się formą dojrzałą i – poprzez oparcie na innych zasadach – dobrze rokującą.

Wśród innych form współpracy na rzecz rozwoju lokalnego można przytoczyć działania podejmowane przy współpracy sektora edukacji i nauki z administracją samorządową. W ramach takiej współpracy PWSZ w Koninie z instytucjami lokalnymi są współprowadzone kierunki studiów podyplomowych¹⁵⁷:

- Administracja samorządowa studia organizowane we współpracy z Urzędem Miejskim w Koninie,
- Bankowość i analiza finansowa studia organizowane we współpracy z Bankiem Spółdzielczym w Koninie,
- Organizacja i zarządzanie w sektorze publicznym studia organizowane we współpracy z Urzędem Miejskim w Koninie,
- Profilaktyka społeczna i resocjalizacja studia organizowane we współpracy z MOPR.

Na terenie OFAK funkcjonuje szereg organizacji pozarządowych. Do najstarszych, tradycyjnie rozpowszechnionych zwłaszcza w środowiskach wiejskich należą ochotnicze straże pożarne i koła gospodyń wiejskich.

Ryc. 27 Obszary działania organizacji pozarządowych z terenu Konina.



Źródło: Bilicka E. 2011. Marketing terytorialny i jego rola w rozwoju miasta na przykładzie Konina. UAM Poznań (praca magisterska, niepublikowana).

¹⁵⁶Śleszyński P. 2013. Delimitacja Miejskich Obszarów Funkcjonalnych stolic województw. „Przegląd Geograficzny” Nr 85.2, s. 173–197.

¹⁵⁷<http://www.pwsz.konin.edu.pl/pl/222/736/oferta-studiow> [dostęp: 21.05.2014]

Jak można zauważyć z powyższego wykresu, najwięcej organizacji działa w dziedzinach: sportu, turystyki i wypoczynku, na rzecz wsparcia osób w trudnej sytuacji oraz nauki, kultury i ekologii (ochrony środowiska, przyrody). Są to więc działania raczej wspierające samorządy i inne podmioty w ich działaniach, aniżeli inicjujące przedsięwzięcia o charakterze pobudzającym rozwój gospodarczy.

W tej dziedzinie większe znaczenie mają instytucje otoczenia biznesu, opisane w części dotyczącej rynku pracy i przedsiębiorczości.

Bardzo wysoko został oceniony przez przedstawicieli organizacji pozarządowych poziom współpracy z władzami lokalnymi. Wśród formułowanych postulatów na rzecz rozwoju obszaru przytoczyć można pomysł wspólnej oferty inwestycyjnej dla Aglomeracji Konińskiej.

Sytuacja budżetowa gmin Aglomeracji jest specyficzna. Mimo relatywnie wysokich dochodów symptomatyczny jest duży udział wpływów z tytułu działalności pojedynczych, dużych przedsiębiorstw lub przeciwnie – znaczny wkład subwencji i dotacji. Małe są natomiast dochody podatkowe, związane z poziomem zamożności i aktywnością gospodarczą osób fizycznych oraz małych i średnich przedsiębiorstw.

Zauważa się niedobór rozpoznawalności i pozytywnych skojarzeń z terenem Aglomeracji. Tymczasem możliwości wypracowania nowej, rozpoznawalnej marki OFAK są znaczne.

Dotychczasowe próby współpracy samorządów w OFAK na rzecz rozwoju łączyły się z licznymi trudnościami.

Agglomeracja Konińska dysponuje znacznym potencjałem zaangażowania na rzecz rozwoju terytorium, zwłaszcza w sektorze pozarządowym. Potrzebna jest jednak koordynacja działań we współpracy z administracją i biznesem.

III. Prognoza trendów rozwojowych dla OFAK do 2030 r.

Trendy rozwojowe rysujące się przed obszarem Aglomeracji Konińskiej można ująć w dwa zestawienia. Oba odniesione będą do wyników wcześniejszej diagnozy obecnego stanu społeczno-gospodarczego OFAK (oparte tym samym na układzie treści diagnozy) oraz rozpoznania sytuacji makroekonomicznej. Pierwsze zawierać będzie zbiór tendencji i zdarzeń, także samoistnych, które bądź nie wymagają interwencji ze strony władz publicznych Aglomeracji, bądź pozostają poza kontrolą ze strony tutejszych organów. Nie oznacza to jednak, zwłaszcza w drugim przypadku, braku oddziaływania na procesy rozwojowe i sytuację Aglomeracji. Arbitralne wydzielenie tej grupy czynników od zawartej na następnych stronach opracowania jest trudne. Dlatego też na dalszych etapach procesu planowania Strategii należy czynniki te rozważyć i wziąć pod uwagę tak dalece, jak to możliwe.

1. Charakterystyka obszaru / partnerstwo (współpraca) samorządów:

- Nowe priorytety i zasady wydatkowania środków unijnych: skoncentrowane terytorialnie na obszarach funkcjonalnych, problemowych; nowe zasady rozliczania środków, skupienie na efektywności;
- Mniejsze możliwości dofinansowania przedsięwzięć w zakresie wypoczynku i rekreacji (ścieżek rowerowych, basenów).

2. Zagospodarowanie terenu:

- Ogólnie mniejsza aktywność budowlana w zakresie indywidualnego budownictwa mieszkaniowego niż w szczytowym okresie (2009), możliwy wzrost udziału „drugich domów” (małych, letniskowych, na czasowe zamieszkanie);

3. Zasoby środowiska

- Ogólna poprawa stanu środowiska z powodu mniejszej emisji i eksploatacji przez górnictwo i przemysł;
- Możliwe powiększenie zasięgu obszarów chronionych, w tym Natura 2000;
- Pogorszenie warunków dla rolnictwa z powodu przesuszenia gleb w wyniku ogólnie niskich opadów (stepowienia) i słabej retencji;
- Obniżanie się poziomu niektórych jezior i wód gruntowych związane przede wszystkim z niskimi opadami atmosferycznymi oraz, w niektórych przypadkach, z działalnością kopalni odkrywkowej;

Dwojaki są perspektywy sektora górnictwa węgla brunatnego:

- bądź utrzymanie wydobycia na dotychczasowym lub zbliżonym poziomie (w przypadku otwarcia nowych odkrywek)
- lub stopniowe wygaszenie (do 2030 r.) – zależne od polityki klimatycznej UE i decyzji rządowych. Z pewnością jednak zatrudnienie i ogólna rola górnictwa w gospodarce nie wzrośnie.

3a. Rolnictwo:

- Poprawa koniunktury na rynku mleka (zniesienie kwot mlecznych w 2015 r.);
- Odchodzenie od działalności rolniczej wielu osób – na renty / emerytury bądź do innych sektorów (łącznie z wyjazdem za granicę);

Trudno przewidzieć ogólne perspektywy dla rolnictwa, co jest uwarunkowane sytuacją na rynkach międzynarodowych i polityką rolną UE.

4. Sytuacja demograficzna i rynek pracy:

- Przejściowo stosunkowo korzystne perspektywy finansowe gmin podmiejskich i górniczych;
- Postępujące starzenie się społeczeństwa – ubytek dzieci i młodzieży, stopniowo także osób w wieku produkcyjnym;
- Wzrost liczby cierpiących na choroby wieku podeszłego i niepełnosprawnych;
- Wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze;
- Spadek liczby uczniów;
- Ograniczenie działalności konińskich szkół wyższych, zamknięcie niektórych z nich;
- Wzrost poziomu wykształcenia społeczeństwa;
- Zmiana czynników konkurencyjności na rynku pracy – mniejsza rola „taniej siły roboczej”, większa – unikalnych zasobów i kwalifikacji, gotowości do zmian¹⁵⁸
- Wzrost liczby dojeżdżających do pracy poza OFAK.

Trudno jest przewidywać zmiany na rynku pracy, bo wiele zależy od otoczenia zewnętrznego – prawa, sytuacji makroekonomicznej, decyzji poszczególnych inwestorów. Z pewnością zwiększy się oddziaływanie ośrodków metropolitalnych (Warszawy, Poznania, być może Łodzi, Bydgoszczy z Toruniem), które oferować będą najkorzystniejsze warunki pracy, usługi i formy spędzania czasu wolnego

5. Poziom przedsiębiorczości:

- Rozwój sektora usług zleconych (outsourcingu);
- Rozwój metod pracy zdalnej i w elastycznym wymiarze;
- Większe zapotrzebowanie na zmiany kwalifikacji zawodowych, kursy i szkolenia (językowe, praktyczne);
- Rozwój agencji zatrudnienia i pośrednictwa.

Można przewidywać ogólną poprawę w zakresie działalności produkcyjnej, przemysłowej, ale trudno przewidywać skalę zmian, i branże, które na tym skorzystają. Spodziewać się można jednak ogólnego wzrostu cen energii, co wpływa zdecydowanie negatywnie na funkcjonowanie gospodarki i społeczeństwa.

6. Ochrona zdrowia, pomoc społeczna i bezpieczeństwo mieszkańców:

- Możliwy wzrost liczby osób, zwłaszcza dzieci i młodzieży z zaburzeniami nastroju, depresjami, problemami w koncentracji i nauce (tendencja ogólnoswiatowa, wpływ problemów środowiskowych, rodzinnych).

7. Infrastruktura komunikacyjno – techniczna:

- Możliwe problemy z przepustowością autostrady i części ważniejszych dróg (uzależnione od koniunktury gospodarczej);
- Wzrost udziału kolei w regionalnych przewozach pasażerskich, zwłaszcza w kierunku Poznania;
- Poprawa skomunikowania Konina w zakresie pociągów i autobusów pospiesznych;

¹⁵⁸ Popiołek A. 2014. Tani jak Polak? Dość konkurowania niskimi płacami [w:] Gazeta Wyborcza (wydanie elektroniczne) 19.05.2014.

- Wzrost zapotrzebowania na transport towarów kolejną i przewozy multimodalne;
- Możliwa częściowa odbudowa transportu wodnego towarów;
- Wzrost popularności lotnictwa cywilnego o małej skali (niewielkie samoloty);
- Poprawa dostępu do internetu szerokopasmowego;
- Nadwyżki ciepła do wykorzystania w Koninie (przynajmniej w okresie po uruchomieniu spalarni);
- Zwiększone zapotrzebowanie na prąd oraz wodę na rynku lokalnym – konieczność większej ochrony źródeł wody (i być może koszty z tym związane);
- Redukcja mocy w elektrowniach konwencjonalnych z przyczyn technicznych lub prawnych / środowiskowych;
- Rozwój produkcji energii ze źródeł odnawialnych, głównie wiatru.

Ogólnie wzrasta, szczególnie w polityce UE, akcent kładziony na transport kolejowy. W przypadku OFAK istotny zwłaszcza może być zwiększony transport towarów kolejną, ale zależy to od warunków jakie powstaną po stronie operatorów, jak i od zainteresowania lokalnych podmiotów. Przewiduje się znaczny zakres prac na magistrali węglowej (Śląsk – Porty), która jak na razie nie pełni roli w obsłudze OFAK.

Trudno formułować wnioski co do perspektyw rozbudowy głównych dróg, szczególnie nowego przebiegu DK 25 z obwodnicami. Z pewnością w dającym się przewidzieć okresie nie nastąpi budowa zupełnie nowych połączeń ponadlokalnych oraz rozbudowa autostrady A2.

8. Sport, turystyka i wypoczynek:

- Wzrost popularności zdrowego trybu życia, możliwa zwiększona konsumpcja warzyw, owoców, pieczywa gruboziarnistego, mleka, ogólnie „zdrowej żywności”;
- Zwiększone zapotrzebowanie na zabiegi zdrowotne, także działalność leczniczo – uzdrowiskową;
- Wzrost liczby szkoleń wyjazdowych, konferencji i szkoleń połączonych z aktywizacją, zajęciami na powietrzu;
- Rozbudowa bazy i rozwój działalności sanktuarium w Licheniu.

Druga grupa zawiera zestawienie trendów, wobec których władze w OFAK mogą i powinny przyjąć aktywne postawy, jako że są to szanse, które należy wykorzystać bądź wesprzeć oraz zagrożenia, którym należy się przeciwstawiać, minimalizować je. Ponownie zastosowano układ odpowiadający podziałowi treści diagnozy, trendy korzystne (szanse) wyłuszczone:

1. Charakterystyka obszaru / partnerstwo (współpraca) samorządów:

- **Rozwój współzależności procesów rozwojowych i współpracy samorządów w Aglomeracji;**
- **Dostępność środków nowej perspektywy UE.**

2. Zagospodarowanie terenu:

- Postępujące rozpraszanie zabudowy, co ma wpływ zarówno na jakość funkcjonowania środowiska (np. przerwanie ciągów ekologicznych, stan wód powierzchniowych i podziemnych) jak i na finanse samorządów;
- Tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego.

3. Zasoby środowiska

- Wzrost zagrożenia powodziowego związany z ekstremami klimatycznymi;
- **Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców, pojawienie się oddolnych inicjatyw sąsiedzkich;**
- Dalszy wzrost zanieczyszczeń pyłowych (w tym poziomu pyłu PM10) powodowanych przez ruch drogowy.

3a. Rolnictwo:

- **Rozwój upraw energetycznych** (częściowo kosztem upraw na cele spożycia);
- **Zaprzestawanie upraw na najłabszych gruntach, zalesienie części z nich;**
- **Wykształcanie się specjalizacji w rolnictwie (głównie hodowli bydła, być może innych);**
- **Rozwój produkcji zdrowej żywności i drobnego przetwórstwa;**
- **Wzrost wykształcenia, kwalifikacji i możliwy wzrost integracji rolników.**

4. Sytuacja demograficzna i rynek pracy:

- Dalszy spadek zaludnienia w Koninie, a w przyszłości – w powiecie konińskim (zgodnie z prognozą);
- Ciągłe zmniejszanie zaludnienia w gminach peryferyjnych – w perspektywie możliwe problemy budżetowe związane z niskimi wpływami w stosunku do potrzeb;
- **Wzrost liczebności aktywnych zawodowo i sprawnych osób starszych;**
- Wzrost liczby osób w wieku podeszłym, wymagających stałej opieki.

Ogólnie znacznie wzrośnie rola osób starszych w społeczeństwie, rozwijać się będzie specjalny rynek produktów i usług dla nich dedykowanych – „srebrny sektor (rynek)”; ma to szczególne znaczenie w OFAK z uwagi na duży udział „młodych emerytów górniczych”, dysponujących stosunkowo wysoką siłą nabywczą;

- Redukcja liczby szkół;
- Dalsze obniżanie jakości rynku pracy, problem z kadrami wykwalifikowanymi;
- Upadek drobnego handlu i związany z tym regres targowisk oraz konińskiej Starówki.

5. Poziom przedsiębiorczości:

- **Wzrost ogólnego poziomu przedsiębiorczości;**
- **Stopniowe lokalizowanie nowej działalności na terenach inwestycyjnych** (profil i tempo trudne do przewidzenia);
- **Rozwój działalności wykorzystujących specyficzne zasoby Aglomeracji (położenie, surowce, dostęp do energii, wykształcenie pracowników)**
- **Rozwój placówek badawczych (także prywatnych) i otoczenia biznesu.**

6. Mieszkalnictwo:

- **Poprawa sytuacji mieszkaniowej** (powolna z uwagi na duże deficyty i brak odpowiedniego wsparcia).

7. System edukacyjny (oświata i szkolnictwo):

- **Wzrost udziału dzieci w przedszkolach i żłobkach.**

8. Ochrona zdrowia, pomoc społeczna i bezpieczeństwo mieszkańców.

- Pogorszenie dostępu do lekarzy (zmniejszenie kadr, mniej poradni, krótsze godziny przyjęć);
- Dalsze pogorszenie opieki dentystycznej (mniejsza liczba stomatologów – zwłaszcza w małych miejscowościach);
- Postępujące rozwarstwienie poziomu życia w społeczeństwie, możliwe powstanie enklaw biedy (najślabiej wyposażone i peryferyjne osiedla, wsie z najśłabszym dostępem do rynku pracy).

9. Infrastruktura komunikacyjno – techniczna:

- Wzrost obciążenia dróg powiatowych i lokalnych na terenach nowej zabudowy oraz doprowadzających do Konina, Lichenia i głównych węzłów.
- **Odtworzenie szlaków wodnych dla turystyki;**
- **Stopniowy rozwój wykorzystania wód geotermalnych;**
- **Poprawa poziomu skanalizowania na terenie OFAK;**
- Wzrost obciążenia sieci wodociągowych, kanalizacyjnych na obszarach podmiejskich – możliwa większa awaryjność i koszty napraw;
- Wzrost kosztów dróg lokalnych w związku z rozproszeniem inwestycji;
- Możliwa dekapitalizacja infrastruktury w gminach peryferyjnych w związku ze zmniejszaniem zaludnienia.

10. Sport, turystyka i wypoczynek:

- **Wzrost liczby uprawiających amatorsko sport i rekreację;**
- **Rozwój różnorodnych (w tym nowych) form turystyki, w tym na terenach przemysłowych, pokopalnianych.**

Proporcje czynników korzystnych i niekorzystnych oraz ich liczba w poszczególnych obszarach mogą być przyczynkami do wskazywania w dalszej części priorytetowych obszarów i kierunków rozwoju OFAK.

Podsumowanie

Podsumowując można stwierdzić, że położenie Aglomeracji Konińskiej na skrzyżowaniu głównych sieci tranzytowych, w centrum kraju jest głównym atutem Obszaru. Jednak to, oraz atrakcyjność środowiska do zamieszkania i wypoczynku oraz korzystne tendencje w związku z:

- dostępnością różnych rodzajów energii,

i możliwościami rozwoju:

- potencjału produkcyjnego,
- specjalności logistycznej i magazynowej,
- produkcji zdrowej żywności,
- działalności turystyczno – rekreacyjnej,

mogą nie zostać wykorzystane w sytuacji:

- braku rozwoju produkcji energii z nowych źródeł,
- ubytku potencjału demograficznego,
- złej jakości rynku pracy,
- niskiej przedsiębiorczości,
- braku odpowiednich kwalifikacji i kadr,

i wynikających z tych okoliczności:

- braku inwestycji, problemów społecznych (w tym rozwarstwienia, wykluczenia, patologii),
- pogorszenia infrastruktury.

Wcześniej dokonana diagnoza obecnego stanu społeczno-gospodarczego OFAK, uzupełniona o powyższe zestawienie stanowi szeroką podstawę do wypracowania analizy SWOT i dalszych części Strategii. Strategia ma służyć bowiem i temu, by na tego rodzaju tendencje – często niekorzystne, reagować, wykorzystując także szanse rozwojowe.

IV. Analiza SWOT

1. Wprowadzenie, przebieg prac

Klasycznym narzędziem, stosowanym od wielu lat w analizie strategicznej, jest zestawienie mocnych i słabych stron analizowanego podmiotu (w tym przypadku Aglomeracji Konińskiej) oraz określenie jego szans i zagrożeń rozwojowych. Nazwa SWOT pochodzi z języka angielskiego i oznacza:

- S – Strengths (silne strony), wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego podmiotu,
- W – Weaknesses (słabości), wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego podmiotu,
- O- Opportunities (możliwości), wszystko to co stwarza dla analizowanego podmiotu szansę korzystnej zmiany,
- T – Threats (zagrożenia), wszystko to co stwarza dla analizowanego podmiotu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Przyjęta metoda pozwala na zebranie i uszeregowanie informacji o potencjale rozwojowym gminy oraz o dostrzeganych barierach. Zwraca jednocześnie uwagę na pojawiające się zewnętrzne szanse i zagrożenia.

Na podstawie diagnozy stanu obecnego oraz warsztatów strategicznych zostały wypracowane tezy analizy SWOT.

We współpracy ze Stałym Społecznym Zespołem Konsultacyjnym udało się pozyskać informacje, których zdiagnozowanie na podstawie danych wtórnych czy poprzez badania ankietowe byłoby niemożliwe.

Warsztaty strategiczne poświęcone analizie SWOT odbyły się 29 kwietnia 2014 r. i miały na celu zidentyfikowanie mocnych i słabych stron gminy oraz szans i zagrożeń dla jej rozwoju. Uzyskano opinie co do ważności poszczególnych, wskazywanych na podstawie diagnozy, elementów niniejszej analizy, a także zostały wskazane priorytety – filary rozwoju.

Uczestnicy warsztatów strategicznych identyfikowali mocne i słabe strony gminy. Poszczególnym czynnikom zostały przypisane wagi punktowe. Im wyższa waga punktowa została przypisana mocnej lub słabej stronie, tym większe jest znaczenie danego czynnika dla rozwoju Aglomeracji.

Podstawowe czynniki składające się na analizę SWOT zawiera poniższa tabela. Szczegółowe zestawienie zawiera załącznik nr 2 zamieszczony w końcowej części opracowania.

Tab. 36 Mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia rozwoju Aglomeracji Konińskiej – zestawienie.

Mocne strony	Słabe strony
Korzystne położenie w przestrzeni Polski i Europy, bardzo dobra międzygałęziowa dostępność transportowa Aglomeracji, możliwości rozwoju transportu, w tym żeglugi	Niedobory współpracy samorządów w Aglomeracji
Silne powiązania funkcjonalne pomiędzy partnerami (wzmocnione działalnością PAK KWB Konin S.A.)	Ryzyko powodziowe (brak polderu Golina)
Współpraca samorządów na rzecz wspólnego rozwoju terytorium	Uciążliwości środowiskowe związane z działalnością górnictwem
Cenne walory przyrodnicze, wyznaczenie zróżnicowanych terenów chronionych	Trudne warunki dla rolnictwa (słabe gleby, małe opady)
Powszechne występowanie złóż węgla brunatnego	Niski poziom urodzeń - starzenie się społeczeństwa
Zasoby wód geotermalnych	Wysokie bezrobocie
Tradycje rolnicze	Niskie pensje i niepewność zatrudnienia, zła atmosfera w miejscach pracy
Możliwości rozwoju upraw energetycznych	Niedostosowanie kwalifikacji części osób do potrzeb rynku pracy
Względnie „młoda” struktura demograficzna	Niedobór miejsc pracy dla kobiet
Duże zasoby wykwalifikowanych pracowników z przygotowaniem technicznym	Duży udział długotrwale bezrobotnych, brak ofert pracy
Doświadczenia w skomplikowanych procesach produkcyjnych	Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców, „orientacja na przetrwanie” u części mieszkańców
Atrakcyjnie położone tereny inwestycyjne	Znaczny zakres wyjazdów zarobkowych – ubytki potencjału ludnościowego i "eurosieroctwo"
Rozwinięta produkcja energii elektrycznej przy minimalizacji oddziaływania na środowisko	Niskie wydatki inwestycyjne i innowacyjność przedsiębiorstw
Dobre warunki dla energetyki odnawialnej	Słabe wyniki egzaminów maturalnych i testów gimnazjalnych
Rozpoznawalne w Polsce miejsca i obiekty (zwłaszcza Sanktuarium w Licheniu)	Niekorzystny przebieg dróg (zwłaszcza DK 25)
Duża atrakcyjność krajobrazu	Brak połączeń autobusowych pomiędzy gminami poza Koninem
Dobra znajomość zagadnień rozwoju lokalnego, wyzwań i barier rozwojowych, liczne organizacje pozarządowe działające na rzecz rozwoju Obszaru	Niebezpieczne odcinki dróg (brak chodników, wydzielonych ścieżek rowerowych na dojazdach do jezior)
Współpraca uczelni i instytucji otoczenia biznesu z administracją na rzecz dostosowania edukacji do potrzeb rynku pracy	Brak lekarzy specjalistów, zwłaszcza w mniejszych miejscowościach

Szanse	Zagrożenia
Dostępność funduszy zewnętrznych	Zanieczyszczenie i utrata zasobów wód podziemnych
Polepszanie ogólnego stanu środowiska	Obniżanie jakości rynku pracy
Rosnące zapotrzebowanie na zdrową żywność	Spadek aktywności budowlanej, mniejsze zapotrzebowanie na prace sezonowe
Poprawa struktury wielkościowej gospodarstw	Problemy finansowe związane z rozwojem i utrzymaniem infrastruktury na terenach staromiejskich i podmiejskich
Rozwój specjalizacji w rolnictwie	Pogłębione starzenie społeczeństwa – wzrost zapotrzebowania na opiekę zdrowotną i świadczenia społeczne
Rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego i przechowalnictwa	Pogarszanie się dostępu do służby zdrowia
Rozwój sieci szerokopasmowych (możliwości telepracy / rozwój e-usług)	Konflikty w społeczności związane z powiększeniem się rozwarstwienia
Rozwój elastycznych form zatrudnienia	Obniżanie dostępności do Konina i postępujące wykluczenie części mieszkańców gmin peryferyjnych
Wzrastające znaczenie szkolnictwa zawodowego, wzrastająca świadomość potrzeb rynku pracy przy wyborze kierunku nauki	Rosnąca konkurencja innych ośrodków miejskich, zwiększony odpływ mieszkańców, w tym specjalistów „drenaż mózgów”
Integracja komunikacji publicznej („jeden bilet w OFAK”)	Nasilanie się patologii związanych z rozpadem rodzin
Rozwój nowych technologii wykorzystania surowców, zwłaszcza węgla brunatnego	Dążenie do eliminacji wydobycia i wykorzystania węgla brunatnego w energetyce – „wygaszenie” Zagłębia Konińskiego
Wzrost znaczenia produkcji przemysłowej w gospodarce (reindustrializacja)	Ograniczanie perspektyw rozwoju lokalnych przedsiębiorstw przez skoncentrowanie zachęt na pozyskanie inwestorów zewnętrznych
Wzrost zapotrzebowania na energię, zwłaszcza odnawialną	Wzrost zatłoczenia i pogarszanie się stanu dróg
Możliwości integracji różnych sieci transportowych	Spadek atrakcyjności lokalizacyjnej w wyniku inwestycji na innych obszarach lub zmiany głównych kierunków i środków transportu
Rozwój uzdrowisk	Starzenie się właścicieli gospodarstw – obniżanie się potencjału innowacyjnego
Rozwój sektora SPA	Konkurencja ze strony innych rodzajów działalności – rezygnacja z produkcji zdrowej żywności
Rozwój sektora „Trzeciego Wieku” („srebrnego rynku” – „silver market”)	Wypieranie rodzimej żywności przez import

Opracowanie własne.

2. Mocne strony

Kluczowym czynnikiem rozwojowym Aglomeracji Konińskiej jest jej wysoce korzystne położenie w przestrzeni Polski i Europy i bardzo dobra międzygałęziowa dostępność transportowa Aglomeracji. Przebiegająca tutaj autostrada A2 oraz magistrała kolejowa E-20 należące do europejskiego systemu korytarzy transportowych TEN-T, zapewniają szybki dostęp do największych polskich miast: Warszawy, Łodzi, Poznania, a także do wielu krajów i głównych metropolii Europy.

Szczególnie cenne jest dobre skomunikowanie z Poznaniem jako stolicą województwa wielkopolskiego, dające szanse na przeniknięcie pewnych procesów rozwojowych z rdzenia regionu. Położenie takie stało się już czynnikiem lokalizacji wielu obiektów produkcyjnych, a zwłaszcza placówek logistycznych i magazynów.

Poszczególne gminy Aglomeracji Konińskiej cechują się utrwalonymi, silnymi związkami zarówno historyczno – kulturowymi jak i funkcjonalnymi z Koninem, tworząc swego rodzaju mini-region. Związki te po II wojnie światowej utrwaliła działalność PAK KWB Konin S.A. i rozbudowa zagłębia węglowego na terenie całej północnej części OFAK. W praktyce cała Aglomeracja tworzy jeden rynek pracy z centrami w Koninie i Kleczewie.

Skutkiem wykształconych powiązań (oraz procesów społeczno-gospodarczych o zasięgu ponadlokalnym, a niekiedy europejskim i globalnym) jest postępująca współpraca samorządów i coraz większa integracja wokół podobnych lub wspólnych kierunków i celów rozwoju.

Potwierdzeniem walorów naturalnych OFAK jest rozpowszechnienie, znaczny udział w powierzchni oraz różnorodność wyznaczonych form ochrony przyrody.

Cechą szczególną, wyróżniającą Aglomerację Konińską w skali kraju jest koncentracja wydobywania i produkcji energii elektrycznej na dużą skalę, w oparciu o powszechnie występujące złoża węgla brunatnego.

Zasobem niewykorzystanym, ale korzystnie rokującym na przyszłość, zwłaszcza w zakresie ochrony zdrowia, usług odnowy biologicznej i turystyki, ale także ciepłownictwa i energetyki oraz rolnictwa jest występowanie wód geotermalnych o korzystnych parametrach w podłożu niemal całej północnej części Aglomeracji. Korzystne dla rozwoju produkcji energii ze źródeł odnawialnych są warunki wiatrowe na całym obszarze.

Okolice Konina są wciąż obszarem aktywnego rolnictwa, które ma tu wielowiekowe tradycje i zachowaną ciągłość własności. Tutejsze gleby są dobrze predestynowane do upraw energetycznych, ale także hodowla zwierząt ma dobre perspektywy.

Silną stroną Aglomeracji jest stosunkowo „młoda” struktura ludności (złożona w dużej mierze z osób z wykształceniem technicznym), „odziedziczona” po poprzednim okresie dziejowym. Z istnieniem kompleksu paliwowo – energetycznego wiąże się specjalizacja przemysłowa, oparta na funkcjonowaniu powiązanych ze sobą, dużych zakładów, w których wykorzystywano złożone procesy produkcyjne, wymagające dużych nakładów i kadr.

Po dawnym potencjale Konińskiego Zagłębia Węgla Brunatnego pozostało wiele lokalizacji stanowiących cenne tereny inwestycyjne. Wiele z nich ma dostęp nie tylko do dróg, ale i do torów kolejowych czy szlaków wodnych, a także do źródeł energii elektrycznej i ciepłej o dużej wydajności.

Istotne znaczenie dla rozwoju obszaru mają też kultura i turystyka, a w tej dziedzinie – istnienie obiektów rozpoznawalnych, mogących przyczynić się do popularyzacji Aglomeracji. Czołowe miejsce w tym względzie zajmuje Sanktuarium Maryjne w Licheniu wraz ze znaną bazyliką, ale także kompleks jezior oraz rozwinięta infrastruktura noclegowa. Atrakcyjność krajobrazu OFAK wynika z rzeźby terenu, dużego udziału wód, w mniejszym stopniu lasów i różnorodności sposobu użytkowania ziemi.

Bogactwem terenu jest tutejsza społeczność, kultywująca tradycje przodków, wyjątkowo silnie zainteresowana sprawami lokalnymi. Wymiarem tego zainteresowania jest też istnienie szeregu lokalnych organizacji społecznych, dobrze rozeznaczonych w lokalnej problematyce i realizujących wiele zadań publicznych. Organizacje te są sprawne w staraniach o środki unijne i przyczyniają się do budowy kapitału społecznego.

3. Szanse

Najwyraźniejsze szanse rozwojowe są związane z dostępnością – możliwością korzystania z funduszy zewnętrznych, głównie z budżetu Unii Europejskiej. Kierunki wydatkowania tych funduszy, ustalone w Umowie Partnerstwa, ale i krajowych i regionalnych dokumentach strategicznych i operacyjnych pozwalają na interwencję wobec większości zidentyfikowanych obszarów słabych stron Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska, ale też na wzmocnienie stron silnych, takich jak dostęp do sieci transportowych.

Również wiele innych szans jest ze sobą powiązanych. Spodziewana poprawa stanu środowiska jest korzystna z uwagi na rosnące zapotrzebowanie na zdrową żywność, której Aglomeracja Konińska może być czołowym producentem nie tylko w Wielkopolsce, ale i w Polsce. Rysujące się tendencję wskazują na korzystne zmiany organizacyjne w rolnictwie – poprawę struktury wielkościowej, wzrost wykształcenia rolników, popularyzowanie specjalizacji i integracji producentów rolnych. Zmiany te mogą pozwolić utrzymać rolnictwu ważną pozycję w lokalnej gospodarce. Duży potencjał wzrostu ma też przetwórstwo rolno-spożywcze

Wiele szans wiąże się też z nowymi możliwościami elastycznego zatrudnienia oraz rozwojem technologii informacyjno – komunikacyjnych (TIK), zwłaszcza szerokopasmowego internetu, pozwalającymi na zdalną pracę i dostęp do usług. Wzrasta świadomość konsekwencji wyboru drogi zawodowej przez młodzież i ponownie popularne staje się szkolnictwo zawodowe, w tym techniczne, co lepiej odpowiada charakterowi tutejszego rynku pracy.

Podróżowanie po terenie Aglomeracji ułatwić może z pewnością integracja przewoźników – koordynacja rozkładów jazdy, uzgodnienie taryf czy budowa centrów przesiadkowych o odpowiednim komforcie. Dla transportu towarów, działalności logistyczno – magazynowej, a szerzej – dla całej gospodarki korzystne są perspektywy powiązania różnych gałęzi transportu (transport multimodalny), w tym wykorzystanie licznych nieużywanych lub mało używanych torów kolejowych, ładowni, nabrzeży i szlaków wodnych.

Nadzieje wiąże się też z możliwościami produkcji energii, w tym nowych technologii wykorzystania złóż węgla brunatnego. Rozwój tych technologii oraz decyzje o ich zastosowaniu, także o kierunkach zmian w górnictwie i energetyce przebiegają jednak poza gestią samorządów Aglomeracji. Niemniej jednak spodziewać się można rozwoju nowych gałęzi i technologii produkcji, lepiej wykorzystujących lokalne zasoby, o czym świadczą tendencje reindustrializacyjne w gospodarce polskiej, a zwłaszcza za granicą.

Istotne są wreszcie szanse pojawiające się w dziedzinie turystyki czy szeroko pojętego czasu wolnego. W najbliższych latach można podjąć próby owocnego wykorzystania źródeł geotermalnych i innych walorów przyrody w celu rozwoju działalności zdrowotnej, odnowy biologicznej, krzewienia zdrowego stylu życia. Wszystkie te dziedziny zdobywają coraz większą popularność. Także znaczny i zwiększający się udział osób w wieku 50+, w tym emerytów, w społeczeństwie, wobec lepszych warunków materialnych dawnych pracowników górnictwa i energetyki może być zacznym nową specjalizacją OFAK. Dobra dostępność komunikacyjna i bliskość dużych aglomeracji może pozwolić na wykształcenie ośrodków „srebrnego rynku”, produktów, usług i wydarzeń dedykowanych dla osób starszych, lecz wciąż aktywnych.

Spodziewać się można dalszej poprawy oferty kulturalnej oraz pojawienia się nowych atrakcji turystycznych – czy to pozostałości kolei wąskotorowych, czy szlaków tematycznych, obiektów turystyki kulturowej, obiektów przemysłowych.

Szansą dla gospodarki Aglomeracji Konińskiej jest wzrost współpracy z czołowymi przedsiębiorstwami Wielkopolski, stanowiącymi bieguny rozwoju i innowacji w skali kraju. Przez to może dokonać się wzrost znaczenia całego obszaru oraz umiędzynarodowienie gospodarki i przez to promocja w skali Polski i Europy. Pomóc to może w przewyżczeniu wizerunku obszaru zdegradowanego, jednostronnie postrzeganego przez pryzmat górnictwa, konwencjonalnej energetyki i przemysłu ciężkiego, który wynika z powszechnej nieznajomości OFAK w Polsce i za granicą.

4. Słabe strony

Źródła największych deficytów i barier rozwojowych Aglomeracji Konińskiej znajdują się w dziedzinie społecznej – demografii i rynku pracy. Do lat 90. XX w. tutejsza gospodarka oparta była w zasadzie na górnictwie i związanej z tym energetyce oraz energochłonnym, głównie surowcowym i ciężkim przemyśle. W pozostałych działach nakłady inwestycyjne i przemiany były niewielkie. Restrukturyzacja opisywanych sektorów w powiązaniu ze słabością pozostałych działów gospodarki (w tym rozdrobnionym, niesprofilowanym i niskotowarowym rolnictwem) spowodowały wysokie bezrobocie, a w efekcie spadek perspektyw małżeństw i rodzin - niski poziom urodzeń oraz nasilony odpływ mieszkańców, zwłaszcza młodych i wykształconych. Wyjechało także wiele osób z dobrymi kwalifikacjami praktycznymi. Przyczynił się do tego również relatywny spadek wynagrodzeń. Wiele osób pracuje poniżej swoich kwalifikacji, dla wielu osób z doświadczeniem zawodowym pracy zabrakło. Wszystko to powoduje złą atmosferę w zakładach pracy oraz pesymizm i często bierność. Od lat nasila się problem niedoboru pracy dla kobiet.

Obserwuje się przyspieszone starzenie się społeczeństwa, choć udział ludzi młodych jest wciąż relatywnie wysoki. Dalekie wyjazdy do pracy, zwłaszcza za granicę, skutkują często osłabieniem więzi rodzinnych, rozpadem rodzin i zjawiskiem „eurosieroctwa”, a w dalszej mierze – patologiami.

Agglomerację Konińską, w związku z długoletnimi korzystnymi możliwościami zatrudnienia w wielkich, państwowych zakładach, charakteryzuje niska przedsiębiorczość. Miejscowe przedsiębiorstwa nie wytworzyły wyraźnych lokalnych specjalizacji ani więzi współpracy, wiele z nich działa na zewnątrz, nie korzystając z miejscowych zasobów, ani nie inwestując na miejscu.

Problemem w kontekście opisywanych zjawisk są także słabe wyniki edukacji na

poziomie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym. Brakuje tanich mieszkań – komunalnych, na wynajem, które mogłyby zaspokajać potrzeby mieszkaniowe osób młodych i niżej sytuowanych.

Zauważa się niedobory współpracy samorządów, przyzwyczajenia z okresu polityki opartej na pionowych zależnościach od organów centralnych, w tym dysponentów środków. Procesy te zostały wzmocnione w ostatnich latach z uwagi na silną konkurencję o środki z UE. Poziom zamożności gmin jest zróżnicowany. Konin i gminy podkonińskie oraz gminy „kopalniane” mają większe możliwości inwestycyjne, pozostałe samorządy borykają się z problemami w podstawowych niekiedy sferach. Brakuje jasnego określenia celów strategicznych w wielu gminach, a także na poziomie międzygminnym i w skali Aglomeracji, a w powiecie konińskim należy wprowadzić odpowiedni system monitoringu dokumentów strategicznych.

Wiele mankamentów wykazuje szeroko pojęta gospodarka przestrzenna i stan środowiska. Narasta chaos przestrzenny związany z bezplanowym rozprzestrzenianiem zabudowy, często na terenach nieuzbrojonych lub wręcz nienadających się na te cele. Wciąż słabe jest zabezpieczenie przed powodzią, toteż obszary niżej położone są regularnie podtapiane. Stan wód powierzchniowych w wielu miejscach jest niekorzystny, co jest związane z uwarunkowaniami naturalnymi, ale także rolnictwem, gospodarką komunalną i działalnością produkcyjną. Dziesięciolecia intensywnej eksploatacji węgla i działalności elektrowni pozostawiły znaczne przekształcenia na wielu terenach, zwłaszcza deficyty wody, oraz znaczne ilości odpadów przemysłowych składowanych na terenie OFAK. Obszar charakteryzuje się ogólnie pewnymi problemami z zaopatrzeniem w wodę oraz odprowadzaniem ścieków. Poziom skanalizowania oraz gazyfikacji należą na do najniższych w województwie.

W ostatnich latach wzrósł poziom pyłowych zanieczyszczeń powietrza powodowanych przez transport, głównie samochodowy, co w powiązaniu z tzw. niską emisją z pieców i palenisk domowych powoduje zauważalne zagrożenia dla zdrowia, ludzi, zwierząt i upraw. Świadomość ekologiczna wielu mieszkańców jest wciąż niska.

Istotne problemy są widoczne także w dziedzinie usług publicznych, w tym zwłaszcza w ochronie zdrowia. W kategoriach dostępu do lekarzy – zarówno opieki podstawowej, jak i specjalistów, OFAK należy do najbardziej deficytowych w Wielkopolsce. Zbyt słabo rozwinięta jest komunikacja publiczna poza kierunkami prowadzącymi do i z Konina, co wyklucza wiele osób z aktywności życiowej, a w przypadku innych powoduje wzrost zatłoczenia dróg, niebezpieczeństwa wypadków oraz straty czasu w dojazdach. Przebieg wielu dróg które od lat czekają na modernizację jest niekorzystny, brakuje niektórych obwodnic oraz połączeń na trasie północ – południe, zwłaszcza przepraw przez Wartę. Niektóre odcinki są wręcz niebezpieczne, Chodzi zwłaszcza o dojazdy do jezior i działek rekreacyjnych, obciążone ruchem wszelkich pojazdów, ale i uczęszczane przez pieszych, a pozbawione chodników i ścieżek rowerowych. Wzrost ruchu na drogach wynika także z zaniedbania transportu wodnego i niedostrzegania potencjału przewozowego kolei.

Utrudnione jest skomunikowanie Lichenia, słabe są także powiązania – nie tylko transportowe – z Kaliszem i szerzej – z całą Aglomeracją Kalisko-Ostrowską, stanowiącą ośrodek regionalny w tej części Wielkopolski. Mimo znacznego potencjału turystycznego i rozbudowy bazy w poprzednich latach, wiele obiektów jest słabo wyposażonych lub wręcz nie spełnia współczesnych kryteriów. Brakuje zwłaszcza bazy hotelowej o różnym standardzie. Sezon turystyczny trwa zbyt krótko.

5. Zagrożenia

Z uwagi na dużą rolę czynników makroekonomicznych, regulacji prawnych, podatkowych i innych, pozostających poza obszarem decydowania władz lokalnych i samych mieszkańców, największe niepokoje budzi możliwe dalsze pogorszenie jakości rynku pracy.

Szczególną w swej skali przyczyną, która może spowodować pogorszenie sytuacji na rynku pracy i ogólny kryzys społeczno – gospodarczy na terenie całej Aglomeracji jest perspektywa likwidacji zagłębia węglowego. Zagrożeniami z tym związanymi są: dalszy wzrost bezrobocia, postępujące rozwarstwienie majątkowe i wykluczenie części mieszkańców, nasilenie konfliktów i patologii.

Powodowany tym wyjazd osób z dobrymi kwalifikacjami do innych ośrodków („drenaż mózgów”) może nasilić mechanizm obniżenia konkurencyjności całego obszaru Aglomeracji.

Skoncentrowanie wysiłków na pozyskanie inwestycji i inwestorów z zewnątrz, którzy często traktują inwestycje w Polsce jako przejściową lokatę kapitału, bez zakorzenienia w społeczności, może spowodować zmniejszenie szans miejscowych przedsiębiorców oraz brak wykorzystania wielu zasobów. Atrakcyjność lokalizacyjna OFAK z uwagi na rozbudowę połączeń transportowych w innych częściach Polski i Europy może się relatywnie obniżyć i przestać być decydującym atutem.

Kolejnymi zidentyfikowanymi zagrożeniami, które i obecnie są już zarysowane, są postępujące starzenie się społeczeństwa i pogorszenie się dostępu do służby zdrowia. Dotyczy to zwłaszcza części osób mieszkających w mniejszych miejscowościach. Starzenie się społeczności wiejskich, a więc i rolników, brak następców, grozi nasileniem stagnacji w wielu gospodarstwach, rezygnacji z inwestycji i z produkcji zdrowej żywności.

W wyludniających się gminach peryferyjnych, ale także w Koninie mogą wystąpić problemy z utrzymaniem infrastruktury komunalnej z powodu mniejszej liczby korzystających i mniejszego zakresu korzystania, a więc i niższych wpływów z podatków i opłat.

W dziedzinie turystyki problemem, który może mieć duże znaczenie jest ograniczanie dostępu do brzegów rzek i jezior spowodowane sprzedażą wielu dawnych ośrodków wypoczynkowych oraz atrakcyjnych działek.

6. Metody wyboru modelu strategii

Dalszym etapem było ustalenie:

- Czy mocne strony pozwolą wykorzystać zauważone szanse?
- Czy mocne strony pozwolą zniwelować zauważone zagrożenie?
- Czy słabe strony ograniczą możliwość wykorzystania zidentyfikowanych szans?
- Czy słabe strony spotęgują ryzyko związane z wystąpieniem zagrożeń?

(analizę przeprowadzono również w odwrotnym kierunku, tzn. od zewnątrz do wewnątrz)

- Czy szanse wzmocnią silne strony?
- Czy szanse pozwolą zniwelować słabości?
- Czy zagrożenia zniwelują silne strony?
- Czy zagrożenia uwypuklą słabości?

Odpowiedzi na powyższe pytania pozwalają zbudować macierz modeli strategii rozwoju, a ich analiza wskazuje, który model najtrafniej odpowiada na potrzeby gmin tworzących Aglomerację Konińską. Wyróżnić można cztery główne typy strategii: ofensywną, konkurencyjną, konserwatywną lub defensywną.

Strategia ofensywna cechuje jednostki, które stawiają przede wszystkim na wykorzystanie mocnych stron i nadarzających się szans. Za pomocą swoich atutów wykorzystują szanse rozwoju, a z kolei nadarzające się okazje przekładają na dalsze wzmocnienie atutów.

Strategia konkurencyjna cechuje jednostki, które nastawiają się na wykorzystywanie nadarzających się szans do eliminowania słabych stron i zamieniania ich w atuty.

Strategia konserwatywna cechuje jednostki, które planują maksymalnie wykorzystać mocne strony przy jednoczesnym zmniejszaniu znaczenia dla rozwoju nadchodzących zagrożeń.

Strategia defensywna cechuje jednostki, które bronią się przed kryzysem, eliminując słabe strony i przeciwstawiając się zagrożeniom.

6.1 Korelacje

Pomiędzy pozycjami wyszczególnionymi w analizie SWOT zostało przeprowadzone dwukierunkowe badanie korelacji (SWOT-TOWS), polegające na ustaleniu, czy np. dana mocna strona może niwelować znaczenie danego zagrożenia; i odwrotnie: czy dane zagrożenie może osłabić mocną stronę. Odpowiedzi na powyższe pytania pozwalają zidentyfikować silne powiązania (obszary problemowe), w obrębie których można rozpocząć tworzenie rozwiązań (strategii cząstkowych).

	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
SZANSE	STRATEGIA OFENSYWNA	STRATEGIA KONKURENCYJNA
ZAGROŻENIA	STRATEGIA KONSERWATYWNA	STRATEGIA DEFENSYWNA

Tabele z wynikami korelacji dla poszczególnych modeli oraz objaśnienia, będące podstawą do dalszych etapów Strategii zawiera załącznik 2. zamieszczony w końcowej części dokumentu. Najsilniejsze zależności zostały oznaczone w przedstawionych niżej tabelach korelacji kolorem czerwonym. Im bardziej intensywny odcień czerwieni, tym silniejsze korelacje.

7. Wyniki – wybór modelu działania strategicznego

Poniżej przedstawiono szczegółowe wyniki dla poszczególnych grup czynników, co umożliwia porównanie skali zależności.

Tab. 37 Podsumowanie korelacji w poszczególnych parach czynników rozwoju.

Badana kombinacja	Wyniki TOWS		Wyniki SWOT		Zestawienie zbiorcze	
	suma interakcji	suma iloczynów	suma interakcji	suma iloczynów	suma interakcji	suma iloczynów
szanse/słabe strony (STRATEGIA KONKURENCYJNA)	615	20,337	461	13,540	1076	33,877
zagrożenia/słabe strony (STRATEGIA DEFENSYWNA)	225	10,245	352	14,252	577	24,496
szanse/mocne strony (STRATEGIA OFENSYWNA)	272	10,676	508	18,091	780	28,767
zagrożenia/mocne strony (STRATEGIA KONSERWATYWNA)	54	2,581	146	7,081	200	9,662

Opracowanie własne.

Zauważalne niewielkie różnice między wskazaniem na trzy z czterech rozpatrywanych modeli strategii wskazują na możliwość wyboru strategii zintegrowanej, opartej na wykazanych silnych związkach między czynnikami o różnym charakterze. Pominięcie bowiem któreś z grup związków może wpłynąć niekorzystnie na ogólny rozwój Aglomeracji.

Zakłada się oparcie kierunków rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej na silnych stronach i szansach jako miejscowych (endogenicznych) przewagach konkurencyjnych oraz takie działania w stosunku do słabych stron i zagrożeń, które pozwolą je wyeliminować, zneutralizować bądź przynajmniej osłabić ich działanie.

I tak dostępność funduszy zewnętrznych może wpłynąć na możliwości wykorzystania większości zasobów OFAK, począwszy od korzystnego położenia, przez surowce, potencjał rynku pracy (w tym kwalifikacje mieszkańców, rozwinięte szkolnictwo), tradycje rolnicze, produkcyjne, a także walory naturalne, w tym wody geotermalne. Należy dbać o wzmocnienie pozycji konkurencyjnej Aglomeracji w obszarach, gdzie sytuacja jest na tle innych – dobra. Nie jest bowiem powiedziane, że przewagi tego rodzaju są niezmiennie w czasie. Tak jest ze stosunkowo dobrą ofertą kulturalną, możliwościami wypoczynku w pobliżu miejsca zamieszkania czy nawet dobrą dostępnością transportową (tu: strategia ofensywna).

Zidentyfikowane szanse mogą pozytywnie oddziaływać także na większość słabych stron, szczególnie na możliwości inwestycyjne gmin i przedsiębiorstw, poziom przedsiębiorczości i innowacyjności, problemy rolnictwa, braki w infrastrukturze. Rysuje się wiele możliwości wsparcia nowych kierunków w rolnictwie, a także szeroko pojętego rozwoju obszarów wiejskich. Nowe priorytety rozwoju gospodarczego, oparte na konieczności zapewnienia dostaw energii, wykorzystania zasobów lokalnych, nowych technologii (w tym internetu), powrotu do działalności produkcyjnej mogą odwrócić niekorzystne tendencje na rynku pracy.

Istnieją wreszcie możliwości zmiany ogólnego profilu gospodarki OFAK poprzez przesunięcie aktywności ze sfery górnictwa i niewyspecjalizowanego rolnictwa na rzecz produkcji nowych materiałów, także budowlanych, rozwoju działalności transportowej i magazynowej, produkcji i przetwórstwa zdrowej żywności, wykorzystania potencjału turystycznego i rosnącego zapotrzebowania na usługi zdrowotne i wypoczynek. Te wskazania znamionują strategię konkurencyjną.

Szczególnie istotne jest przeciwdziałanie zagrożeniom mogącym pogorszyć już niekorzystną sytuację na rynku pracy gdzie ich nagromadzenie, choć „punktowe” w skali całego zbioru czynników, jest szczególnie duże. Podobne działania należy podjąć w dziedzinie demografii, wzmacniania przedsiębiorczość mieszkańców, poprawy dostępu do służby zdrowia i innych usług, przeciwdziałania skutkom chaosu przestrzennego. Te kierunki działania należą do istoty strategii defensywnej. Także i pewne elementy strategii konserwatywnej nie mogą być pomijane, szczególnie te związane ze starzeniem się społeczeństwa.

W tak wyniku tak określonej analizy, główny problem rozwojowy OFAK formułuje się następująco:

„Aglomeracja Konińska to teren o dużych deficytach w zakresie rynku pracy i warunków życia, który nie wykorzystuje wystarczająco lokalnych zasobów, potencjału ludzkiego i korzystnej lokalizacji w środku Polski.”

Dalsze części Strategii winny być ukierunkowane na przełamanie i odwrócenie tego stanu.

V. Misja, obszary rozwojowe i wizja strategiczna

Misja, to, ujmując rzecz w uproszczeniu, główna funkcja do wypełnienia przez podmioty Strategii, czyli organizacje (instytucje) dysponujące władztwem do jej realizacji (obecnie Starostwo Powiatowe, w przyszłości być może osobna jednostka).

Jak już wskazano wcześniej, na podstawie wcześniejszych etapów prac nad dokumentem, we współpracy ze Stałym Społecznym Zespołem Konsultacyjnym, główny problem rozwojowy Obszaru formułuje się następująco:

„Aglomeracja Konińska to teren o dużych deficytach w zakresie rynku pracy i warunków życia, który nie wykorzystuje wystarczająco lokalnych zasobów, potencjału ludzkiego i korzystnej lokalizacji w środku Polski.”

Misją OFAK jest więc osiągnięcie dobrego stanu w zakresie rynku pracy i warunków życia (poprzez wykorzystanie unikalnych – endogenicznych zasobów, potencjałów, położenia) tak, by Obszar Funkcjonalny Aglomeracja Konińska stał się atrakcyjny ma miarę swoich szans nie tylko dla swoich mieszkańców i lokalnych przedsiębiorców, ale także by mógł przyciągać nowych mieszkańców i inwestorów, stanowiąc wyróżniającą się, atrakcyjną i konkurencyjną część Wielkopolski, jako polskiego regionu w zjednoczonej Europie. Misję Aglomeracji (adresowaną w pierwszej kolejności do władz lokalnych, ale także do innych podmiotów zainteresowanych rozwojem terytorium) formułuje się więc następująco:

„Dobre warunki życia i pracy przez efektywne wykorzystanie zasobów Obszaru oraz szans zewnętrznych, szczególnie wsparcia finansowego”

Bliskość tematyczna wielu czynników i barier rozwojowych, szans i zagrożeń, potwierdzona wskazanymi wcześniej korelacjami, powoduje, że wskazać można kilka szczególnych koncentracji, zarówno problemów jak i szans rozwojowych. Należy je uznać za priorytety w planowaniu rozwoju obszaru funkcjonalnego. Należą do nich szczególnie:

- Rynek pracy i warunki życia (w tym dostęp do usług publicznych, zwłaszcza zdrowotnych, oraz infrastruktury – głównie kanalizacyjnej),
- Przedsiębiorczość i nowe kompetencje zawodowe,
- Wytwarzanie czystej energii i działalność produkcyjna,
- Dostępność transportowa, logistyka i magazynowanie,
- Turystyka i wypoczynek.

Dokonując wyboru zintegrowanego modelu działania strategicznego wskazano, że elementy poszczególnych modeli rozwoju będą w planowanych działaniach uwzględniane integralnie. Obiektywne ograniczenia, takie jak:

- Ograniczone uprawnienia i możliwości działania władz publicznych,
- Ograniczone możliwości finansowania poszczególnych zadań,
- Warunki zewnętrzne – makroekonomiczne, polityczne, ustrojowe, które determinują powyższe,
- Zróżnicowana pilność poszczególnych działań,
- Pojawiające się szanse (na przykład możliwości zainwestowania) i wydarzenia, na które należy odpowiednio i skutecznie reagować,

powodują jednak, że należy ustalić kolejność i proporcje przyszłych działań. Dlatego też pozostałe wskazanie kolejności priorytetów jest wypadkową szczególnych atutów (zasobów endogenicznych) Aglomeracji oraz możliwości ich wsparcia w najbliższej perspektywie. Aby to uczynić w sposób niebudzący wątpliwości, podczas konsultacji z osobami zaangażowanymi w prace nad strategią posłużono się propozycjami wizji Aglomeracji Konińskiej.

Wizja to syntetycznie ujęty obraz przyszłego stanu, jaki ma być osiągnięty przez realizację Strategii, punkt wyjścia do tworzenia części postulatywnej dokumentu. Jako poszczególne wizje zaproponowano stany wynikające z realizacji poszczególnych priorytetów rozwoju:

- Aglomeracja Konińska miejscem oferującym dobre warunki życia i pracy związanej z obszarem przedsiębiorczej społeczności szanującej lokalne dziedzictwo
- Aglomeracja Konińska polskim liderem nowych gałęzi produkcji przemysłowej w oparciu o czystą energię ze źródeł lokalnych
- Aglomeracja Konińska wiodącym obszarem logistyki i magazynowania w Polsce
- Aglomeracja Konińska słynąca z produkcji zdrowej żywności
- Aglomeracja Konińska wyspecjalizowana w obsłudze rekreacji i turystyki, w tym pobytowej (wczasy), znana z usług odnowy biologicznej - krajowym centrum usług dla Seniorów
- Aglomeracja Konińska dobrze zintegrowana z resztą Wielkopolski (OFAK bramą do Wielkopolski / „Wielki Konin w Wielkopolsce”).

Zdecydowane pierwszeństwo zyskała pierwsza propozycja, a w dalszej kolejności dwie następne, potem priorytet dotyczący turystyki. Na końcu wskazywano produkcję zdrowej żywności (co może zaskakiwać) oraz integrację z resztą Wielkopolski (być może z uwagi na trudność z konkretyzacją tematu). Ponieważ jednak podstawą niniejszej strategii jest ujęcie integrujące, dążyć należy do stopniowej realizacji wszystkich elementów wizji, zachowując preferencje zgodnie ze wskazaniem.

Nie wskazano wprawdzie ujęcia problematyki rozwoju obszarów wiejskich uwagi niemożliwość zaadresowania tego zagadnienia do całego obszaru OFAK, gdyż przeczyłoby to zintegrowanemu podejściu terytorialnemu, stanowiącemu filar polityki rozwoju w Unii Europejskiej¹⁵⁹. Z drugiej jednak strony wszystkie powyższe obszary mają na celu rozwój, który będzie się dokonywał szczególnie na obszarach wiejskich, obejmujących ogromną większość powierzchni i większą część ludności Aglomeracji. Tematyka ta zostanie odpowiednio wyróżniona w dalszych częściach dokumentu.

¹⁵⁹ Por. Rosenkiewicz K., 2012. Obszary funkcjonalne jako nowa kategoria polityki regionalnej i polityki przestrzennej w Polsce. Biuletyn Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM - Seria Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna, Nr 17-18, s. 71-88.

1. Cel główny i obszary strategiczne

Cel główny – horyzontalny i cele strategiczne stanowią konkretyzację misji Aglomeracji Konińskiej. Cel nadrzędny formułuje się następująco:

„Poprawa warunków życia, pracy i wypoczynku przez efektywne wykorzystanie zasobów Obszaru oraz szans zewnętrznych, szczególnie wsparcia finansowego”

Tak sformułowany cel łączy wszelkie wcześniej wskazane priorytety rozwoju OFAK. Zidentyfikowane czynniki i bariery rozwojowe, wraz z ich wzajemnymi zależnościami wykazanymi przez korelacje, które doprowadziły do sformułowania zasadniczego problemu rozwojowego Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej oraz do wskazania misji Aglomeracji, można podzielić między trzy zasadnicze, strategiczne (kluczowe) obszary rozwojowe:

Ryc. 28 Strategiczne obszary rozwojowe OFAK.



Źródło: opracowanie własne.

Wskazany obszar współpracy pełni niejako rolę integrującą, wspomagającą pozostałe sfery. W zamierzeniu współpraca na rzecz rozwoju Aglomeracji ma mieć charakter wielopłaszczyznowy. Współdziałanie, czy to między samorządami czy z udziałem podmiotów z innych sektorów ma mieć charakter „katalizatora”, umożliwiać i poprawiać wykonanie działań z pozostałych obszarów.

Poszczególne cele strategiczne oraz wynikające z nich cele szczegółowe i przypisane do celów działania będą odzwierciedlały ten podział poprzez przyporządkowanie do jednego z powyższych obszarów.

VI. Ogólna koncepcja rozwoju Aglomeracji Konińskiej

Planując rozwój obszaru, należy odnieść się do tendencji i priorytetów najbardziej istotnych na szczeblu europejskim (UE) i krajowym, z uwagi na coraz silniejsze oddziaływania procesów globalnych w gospodarce oraz zasilanie rozwoju terytorialnego funduszami zewnętrznymi, w tym europejskimi.

Na poziomie europejskim w ostatnich latach obserwuje się zmianę paradygmatu polityki regionalnej. Prowadzona od lat 60/70. XX w. polityka oparta na wyrównywaniu poziomów rozwoju poprzez wspieranie obszarów najslabiej rozwiniętych (*equity*), mająca charakter sektorowy, ustąpiła miejsca nowemu podejściu. Podejście to zasadza się na pobudzaniu unikalnych potencjałów różnych terytoriów (także tych najbardziej rozwiniętych) poprzez zintegrowane podejście terytorialne.

Wcześniejsze ujęcie opierało się na bezpośrednich transferach środków do regionów traktowanych jako wewnętrznie jednorodne obszary. Obecnie preferuje się wykorzystywanie różnych instrumentów (nie tylko funduszy publicznych) celem wsparcia wewnętrznych potencjałów obszarów o różnym zakresie terytorialnym (niekiedy nie związanym z konkretnymi podziałami administracyjnymi), traktowanych funkcjonalnie.

Nastawienie na likwidację barier rozwoju ustąpiło miejsca wykorzystywaniu szans. W nowym ujęciu należy angażować wszelkie szczeble zarządzania. Polityka regionalna nie powinna być tylko wypadkową interesów i sił oddziaływania rządu oraz samorządu terytorialnego¹⁶⁰.

W nowych warunkach jako dźwignie rozwoju nie wystarczą już: budowa infrastruktury czy import technologii i wiedzy praktycznej (*know how*), z natury odtwórczej. Istotne przewagi buduje się przez kreatywne („inteligentne”) wykorzystanie przewag danego terytorium¹⁶¹. Nie muszą być to przy tym przewagi związane z sektorami w powszechnym mniemaniu uważanymi za nowoczesne, lecz raczej unikalne kompozycje czynników rozwoju charakterystyczne dla danego terytorium, bazujące na jego zasobach i perspektywy na skuteczne wykorzystanie w związku z rysującymi się szansami z otoczenia. Potencjał rozwojowy Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej, w tym silne strony i szanse rozwojowe, które tworzą wiele związków o charakterze korelacji, opisano w początkowych rozdziałach niniejszej Strategii, w tym zwłaszcza w rozdz. II (Diagnoza) i IV (Analiza SWOT).

Jedną z inicjatyw przewodnich Strategii Europa 2020 jest „Zintegrowana polityka przemysłowa w erze globalizacji”. Komunikat Komisji Europejskiej w tym zakresie zawiera konstatację, że Europa potrzebuje przemysłu, który odpowiada za ¾ wartości eksportu, i gdzie jest lokowane 85% prywatnych nakładów na badania i rozwój. W proces zwanym „reindustrializacją” szczególną uwagę zwraca się na te gałęzie, które wiążą się z silnymi, konkurencyjnymi i zdywersyfikowanymi łańcuchami wartości.

Mają to być oczywiście przemysły nowej generacji, oparte na innowacjach, zapewniające przewagę Europie poprzez wykorzystanie unikalnych zasobów surowców, wiedzy, powiązań gospodarczych, transportu. Wymagana jest przyjazność dla środowiska.

¹⁶⁰ Por. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 2010. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie.

¹⁶¹ Por. Zarząd Województwa Wielkopolskiego 2012. Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020.

Szczególna uwaga jest kierowana ku małym i średnim przedsiębiorstwom, wystarczająco elastycznym, by przerwać kryzysy, a jednocześnie mogącym konkurować na wielu rynkach.

Opisywana inicjatywa zakłada więc „poprawę warunków dla przedsiębiorczości, zwłaszcza MŚP oraz wsparcie rozwoju silnej bazy przemysłowej, zdolnej do konkurowania w skali globalnej”.

Dokumenty europejskie kładą też coraz większy nacisk na bezpieczeństwo energetyczne. Ze względu na łańcuchy wartości – rozległe sieci kooperacji, możliwość zaangażowania wielu kooperantów na etapie produkcji i użytkowania wyrobu, podkreśla się znaczenie przemysłów: maszynowego i środków transportu.

Z uwagi na szeroko pojętą tematykę bezpieczeństwa, akcentuje się znaczenie: przemysłu farmaceutycznego i opieki zdrowotnej, towarów i technologii związanych ze środowiskiem, sektora dostaw energii.

Z uwagi na zaostrzane normy środowiskowe dotyczące oszczędności energii w budownictwie, szanse wiąże się z produkcją nowych materiałów budowlanych, oraz z sektorem remontowym.

Bardzo istotne są też gałęzie związane z biotechnologią, wykorzystaniem surowców (w tym odpadowych – z rolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego, innych gałęzi przemysłu). Wzmocnienie roli przetwórstwa rolno-spożywczego jest o tyle łatwiejsze, że nie podległo ono tak dalece idącym procesom przenoszenia poza Europę z racji swej naturalnej specyfiki.

Polskie dokumenty strategiczne, również projekty programów operacyjnych na lata 2013-2020 nie do końca odzwierciedlają te kierunki. Tymczasem Aglomeracja Konińska odznacza się wyjątkowym w skali Polski nagromadzeniem zasobów sprzyjających realizacji Strategii Europa 2020.

Najbardziej zbliżonym charakterem do opisywanej inicjatywy „Zintegrowana polityka przemysłowa...” jest opracowany przez Ministerstwo Gospodarki i przyjęty w kwietniu 2014 r. „Program rozwoju przedsiębiorstw do 2020 r.” Dokument ten wskazuje:

- Zidentyfikowane Pola Badawcze - obejmujące technologie o decydującym znaczeniu dla przyszłości polskiego przemysłu;
- wskazane konkurencyjne obszary przemysłowe oraz określone kluczowe technologie, które mają stanowić podstawę rozwoju przemysłu w następnych 20 latach.

Wiele z tych wskazań odnosi się do zasobów, które wyróżniają Aglomerację Konińską. Warto więc korzystać z tego i wcześniej przytoczonych dokumentów przy profilowaniu obszarów aktywizacji gospodarczej, przygotowywaniu terenów inwestycyjnych czy w codziennej realizacji niniejszej strategii.

Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020 wśród konkurencyjnych „kapitałów” Wielkopolski wymienia między innymi – istotne ze względu na zasoby OFAK:

- z punktu widzenia B+R: produkcję napojów,
- ze względu na sprzedaż produktów nowych i istotnie ulepszonych: produkcję wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych.

Ujmując temat inaczej, wskazano także szerzej pojęte płaszczyzny, które samodzielnie

mogą stanowić inteligentne specjalizacje dla rozwoju Wielkopolski, a więc i Aglomeracji Konińskiej. Są to:

- Sieciowanie, mające kilka wymiarów, obejmujące przede wszystkim tworzenie powiązań między przedsiębiorstwami oraz powiązania przedsiębiorstw z otoczeniem. W tym obszarze tkwi duży potencjał innowacyjny.
- Interdyscyplinarność, polegająca na tworzeniu warunków dla kompleksowych rozwiązań technologicznych i organizacyjnych.
- Sektor żywnościowy, bazujący na potencjale rolnictwa oraz przetwórstwa rolnego, tworzący szerokie pole dla innowacji.
- Szeroko rozumiany zrównoważony rozwój, dający Wielkopolsce możliwości stania się „zielonym liderem” rozwijającym badania i technologie środowiskowe, badania i technologie dotyczące odnawialnych źródeł energii oraz produkcję urządzeń dla ochrony środowiska, a także rozwijającym produkcję energii ze źródeł niekonwencjonalnych.
- Edukacja, która rozwijana w innowacyjny sposób może tworzyć trwały fundament rozwoju.
- Silna gospodarka społeczna umożliwiająca odpowiedzialne gospodarowanie zasobami ludzkimi i włączanie społeczne.

Kolejnym istotnym elementem w planowaniu polityki rozwoju jest umiejętne odniesienie do zagadnienia terytorializacji – w wymiarze obszarów funkcjonalnych. Zasadniczy dokument operacyjny dotyczący realizacji polityki rozwoju Unii Europejskiej w województwie wielkopolskim, w tym wsparcia środkami wspólnotowymi, jakim jest Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020 (WRPO 2014+)¹⁶² odnosi się do obszarów wyznaczonych przez Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego¹⁶³. Teren OFAK stanowi w myśl wskazywanego opracowania mozaikę różnych obszarów funkcjonalnych.

Prócz opisanego w rozdz. I.2.4 obszaru funkcjonalnego Konina jako ośrodka subregionalnego (obejmuje jedynie 8 gmin OFAK – Konin, 6 gmin graniczących z miastem oraz Rzgów) wskazano – istotne z punktu widzenia niniejszej strategii obszary uznane za funkcjonalne, które w projekcie WRPO zostały potraktowane jako tak zwane regionalne OSI (obszary strategicznej interwencji). Dla OSI wskazuje się w WRPO pewne preferencje dla projektów lub odbiorców pomocy w odniesieniu do niektórych priorytetów. Obszary te zaprezentowano na ryc. 29, a priorytety wskazano przy opisie działań Strategii (rozdz. X). Są to:

- Wiejskie obszary funkcjonalne uczestniczące w procesach rozwojowych (ww. 6 gmin graniczących z Koninem: Golina, Kazimierz Biskupi, Ślesin, Kramsk, Krzymów, Stare Miasto, a także Rzgów),
- Wiejskie obszary funkcjonalne wymagające wsparcia procesów rozwojowych (pozostałe gminy – północna i południowa część OFAK: Grodziec, Kleczew, Rychwał, Skulsk, Sompolno, Wierzbin, Wilczyn),

¹⁶² W czasie sporządzania niniejszej strategii dostępny jedynie jako projekt w wersji z 14 kwietnia 2014 r., stąd jedynie ogólne odniesienia do tego dokumentu.

¹⁶³ Zasady i kryteria wyznaczania obszarów funkcjonalnych w województwie wielkopolskim, op. cit.

- Obszary o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych (północno-wschodnia część Aglomeracji: gminy Kramsk, Ślesin, Sompolno, Wierzbiniek, Skulsk, Wilczyn),
- Miasta i inne obszary tracące dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze (Konin oraz gminy: Golina, Skulsk i Wilczyn),
- Obszary o najniższej dostępności do usług warunkujących możliwości rozwojowe (gm. Wilczyn),
- Obszary o najniższej dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich (gm. Wierzbiniek i Sompolno).

Obszary te zostały przedstawione na ryc. 29.

Ponadto cały teren Aglomeracji kwalifikuje się jako „Obszar zależny od sektora paliwowo-energetycznego” (w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego określony jako Koniński Ośrodek Przemysłowy – por. rozdział II.2), dla którego ustala się osobne preferencje.

Dla OSI „Ośrodki subregionalne i ich obszary funkcjonalne” (Konin i 6 przyległych gmin), ustanowione zostaną ponadto tzw. koperty finansowe. Szczegółowe wskazania dotyczące priorytetów dla poszczególnych OSI zostaną wskazane w rozdziale X przy opisie działań strategicznych.

Zauważyć należy jednak, że obszar Aglomeracji będący przedmiotem niniejszej strategii nie jest (poza kwalifikacją jako „Obszar zależny od sektora paliwowo-energetycznego”) traktowany w dokumentach strategicznych województwa jako jednolita całość. Oznaczać to będzie – w przypadku pozostawienia przytoczonych zapisów projektu WRPO w wersji końcowej – konieczność ustalenia działań o charakterze selektywnym, możliwych do realizacji w poszczególnych częściach OFAK na podstawie różnych źródeł finansowania. Taką też metodykę przyjęto w dalszej części dokumentu, zwłaszcza w rozdz. X.

Aby skutecznie realizować zróżnicowane lecz współzależne działania, konieczne wydaje się powołanie instytucji zarządzającej realizacją strategii, o czym szerzej traktuje rozdział XI.

Zarysowany obraz jawi się jako optymistyczny dla Aglomeracji. Wiąże się to jednak z oparciem rozwoju na nieco innych niż wcześniej przesłankach – na dziedzinach wiążących się z zaawansowanymi procesami technologicznymi, choć niekoniecznie uważanymi za kreatywne. Istotne jest też oparcie rozwoju na wykorzystaniu zasobów uznawanych za „tradycyjne” (surowce naturalne, nośniki energii, kwalifikacje pracowników). Oznacza to przesunięcie uwagi z szeroko pojętego sektora usług komercyjnych w kierunku sektorów: produkcyjnego i rolniczego oraz energetyki. Potrzebne wydaje się też położenie większego nacisku na nowe ukierunkowanie i wzmocnienie potencjału zasobów już istniejących (zwłaszcza zasobów pracy, kwalifikacji pracowników, funkcjonujących już w OFAK przedsiębiorstw) raczej niż na poszukiwanie nowych rodzajów zasobów. Aglomeracja Konińska ma bowiem wiele atutów – silnych stron, które mają szansę na rozwój.

W ten sposób Aglomeracja może przestać być traktowana jako „Obszar zależny od sektora paliwowo-energetycznego” i stać się obszarem korzystającym z potencjału sektora paliwowo-energetycznego (w nowym wydaniu). Nie oznacza to oczywiście rezygnacji z rozwoju usług czy turystyki, lecz w tym przypadku zwrócenie większej niż uprzednio uwagi

na tych rodzajach działalności, które mogą zapewnić Aglomeracji Konińskiej „dłuższe łańcuchy wartości”. Takimi są w dziedzinie usług: wykorzystanie wód geotermalnych w powiązaniu z dziedzictwem kultury duchowej w celu zwiększenia możliwości pobytowych osób odwiedzających, oraz rozwój dziedziny usług i magazynowania, angażującej znaczny zasób terenów, pracowników i urzędzeń.

Ryc. 29 Obszary strategicznej interwencji (OSI) na terenie OFAK.

Wiejskie obszary funkcjonalne uczestniczące w procesach rozwojowych



Wiejskie obszary funkcjonalne wymagające wsparcia procesów rozwojowych



Obszary o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych



Miasta i inne obszary tracące dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze



Obszary o najniższej dostępności warunkujących możliwości rozwojowe



Obszary o najniższej dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich



Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego 2013. Zasady i kryteria wyznaczania obszarów funkcjonalnych w województwie wielkopolskim.

VII. Przebieg konsultacji społecznych

1. Opis grupy respondentów

W konsultacjach społecznych dotyczących priorytetów i celów strategicznych Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej (OFAK) wzięło udział 110 przedstawicieli społeczności Aglomeracji Konińskiej. Do badania mieszkańców wykorzystano w ogromnej większości przypadków technikę wywiadu osobistego (PAPI). Narzędziem wykorzystanym w badaniu był wcześniej skonsultowany kwestionariusz ankiety (załącznik nr 3). Z uwagi na stopień zaawansowania tematu dobór próby był celowy. Badania przeprowadzono wśród osób zaangażowanych w prace nad strategią oraz biorących na co dzień udział w życiu swoich społeczności – pracowników urzędów, jednostek budżetowych, radnych, sołtysów, przedstawicieli organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, liderów opinii wśród młodzieży.

Badania odbyły się w czerwcu 2014 r. Przyjęto metodę łączenia spotkań konsultacyjnych – w porozumieniu z organizatorami - z wydarzeniami kulturalnymi odbywającymi się na terenie Aglomeracji. W ten sposób spotkania konsultacyjne miały miejsce:

- 13 czerwca 2014 r. w Kleczewie – Gminne Forum Młodzieży
- 14 czerwca 2014 r. w Koninie – Festyn TPD
- 14 czerwca 2014 r. w Rychwale – „Rychwalia”

Uczestnikami ww. spotkań byli przedstawiciele lokalnej administracji (urzędów i jednostek budżetowych) oraz organizacji pozarządowych z przedmiotowych gmin, a także z gmin sąsiednich. Pozostałe wywiady przeprowadzono z członkami Stałego Społecznego Zespołu Konsultacyjnego i z osobami wskazanymi przez Urzędy Gmin w miejscach ich pracy, w razie niemożliwości spotkania – telefonicznie. Umożliwiono także wypowiedź zainteresowanym rozwojem OFAK mieszkańcom poprzez elektroniczne wypełnienie formularza ankiety na stronie www.powiat.konin.pl – w zakładce „Dialog społeczny” pod hasłem „Aglomeracja Konińska”.

Przeprowadzono 110 wywiadów, z tego 29 z mieszkańcami Konina i 81 z mieszkańcami powiatu Konińskiego. W każdej z gmin starano się zachować proporcję odniesioną do liczby mieszkańców. W próbie badawczej było 66 kobiet i 44 mężczyzn.

Najliczniej reprezentowanym przedziałem wieku była grupa 46 - 65 lat (44 osoby – 40%). Dalej w kolejności były grupy w wieku 36 – 45 lat (24), 26 – 35 (23), 18 – 25 lat (10) i powyżej 65 lat – 9 osób.

Większość badanych miała wykształcenie wyższe (74, tj. prawie 68%). Średnim legitymowało się 28 osób (prawie 25%), zasadniczym zawodowym 5, a podstawowym 2 osoby. 1 osoba wykształcenia nie podała.

Tab.38. Miejsce zamieszkania respondentów.

I.p.	Gmina	Liczba	%
1	Konin	29	26,36%
2	Golina	7	6,36%
3	Grodziec	4	3,64%
4	Kazimierz Biskupi	9	8,18%
5	Kleczew	10	9,09%
6	Kramsk	7	6,36%
7	Krzymów	4	3,64%
8	Rychwał	6	5,45%
9	Rzgów	2	1,82%
10	Skulsk	2	1,82%
11	Sompolno	5	4,55%
12	Stare Miasto	7	6,36%
13	Ślesin	8	7,27%
14	Wierzbiniek	4	3,64%
15	Wilczyn	6	5,45%
Razem		110	100,00%

Opracowanie własne.

Tab. 39 Ankietowani według grup społeczno – zawodowych.

Grupa społeczno - zawodowa	Osób	%
Kadra kierownicza w administracji samorządowej	11	10,00%
Pracownik w administracji samorządowej	26	23,64%
Pozostali pracownicy umysłowi	31	28,18%
Pracownik fizyczny	3	2,73%
Radna /-y / sołtys	7	6,36%
Przedstawiciel organizacji pozarządowej	18	16,36%
Rolnik	1	0,91%
Przedsiębiorca	3	2,73%
Uczeń /student	4	3,64%
Osoba niepracująca	1	0,91%
Rencista / emeryt	5	4,55%
Razem	110	100,00%

Opracowanie własne.

2. Wyniki badań

Konsultacjom poddano wstępnie wypracowany zestaw priorytetów i celów Strategii rozwoju OFAK. Zebrane wyniki badań zostały zakodowane i przetworzone za pomocą narzędzi oferowanych przez serwis Ankiетка.PI. Proponowane priorytety zyskały generalne wsparcie, sformułowane propozycje zaakceptowało ponad 3/4 pytaných, pojedyncze osoby wypowiadały się negatywnie, pozostali nie mieli zdania.

Tab. 40 Ocena priorytetów Strategii rozwoju OFAK w ocenie badanych mieszkańców.

Priorytet / odpowiedzi	a. Poprawa warunków pracy i życia przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych (jeśli nie, proszę o podanie krótkiego uzasadnienia)		b. Rozwój działalności produkcyjnej, zwłaszcza w oparciu o czystą energię ze źródeł lokalnych (jeśli nie, proszę o podanie krótkiego uzasadnienia)		c. Poprawa dostępności transportowej wewnątrz obszaru i rozwój specjalizacji logistyczno – magazynowej (jeśli nie, proszę o podanie krótkiego uzasadnienia)		d. Integracja produktów turystyki kulturowej, wypoczynkowej i pielgrzymkowej w oparciu o warunki naturalne (w tym wody geotermalne) i dziedzictwo kulturowe (jeśli nie, proszę o podanie krótkiego uzasadnienia)	
tak	86,36%	95	76,36%	84	87,27%	96	92,73%	102
nie	6,36%	7	5,45%	6	1,82%	2	0,91%	1
nie mam zdania	7,27%	8	18,18%	20	10,91%	12	6,36%	7

Opracowanie własne.

Szczególne poparcie uzyskiwały priorytety c i d. W odniesieniu do priorytetu b zauważalna jest znaczna liczba osób niemających zdania. W wypowiedziach własnych uczestników dawało się zauważać powątpiewanie co do możliwości rozwoju działalności produkcyjnej, także wątpliwości związane z możliwością likwidacji zagłębia węglowego, inne ze szkodliwością kopalni. Dał się zauważyć w niektórych przypadkach brak rozeznania, czym jest strategia. Odpowiedziom „nie” towarzyszyły bowiem (częściej niż pozytywnym) odpowiedzi własne, odnoszące się do stanu aktualnego, który realizacja strategii ma lub może zmienić. Sygnalizowano na przykład:

- „brak możliwości zatrudnienia adekwatnie do wykształcenia”,
- „brak zatrudnienia.”
- „likwiduje się miejsca pracy.”

Być może część z tych osób odnosiła się też do sytuacji w swoich gminach, co wskazuje na niedobór spojrzenia kategoriami szerszego obszaru – Aglomeracji (wypowiedzi: „brak działalności produkcyjnej”, „brak dostępności transportowej” – mieszkaniec gm. Wierzbiniek). Stosunkowo częściej takie sytuacje zdarzały się w wywiadach z osobami spoza Konina, nieposiadającymi wyższego wykształcenia.

Powszechna akceptacja priorytetu d. i wyrażana przy tym aprobatą badanych wskazuje na przyzwyczajenie mieszkańców do wizji turystyki jako czynnika rozwoju gospodarczego oraz przekonania o walorach obszaru Aglomeracji.

Tab. 41. Ocena celów szczegółowych Strategii rozwoju OFAK w ocenie badanych mieszkańców.

Priorytet / odpowiedzi	A. Poprawa dostępu do usług i rozwój nowych możliwości pracy w oparciu o infrastrukturę teleinformatyczną (sieci szerokopasmowe)
------------------------	--

tak	83,64%	92
nie	3,64%	4
nie mam zdania	12,73%	14
Priorytet / odpowiedzi	B. Kształcenie kompetencji zawodowych związanych z zasobami Aglomeracji (zróżnicowanymi nośnikami energii, rozwijanymi strefami przemysłowymi, dostępnością transportową, walorami turystycznymi)	
tak	80,91%	89
nie	3,64%	4
nie mam zdania	15,45%	17
Priorytet / odpowiedzi	C. Integracja działań instytucji otoczenia biznesu i organizacji pozarządowych we współpracy z organami Administracji na rzecz rozwoju Aglomeracji	
tak	87,27%	96
nie	1,82%	2
nie mam zdania	10,91%	12
Priorytet / odpowiedzi	D. Ugruntowanie współpracy władz publicznych na rzecz rozwoju OFAK	
tak	79,09%	87
nie	1,82%	2
nie mam zdania	19,09%	21
Priorytet / odpowiedzi	E. Rozwinięta produkcja energii elektrycznej przy minimalizacji oddziaływania na środowisko	
tak	78,18%	86
nie	4,55%	5
nie mam zdania	17,27%	19
Priorytet / odpowiedzi	F. Rozwój nowych gałęzi produkcji w oparciu o wykształcone zasoby pracy, tradycje produkcji i dostępne tereny inwestycyjne	
tak	80,91%	89
nie	6,36%	7
nie mam zdania	12,73%	14
Priorytet / odpowiedzi	G. Poprawa dostępności i spójności sieci transportowej w układzie północ-południe, zwłaszcza skomunikowania stref aktywności gospodarczej	
tak	79,09%	87
nie	5,45%	6
nie mam zdania	14,55%	16
Priorytet / odpowiedzi	H. Rozwój transportu multimodalnego (poprawa wykorzystania kolei i szlaków wodnych)	
tak	78,18%	86
nie	11,82%	13
nie mam zdania	9,09%	10
Priorytet / odpowiedzi	I. Rozwój turystyki „dostępnej” dla różnych grup społecznych	
tak	89,09%	98

nie	4,55%	5
nie mam zdania	6,36%	7
Priorytet / odpowiedzi	J. Rozwój usług odnowy biologicznej	
tak	75,45%	83
nie	2,73%	3
nie mam zdania	21,82%	24
Priorytet / odpowiedzi	K. Rozwój sektora gospodarki „trzeciego wieku”	
tak	72,73%	80
nie	7,27%	8
nie mam zdania	20,00%	22
Priorytet / odpowiedzi	L. Wykreowanie rozpoznawalności i pozytywnego wizerunku Aglomeracji	
tak	85,45%	94
nie	2,73%	3
nie mam zdania	11,82%	13
Priorytet / odpowiedzi	M. Ugruntowanie znaczenia Aglomeracji Konińskiej w Wielkopolsce (OFAK „bramą do Wielkopolski”, regionalnym zagłębieniem produkcji zdrowej żywności)	
tak	80,00%	88
nie	2,73%	3
nie mam zdania	17,27%	19

Opracowanie własne.

Konsultacjom został poddany pierwotnie zaproponowany układ celów szczegółowych. Poszczególne cele zyskały generalnie dużą aprobatę. W tej grupie, znacznie częściej niż w przypadku priorytetów, padały odpowiedzi „nie mam zdania”. Powodem było być może niezrozumienie niektórych słów czy sformułowań, częstsze wśród osób mniej wykształconych. Najwyższe poparcie uzyskały cele C., I. oraz L. Ponownie więc najbardziej przekonujące okazały się kierunki dotyczące turystyki oraz działań „miękkich”, promocyjno – organizacyjnych. Stosunkowo najmniej przekonanych zwolenników miał cel K. – być może ze względu na aspekt psychologiczny (skojarzenia przyszłości obszaru ze starością demograficzną). Było to jednak wciąż prawie 73% badanych. Poza tym z relatywnie mniejszą niż średnio aprobatą spotkał się cel J. Wy tłumaczeniem może być powszechność skojarzeń tego typu usług z solariami i ogólnie drobnymi obiektami usługowymi osób fizycznych. Prawdopodobnie zabrakło wskazania na wykorzystanie źródeł geotermalnych jako podstawy rozwoju całych wyspecjalizowanych kompleksów odnowy biologicznej – zabiegów zdrowotnych. Obejmujący te sprawy priorytet d. zyskał wszak najwyższe wsparcie.

Zarówno w przypadku priorytetów, jak i celów szczegółowych, między ocenami mieszkańców Konina i powiatu ziemskiego nie zauważało się różnic.

Tak określone priorytety i cele rozwoju Aglomeracji Konińskiej zyskały generalną akceptację. W związku z powyższym potrzebne będą jedynie niewielkie korekty w sferze organizacji treści i klarowności brzmienia w ostatecznej wersji Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej.

VIII. Zestawienie celów Strategii

Na podstawie diagnozy strategicznej, analizy SWOT oraz przy udziale przedstawicieli lokalnej społeczności, przez uwzględnienie rysujących się trendów – dla każdego z obszarów strategicznych ustalono cele strategiczne, przypisane do poszczególnych kluczowych obszarów rozwojowych, realizujące jednocześnie wcześniej określone priorytety, zgodnie z misją Aglomeracji celem jak najpełniejszej realizacji nakreślonej wizji.

Następnie cele te zostały skonkretyzowane w celach szczegółowych, które zostały przyporządkowane do poszczególnych celów strategicznych ze wskazaniem sposobów realizacji czy finansowania. Niemniej jednak poniższe zestawienie celów szczegółowych w zamierzeniu jest próbą odpowiedzi na podstawowe problemy i szanse rozwojowe Aglomeracji.

1. Uzasadnienie wyboru celów

1.1 Kluczowy obszar rozwojowy WSPÓŁPRACA

Cel strategiczny I. Integracja lokalna

Cel ten odzwierciedla niejako istotę prac nad niniejszym dokumentem, jaką jest przełamanie dotychczasowych partykularyzmów lokalnych i sektorowego (branżowego) ujmowania rzeczywistości społeczno-gospodarczej w celu skutecznego prowadzenia polityki rozwoju całego Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej. W ten sposób powiększają się możliwości oczekiwanego rozwoju w globalizującym się świecie za pomocą przewag konkurencyjnych i potencjału całego obszaru. W ramach celu I wydzielone zostały 4 cele szczegółowe:

I.1 Współpraca władz publicznych

I.2 Integracja działań instytucji publicznych i organizacji pozarządowych

Działania przypisane obu powyższych celów mają prowadzić do wypracowania wspólnej formy organizacyjnej zarządzającej rozwojem OFAK, do wspólnej promocji, zwłaszcza inwestycyjnej, i do właściwego monitoringu realizacji strategii. W kontekście wewnętrznej organizacji Aglomeracji istotne jest ugruntowanie nastawienia na współpracę jednostek samorządu terytorialnego bardziej niż na konkurencję. W zebranych opiniach wielokrotnie dało się zauważyć też stwierdzenie, że różnorodnych form aktywności – czy to na rzecz wsparcia osób potrzebujących pomocy społecznej, czy przedsiębiorców, ale też i pomysłów rozwojowych – jest dużo w Koninie i powiecie. Brakuje jednak wzajemnej wiedzy o działaniach innych, koordynacji i wzmocnienia, ponieważ aktywność wielu organizacji jest bardzo często nieskuteczna z uwagi na małą skalę, małe możliwości.

I.3 Budowa marki „Aglomeracja Konińska”

I.4 Ugruntowanie znaczenia Aglomeracji Konińskiej w Wielkopolsce („OFAK „bramą do Wielkopolski”)

Jak wskazują badania opinii wykonane na potrzeby innych dokumentów strategicznych z terenu OFAK, większość badanych nie ma skojarzeń z terenem Aglomeracji, a w odnotowanych skojarzeniach dominują opinie stereotypowe i nieaktualne, jak wizerunek obszaru zdegradowanego, zdominowanego przez górnictwo i elektrownie, usianego dymiącymi kominami. Powoduje to potrzebę budowy spójnej marki Obszaru, tak, by w odbiorcy otrzymali komunikatywny przekaz i by powstał spójny wizerunek Aglomeracji,

który przedstawi tutejsze zasoby i specyfikę w sposób rzetelny ale i atrakcyjny. Istotne jest zwłaszcza wykorzystanie zasobów czy cech uważanych za nieatrakcyjne tak, by nadać im nowe znaczenie.

Obustronne przekonanie o marginalnym znaczeniu subregionu konińskiego w Wielkopolsce jest wysoce niesprzyjające. Do realizacji celów I.3 i I.4 należy wykorzystać wszelkie kategorie walorów: położenie (dostępność), dziedzictwo historyczne czy potencjał do produkcji zdrowej żywności, by w ramach dynamicznego jak na polskie warunki regionu (Województwa Wielkopolskiego) znaleźć własną identyfikację i ścieżkę rozwoju jako wsparcie promocji tutejszej społeczności i gospodarki.. Zmienić ten stan powinny działania informacyjne, marketingowe i edukacyjne, zwłaszcza na terenie Wielkopolski. Potrzebne wydaje się też wzmocnienie powiązań z Aglomeracją Kalisko – Ostrowską, zwłaszcza przez nawiązanie współpracy przedsiębiorstw czy uczelni w celu zwiększenia potencjału rozwoju w Wielkopolsce Wschodniej.

1.2 Kluczowy obszar rozwojowy GOSPODARKA

Cel strategiczny II. Wzmocnienie potencjału gospodarczego Aglomeracji Konińskiej

Kluczowe problemy zidentyfikowane w trakcie diagnozy stanu OFAK wiążą się z głęboką restrukturyzacją tutejszej gospodarki i utratą znaczenia przez kluczowe sektory, zatrudniające przeważającą część aktywnych zawodowo (rolnictwo, energetykę zawodową, hutnictwo i powiązany przemysł ciężki). W zamian rozwinęły się branże o mniejszej skali zatrudnienia, często niewymagające korzystania z wcześniej wypracowanych zasobów. Realizacja celu II ma spowodować wzrost potencjału rozwojowego i zmianę opisanego profilu gospodarczego Aglomeracji Konińskiej, by uczynić obszar konkurencyjnym w warunkach zmian globalnych i atrakcyjnym dla mieszkańców i inwestorów – obecnych i nowych.

Kluczem będzie wykorzystanie specyficznych zasobów Aglomeracji (dostępności transportowej, surowców, energii, wykształconych zasoby pracy, tradycji produkcji i dostępnych terenów inwestycyjnych). Zasoby te winny być ujmowane całościowo i traktowane jako cenne, stając się zaczynem aktywnych i szeroko zakrojonych działań przy wykorzystaniu wszelkich możliwych form wsparcia. Sformułowanie celu zostało nieco zmienione w stosunku do konsultowanego, uzyskując bardziej ogólne brzmienie, niemniej jednak wciąż odniesione do wskazanych priorytetów. Cel II dzieli się na 6 celów szczegółowych:

II.1 Poprawa konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw

Polska przestaje być krajem, który mógłby konkurować niższymi kosztami pracy nie tylko w globalnym układzie gospodarczym, ale także w Europie. Czynnika niskich płac nie powinno się wskazywać jako atutu zwłaszcza w odniesieniu do obszarów takich jak OFAK. W dającej się planować przyszłości podstawą do konkurowania będzie inteligentna specjalizacja danego terenu, zdolność do przyswajania potrzebnych zmian i wytwarzania innowacji, w tym nowych technologii. Ważne jest też wsparcie przedsiębiorców związanych z Obszarem i korzystających z jego zasobów, co wzmacnia wartość dodaną i powoduje synergię rozwojową w innych dziedzinach.

II.2 Opracowanie Analizy dotyczącej możliwości tworzenia klastrów i innych powiązań przedsiębiorstw na terenie OFAK

Cel wynikający z realizacji projektu „Aglomeracja konińska – współpraca JST kluczem do nowoczesnego rozwoju gospodarczego”.

II.3 Rozwój nowych gałęzi produkcji w oparciu o wykształcone zasoby pracy, tradycje produkcji i dostępne tereny inwestycyjne

Dobre zasilanie w energię elektryczną oraz znaczne zasoby ciepła (przy niewielkich możliwościach zwiększenia odbioru w sektorze komunalnym) stanowią korzystny punkt wyjścia dla działalności opartych na wykorzystaniu prądu czy ciepła. Także zasoby wiedzy i kwalifikacji pracowników, wyspecjalizowanych w unikalnych w skali Polski procesach oraz dobrze zlokalizowane tereny inwestycyjne to atuty Aglomeracji.

Jak wynika z analiz dokumentów UE, kluczowym kierunkiem rozwoju gospodarczego jest odbudowa znaczenia sektora produkcyjnego. OFAK może stać się w niedalekiej przyszłości znaczącym ośrodkiem produkcji urządzeń dla nowych rodzajów energetyki, lub produkcji nowych materiałów i preparatów w sektorze żywności czy budowlanym (nawet z surowców odpadowych - z rolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego, innych gałęzi przemysłu).

II.4 Opracowanie Planu zrównoważonego gospodarowania energią

Cel wynikający z realizacji projektu „Aglomeracja konińska – współpraca JST kluczem do nowoczesnego rozwoju gospodarczego”.

II.5 Produkcja energii przy minimalizacji oddziaływania na środowisko („Aglomeracja Konińska eksporterem energii”)

W obliczu rosnącego zapotrzebowania na energię, jakie notuje się w całej Europie, Aglomeracja Konińska powinna pozostać wyspecjalizowana w produkcji energii. Wprawdzie produkcja oparta na złożach węgla brunatnego spotyka się z oporem w europejskich kręgach decyzyjnych, jednak istotą minimalizacja ingerencji w środowisko. Podmioty skupione w Grupie ZE PAK S.A. wdrażają liczne programy i innowacje w tym kierunku. Dotyczą one odtwarzania gleb, ochrony stosunków wodnych, minimalizacji emisji zanieczyszczeń, przeróbki odpadów. Perspektywicznie możliwe jest też wdrożenie mniej inwazyjnych dla środowiska technologii użytkowania węgla brunatnego (np. zgazowanie). Ponadto na terenie OFAK istnieją znaczne możliwości produkcji prądu i ciepła ze źródeł alternatywnych. Dla produkcji energii z tych źródeł istnienie zabezpieczenia w postaci energetyki konwencjonalnej będzie dużym atutem. Niektóre znaczne złoża węgla są w praktyce niemal udostępnione do wydobycia. W sytuacji rosnącego zapotrzebowania na energię elektryczną i znaczenia bezpieczeństwa energetycznego kraju będą z dużym prawdopodobieństwem eksploatowane.

II.6 Opracowanie Studium rozwoju gospodarczego wraz z programem promocji terenów inwestycyjnych

Cel wynikający z realizacji projektu „Aglomeracja konińska – współpraca JST kluczem do nowoczesnego rozwoju gospodarczego”.

Cel strategiczny III. Poprawa dostępności transportowej wewnątrz obszaru i rozwój specjalizacji logistyczno-magazynowej

Rozbudowa sieci autostrad i dróg ekspresowych w Polsce i Europie, a zwłaszcza renesans kolei, rosnące znaczenie innych środków transportu, w tym wodnego powodować może relatywne osłabienie waloru dostępności transportowej Konina i okolic, zwłaszcza w kontekście europejskim. Problemem jest także słabsza dostępność i trudności komunikacyjne w relacji północ – południe (która notuje wzrost znaczenia), brak integracji

środków transportu, zatłoczenie dróg, niewykorzystanie innych możliwości. Wydzielono tu 5 celów szczegółowych:

III.1 Poprawa dostępności i spójności sieci transportowej

Obecnie położenie i dobra dostępność transportowa Aglomeracji Konińskiej w odniesieniu do Polski i Europy są bardzo korzystne. Nie przekłada się to jednak na wystarczająco dobre skomunikowanie w układzie wewnętrznym. Przeszkody naturalne w postaci dolin rzecznych czy rynien jeziornych powodują, że w układzie północ – południe w obrębie samego Konina powstają „wąskie gardła”. Skutkuje to słabym skomunikowaniem terenów inwestycyjnych z autostradą A2 i linią kolejową (sieć TEN-T). Również do głównych centrów turystycznych Aglomeracji dojazd jest utrudniony. Południowa i północna część Obszaru, rozdzielone doliną Warty, są ze sobą bardzo słabo skomunikowane. Zmienić to może budowa brakujących połączeń (mostów, nowych przebiegów dróg) i udostępnienie szlaków wodnych, a być może i kolei przemysłowych do szerszego wykorzystania.

III.2 Opracowanie Studium rozwoju transportu zrównoważonego

Cel wynikający z realizacji projektu „Aglomeracja konińska – współpraca JST kluczem do nowoczesnego rozwoju gospodarczego”.

III.3 Rozwój transportu multimodalnego (w tym poprawa wykorzystania kolei i szlaków wodnych)

W całej Europie i nie tylko kładzie się nacisk na transport zrównoważony. W układzie OFAK zauważa się zdecydowaną dominację transportu samochodowego, co powoduje liczne problemy spowodowane rosnącym zatłoczeniem dróg i zagrożeniami, szczególnie na obszarach zabudowanych. Tymczasem przez północną część Aglomeracji przebiegają możliwe do szerszego wykorzystania linie kolejowe i nieużytkowane szlaki wodne, które można wykorzystać w sposób powiązany, tworząc łańcuchy logistyczne.

III.4 Rozwój specjalizacji logistyczno – magazynowej

W dziedzinie logistyki i magazynowania, z uwagi na charakter działalności, łatwość przenoszenia obiektów i urządzeń, należy zachować gotowość do zmian i rozwoju. Nieustanne zmiany asortymentu i kierunków przepływów towarów, przemiany w zakresie regulacji rynków, zmienna opłacalność wykorzystania poszczególnych środków transportu to wyzwania poważne, ale Aglomeracja Konińska może im z powodzeniem sprostać. Obszar dysponuje znacznymi, specyficznymi zasobami terenów poprzemysłowych czy pokopalnianych, a także możliwościami integracji przepływów towarowych na kierunkach północ-południe i wschód-zachód oraz wykorzystania nowych środków transportu.

III.5 Poprawa dostępności w układzie wewnątrzregionalnym („Aglomeracja Konińska bramą do Wielkopolski”)

W celu wzmocnienia potencjału Konina jako ośrodka subregionalnego jako potrzebne wskazuje się wzmocnienie połączeń z głównymi ośrodkami subregionu – dawnego województwa konińskiego, oraz z Kaliszem. Ponadto zauważa się potrzeby ułatwienia dostępu z ośrodków gminnych OFAK poza Obszar, zwłaszcza do Poznania.

Cel strategiczny IV. Rozwój obszarów wiejskich

W skład Aglomerację Konińskiej wchodzi w przeważającej mierze tereny wiejskie. Są to tereny o różnym charakterze i poziomie rozwoju. Nominalnie za obszary wiejskie uważa się strefy podmiejskie, często stanowiące szybko rozwijające się skupienia aktywności

gospodarczej. Obszary takie wymagają specyficznych interwencji, szczególnie w dziedzinie infrastruktury. Znacznie większe połacie zajmują jednak inne tereny: przekształcone przez górnictwo i przemysł, obszary turystyczno-wypoczynkowe, a zwłaszcza tradycyjne strefy rolnicze i rolno-leśne, często peryferyjnie położone. W skład tak nakreślonego celu wchodzi 2 cele szczegółowe:

IV.1 Aglomeracja Konińska zagłębieniem produkcji ekologicznej

Rolnictwo stanowiło w ciągu całej dotychczasowej historii, i wciąż stanowi w znacznej mierze, podstawową dziedzinę działalności ludzi na terenie obecnej Aglomeracji Konińskiej. Sektor ten daje wciąż utrzymanie niemal połowie tutejszych mieszkańców. Mimo zidentyfikowanych obiektywnych trudności, stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest dobry, co jest istotne wobec rosnącego zapotrzebowania na zdrową żywność. Położenie OFAK w Wielkopolsce i w środku Polski w tym kontekście, przy znacznej produkcji żyta i możliwości rozwoju hodowli, magazynowani i przetwórstwa są podstawą do planowanych działań.

IV.2 Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich

Z uwagi na skoncentrowanie polityki rozwoju na czynnikach wiążących się z miastami i aglomeracjami należy zastosować specyficzne działania, dostosowane do sytuacji na obszarach wiejskich. Nie jest bowiem możliwe prowadzenie rozwoju prawdziwie zrównoważonego bez uwzględnienia tej specyfiki i przy zastosowaniu jednolitych, niejako „gotowych” zestawów rozwiązań. Oznaczałoby to trwałą marginalizację wielu społeczności, na co nie można się zgodzić. Interwencji wymaga nie tylko rolnictwo, ale także sfera infrastruktury, kultury czy szeroko pojęta sfera społeczna.

Cel strategiczny V. Integracja produktów turystyki kulturowej, wypoczynkowej i pielgrzymkowej w oparciu o warunki naturalne (w tym wody geotermalne) i dziedzictwo kulturowe.

Cel ten ma przyczynić się do wzmocnienia potencjału turystycznego Aglomeracji, przez wykształcenie marki turystycznej za pomocą integracji częściowych produktów opartych na poszczególnych walorach OFAK. Przewiduje się szczególne uwzględnienie obficie występujących i możliwych do wielorakich zastosowań wód geotermalnych. Wskazano 3 cele szczegółowe:

V.1 Opracowanie Strategii rozwoju turystyki wraz z programem rozwoju komunikacji rowerowej

Cel wynikający z realizacji projektu „Aglomeracja konińska – współpraca JST kluczem do nowoczesnego rozwoju gospodarczego”.

V.2 Rozwój turystyki

Mocno i powszechnie akcentowany w większości dokumentów strategicznych – nie tylko w OFAK – kierunek rozwoju w oparciu o turystykę, w wielu wypadkach nie przyniósł oczekiwanego rezultatu z uwagi na brak dostosowania oferty do potrzeb odbiorców lub nawet brak określenia grup docelowych. Także i liczba turystów mających, mogących nawet przy niskiej frekwencji zapewnić utrzymanie infrastruktury, jest niewielka, a konkurencja ze strony innych, typowo turystycznych ośrodków – bardzo duża. Turystyka jest jednak aktywnością powszechną, co oznacza, że uprawiana jest przez osoby o różnorodnym statusie materialnym. Większość turystów to ludzie niewydający znacznych sum pieniędzy, jednak przy ich znacznej liczebności i mniejszych niż w poprzedniej grupie wymaganiach, masowa

turystyka „na każdą kieszeń” jest w stanie być dobrym kierunkiem aktywności gospodarczej na części Obszaru. Chodzi tu o turystykę i wypoczynek związane z licznymi odnowionymi ośrodkami wypoczynkowymi nad jeziorami, rozwiniętą turystyką wodną (kierunki: żeglarski, motorowodny, wędkarski) czy z popularnymi pielgrzymkami do sanktuariów. Możliwy jest także rozwój w OFAK turystyki kulturowej, związanej zarówno z dziedzictwem historycznym poszczególnych miejscowości, jak i specyfiką obszarów przemysłowych i pogórnich.

V.3 Rozwój usług zdrowotnych i odnowy biologicznej (zwłaszcza na bazie wód geotermalnych)

Aktualnie coraz większe znaczenie przywiązuje się do dobrostanu zdrowotnego w każdym wieku. Istotnym zasobem OFAK są wody geotermalne. Ich wykorzystanie, w powiązaniu z powyższymi atrakcjami turystycznymi pozwoli na zmianę charakteru wizyt w Aglomeracji z tranzytowych na pobytowe.

1.3 Kluczowy obszar rozwojowy SPOŁECZEŃSTWO I WARUNKI ŻYCIA

Cel strategiczny VI. Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych

Cel ten stanowi szeroko zakrojoną próbę odpowiedzi na podstawowy problem rozwojowy Aglomeracji, jakim są: niewystarczający dostęp do usług (w tym zdrowotnych), źle funkcjonujący rynek pracy i związane z tym problemy demograficzne. Zdrowie jest jednym z podstawowych wyzwań społecznych w starzejącej się Europie, przez co w perspektywie 2014-2020 przewidziano na ten cel specjalne środki. Silnie promowany rozwój sieci szerokopasmowych wiąże się między innymi z możliwościami korzystania z usług, ale także pracy na odległość, co przyczynić się może do wzrostu spójności społecznej i ograniczenia wykluczenia. Cel VI podzielono na 5 następujących celów szczegółowych:

VI.1 Promowanie przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa

Charakterystyczna dla Aglomeracji Konińskiej dominacja dużych przedsiębiorstw zapewniających pracę „aż do emerytury” należy raczej do przeszłości. Perspektywicznym kierunkiem są zdecydowanie małe i średnie przedsiębiorstwa, elastyczne wobec warunków rynkowych, a jednocześnie znające i korzystające umiejętnie z zasobów OFAK (zróżnicowanych nośników energii, rozwijanych stref inwestycyjnych, dostępności transportowej, walorów naturalnych i kulturowych). Zauważa się rozbieżność między poszukiwanymi specjalnościami pracowników a dostępnymi kwalifikacjami, co skutkuje obustronną frustracją i wysokim bezrobociem. Tymczasem rozdźwięk ten jest najczęściej nieznaczny – nie chodzi raczej o kompletną reorientację zawodową, lecz podniesienie kwalifikacji, lub nieznaczną zmianę kierunku wiedzy (np. z tradycyjnego rolnictwa na obsługę turystów, produkcję zdrowej żywności, z prostego elektryka na elektryka z uprawnieniami). Ważne jest przekonanie mieszkańców, że poprawa sytuacji na rynku pracy jest możliwa.

VI.2 Poprawa jakości edukacji - podnoszenie kompetencji zawodowych

Poprawy wymagają wyniki edukacji każdego szczebla nauczania w Aglomeracji Konińskiej. Również szybko zmieniające się uwarunkowania gospodarcze wymagają reorientacji dotychczasowych kierunków kształcenia i wypracowania nowych, zwłaszcza we współpracy z organami samorządu, podmiotami i organizacjami gospodarczymi i społecznymi.

VI.3 Poprawa stanu środowiska i bezpieczeństwa mieszkańców

Z uwagi na znaczne niedobory w zakresie rozwoju kanalizacji (ostatnie miejsce powiatu konińskiego w województwie), niezadawalające wyposażenie w oczyszczalnie ścieków oraz konieczność wypełnienia zapisów Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych formułuje się niniejszy cel jako problem o wymiarze Aglomeracyjnym. Działania wymagają także: sfera gospodarki odpadami oraz zabezpieczenie przeciwpowodziowe oraz szeroko pojęte ratownictwo i zapobieganie klęskom żywiołowym.

VI. 4 Rozwój sektora gospodarki „trzeciego wieku”

Starzenie się społeczeństwa przy jednoczesnej zmianie charakteru przeżywania „trzeciego wieku” daje szansę na wytworzenie nowej kategorii produktów, usług i miejsc („srebrnego rynku” – „silver market”) sprofilowanych szczególnie pod osoby „w jesieni życia”. Kierunek ten odzwierciedla pomysł zawarty w innych dokumentach strategicznych z terenu OFAK i jest zbieżny ze „Zaktualizowaną Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego”¹⁶⁴.

VI.5 Poprawa dostępu do usług publicznych

Na terenie OFAK notuje się znaczne braki w kadrze medycznej i dostępie do specjalistycznych placówek zdrowotnych. Potrzebne jest też wielorakie wsparcie osób, które mają trudności z przystosowaniem się do nowych warunków społeczno-ekonomicznych, a także przechodzących życiowe kryzysy. Rośnie znaczenie powszechnego dostępu do usług prawniczych. Wzrost zastosowania technologii komunikacyjno-informacyjnych (TIK) powinien przyczynić się do usprawnienia codziennego funkcjonowania w skali całej społeczności Aglomeracji.

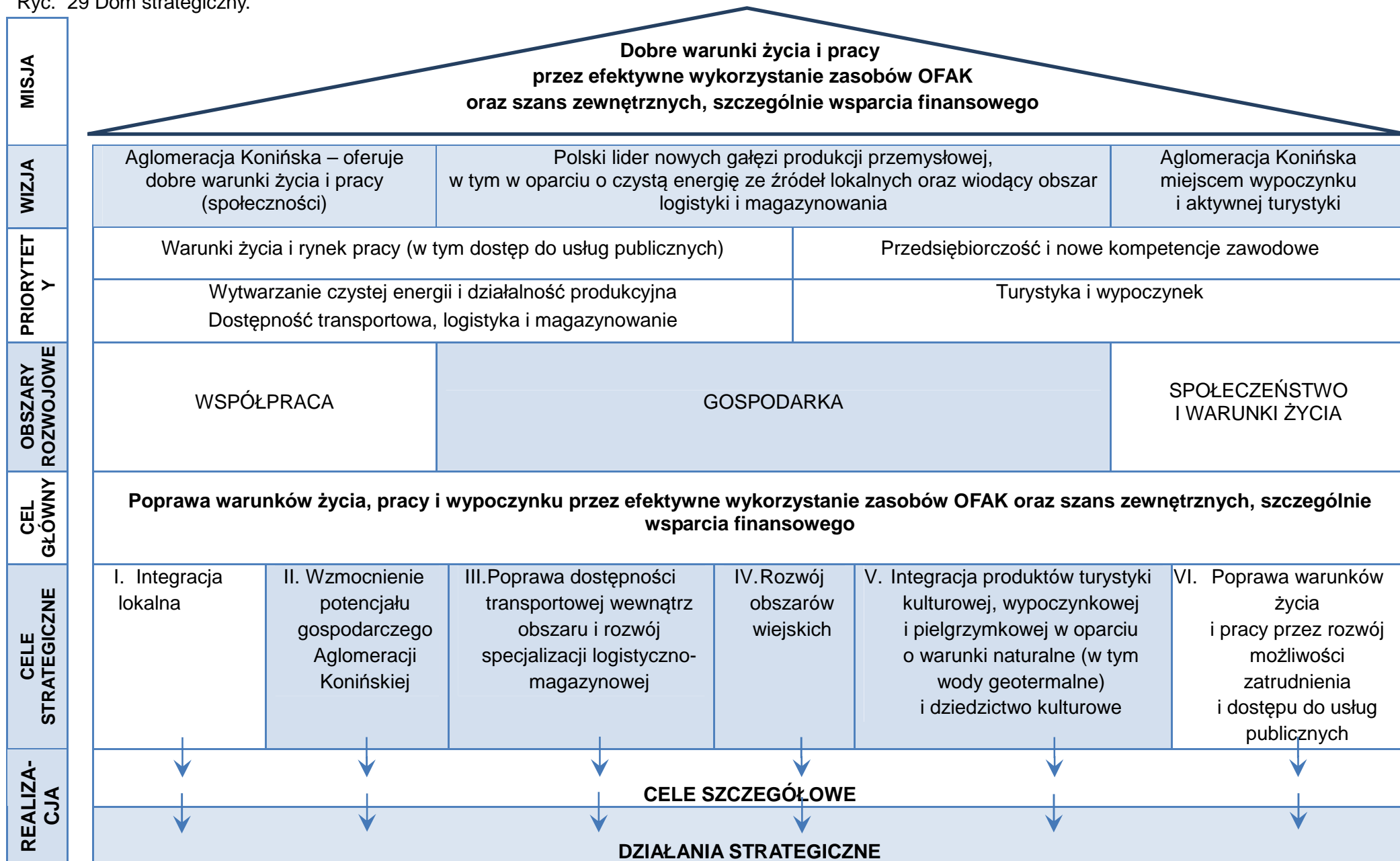
2. Dom strategiczny

Misja i wizja stanowią swego rodzaju zwornik konkretnych celów i działań programowanych w strategii, razem tworząc konstrukcję zwaną „domem strategicznym”.

Poszczególne cele wiążą się nieraz z więcej niż 1 priorytetem, natomiast dotyczą konkretnie realizacji zidentyfikowanych potrzeb OFAK w oparciu o dostępne instrumenty, także w formie wsparcia zewnętrznego. Działania zaś stanowią podstawę realizacji strategii.

¹⁶⁴ Cel operacyjny 6.12, s. 118

Ryc. 29 Dom strategiczny.



Opracowanie własne.

IX. Relacja OFAK do innych dokumentów

1. Odniesienie do zatwierdzonych i projektowanych strategii rozwoju obszaru, polityk wspólnotowych, krajowych i regionalnych

Tab. 42 Spójność Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska z Strategią Europa 2020

Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska				
Priorytety	Warunki życia i rynek pracy (w tym dostęp do usług publicznych)	Przedsiębiorczość i nowe kompetencje zawodowe	Wytwarzanie czystej energii i działalność produkcyjna, dostępność transportowa, logistyka i magazynowanie	Turystyka i wypoczynek
Strategia Europa 2020				
Priorytety	I. Rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji II. Rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej III. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – gospodarka charakteryzująca się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniająca spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną			
Inicjatywy przewodnie	Unia Innowacji			
	Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia	Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia	Europa efektywnie korzystająca z zasobów	Europa efektywnie korzystająca z zasobów
	Europejski program walki z ubóstwem		Polityka przemysłowa w erze globalizacji	
	Mobilna młodzież			
	Europejska agenda cyfrowa	Europejska agenda cyfrowa		

Opracowanie własne.

Tab. 43 Spójność Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska z Długookresową Strategią Rozwoju Kraju-Polska 2030

Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska				
Priorytety	Warunki życia i rynek pracy (w tym dostęp do usług publicznych)	Przedsiębiorczość i nowe kompetencje zawodowe	Wytwarzanie czystej energii i działalność produkcyjna, dostępność transportowa, logistyka i magazynowanie	Turystyka i wypoczynek
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030				
Trzecia Fala Nowoczesności				
Cel główny	Poprawa jakości życia Polaków			
Obszary strategiczne	II. Równoważenie potencjału rozwojowego regionów Polski	I. Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki	I. Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki II. Równoważenie potencjału rozwojowego regionów Polski	II. Równoważenie potencjału rozwojowego regionów Polski
Cele strategiczne	Rozwój regionalny	Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna	Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko Transport	Rozwój regionalny
	Transport	Kapitał ludzki	Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna Transport	Rozwój regionalny
		Polska cyfrowa	Kapitał ludzki Transport	Rozwój regionalny

Opracowanie własne.

Tab. 44 Spójność Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska z Strategią Rozwoju Kraju 2020

Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska				
Priorytety	Warunki życia i rynek pracy (w tym dostęp do usług publicznych)	Przedsiębiorczość i nowe kompetencje zawodowe	Wytwarzanie czystej energii i działalność produkcyjna, dostępność transportowa, logistyka i magazynowanie	Turystyka i wypoczynek
Strategia Rozwoju Kraju 2020: aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo				
Obszar strategiczny	II. Konkurencyjna gospodarka			
Cele strategiczne	Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego	Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego	II. 2. Wzrost wydajności gospodarki Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego (II.4.3. Zwiększanie mobilności zawodowej i przestrzennej)	
	II. 5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych		II. 6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko II. 7. Zwiększenie efektywności transportu	
	II. 7. Zwiększenie efektywności transportu			
Obszar strategiczny	III. Spójność społeczna i terytorialna			
Cele strategiczne	Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych			
	Cel III.1. Integracja społeczna			
	Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług	Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług		

	publicznych	publicznych		
	II. 5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych	II. 3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki		
		II. 5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych		

Opracowanie własne.

Tab. 45 Spójność Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020

Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska				
Priorytety	Warunki życia i rynek pracy (w tym dostęp do usług publicznych)	Przedsiębiorczość i nowe kompetencje zawodowe	Wytwarzanie czystej energii i działalność produkcyjna, dostępność transportowa, logistyka i magazynowanie	Turystyka i wypoczynek
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020.				
Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie				
Cel strategiczny polityki regionalnej	Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym			
Cele polityki regionalnej	1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”) 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”)			
Kierunki działań	1.2. Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji poza ośrodkami wojewódzkimi			
	1.3. Budowa podstaw konkurencyjności województw			
	2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe			

Opracowanie własne.

Tab. 46 Spójność Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska z Umową Partnerstwa

Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska				
Priorytety	Warunki życia i rynek pracy (w tym dostęp do usług publicznych)	Przedsiębiorczość i nowe kompetencje zawodowe	Wytwarzanie czystej energii i działalność produkcyjna, dostępność transportowa, logistyka i magazynowanie	Turystyka i wypoczynek
Umowa Partnerstwa				
Cele tematyczne	Cel tematyczny 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK (<i>technologii informacyjno – komunikacyjnych</i>)	Cel tematyczny 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej	Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami
	Cel tematyczny 2. Zwiększenie dostępności, Stopnia wykorzystania i jakości TIK	Cel tematyczny 10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie		
	Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami			
	Cel tematyczny 8. Promowanie trwałego			

	i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników			
	Cel tematyczny 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem			

Opracowanie własne.

Tab. 47 Spójność Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska z Projektem Założeń Krajowej Polityki Miejskiej

Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska				
Priorytety	Warunki życia i rynek pracy (w tym dostęp do usług publicznych)	Przedsiębiorczość i nowe kompetencje zawodowe	Wytwarzanie czystej energii i działalność produkcyjna, dostępność transportowa, logistyka i magazynowanie	Turystyka i wypoczynek
Projekt Założeń Krajowej Polityki Miejskiej				
Cele szczegółowe	1. Wspomaganie rozwoju subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich, przede wszystkim na obszarach problemowych polityki regionalnej (w tym na niektórych obszarach wiejskich) poprzez wzmocnienie ich funkcji oraz przeciwdziałanie ich upadkowi ekonomicznemu.			
	3. Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich			
	4. Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji		4. Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji	
	5. Stworzenie warunków dla skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem na obszarach miejskich, w tym w szczególności na obszarach metropolitalnych			

Opracowanie własne.

Tab. 48 Spójność Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska ze Zaktualizowaną Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020

Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska				
Priorytety	Warunki życia i rynek pracy (w tym dostęp do usług publicznych)	Przedsiębiorczość i nowe kompetencje zawodowe	Wytwarzanie czystej energii i działalność produkcyjna, dostępność transportowa, logistyka i magazynowanie	Turystyka i wypoczynek
Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020				
Cel generalny	Efektywne wykorzystanie potencjałów rozwojowych na rzecz wzrostu konkurencyjności województwa, służące poprawie jakości życia mieszkańców w warunkach zrównoważonego rozwoju			
Cele strategiczne	1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu	6. Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu	1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu	5. Zwiększenie spójności województwa
	5. Zwiększenie spójności województwa	7. Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia	3. Lepsze zarządzanie energią	6. Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu
	8. Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa	8. Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa	6. Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu	8. Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa

Opracowanie własne.

Tab. 49 Spójność Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska z Projektem Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Wielkopolskiego na lata 2014-2020

Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska				
Priorytety	Warunki życia i rynek pracy (w tym dostęp do usług publicznych)	Przedsiębiorczość i nowe kompetencje zawodowe	Wytwarzanie czystej energii i działalność produkcyjna, dostępność transportowa, logistyka i magazynowanie	Turystyka i wypoczynek
Projekt Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020				
Osie priorytetowe	2. Społeczeństwo informacyjne	6. Rynek Pracy	5. Transport	4. Środowisko
	4. Środowisko	8. Edukacja		
	6. Rynek pracy	9. Infrastruktura dla kapitału ludzkiego		
	7. Włączenie społeczne			
	9. Infrastruktura dla kapitału ludzkiego			

Opracowanie własne.

2. Wnioski z przeglądu dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym

Tab. 50 Spójność Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska z Załoženiami Strategii Rozwoju Powiatu Konińskiego.

Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska				
Priorytety	Warunki życia i rynek pracy (w tym dostęp do usług publicznych)	Przedsiębiorczość i nowe kompetencje zawodowe	Wytwarzanie czystej energii i działalność produkcyjna, dostępność transportowa, logistyka i magazynowanie	Turystyka i wypoczynek
Założenia Strategii Rozwoju Powiatu Konińskiego				
cel nadrzędny (misja powiatu)	Zapewnienie kompleksowego i zrównoważonego rozwoju i przez to stworzenie mieszkańcom warunków do życia w dostatku i możliwości rozwoju intelektualnego i duchowego.			
	1. Zapewnienie mieszkańcom powiatu godnego, dostatniego życia. 2. Restrukturyzacja gospodarki powiatu aby uczynić ja zdolna do rozwoju. 3. Zachowanie walorów środowiska naturalnego.	1. Zapewnienie mieszkańcom powiatu godnego, dostatniego życia. 2. Restrukturyzacja gospodarki powiatu aby uczynić ja zdolna do rozwoju.	1. Zapewnienie mieszkańcom powiatu godnego, dostatniego życia. 2. Restrukturyzacja gospodarki powiatu aby uczynić ja zdolna do rozwoju.	1. Zapewnienie mieszkańcom powiatu godnego, dostatniego życia. 2. Restrukturyzacja gospodarki powiatu aby uczynić ja zdolna do rozwoju.

Opracowanie własne.

Tab. 51 Spójność Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska z Planem Rozwoju Lokalnego Powiatu Konińskiego (aktualizacja 2014)

Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska				
Priorytety	Warunki życia i rynek pracy (w tym dostęp do usług publicznych)	Przedsiębiorczość i nowe kompetencje zawodowe	Wytwarzanie czystej energii i działalność produkcyjna, dostępność transportowa, logistyka i magazynowanie	Turystyka i wypoczynek
Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Konińskiego (aktualizacja 2014)				
Misja powiatu konińskiego	Długofalowy i zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy, gwarantujący mieszkańcom wszechstronną poprawę warunków życia w ramach jednoczącej się Europy			
Cel główny	Zrównoważony rozwój społeczno – gospodarczy powiatu konińskiego			
Cel strategiczny	I. Integracja lokalna II. Rozwój gospodarczy			
cele operacyjne	2.4 Rozwój obszarów wiejskich	2.2 Wzrost konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw	2.1 Poprawa jakości terenów pod aktywizację gospodarczą wraz z siecią dróg dojazdowych	2.3 Wzrost konkurencyjności turystyki
Cel strategiczny	III. Poprawa warunków życia mieszkańców i rozwój kapitału ludzkiego			
cele operacyjne	3.2 Poprawa mobilności lokalnej	3.4 Wzrost aktywności zawodowej		
	3.3 Poprawa stanu infrastruktury społecznej	3.6 Rozwój kapitału ludzkiego		
	3.5 Ograniczanie skali			

	ubóstwa oraz integracja			
	3.4 Wzrost aktywności zawodowej			
	3.7 Rozwój e-usług w sferze publicznej			
	3.8 Poprawa dostępności do usług			

Opracowanie własne.

Przeglądu dokumentów strategicznych gmin z terenu OFAK dokonano pod kątem zapisów o znaczeniu ponadlokalnym, istotnych w kontekście rozpoznanych uwarunkowań rozwoju Aglomeracji.

Tab. 52 Spójność Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska ze Strategią Rozwoju Konina 2007 - 2015

Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska				
Priorytety	Warunki życia i rynek pracy (w tym dostęp do usług publicznych)	Przedsiębiorczość i nowe kompetencje zawodowe	Wytwarzanie czystej energii i działalność produkcyjna, dostępność transportowa, logistyka i magazynowanie	Turystyka i wypoczynek
Strategia Rozwoju Konina 2007 - 2015				
Misja Konina	Dbałość o podnoszenie jakości życia i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców poprzez tworzenie przyjaznych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności oraz ochronę wartości historycznych, kulturalnych i przyrodniczych.			
Cel nadrzędny	Stymulowanie rozwoju gospodarczego miasta przy głównych szlakach komunikacyjnych, w szczególności wzdłuż nowego przebiegu drogi krajowej nr 25.			
Cel strategiczny	I. Stymulowanie rozwoju nowoczesnej i zrównoważonej gospodarki miasta			
cele operacyjne	1.1. Tworzenie warunków dla zwiększenia konkurencyjności oraz rozwoju przedsiębiorstw 1.2. Tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy	1.2. Tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy	1.1. Tworzenie warunków dla zwiększenia konkurencyjności oraz rozwoju przedsiębiorstw 1.2. Tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy	1.3. Rozwój sektora turystyki
Cel strategiczny	II. Poprawa warunków życia mieszkańców miasta			
	2.2. Rozwój budownictwa mieszkaniowego	2.5. Doskonalenie systemu edukacji miasta		2.3. Wzmocnienie oferty kulturalnej i sportowo – rekreacyjnej miasta

	2.3. Wzmocnienie oferty kulturalnej i sportowo – rekreacyjnej miasta			
	2.4. Rozwój społeczeństwa informacyjnego			
	2.5. Doskonalenie systemu edukacji miasta			
Cel strategiczny	III. Zapobieganie zjawiskom patologicznym i ubożeniu społeczeństwa miasta			
cele operacyjne	3.1. Doskonalenie systemu pomocy społecznej			
	3.2. Aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym			
	3.3. Poprawa stanu bezpieczeństwa mieszkańców miasta			

Opracowanie własne.

Wizja miasta określona w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Konina – zmiana. Część B – kierunki zagospodarowania przestrzennego może być zrealizowana między innymi poprzez: utrzymanie i rozwój wiodących dotąd gałęzi przemysłu: energetycznego, wydobywczego i metalurgicznego, realizacja tras i dróg o strategicznym znaczeniu dla regionu i kraju, w tym drogi DK 25, tworzenie dogodnych warunków, w tym terenów dla lokalizacji nowych inwestycji.

Jako zasadę przyjęto zrównoważony rozwój dziedzin:

przemysłowej i działalności gospodarczej – przez:

- rozwój wiodących branż, w tym przede wszystkim energetycznej i metalurgicznej, z udziałem kooperatorów, z uwzględnieniem wymogów ochrony środowiska,
- pozyskanie nowych inwestorów w innych niż wiodące branżach (w związku z docelową koniecznością restrukturyzacji przemysłu),
- lokalizację przemysłu i produkcji nowoczesnych technologii, w tym informatycznych i elektronicznych,
- promocja rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw o zróżnicowanym profilu gospodarczym dostosowanym do całego rejonu obsługi i oddziaływania Konina,
- wyznaczenie terenów inwestycyjnych dla prowadzenia działalności gospodarczych,
- stworzenie ofert i programów skierowanych do inwestorów, w tym kompleksowe przygotowanie i wyposażenie w media terenów pod działalność gospodarczą położonych przy głównych osiach komunikacyjnych miasta.

usługowej – między innymi przez:

- wzrost znaczenia usług w profilu gospodarczym miasta, w związku z kierunkową koniecznością restrukturyzacji przemysłu,
- rozwój usług związanych z obsługą mieszkańców w dobra wyższego rzędu mające na celu poprawę komfortu i jakości życia mieszkańców,
- umocnienie funkcji naukowo – badawczej oraz turystyczno – rekreacyjnej miasta,
- rozwój usług związanych z położeniem miasta, w tym w sektorze transportu, składowania oraz logistyki (również z porozumieniem z sąsiednimi samorządami),
- wzrost znaczenia obszaru historycznego centrum miasta („Starówki”) jako elementu centrotwórczego i generującego ponadlokalne usługi publiczne i komercyjne.

mieszkaniowej (między innymi poprzez dostosowanie liczby oddawanych mieszkań do potrzeb mieszkaniowych miasta)

i ochrony środowiska - między innymi w drodze:

- zwiększania obszarów objętych formami ochrony przyrody,
- pozostawienia w sukcesji naturalnej niektórych, dotąd niezagospodarowanych części miasta, jako korytarzy ekologicznych, w tym przede wszystkim doliny Warty.

Zakłada się, że rozwój funkcji uzupełniającej związanej z turystyką i wypoczynkiem będzie warunkowany wzrostem znaczenia szlaku wodnego Warty oraz Kanału Ślesiańskiego oraz szlaków rowerowych.

Inwestycje w infrastrukturę drogową (zwłaszcza nowy przebieg drogi krajowej nr 25) obok budowy zakładu termicznego unieszkodliwiania odpadów i wykonania odwiertu geotermalnego to główne inwestycje o znaczeniu ponadlokalnym, zaplanowane w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym Konina na lata 2014 – 2019.

Przegląd dokumentów pozostałych gmin wykazał zdecydowaną dominację problematyki lokalnej, skupionej wokół zaspokojenia podstawowych potrzeb mieszkańców, takich jak kanalizacja czy drogi lokalne. Drogom lokalnym poświęcono z reguły wiele miejsca.

W większości gmin, zwłaszcza, wiejskich akcentowano wiodącą funkcję rolnictwa, na kojonych miejscach znajdowały się, w zależności od gminy: rozwój gospodarczy w oparciu o autostradę A2 (Golina), czy szeroko pojęty rozwój gospodarczy, prawie bez wyjątku – z poszanowaniem środowiska. Jedynie gmina Ślesin na pierwszym miejscu postawiła turystykę. Większość gmin posiada tereny inwestycyjne bądź akcentuje taką potrzebę, nie precyzując jednak kierunków ich wykorzystania. Pewnym wyjątkiem na tym tle jest strategia gminy Rzgów, szeroko akcentująca powstanie Konińskiej Strefy Inwestycyjnej – „Tania Energia” i zawierająca szereg zapisów co do pożądaných kierunków inwestycji. Większość analizowanych strategii powstała kilka, a nawet kilkanaście lat temu (przeważanie w latach 2003-2007).

X. Działania strategiczne

Tab. 53 Wykaz działań strategicznych stanowiących realizację wypracowanych celów Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska.¹⁶⁵

Cel strategiczny I.	Integracja lokalna				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
<p>I.1 Współpraca władz publicznych</p> <p>I.2 Integracja działań instytucji publicznych i organizacji pozarządowych</p>	<p>Powołanie i organizacja instytucji zarządzającej realizacją Strategii</p>	<p>Powołana i pracująca instytucja zarządzająca realizacją Strategii</p> <p>Liczba etatomiesięcy finansowanych ze środków pomocy technicznej</p> <p>Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów</p>	<p>PO PT Oś priorytetowa 2: (Potencjał beneficjentów funduszy europejskich)</p>	<p>Wsparcie dla projektodawców w obszarach kluczowych we wdrażaniu polityki spójności w latach 2014 – 2020 (OSI)</p> <p><i>finansowanie wynagrodzeń, podnoszenie kwalifikacji zawodowych</i></p> <p><i>zakup sprzętu komputerowego, wyposażenia biurowego</i></p> <p>organizacja i udział w konferencjach, spotkaniach, związanych z wymianą doświadczeń i przepływem informacji o realizacji Programu - działania</p>	<p>jednostki samorządu terytorialnego</p>

¹⁶⁵Zapisy dotyczące programów operacyjnych (PO) zaczerpnięto z projektów opracowanych na początku 2014 r. i przedłożonych do negocjacji z Komisją Europejską
Zapisy dotyczące WRPO zaczerpnięto z projektu Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego 2014 – 2020 (WRPO 2014+) – wersja z 4 kwietnia 2014 r.(wersja 9.0)

Cel strategiczny I.	Integracja lokalna				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
				<p>szkoleniowe i edukacyjne dla beneficjentów i potencjalnych beneficjentów</p> <p>Dyfuzja najlepszych praktyk i doświadczeń w zakresie usprawnienia procesu przygotowania, zarządzania i wdrażania projektów</p>	
<p><i>1.1 Współpraca władz publicznych</i></p> <p><i>1.2 Integracja działań instytucji publicznych i organizacji pozarządowych</i></p>	<p>Wspólny portal internetowy Aglomeracji Konińskiej, w tym wspólna i spójna oferta inwestycyjna Aglomeracji wraz z systemem informacji o terenie (SIT)</p>	<p>Liczba instytucji wspartych w zakresie zastosowania TIK</p>	<p>WRPO Priorytet 2.3</p> <p>PO Polska Cyfrowa: Osie Priorytetowe I (Powszechny dostęp do szybkiego internetu), II (e-administracja) i III (Cyfrowa aktywizacja społeczeństwa)</p>	<p>wsparcie rozwoju elektronicznych usług publicznych, szczególnie w relacjach administracja-administracja, administracja-biznes oraz administracja-obywatel</p> <p>zwiększenie dostępu obywateli do usług publicznych, w tym m.in. projektów z zakresu e-administracji, e-zdrowia, e-edukacji, e-kultury</p> <p>tworzenie oraz rozwijanie referencyjnych rejestrów publicznych, w tym geograficznych systemów informacji przestrzennej</p>	<p>jednostki samorządu terytorialnego, ich związki oraz jednostki im podległe</p> <p>jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,</p> <p>instytucje prowadzące ewidencje i rejestry na podstawie ustaw,</p>

Cel strategiczny I.	Integracja lokalna				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
<p><i>1.1 Współpraca władz publicznych</i></p> <p><i>1.2 Integracja działań instytucji publicznych i organizacji pozarządowych</i></p>				(GIS) działania wynikające ze Studium rozwoju gospodarczego wraz z programem promocji terenów inwestycyjnych	organizacje pozarządowe, administracja rządowa zespolona i niezespolona
	Powołanie centrum obsługi inwestora / COI	Liczba kompleksowych ofert inwestycyjnych promowanych przez COI Liczba przeprowadzonych akcji promocyjnych przez COI Liczba podmiotów korzystających z usług COI Wartość inwestycji zewnętrznych pozyskanych	<i>PO PT Oś priorytetowa 2: (Potencjał beneficjentów funduszy europejskich)</i>	działania wynikające ze Studium rozwoju gospodarczego wraz z programem promocji terenów inwestycyjnych	jednostki samorządu terytorialnego, ich związki oraz jednostki im podległe instytucje otoczenia biznesu

Cel strategiczny I.	Integracja lokalna				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
<p><i>1.1 Współpraca władz publicznych</i></p> <p><i>1.2 Integracja działań instytucji publicznych i organizacji pozarządowych</i></p>	<p>Powołanie centrum obsługi importerów i eksporterów COIE</p>	<p>przy udziale COI (szacunkowa)</p> <p>Liczba projektów realizowanych przez COIE w ramach WRPO 2014+</p> <p>Liczba podmiotów korzystających z usług COIE</p> <p>Liczba podmiotów biorących udział w inicjatywach międzynarodowych przy udziale COIE</p> <p>Liczba kontraktów zagranicznych podpisanych przy udziale COIE</p>	<p><i>PO PT Oś priorytetowa 2: (Potencjał beneficjentów funduszy europejskich)</i></p>	<p>działania wynikające ze Studium rozwoju gospodarczego wraz z programem promocji terenów inwestycyjnych</p>	<p>jednostki samorządu terytorialnego, ich związki oraz jednostki im podległe</p> <p>instytucje otoczenia biznesu</p>
<p>1.3 Budowa marki „Aglomeracja</p>	<p>Wspólna promocja, w tym inwestycyjna</p>	<p>Liczba imprez targowych,</p>	<p><i>PO PT Oś priorytetowa 2: (Potencjał beneficjentów</i></p>		<p>jednostki samorządu</p>

Cel strategiczny I.	Integracja lokalna				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
Konińska” I.4 Ugruntowanie znaczenia Aglomeracji Konińskiej w Wielkopolsce („OFAK „bramą do Wielkopolski”)	- Program promocji podmiotów i marek lokalnych (w tym marki Aglomeracji Konińskiej) (obejmujący preferencje podatkowe, administracyjne oraz pomoc marketingową)	wydawnictw, filmów, kampanii w mediach, w tym społecznościowych i branżowych / profesjonalnych, gdzie zaprezentowano wspólną ofertę promocyjną i inwestycyjną Aglomeracji	<i>funduszy europejskich)</i> PROW Działania: 7.2 (Transfer wiedzy i działalność informacyjna)		terytorialnego, ich związki oraz jednostki im podległe instytucje otoczenia biznesu organizacje pozarządowe, stowarzyszenia i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej przedsiębiorcy
	Edukacja (w tym lokalna) i działania informacyjne (w całej Wielkopolsce)	Opracowane programy edukacji lokalnej Liczba <i>przedszkoli, szkół i innych placówek objętych programami (w OFAK)</i>	WRPO Priorytet: 10.1 Preferencje dla OSI: Wiejskie obszary funkcjonalne wymagające wsparcia procesów rozwojowych, Obszary o najniższej dostępności do usług warunkujących możliwości rozwojowe		jednostki samorządu terytorialnego, ich związki oraz jednostki im podległe (zwł. szkoły) instytucje otoczenia biznesu

Cel strategiczny I.	Integracja lokalna				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
		<p>Odsetek <i>dzieci przedszkolnych / uczniów</i> objętych programami</p> <p>Liczba szkół w których prezentowane były elementy programu (poza OFAK)</p>	<p>NFOŚiGW</p> <p>WFOŚiGW</p>		<p>organizacje pozarządowe, stowarzyszenia i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej</p> <p>przedsiębiorcy</p> <p>sieci przedsiębiorstw, w tym klastry</p>
<p><i>I.4 Ugruntowanie znaczenia Aglomeracji Konińskiej w Wielkopolsce („OFAK „bramą do Wielkopolski”)</i></p>	<p>Wzmocnienie powiązań wewnątrzwojewódzkich (w tym z Aglomeracją Kalisko – Ostrowską - AKO)</p>	<p>Liczba wspólnych wniosków aplikacyjnych i realizowanych projektów z udziałem partnerów z OFAK i pozostałej części województwa (w tym AKO)</p>	<p>PO PT Oś priorytetowa 2: (Potencjał beneficjentów funduszy europejskich)</p>	<p>działania wynikające ze Studium rozwoju gospodarczego wraz z programem promocji terenów inwestycyjnych</p> <p>działania wynikające z Analizy dotyczącej możliwości tworzenia klastrów i innych powiązań przedsiębiorstw na terenie OFAK</p>	<p>jednostki samorządu terytorialnego, ich związki oraz jednostki im podległe (zwł. szkoły)</p> <p>instytucje otoczenia biznesu</p> <p>organizacje pozarządowe,</p>

Cel strategiczny I.	Integracja lokalna				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
		Liczba spółek i innych związków gospodarczych pomiędzy podmiotami z OFAK i z terenu Wielkopolski Liczba szkół i uczelni współpracujących z partnerami z terenu Wielkopolski (w tym z AKO)			stowarzyszenia i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej przedsiębiorcy sieci przedsiębiorstw, w tym klastry
Wskaźniki rezultatu dla celu strategicznego I	<ul style="list-style-type: none"> Zmiana wizerunku OFAK - wyniki badań społecznych 				

Cel strategiczny II	Wzmocnienie potencjału gospodarczego Aglomeracji Konińskiej				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
II.1 Poprawa konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw	Program na rzecz integracji i umiędzynarodowienia MŚP Aglomeracji	<p>Liczba inicjatyw klastrowych funkcjonujących na dzień</p> <p>Liczba przedsiębiorstw skupionych w inicjatywach klastrowych / w stosunku do liczebności danej branży</p> <p>Liczba przedsiębiorstw, których oferta była promowana za granicą</p> <p>Liczba krajów i imprez promocyjnych, gdzie promowano oferty</p>	<p><i>PO Inteligentny Rozwój: Oś Priorytetowa I i III / Cele Tematyczne 1 i 3 : Badania + Rozwój, Oś Priorytetowa II / Cele Tematyczne 1 i 3: transfer innowacji, instrumenty finansowe, inkubacja</i></p> <p>WRPO Priorytet 3.2 WRPO: wsparcie dotyczy całego województwa Tryb konkursowy – cały obszar Tryb pozakonkursowy - OSI regionalnego „Ośrodki subregionalne i ich obszary funkcjonalne” (dla przedsiębiorstw wyłącznie tryb konkursowy)</p>	<p>wsparcie internacjonalizacji przedsiębiorstw i ich sieci, w tym klastrów,</p> <p>wsparcie międzynarodowej współpracy gospodarczej przedsiębiorstw,</p> <p>promocja przedsiębiorstw Aglomeracji na rynkach międzynarodowych,</p> <p>promocja gospodarcza i turystyczna Aglomeracji.</p> <p>działania wynikające ze Studium rozwoju gospodarczego wraz z programem promocji terenów inwestycyjnych</p> <p>działania wynikające z Analizy dotyczącej możliwości tworzenia klastrów i innych powiązań</p>	<p>przedsiębiorcy</p> <p>sieci przedsiębiorstw, w tym klastry</p> <p>instytucje otoczenia biznesu</p> <p>organizacje pozarządowe</p> <p>jednostki samorządu terytorialnego, ich związki oraz jednostki organizacyjne</p>

Cel strategiczny II	Wzmocnienie potencjału gospodarczego Aglomeracji Konińskiej				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
		<p>przedsiębiorstw z OFAK</p> <p>Liczba przedsiębiorstw, które nawiązały współpracę zagraniczną</p> <p>Liczba przedsiębiorstw, które rozpoczęły działalność eksportową</p>		<p>przedsiębiorstw na terenie OFAK</p>	
<i>II.1 Poprawa konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw</i>	<p>Opracowanie i wdrożenie inteligentnych specjalizacji gospodarki Aglomeracji Konińskiej</p>	<p>Liczba przedsiębiorstw, które prowadzą działalność badawczo – rozwojową</p> <p>Liczba przedsiębiorstw, które zgłosiły</p>	WRPO Priorytet 3.3	<p>zacieśnienie współpracy z jednostkami badawczo rozwojowymi</p> <p>foresight OFAK</p> <p>działania wynikające ze Studium rozwoju gospodarczego wraz z programem promocji terenów</p>	<p>przedsiębiorcy, sieci przedsiębiorstw, w tym klastry</p> <p>podmioty ekonomii społecznej</p>

Cel strategiczny II	Wzmocnienie potencjału gospodarczego Aglomeracji Konińskiej				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
		patenty / <i>wdrożyły innowacje</i> Liczba nowych / udoskonalonych produktów lub usług Liczba placówek badawczo - rozwojowych		inwestycyjnych inwestycje w przedsiębiorstwa na rzecz nowych lub ulepszonych produktów i usług wsparcie rozwoju klastrów wsparcie inwestycyjne dla podmiotów ekonomii społecznej rozwoju strategicznych specjalizacji gospodarczych (klastrów kluczowych).	
<i>II.1 Poprawa konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw</i>	Integracja i intensyfikacja działań instytucji otoczenia biznesu <i>(np. Tworzenie sieci „Aniołów biznesu”</i>	Liczba przedsiębiorstw uczestniczących w platformie / klubach wymiany doświadczeń Liczba dobrych praktyk	WRPO Priorytet 3.4 Preferencje dla OSI: <i>Obszary o najniższej dostępności do usług warunkujących możliwości rozwojowe, Obszar zależny od sektora paliwowo-energetycznego</i>	działania wynikające ze Studium rozwoju gospodarczego wraz z programem promocji terenów inwestycyjnych	instytucje otoczenia biznesu przedsiębiorcy i ich organizacje jednostki samorządu

Cel strategiczny II	Wzmocnienie potencjału gospodarczego Aglomeracji Konińskiej				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
	<p><i>Platforma i kluby wymiany doświadczeń / baza dobrych praktyk</i></p> <p><i>Agglomeracyjny Inkubator Przedsiębiorczości)</i></p>	<p>przekazanych w procesie wymiany / zapisanych w „bazie doświadczeń”</p> <p>Liczba przedsiębiorstw, które skorzystały z Aglomeracyjnego Inkubatora Przedsiębiorczości</p>	<p><i>PO Inteligentny Rozwój: Oś Priorytetowa III / Cele Tematyczne 1 i 3</i></p>		terytorialnego
	<p>Zmniejszenie emisyjności i energochłonności gospodarki (transfer energooszczędnych technologii, w tym przy</p>	<p>Liczba projektów opracowanych przez instytucje otoczenia biznesu i placówki B+R dla przedsiębiorstw,</p>	<p>WRPO Priorytet 4.2 NFOŚiGW / efektywność energetyczna, w tym poprzez OZE</p>	<p>działania ograniczające energochłonność</p> <p>racjonalizacja produkcji w celu zmniejszenia strat energii, ciepła i wody</p> <p>wykorzystanie OZE przez przedsiębiorstwa</p>	przedsiębiorcy

Cel strategiczny II	Wzmocnienie potencjału gospodarczego Aglomeracji Konińskiej				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
	wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii)	Liczba projektów realizowanych w przedsiębiorstwach			
II.2 Opracowanie Analizy dotyczącej możliwości tworzenia klastrów i innych powiązań przedsiębiorstw na terenie OFAK	wynikające z Analizy dotyczącej możliwości tworzenia klastrów i innych powiązań przedsiębiorstw na terenie OFAK				
II.3 Rozwój nowych gałęzi produkcji w oparciu o wykształcone zasoby pracy, tradycje produkcji i dostępne tereny inwestycyjne	(„KONkurencyjnyK ONin”) Aglomeracyjny program wsparcia dla przedsiębiorstw korzystających z zasobów lokalnych przez	Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych Wartość brutto	Strategia Europa 2020 – inicjatywa przewodnia „Zintegrowana polityka przemysłowa w erze globalizacji” PO Inteligentny Rozwój (PO IR) / WRPO Priorytety	wsparcie tworzenia przedsiębiorstw i rozwoju w początkowym okresie działalności, rozwój potencjału i zakresu oraz poprawa jakości usług instytucji otoczenia biznesu	jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, stowarzyszenia oraz jednostki organizacyjne,

Cel strategiczny II	Wzmocnienie potencjału gospodarczego Aglomeracji Konińskiej				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
	przygotowanie terenów inwestycyjnych, zapewnienie obsługi, promocję, system ulg i preferencji	<p>środków trwałych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca</p> <p><i>Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych</i></p> <p>Liczba promowanych ofert inwestycyjnych / współpracy</p> <p>Liczba pozyskanych inwestorów</p> <p>Liczba firm, które rozpoczęły nowy</p>	<p>1.2, 3.1 WRPO: wsparcie dotyczy całego województwa Tryb konkursowy – cały obszar Tryb pozakonkursowy - OSI regionalnego „Ośrodki subregionalne i ich obszary funkcjonalne” Preferencje dla OSI: <i>Wiejskie obszary funkcjonalne wymagające wsparcia procesów rozwojowych, Obszary o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych, Obszary tracące dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze, Obszar</i></p>	<p>na rzecz inkubacji przedsiębiorstw, w tym dla regionalnych specjalizacji, tworzenie nowej i rozwój istniejącej infrastruktury terenów inwestycyjnych na rzecz rozwoju gospodarczego, w tym dla inteligentnych specjalizacji regionalnych.</p> <p>wsparcie szkoleniowo-doradcze dla osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej, finansowe wsparcie rozpoczynania działalności gospodarczej, wsparcie pomostowe dla osób prowadzących działalność gospodarczą</p>	<p>przedsiębiorcy, instytucje otoczenia biznesu</p> <p>konsorcja naukowo-przemysłowe, sieci przedsiębiorstw w tym klastry</p> <p>państwowe i samorządowe jednostki organizacyjne, w tym państwowe jednostki budżetowe</p>

¹⁶⁶W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego określony jako Koniński Obszar Przemysłowy (powiaty koniński, turecki i kolski oraz M. Konin)

¹⁶⁷ Ministerstwo Gospodarki 2013. Program Rozwoju Przedsiębiorstw op. cit. - wg propozycji Pól Badawczych, obszarów konkurencyjnych i technologii przemysłowych od str. 176

Cel strategiczny II	Wzmocnienie potencjału gospodarczego Aglomeracji Konińskiej				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
		profil produkcji Liczba zatrudnionych osób Nakłady inwestycyjne na 1 zatrudnionego <i>Liczba przedsiębiorstw, które dzięki wsparciu foresightu technologicznego przemysłu InSight 2030 wdrożyły wyniki prac badawczo-rozwojowych</i>	zależny od sektora paliwowo-energetycznego ¹⁶⁶ WRPO Priorytety 3.2, 3.3 WRPO Priorytet 4.1 Tryby: konkursowy oraz pozakonkursowy - <i>wsparcie dotyczy całego obszaru, ze zwróceniem uwagi na uwarunkowania i zasoby sprzyjające produkcji energii ze źródeł odnawialnych</i> WRPO Priorytet 8.7 Wsparcie w szczególności dla obszarów o dużej liczbie bezrobotnych lub wysokiej stopie bezrobocia Preferencje dla OSI:	inwestycje w przedsiębiorstwa na rzecz nowych lub ulepszonych produktów i usług produkcja urządzeń dla OZE oraz dla biokomponentów i biopaliw inne działania dotyczące kluczowych technologii przemysłowych w Polsce, wskazanych w dokumentach Ministerstwa Gospodarki ¹⁶⁷ , np. molekularnej inżynierii katalizatorów przemysłowych działania wynikające ze Studium rozwoju gospodarczego wraz z programem promocji terenów inwestycyjnych	inne osoby prawne, organizacje pozarządowe, stowarzyszenia i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej nie sklasyfikowane w pkt. 1,2,3 podmioty działające w oparciu o umowę o partnerstwie publiczno - prywatnym

Cel strategiczny II	Wzmocnienie potencjału gospodarczego Aglomeracji Konińskiej				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
			<p><i>Obszary o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych, Obszary tracące dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze, Obszar zależny od sektora paliwowo-energetycznego</i></p> <p>Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (faza rozwojowa i wdrożeniowa, internacjonalizacja)</p> <p>Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (faza koncepcyjna i badawczo-rozwojowa).</p>		
II.4 Opracowanie Planu zrównoważonego	wynikające z Planu zrównoważonego gospodarowania energią				

Cel strategiczny II	Wzmocnienie potencjału gospodarczego Aglomeracji Konińskiej				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
gospodarowania energią					
II.5 Produkcja energii przy minimalizacji oddziaływania na środowisko („Aglomeracja Konińska eksporterem energii”)	Rozwój produkcji energii ze źródeł lokalnych (<i>dostępnych na terenie OFAK</i>)	Liczba instalacji uruchomionych Moc zainstalowana w nowych instalacjach / Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej Sprawność instalacji Odsetek mocy zainstalowanych, korzystających z OZE	Strategia Europa 2020 – inicjatywa przewodnia „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” WRPO Priorytet 4.1 Tryby: konkursowy oraz pozakonkursowy - <i>wsparcie dotyczy całego obszaru, ze zwróceniem uwagi na uwarunkowania i zasoby sprzyjające produkcji energii ze źródeł odnawialnych</i> PO Infrastruktura i Środowisko, Priorytet Inwestycyjny 4.7 NFOŚiGW	budowa oraz rozbudowa instalacji służących do wytwarzania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, budowa, rozbudowa i modernizacja instalacji służących dystrybucji ciepła pochodzącego z OZE, <i>budowa, rozbudowa i modernizacja sieci elektroenergetycznych umożliwiających przyłączenia jednostek wytwórczych energii z OZE do sieci,</i> budowa lub przebudowa jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła ze źródeł odnawialnych w	przedsiębiorcy sieci przedsiębiorstw, w tym klastry państwowe i samorządowe jednostki organizacyjne, w tym państwowe jednostki budżetowe podmioty działające w oparciu o umowę o partnerstwie publiczno -

Cel strategiczny II	Wzmocnienie potencjału gospodarczego Aglomeracji Konińskiej				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
			Środki budżetu centralnego Środki prywatne	wysokosprawnej kogeneracji, działania lobbingowe na rzecz utrzymania potencjału produkcji energii <i>działania wynikające z Planu zrównoważonego gospodarowania energią</i>	prywatnym
II.6 Opracowanie Studium rozwoju gospodarczego wraz z programem promocji terenów inwestycyjnych	wynikające ze Studium rozwoju gospodarczego wraz z programem promocji terenów inwestycyjnych				
Wskaźniki rezultatu dla celu strategicznego II	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych • Liczba przedsiębiorstw, które w wyniku wsparcia poprawiły efektywność energetyczną • Liczba przedsiębiorstw aktywnych na rynkach międzynarodowych • Liczba przedsiębiorstw wspartych przez instytucje otoczenia biznesu • Liczba projektów B+R realizowanych przy wykorzystaniu wspartej infrastruktury badawczej • Nakłady w sektorze przedsiębiorstw na działalność B+R • Pozytywna ocena zmian gospodarczych w Aglomeracji (w badaniach opinii, panelach eksperckich, kwerendach) 				

Cel strategiczny II	Wzmocnienie potencjału gospodarczego Aglomeracji Konińskiej				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
	prasy i portali tematycznych) <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost wskaźnika aktywności gospodarczej (przedsiębiorczości) 				

Cel strategiczny III	Poprawa dostępności transportowej wewnątrz obszaru i rozwój specjalizacji logistyczno-magazynowej				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
III.1 Poprawa dostępności i spójności sieci transportowej	Nowy przebieg drogi krajowej nr 25	Całkowita długość nowych, przebudowanych lub zmodernizowanych dróg Skrócenie długości przejazdu z miejscowości X do węzła Y na sieci TEN-T	PO liŚ/ WRPO Priorytet 7.2 Tryb konkursowy – cały obszar Tryb pozakonkursowy - OSI regionalnego „Ośrodki subregionalne i ich obszary funkcjonalne” Preferencje dla OSI: Obszary wiejskie, w szczególności o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe, Obszary o najniższej dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich	budowa, przebudowa i rozbudowa dróg krajowych i wojewódzkich, wraz z infrastrukturą towarzyszącą, w tym inwestycje na rzecz poprawy bezpieczeństwa i przepustowości ruchu na tych drogach,	jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego, posiadające osobowość prawną
<i>III.1 Poprawa dostępności i spójności sieci transportowej</i>	Poprawa dostępności do węzłów sieci TEN-T przez budowę i przebudowę dróg	Długość dróg wybudowanych lub zmodernizowanych	PO liŚ/ WRPO Priorytet Inwestycyjny 7.2 PROW poddziałanie 7.8.1.2 (Budowa lub	budowa, przebudowa i rozbudowa dróg wojewódzkich oraz lokalnych, wraz z infrastrukturą towarzyszącą, w tym	gminy, powiat lub ich związki

Cel strategiczny III	Poprawa dostępności transportowej wewnątrz obszaru i rozwój specjalizacji logistyczno-magazynowej				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
	powiatowych i gminnych (oraz obiektów w ich ciągu)	Skrócenie średniego czasu jazdy do ośrodka wyższego rzędu (gminnego / powiatowego)	modernizacja dróg lokalnych) Kryteria oceny operacji będą preferować gminy o niskim poziomie podatkowym w przeliczeniu na jednego mieszkańca oraz wysokim wskaźniku bezrobocia. (Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych)	inwestycje na rzecz poprawy bezpieczeństwa i przepustowości ruchu na tych drogach, budowa, przebudowa i modernizacja obiektów inżynierskich w ciągach dróg (obiekty mostowe, wiadukty, estakady, tunele drogowe i inne) działania wynikające ze Studium rozwoju transportu zrównoważonego	
III.2 Opracowanie Studium rozwoju transportu zrównoważonego	wynikające ze Studium rozwoju transportu zrównoważonego				
III.3 Rozwój transportu multimodalnego (poprawa wykorzystania kolei i szlaków wodnych)	Budowa infrastruktury dla transportu multimodalnego	Liczba powstałych punktów dostępu do sieci transportowych Przeładunki	PO Infrastruktura i Środowisko / WRPO Priorytet Inwestycyjny 7.2 Środki prywatne	działania wynikające ze Studium rozwoju transportu zrównoważonego	gminy, powiaty lub ich związki przedsiębiorcy, także przewoźnicy

Cel strategiczny III	Poprawa dostępności transportowej wewnątrz obszaru i rozwój specjalizacji logistyczno-magazynowej				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
		w nowopowstałych punktach			podmioty działające w oparciu o umowę o partnerstwie publiczno - prywatnym
III.4 Rozwój specjalizacji logistyczno – magazynowej	Wprowadzenie systemu bodźców ekonomicznych dla przedsiębiorstw z branży logistyczno-magazynowej (<i>ulgi</i>)	Długość szlaków udostępnionych do transportu w odpowiednich standardach Wielkość przewozów według kategorii szlaków	<i>PO liŚ Priorytety Inwestycyjne 6.4¹⁶⁸, 7.2, 7.3</i> Inwestycje samorządu Województwa Środki prywatne	kanalizowanie ruchu turystycznego przez modernizację torów wodnych działania wynikające ze Studium rozwoju transportu zrównoważonego	gminy, powiaty lub ich związki przedsiębiorcy, także przewoźnicy

¹⁶⁸ Dotyczy głównie obszarów chronionych Natura 2000

Cel strategiczny III	Poprawa dostępności transportowej wewnątrz obszaru i rozwój specjalizacji logistyczno-magazynowej				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
	<i>bądź rezygnacja z pobierania niektórych opłat i podatków – np. od nieruchomości czy środków transportu w zamian za określone gwarancje na rzecz Obszaru)</i>	firm przewozowych działających / mających siedzibę na terenie OFAK			
	Udostępnienie nowych terenów na rzecz logistyki i magazynowania (po byłych PGR, pokolejowych, przemysłowych – także po d. obiektach kopalni)	Powierzchnia terenów udostępnionych i stosownie uzbrojonych	PO IIŚ / WRPO Priorytet 6.5. WRPO: Wsparcie dotyczy obszarów miejskich województwa. Przewiduje się możliwość realizacji projektów zlokalizowanych na obszarach wiejskich mających pozytywny wpływ na poprawę stanu środowiska miejskiego Tryb konkursowy – cały obszar	działania wynikające ze Studium rozwoju gospodarczego wraz z programem promocji terenów inwestycyjnych	jednostki samorządu terytorialnego przedsiębiorcy, sieci przedsiębiorstw w tym klastry

Cel strategiczny III	Poprawa dostępności transportowej wewnątrz obszaru i rozwój specjalizacji logistyczno-magazynowej				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
			<p>Tryb pozakonkursowy - OSI regionalnego „Ośrodki subregionalne i ich obszary funkcjonalne”. Preferencje dla OSI: Obszar zależny od sektora paliwowo-energetycznego</p> <p>PO IiŚ / WRPO Priorytet 4.5</p> <p>WRPO: Wsparcie dotyczy obszarów miejskich województwa. Tryb konkursowy – cały obszar</p> <p>Tryb pozakonkursowy - OSI regionalnego „Ośrodki subregionalne i ich obszary funkcjonalne”. Preferencje dla OSI: Obszar zależny od sektora paliwowo-energetycznego</p>		

Cel strategiczny III	Poprawa dostępności transportowej wewnątrz obszaru i rozwój specjalizacji logistyczno-magazynowej				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
			<p>WRPO Priorytet 9.2. WRPO: Preferencje dla OSI:</p> <p>Wiejskie obszary funkcjonalne wymagające wsparcia procesów rozwojowych,</p> <p>Obszary wiejskie, w szczególności o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe</p> <p>Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych</p> <p>+ <i>Ewentualna Kontynuacja Inicjatywy Jessica na lata 2014 - 2020</i></p>		
III.5 Poprawa	Poprawa	Liczba połączeń	PO liŚ/ WRPO Priorytet	budowa, przebudowa i	gminy, powiat lub

Cel strategiczny III	Poprawa dostępności transportowej wewnątrz obszaru i rozwój specjalizacji logistyczno-magazynowej				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
<p><i>dostępności w układzie wewnątrzregionalnym („Aglomeracja Konińska bramą do Wielkopolski”)</i></p>	<p><i>skomunikowania z głównymi ośrodkami województwa oraz wzrost powiązań z miastami podregionu konińskiego</i></p>	<p>komunikacji publicznej między ośrodkami gminnymi a Poznaniem (także odległości między punktami przesiadek i minimalizacja liczby przesiadek / czasu oczekiwania)</p> <p>Liczba połączeń transportem publicznym terenu OFAK z Aglomeracją Kalisko – Ostrowską</p> <p>Liczba połączeń transportem publicznym</p>	<p>Inwestycyjny 7.2</p> <p>PROW poddziałanie 7.8.1.2 (Budowa lub modernizacja dróg lokalnych)</p> <p>Kryteria oceny operacji będą preferować gminy o niskim poziomie podatkowym w przeliczeniu na jednego mieszkańca oraz wysokim wskaźniku bezrobocia.</p> <p>(Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych)</p>	<p>rozbudowa dróg wojewódzkich oraz lokalnych, wraz z infrastrukturą towarzyszącą, w tym inwestycje na rzecz poprawy bezpieczeństwa i przepustowości ruchu na tych drogach</p> <p>budowa, przebudowa i modernizacja obiektów inżynierskich w ciągach dróg (obiekty mostowe, wiadukty, estakady, tunele drogowe i inne)</p>	<p>ich związki</p> <p>organizatorzy transportu (w tym także – potencjalnie – pod auspicjami OFAK)</p>

Cel strategiczny III	Poprawa dostępności transportowej wewnątrz obszaru i rozwój specjalizacji logistyczno-magazynowej				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
		terenu OFAK z Kołem, Słupcą i Turkiem			
Wskaźniki rezultatu dla celu strategicznego III	<ul style="list-style-type: none"> Średni czas przejazdu między poszczególnymi stolicami gmin, węzłami autostrady i innym wskazanymi punktami w Aglomeracji i województwie 				

Cel strategiczny IV	Rozwój obszarów wiejskich				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
IV.1 „Aglomeracja Konińska zagłębieniem produkcji ekologicznej”	Rozwój sektora produkcji i przetwórstwa zdrowej żywności (w tym produktów lokalnych) „Wielkopolska / Konin smacznie-je”	<p>Liczba imprez targowo-wystawienniczych z udziałem lokalnych producentów</p> <p>Liczba gospodarstw z nowym profilem produkcji</p> <p>Liczba i wielkość inwestycji w gospodarstwach</p> <p>Liczba inwestycji w przetwórstwo rolno - spożywcze, w tym magazynowanie</p> <p>Poniesione nakłady</p>	WRPO <i>Priorytet 4.2</i> PROW <i>PROW LEADER</i>	<p>z PROW 7.2: poddziałania: szkolenia zawodowe i nabywanie umiejętności (1.1) oraz demonstracje i działania informacyjne (1.2)</p> <p>inwestycje w przedsiębiorstwa z sektora MSP (przetwórstwo i wprowadzanie do obrotu produktów rolnych, zacieśnienie współpracy, marketing, standardy, innowacyjność, zmniejszenie energochłonności, wzrost zastosowania OZE, redukcja zanieczyszczeń) (WRPO Priorytet 4.2)</p> <p>działania wynikające ze Studium rozwoju gospodarczego wraz</p>	<p>jednostki samorządu terytorialnego lub organy administracji rządowej prowadzące szkoły rolnicze lub szkoły leśne, lub centra kształcenia ustawicznego, lub centra kształcenia praktycznego;</p> <p>podmioty prowadzące działalność szkoleniową</p> <p>gminy, powiat lub ich związki</p>

		inwestycyjne		z programem promocji terenów inwestycyjnych	grupy operacyjne (dla działania PROW 7.14)
IV.1 „Aglomeracja Konińska zagłębiam produkcji ekologicznej”	Wypromowanie produktów lokalnych	Liczba produktów opatrzonych znakami: produkty regionalne znanego pochodzenia, których dotyczy oznaczenie Chroniona Nazwa Pochodzenia oraz Chronione Oznaczenie Geograficzne, oraz - produkty tradycyjne, których dotyczy oznaczenie Gwarantowana Tradycyjna Specjalność	PROW poddziałanie 7.8.3.2 (Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów i usług) Przewiduje się preferencje dla targowisk, w których udział powierzchni handlowej przeznaczonej dla rolników w stosunku do całkowitej powierzchni targowiska jest większy <i>PROW LEADER</i>	z PROW 7.2: poddziałania: szkolenia zawodowe i nabywanie umiejętności (1.1) oraz demonstracje i działania informacyjne (1.2)	
	Rozwój lokalnego handlu produktami rolniczymi	Liczba punktów handlowych i targowisk na których można nabyć świeżą żywność produkowaną lokalnie	PROW poddziałanie 7.8.3.2 <i>PROW LEADER (w zakresie organizacji, poza targowiskami)</i>		Rolnicy (producenci rolni) Grupy producenckie

	Wspieranie rozwoju grup producenckich	Liczba grup producenckich Liczba rolników (producentów rolnych) biorących udział w grupach producenckich	PROW inne działania		rolnicy (producenci rolni) grupy producenckie
<i>IV.2 Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich</i>	Promocja Lokalnych Grup Działania	Objęcie terenu Aglomeracji Lokalnymi Grupami Działania Liczba sporządzonych planów odnowy wsi	<i>PROW LEADER</i>	przygotowywanie i wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju	Lokalne Grupy Działania osoby fizyczne osoby prawne, w tym m.in. kółka rolnicze, JST z wyłączeniem województw, ich związki bądź ich jednostki organizacyjne organizacje pozarządowe, spółdzielnie, kościoły, związki wyznaniowe jednostki organizacyjne nieposiadające

					osobowości prawnej, którym ustawy przyznają zdolność prawną
	Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego	Liczba obiektów odnowionych Liczba obiektów udostępnionych na cele publiczne	<i>WRPO Priorytet 9.2</i> <i>PROW Poddziałania 7.8.2, 7.8.3</i> <i>PROW LEADER</i>	odnawianie lub poprawa stanu zabytkowych obiektów budowlanych, służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego, zakup obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie z przeznaczeniem na cele publiczne	przedsiębiorcy, osoby prawne, inne niż wskazane w pkt. 1, państwowe i samorządowe jednostki organizacyjne, w tym państwowe jednostki budżetowe, organizacje pozarządowe, stowarzyszenia i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej nie sklasyfikowane w pkt. 1,2,3,

					podmioty działające na podstawie umowy o partnerstwie publiczno – prywatnym.
Wskaźniki rezultatu dla celu strategicznego IV	<ul style="list-style-type: none"> • Średni czas przejazdu między poszczególnymi stolicami gmin, węzłami autostrady i innym wskazanymi punktami w Aglomeracji i województwie • Odsetek producentów rolnych (w danej grupie) zrzeszonych w grupach producenckich 				

Cel strategiczny V	Integracja produktów turystyki kulturowej, wypoczynkowej i pielgrzymkowej w oparciu o warunki naturalne (w tym wody geotermalne) i dziedzictwo kulturowe				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
V.1 Opracowanie Strategii rozwoju turystyki wraz z programem rozwoju komunikacji rowerowej	wynikające ze Strategii rozwoju turystyki wraz z programem rozwoju komunikacji rowerowej <i>wynikające ze Studium rozwoju gospodarczego wraz z programem promocji terenów inwestycyjnych</i>				
V.2 Rozwój turystyki	Wypracowanie nowej specjalizacji turystycznej Aglomeracji, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • Wykreowanie produktów turystycznych i budowa spójnej oferty w skali Aglomeracji • Rozwój turystyki kulturowej i kongresowej • Rozwój 	Pokrycie terenu mapami interaktywnymi w danej skali Liczba obiektów (budowli, obszarów chronionych) zinwentaryzowanych Liczba obiektów zwizualizowanych w 3D	Inicjatywy UE typu „Tourism for seniors”, Calypso <i>PO LiŚ / WRPO Priorytet Inwestycyjny 6.3¹⁶⁹</i> <i>PO LiŚ / WRPO Priorytet Inwestycyjny 6.4¹⁷⁰</i> PROW poddziałanie 7.8.2.1 (Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego Przewiduje się preferencje dla operacji realizowanych	inwentaryzacja przyrodnicza gmin kampanie informacyjno-promocyjne wsparcie i rozwój centrów informacji kulturalnej i turystycznej, promocji i kultury, promocja kultury, jej dziedzictwa, markowych produktów turystycznych i wydarzeń kulturalnych rozwój agroturystyki (z PROW)	gminy, instytucje kultury, dla której organizatorem jest JST organizacje działające w sektorze turystyki przedsiębiorcy inne zainteresowane podmioty

¹⁶⁹ W PO LiŚ priorytetowo będą traktowane obiekty o znaczeniu ponadregionalnym lub inne wskazane w dalszych dokumentach – PO LiŚ 2014 – 2020 (projekt), s. 95

¹⁷⁰ Dotyczy głównie obszarów chronionych Natura 2000

Cel strategiczny V	Integracja produktów turystyki kulturowej, wypoczynkowej i pielgrzymkowej w oparciu o warunki naturalne (w tym wody geotermalne) i dziedzictwo kulturowe				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
	<p>systemu zarządzania produktami i bazą turystyczną, informacji i promocji</p> <p><i>(W tym: internetowych map turystycznych (wraz z wizualizacjami obiektów i wycieczkami 3D)</i></p> <p><i>Wdrażanie innowacyjnych technologii w komunikacji z turystą</i></p> <p><i>Starania o europejskie znaki jakości, w tym znak dziedzictwa</i></p>	<p>Liczba wejść na portale i profile obiektów turystycznych z Polski / z zagranicy – w sezonie / poza sezonem</p> <p>Liczba korzystających z noclegów w bazie aglomeracji</p> <p>Liczba otrzymanych certyfikatów / znaków jakości</p>	<p>na obszarze o potencjale turystycznym)</p> <p>PROW poddziałanie 7.8.3.1 (Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne oraz kształtowanie przestrzeni publicznej)</p> <p>W przypadku budowy, przebudowy, modernizacji lub wyposażenia obiektów pełniących funkcje kulturalne przewiduje się preferencje w przyznawaniu pomocy dla operacji, których realizacja umożliwi przeprowadzenie większej liczby inicjatyw społecznych. W przypadku kształtowania przestrzeni publicznej przewiduje się</p>	<p>działania wynikające ze Strategii rozwoju turystyki wraz z programem rozwoju komunikacji rowerowej</p>	

Cel strategiczny V	Integracja produktów turystyki kulturowej, wypoczynkowej i pielgrzymkowej w oparciu o warunki naturalne (w tym wody geotermalne) i dziedzictwo kulturowe				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
	<i>kulturowego)</i>		<p>preferencje dla operacji realizowanych na obszarze o potencjale turystycznym.</p> <p><i>WRPO Priorytet 3.4</i></p> <p>Preferencje dla OSI: <i>Obszary o najniższej dostępności do usług warunkujących możliwości rozwojowe, Obszar zależny od sektora paliwowo-energetycznego</i></p> <p>PROW LEADER</p> <p>NFOŚiGW WFOŚiGW</p> <p>Środki prywatne</p>		
V.2 Rozwój turystyki	Rozbudowa aglomeracyjnej	Liczba obiektów poddanych	PO liŚ / WRPO Priorytety Inwestycyjne 6.3 ¹⁷¹ , 6.4 ¹⁷²	wsparcie rozwoju publicznej infrastruktury turystycznej i	podmioty posiadające

¹⁷¹ W PO liŚ priorytetowo będą traktowane obiekty o znaczeniu ponadregionalnym lub inne wskazane w dalszych dokumentach – PO liŚ 2014 – 2020 (projekt), s. 95

Cel strategiczny V	Integracja produktów turystyki kulturowej, wypoczynkowej i pielgrzymkowej w oparciu o warunki naturalne (w tym wody geotermalne) i dziedzictwo kulturowe				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
	infrastruktury turystycznej (w tym wykorzystanie dawnej bazy turystycznej)	<p>renowacji</p> <p>Liczba obiektów wybudowanych / zmodernizowanych (w tym obiektów noclegowych z nadaną kategorią)</p> <p>Liczba użytkowników obiektów</p> <p>Liczba imprez odbywających się rocznie w zmodernizowanej przestrzeni publicznej</p>	<p>PROW LEADER</p> <p>NFOŚiGW WFOŚiGW</p> <p>Środki prywatne</p>	<p>rekreacyjnej wykorzystującej walory środowiskowe, m.in. punkty i platformy widokowe, szlaki oraz ścieżki dydaktyczne,</p> <p>kanalizowanie ruchu turystycznego przez modernizację torów wodnych</p> <p>wsparcie instytucji kultury, obiektów oraz obszarów zabytkowych, wsparcie obiektów przemysłowych i powojkowych o wartościach historycznych, ochrona, zachowanie i zabezpieczenie obiektów dziedzictwa kulturowego i obiektów zabytkowych</p> <p>działania wynikające ze</p>	<p>osobowość prawną,</p> <p>państwowe i samorządowe jednostki organizacyjne, w tym państwowe jednostki budżetowe,</p> <p>organizacje pozarządowe, stowarzyszenia</p> <p>podmioty działające na podstawie umowy o partnerstwie publiczno - prywatnym</p>

¹⁷² Dotyczy głównie obszarów chronionych Natura 2000

Cel strategiczny V	Integracja produktów turystyki kulturowej, wypoczynkowej i pielgrzymkowej w oparciu o warunki naturalne (w tym wody geotermalne) i dziedzictwo kulturowe				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
				Strategii rozwoju turystyki wraz z programem rozwoju komunikacji rowerowej	
V. 3. Rozwój usług zdrowotnych i odnowy biologicznej (zwłaszcza na bazie wód geotermalnych)	Rozwój usług zdrowotnych i odnowy biologicznej	Liczba powstałych placówek Liczba korzystających z obiektów	PO WER / WRPO Priorytet 9.7. WRPO: Preferencje dla OSI: Obszary o najniższej dostępności do usług warunkujących możliwości rozwojowe PO IiŚ / WRPO Priorytet 9.1. Środki prywatne	<i>działania wynikające ze Strategii rozwoju turystyki wraz z programem rozwoju komunikacji rowerowej</i>	jednostki samorządu terytorialnego przedsiębiorcy sieci przedsiębiorstw, w tym klastry
	Budowa instalacji wykorzystujących wody geotermalne (na podstawie analiz potencjału i studiów lokalizacji w skali Aglomeracji)	Liczba powstałych obiektów Liczba korzystających z obiektów	NFOŚiGW WRPO Priorytet 3.4 Środki prywatne		jednostki samorządu terytorialnego przedsiębiorcy sieci

Cel strategiczny V	Integracja produktów turystyki kulturowej, wypoczynkowej i pielgrzymkowej w oparciu o warunki naturalne (w tym wody geotermalne) i dziedzictwo kulturowe				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
					przedsiębiorstw, w tym klastry
Wskaźniki rezultatu dla celu strategicznego V	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne, • Liczba noclegów udzielonych w Aglomeracji, • Liczba osób, które nabyły kompetencje dotyczące wiedzy o Aglomeracji Konińskiej i jej walorach w ramach lub po opuszczeniu programu 				

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
VI. 1 Promowanie przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa	Program reorientacji zawodowej dla osób pracujących w sektorach: rolniczym i paliwowo – energetycznym, oraz zakładach od nich zależnych	<p>Liczba osób, które nabyły kompetencje w ramach lub po opuszczeniu programu</p> <p>Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia realizowanych we współpracy z pracodawcami</p> <p>Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie w zakresie uzyskiwania kompetencji</p>	<p>WRPO Priorytet 8.9.</p> <p>Preferencje dla OSI: Obszar zależny od sektora paliwowo-energetycznego</p> <p>PO WER / WRPO Priorytet 10.3.</p> <p>PROW poddziałanie 7.7.2 (Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej) i następne poddziałania i 7.7.4</p> <p><i>PROW LEADER</i></p>	<p>wsparcie rozwojowe udzielane na rzecz przedsiębiorstw pozwalające na dostosowanie do zmian w gospodarce,</p> <p>wsparcie rozwoju kompetencji i kwalifikacji osób pracujących, w tym w wieku 50 lat i więcej,</p> <p>wsparcie typu outplacement’owego dla osób zagrożonych utratą pracy lub zwolnionych w krótkim terminie z przyczyn zakładu pracy,</p> <p>wzmacnianie dialogu społecznego i lokalnych partnerstw na rzecz adaptacyjności</p> <p>projekty służące podnoszeniu kompetencji i kwalifikacji</p>	<p>przedsiębiorcy</p> <p>szkoły i placówki systemu oświaty prowadzące kształcenie ustawiczne i ich organa prowadzące</p> <p><i>PROW – osoby fizyczne</i></p> <p><i>Podmioty wspierane w ramach osi LEADER</i></p>

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
		kluczowych		osób w wieku aktywności zawodowej, przedsięwzięcia mające na celu tworzenie w placówkach kształcenia ustawicznego, praktycznego i doskonalenia zawodowego warunków do kształcenia zawodowego i egzaminowania, projekty w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego dla osób dorosłych <i>działania wynikające ze Studium rozwoju gospodarczego wraz z programem promocji terenów inwestycyjnych</i>	
<i>VI. 1 Promowanie przedsiębiorczości i aktywizacja</i>	Wsparcie aktywizacji zawodowej osób po 50. roku życia	Liczba osób zatrudnionych w nowych miejscach po 50.	PO Wiedza Edukacja Rozwój / Priorytet Inwestycyjny 8.6	wsparcie w aktywnym poszukiwaniu pracy, działania na rzecz	przedsiębiorcy, <i>sieci przedsiębiorstw,</i>

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
zawodowa		<p>Liczba przedsiębiorstw zatrudniających nowe osoby po 50. r.ż.</p> <p>Liczba i trwałość firm zakładanych przez osoby po 50 r.ż.</p>	<p>/ Cel Szczegółowy 2: udzielanie pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej</p> <p>WRPO Priorytet 8.5.</p> <p>Wsparcie w szczególności dla obszarów o dużej liczbie bezrobotnych lub wysokiej stopie bezrobocia</p> <p>Preferencje dla OSI:</p> <p>Wiejskie obszary funkcjonalne wymagające wsparcia procesów rozwojowych, Obszary tracące dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze</p> <p>Tryby: konkursowy oraz pozakonkursowy -</p>	<p>podnoszenia kompetencji i kwalifikacji zawodowych oraz ich lepszego dopasowania do potrzeb rynku pracy,</p> <p>wsparcie w zdobyciu doświadczenia zawodowego,</p> <p>wsparcie mobilności przestrzennej, w tym międzynarodowej w ramach sieci EURES,</p>	<p><i>w tym klastry,</i></p> <p>instytucje otoczenia biznesu,</p> <p>organizacje pozarządowe,</p> <p>jednostki samorządu terytorialnego, ich związki oraz jednostki organizacyjne</p> <p>wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej lub oświatowej,</p> <p>jednostki</p>

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
			dotyczy realizacji projektów w zakresie aktywizacji zawodowej i działań EURES przez jednostki organizacyjne JST		organizacyjne JST w zakresie aktywizacji zawodowej w trybie pozakonkursowym, jednostki organizacyjne JST oraz ochotnicze hufce pracy w zakresie działań EURES w trybie pozakonkursowym, podmioty, które uzyskały akredytację Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w zakresie działań

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
VI. 1 Promowanie przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa	Program „Staż w Aglomeracji” wraz ze wsparciem zatrudnienia absolwentów / osób bez stażu pracy zwłaszcza w sektorach i zawodach priorytetowych – przyszłościowych z uwagi na cele rozwoju Aglomeracji	Liczba odbytych staży zawodowych Liczba absolwentów i innych osób zatrudnionych po raz pierwszy	PO Wiedza Edukacja Rozwój: Oś Priorytetowa I Osoby młode na rynku pracy Priorytet Inwestycyjny 8.6 WRPO Priorytet 8.5. Tryby: konkursowy oraz pozakonkursowy - dotyczy realizacji projektów w zakresie aktywizacji zawodowej i działań EURES przez jednostki organizacyjne JST	wsparcie w aktywnym poszukiwaniu pracy, działania na rzecz podnoszenia kompetencji i kwalifikacji zawodowych oraz ich lepszego dopasowania do potrzeb rynku pracy wsparcie w zdobyciu doświadczenia zawodowego wsparcie mobilności przestrzennej, w tym międzynarodowej w ramach sieci EURES	EURES w trybie konkursowym przedsiębiorcy, <i>sieci przedsiębiorstw, w tym klastry,</i> instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego, ich związki oraz jednostki organizacyjne wszystkie podmioty z wyłączeniem

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
VI. 1 Promowanie przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa					osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej lub oświatowej,
	„Jesteście potrzebni” – wielokierunkowe przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu (instrumenty aktywizacji zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej, społecznej, kulturalnej)	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi lub zdrowotnymi w programie Liczba osób kontynuujących naukę po przerwie	PO WER / WRPO Priorytet 9.4 PO WER / WRPO Priorytet 10.1.	projekty służące poprawie dostępu do usług wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej, w tym wsparcia dzieci i młodzieży w placówkach wsparcia dziennego, przedsięwzięcia zmierzające do poprawy warunków dydaktycznych w szkołach, w tym tworzenie w szkołach i placówkach systemu oświaty warunków do nauczania i uczenia się z wykorzystaniem nowoczesnych technologii i TIK,	jednostki organizacyjne JST

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
				<p>wsparcie uczniów w rozwijaniu kluczowych kompetencji,</p> <p>wsparcie indywidualnego podejścia do ucznia, w tym wsparcie rozwoju uczniów zdolnych oraz uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,</p> <p>wsparcie uczniów pochodzących z rodzin najuboższych,</p> <p>wsparcie działań profilaktyki rówieśniczej i na rzecz uczniów</p>	
<i>VI. 1 Promowanie przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa</i>	Ograniczanie skali ubóstwa oraz integracja społeczna	Liczba powstałych i funkcjonujących spółdzielni i przedsiębiorstw socjalnych oraz Centrów	<p>PO Wiedza Edukacja Rozwój Oś Priorytetowa II Priorytet Inwestycyjny 9.4</p> <p>WRPO Priorytet 3.3</p>	<p>wsparcie w aktywnym poszukiwaniu pracy,</p> <p>wsparcie w zdobyciu doświadczenia zawodowego</p> <p>wsparcie inwestycyjne dla</p>	jednostki samorządu terytorialnego, ich związki oraz jednostki organizacyjne

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
		Integracji Społecznej (CIS) Liczba osób znajdujących zajęcie w ww. podmiotach Obroty i przychody spółdzielni i przedsiębiorstw socjalnych		podmiotów ekonomii społecznej	organizacje pozarządowe
	Podniesienie efektywności i trwałości wsparcia ze strony opieki społecznej i urzędu pracy	Liczba osób długotrwale bezrobotnych (spadek) Liczba osób objętych wsparciem opieki społecznej (spadek)	PO Wiedza Edukacja Rozwój (WER) PI 8.11 PO WER / WRPO Priorytet 9.4	aktywizacja społeczno-zawodowa osób, rodzin/grup/środowisk wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym wykorzystująca instrumenty aktywizacji zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej, społecznej, kulturalnej, działania na rzecz	wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej lub oświatowej, jednostki organizacyjne

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
				podnoszenia umiejętności społecznych, kwalifikacji zawodowych oraz wsparcie w zdobyciu doświadczenia zawodowego młodzieży przebywającej w placówkach resocjalizacyjnych i pieczy zastępczej oraz opuszczającej te placówki	JST w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym
VI.2 Poprawa jakości edukacji - kształcenie kompetencji zawodowych	Program zintegrowanej współpracy jednostek samorządowych (w tym służb zatrudnienia), instytucji otoczenia biznesu oraz szkół i uczelni na rzecz kształcenia nowych kompetencji zawodowych <i>odniesionych do</i>	Liczba wdrożonych pakietów / ścieżek edukacyjnych i programów promocji zatrudnienia Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego objętych	PO Wiedza Edukacja Rozwój Oś Priorytetowa II Priorytet Inwestycyjny 8.11 WRPO Priorytet 8.5. Wsparcie w szczególności dla obszarów o dużej liczbie bezrobotnych lub wysokiej stopie bezrobocia Preferencje dla OSI: Wiejskie obszary	wsparcie w aktywnym poszukiwaniu pracy, działania na rzecz podnoszenia kompetencji i kwalifikacji zawodowych oraz ich lepszego dopasowania do potrzeb rynku pracy, wsparcie w zdobyciu doświadczenia zawodowego, wsparcie mobilności przestrzennej, w tym międzynarodowej w ramach	jednostki organizacyjne JST w zakresie aktywizacji zawodowej w trybie pozakonkursowym, jednostki organizacyjne JST oraz ochotnicze hufce pracy w zakresie

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
	<p><i>zasobów i celów rozwoju Aglomeracji, wraz z opracowaniem pakietów edukacyjnych i warunków wsparcia zatrudnienia)</i></p>	<p>wsparcie w programie</p> <p>Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego</p> <p>Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy</p>	<p>funkcjonalne wymagające wsparcia procesów rozwojowych, Obszary tracące dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze</p> <p>WRPO Priorytety 10.3, 10.3. bis.</p>	<p>sieci EURES,</p> <p>projekty służące podnoszeniu kompetencji i kwalifikacji osób w wieku aktywności zawodowej,</p> <p>przedsięwzięcia mające na celu tworzenie w placówkach kształcenia ustawicznego, praktycznego i doskonalenia zawodowego warunków do kształcenia zawodowego i egzaminowania,</p> <p>projekty w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego dla osób dorosłych</p> <p>projekty służące podnoszeniu kompetencji i kwalifikacji zawodowych uczniów/wychowanków szkół</p>	<p>działań EURES w trybie pozakonkursowym,</p> <p>podmioty, które uzyskały akredytację Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w zakresie działań EURES w trybie konkursowym</p> <p>szkoły i placówki systemu oświaty prowadzące kształcenie ustawiczne i ich organa prowadzące</p>

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
		<p>Liczba szkół i placówek objętych wsparciem w zakresie realizacji zadań w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego</p> <p>Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie</p>		<p>i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe,</p> <p>przedsięwzięcia mające na celu tworzenie w szkołach i placówkach systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe warunków do kształcenia zawodu,</p> <p>projekty w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego dla młodzieży</p> <p>działania wynikające ze Studium rozwoju gospodarczego wraz z programem promocji terenów inwestycyjnych</p>	<p>szkoły i placówki systemu oświaty prowadzące kształcenie zawodowe i ich organa prowadzące</p>
VI.3 Poprawa stanu środowiska	Obniżenie emisji zanieczyszczeń	Liczba zlikwidowanych	PO IIŚ / WRPO Priorytet 4.5	<i>gospodarka odpadami – zamykanie i rekultywacja</i>	podmioty posiadające

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
i bezpieczeństwa mieszkańców	w sektorze publicznym i mieszkaniowym (w tym inwestycje, także wykorzystujące wody geotermalne – inwestycja JST.)	<p>źródeł niskiej emisji</p> <p>Liczba pojazdów (w tym zwłaszcza komunikacji miejskiej) spełniających normy emisji</p> <p>Zużycie energii i wody w sektorze publicznym</p>	<p>NFOŚiGW WFOŚiGW</p> <p>kredyty, w tym preferencyjne, udzielane przez Bank Ochrony Środowiska</p> <p>Fundusz Dopłat, Fundusz Termomodernizacji</p>	<p><i>składowisk</i></p> <p>podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców</p> <p>zakup niskoemisyjnego taboru dla transportu publicznego</p> <p>budowa i przebudowa infrastruktury miejskiej w celu ograniczania ruchu drogowego w centrach miast</p> <p>projekty z zakresu transportu zbiorowego wspierające integrację z transportem indywidualnym</p> <p>montaż efektywnego energetycznie oświetlenia ulicznego</p> <p>działania informacyjno-promocyjne</p>	<p>osobowość prawną</p> <p>państwowe i samorządowe jednostki organizacyjne, w tym państwowe jednostki budżetowe,</p> <p>podmioty działające na podstawie umowy o partnerstwie publiczno – prywatnym</p>

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
				inwestycje w zakresie budownictwa niskoemisyjnego i pasywnego	
<i>VI.3 Poprawa stanu środowiska i bezpieczeństwa mieszkańców</i>	Uporządkowanie i rozwój sieci wodnych / kanalizacyjnych i oczyszczania ścieków	Długość wybudowanych lub zmodernizowanych sieci (wodociągowych / kanalizacyjnych) w km Wydajność wybudowanych lub zmodernizowanych ujęć wody / oczyszczalni ścieków w m ³	PO IiŚ / WRPO Priorytet Inwestycyjny 6.2 NFOŚiGW WFOŚiGW kredyty, w tym preferencyjne, udzielane przez Bank Ochrony Środowiska	projekty wynikające z krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych projekty z zakresu zaopatrzenia w wodę, projekty z zakresu zagospodarowania osadów ściekowych, zakup urządzeń i aparatury kontrolno-pomiarowej, projekty w zakresie indywidualnych systemów oczyszczania ścieków	podmioty posiadające osobowość prawną, państwowe i samorządowe jednostki organizacyjne, w tym państwowe jednostki budżetowe, podmioty działające na podstawie umowy

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
		Liczba przyłączonych odbiorców wody / dostawców ścieków			o partnerstwie publiczno – prywatnym
	Wsparcie programów retencji wód oraz ochrony przeciwpowodziowej	Objętość retencjonowanej wody	PO IiŚ / WRPO Priorytet Inwestycyjny 5.2. PROW Poddziałanie 7.6.1 NFOŚiGW WFOŚiGW	inwestycje w małą retencję wodną, inwestycje w zakresie ochrony obszarów narażonych na powódzie i susze inwestycje zabezpieczające obszary miejskie przed niekorzystnymi zjawiskami po-godowymi i ich następstwami	podmioty posiadające osobowość prawną, państwowe i samorządowe jednostki organizacyjne, w tym państwowe jednostki budżetowe
	Zakup sprzętu ratowniczego i doposażenie ochotniczych straży pożarnych	Liczba jednostek służb ratowniczych wspartych do prowadzenia	PO IiŚ / WRPO Priorytet Inwestycyjny 5.2.	wzmocnienie systemów wczesnego reagowania i ratownictwa w sytuacjach nagłego wystąpienia zjawisk katastrofalnych	podmioty posiadające osobowość prawną,

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
		akcji ratowniczych i usuwania skutków awarii katastrof		wyposażenie służb ratowniczych w sprzęt ratunkowy, zwiększanie potencjału ratowniczych organizacji pozarządowych przez szkolenia dla ich członków biorących udział w działaniach ratowniczych	państwowe i samorządowe jednostki organizacyjne, w tym państwowe jednostki budżetowe
<i>VI.3 Poprawa stanu środowiska i bezpieczeństwa mieszkańców</i>	„Aglomeracja odnowa” – kompleksowe projekty rewitalizacji kluczowych obszarów zdegradowanych (głównie miejskich i przemysłowych)	Liczba wspartych systemów poprawy stanu środowiska miejskiego Liczba osób korzystających z nowej lub zrewitalizowanej infrastruktury	PO IiŚ / WRPO Priorytet 6.5. PO IiŚ / WRPO Priorytet 4.5 WRPO Priorytet 9.2. WRPO: Preferencje dla OSI: Wiejskie obszary	rekultywacja lub remediacja terenów zdegradowanych, inwestycje ograniczające emisję zanieczyszczeń do powietrza, w tym instalacje zabezpieczające, oraz przebudowa (modernizacja) urządzeń filtrujących gazy i urządzeń odpylających, inwestycje ograniczające	przedsiębiorcy, osoby prawne, inne niż wskazane w pkt. 1, państwowe i samorządowe jednostki organizacyjne, w tym

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
		<p>Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją</p> <p>Liczba autobusów spełniających odpowiednie normy środowiskowe</p> <p>Długość dróg w strefach ruchu uspokojonego („tempo 30”)</p> <p>Liczba zmodernizowanych węzłów przesiadkowych – udział linii transportu</p>	<p>funkcjonalne wymagające wsparcia procesów rozwojowych,</p> <p>Obszary wiejskie, w szczególności o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe</p> <p>Fundusz Dopłat, Fundusz Termomodernizacji, nowe programy wsparcia budownictwa społecznego oraz szereg programów proponowanych przez</p> <p>NFOŚiGW</p> <p>+ <i>Ewentualna Kontynuacja Inicjatywy Jessica na lata 2014 - 2020</i></p>	<p>natężenie hałasu oraz jego monitoring,</p> <p>wsparcie systemów pomiaru zanieczyszczeń w miastach,</p> <p>systemy informowania mieszkańców o poziomach zanieczyszczeń</p> <p>projekty wynikające z kompleksowych programów rewitalizacji zdegradowanych fizycznie, społecznie i gospodarczo obszarów miast, dzielnic miast oraz terenów wiejskich, wymagających odnowy, czy restrukturyzacji, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązywania problemów społecznych</p> <p>zakup niskoemisyjnego</p>	<p>państwowe jednostki budżetowe</p> <p>organizacje pozarządowe, stowarzyszenia i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej nie sklasyfikowane w pkt. 1,2,3,</p> <p>podmioty działające na podstawie umowy o partnerstwie publiczno – prywatnym</p>

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
		<p>zbiorowego wykorzystujących węzły przesiadkowe</p> <p>Liczba zamontowanych energooszczędnych punktów świetlnych</p> <p>Kubatura wybudowanych budynków pasywnych</p>		<p>taboru dla transportu publicznego oraz budowa/przebudowa infrastruktury transportu publicznego</p> <p>budowa i przebudowa infrastruktury miejskiej w celu ograniczania ruchu drogowego w centrach miast</p> <p>projekty z zakresu transportu zbiorowego wspierające integrację z transportem indywidualnym</p> <p>montaż efektywnego energetycznie oświetlenia ulicznego</p> <p>działania informacyjno-promocyjne</p> <p>inwestycje w zakresie budownictwa niskoemisyjnego</p>	

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
				i pasywnego	
VI. 4 Rozwój sektora gospodarki „trzeciego wieku”	Opracowanie i wdrożenie programu działań i wsparcia poprzedzone strategią na poziomie Aglomeracyjnym (w tym rozwój usług osobistych ¹⁷³)	Liczba obiektów i instytucji przyjaznych dla Seniorów (ewidencja) Liczba usług / procedur / produktów lokalnych profilowanych dla Seniorów Liczba osób korzystających z ww. usług Liczba osób i podmiotów	Inicjatywy UE typu „Tourism for seniors”, Calypso <i>WRPO Priorytet 3.4</i> Preferencje dla OSI: <i>Obszary o najniższej dostępności do usług warunkujących możliwości rozwojowe, Obszar zależny od sektora paliwowo-energetycznego</i> PO WER / WRPO Priorytet 9.7. WRPO: Preferencje dla	działania wynikające z programów w tym zakresie	jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej lub oświatowej podmioty

¹⁷³ Usługi osobiste - związane z bezpośrednim zaspokajaniem potrzeb – por. Szerfenberg R. 2013. Standaryzacja usług społecznych. CRZL, Warszawa. Są to np. usługi opiekuńcze, pielęgnacyjne, dotrzymanie towarzystwa, kosmetyka, fryzjerstwo.

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
		świadczących usługi osobiste	OSI: Obszary o najniższej dostępności do usług warunkujących możliwości rozwojowe <i>PO WER/ WRPO Priorytet 8.10</i> Środki prywatne		lecnicze utworzone przez jednostki samorządu terytorialnego (a także przedsiębiorcy powstałe z ich przekształceń) podmioty utworzone przez JST realizujące zadania publiczne przedsiębiorcy
VI. 4 Rozwój sektora gospodarki „trzeciego wieku”	Dostosowanie infrastruktury (zwłaszcza mieszkaniowej) dla potrzeb osób starszych	Liczba skrzyżowań wyposażonych w sygnalizację dźwiękową / odliczające czas	Fundusz Termomodernizacji Środki budżetu centralnego		jednostki samorządu terytorialnego przedsiębiorcy

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
		<p>Liczba skrzyżowań przebudowanych / z ruchem skanalizowanym</p> <p>Liczba wybudowanych azyli / wysepek dla pieszych</p> <p>Liczba i powierzchnia dostosowanych lokali mieszkalnych i usługowych</p> <p>Liczba usuniętych barier architektonicznych</p>	<p>Środki prywatne</p> <p>Kredyty / pożyczki</p>		<p>podmioty działające w ramach partnerstwa publiczno - prywatnego</p>

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
VI.5 Poprawa dostępu do usług publicznych	„Lekarz / pielęgniarka na placówce” / Poprawa dostępu do usług zdrowia	Liczba praktyk lekarskich w gminach aglomeracji (zwł. lekarzy rodzinnych / pierwszego kontaktu i stomatologów) <i>Liczba wspartych podmiotów leczniczych</i> Odsetek osób w poszczególnych grupach wiekowych objętych programami profilaktycznymi	PO WER / WRPO Priorytet 9.7. PO IiŚ / WRPO Priorytet 9.1.	programy wczesnego wykrywania chorób, leczenia oraz rehabilitacji medycznej dzieci, projekty służące poprawie dostępu do usług wsparcia osób starszych i z niepełnościami, zwiększenie dostępu do usług poradnictwa prawnego i obywatelskiego, inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia, inwestycje w infrastrukturę społeczną	jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej lub oświatowej podmioty lecznicze utworzone przez jednostki samorządu terytorialnego (a także przedsiębiorcy

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
					powstali z ich przekształceń) podmioty utworzone przez JST realizujące zadania publiczne, organizacje pozarządowe, podmioty działające na podstawie umowy o partnerstwie publiczno – prywatnym
VI.5 Poprawa dostępu do usług publicznych	„Wsparcie w każdej gminie” Rozwój infrastruktury i powszechności	Liczba gminnych centrów informacji Liczba stałych	PO WER / WRPO Priorytet 9.7. WRPO Priorytet 10.4	projekty zwiększające dostępność do dobrej jakości edukacji przedszkolnej inwestycje w infrastrukturę	placówki wychowania przedszkolnego jednostki samorządu

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
	<p>świadczenia pozostałych usług społecznych (opiekuńczych, edukacyjnych, <i>medycznych, prawnych</i>) w tym <i>komercyjnych</i></p>	<p>punktów poradnictwa prawnego – obywatelskiego</p> <p><i>Liczba osób objętych działalnością utworzonych placówek</i></p> <p>Potencjalna liczba użytkowników infrastruktury opieki nad dziećmi lub edukacyjnej wspartej w programie</p> <p><i>Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych</i></p>	<p>Tryb konkursowy – cały obszar</p> <p>Tryb pozakonkursowy - OSI regionalnego „Ośrodki subregionalne i ich obszary funkcjonalne”</p> <p>Preferencje dla OSI:</p> <p>Wiejskie obszary funkcjonalne wymagające wsparcia procesów rozwojowych</p> <p>częściowo PO WER / WRPO</p> <p>Priorytet 10.1 (w zakresie edukacji elementarnej)</p> <p>WRPO: Preferencje dla OSI:</p> <p>Wiejskie obszary funkcjonalne wymagające</p>	<p>wychowania przedszkolnego, inwestycje w infrastrukturę szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne, zawodowe i ustawiczne, inwestycje w infrastrukturę wyższego szkolnictwa zawodowego, inwestycje w infrastrukturę popularyzującą naukę i innowacje</p> <p>projekty służące poprawie dostępu do usług wsparcia osób starszych i z niepełnościami,</p> <p>zwiększenie dostępu do usług poradnictwa prawnego i obywatelskiego,</p> <p>zwiększenie dostępu do różnych form mieszkalnictwa, w tym chronionego,</p>	<p>terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia</p> <p>jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego, posiadające osobowość prawną</p> <p>szkoły i placówki systemu oświaty realizujące kształcenie ogólne, zawodowe i ustawiczne oraz ich ograna prowadzące</p> <p>zakłady kształcenia</p>

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
		<p><i>edukacją przedszkolną</i></p> <p><i>Charakterystyczne cechy obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty (dostępność dla niepełnosprawnych, wyposażenie)</i></p>	<p>wsparcia procesów rozwojowych, Obszary o najniższej dostępności do usług warunkujących możliwości rozwojowe</p>	<p>wspomaganego, treningowego</p>	<p>i placówki doskonalenia nauczycieli</p> <p>przedsiębiorcy</p> <p>organizacje pozarządowe,</p> <p>szkoły wyższe</p>
<p><i>VI.5 Poprawa dostępu do usług publicznych</i></p>	<p>Integracja sieci lokalnych z siecią szerokopasmową województwa (WSS)</p>	<p>Liczba sieci lokalnych zintegrowanych z WSS</p> <p>Udział placówek wyposażonych w sieci wewnętrzne</p>	<p>WRPO Priorytet 2.3</p> <p>PO Polska Cyfrowa: Osie Priorytetowe I (Powszechny dostęp do szybkiego internetu), II (e-administracja) i III (Cyfrowa aktywizacja społeczeństwa)</p>	<p>informatyzacja placówek ochrony zdrowia oraz usług społecznych,</p> <p>wsparcie cyfryzacji, w tym digitalizacji zasobów kulturowych, naukowych i edukacyjnych, planistycznych, geodezyjnych i</p>	<p>jednostki samorządu terytorialnego, ich związki oraz jednostki im podległe,</p> <p>jednostki sektora finansów publicznych</p>

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
		działające w ramach WSS		kartograficznych, a także zapewnienie powszechnego, otwartego dostępu w postaci cyfrowej do tych zasobów, wsparcie budowy publicznych punktów i sieci dostępu do Internetu, rozwój infrastruktury informatycznej integrującej zasoby i organizacje	posiadające osobowość prawną, instytucje prowadzące ewidencje i rejestry na podstawie ustaw, organizacje pozarządowe, administracja rządowa zespolona i niezespolona inne jednostki spełniające kryteria udziału
<i>VI.5 Poprawa dostępu do usług publicznych</i>	Rozwój elektronicznych usług publicznych -	Liczba usług publicznych udostępnionych	WRPO Priorytet 2.3 PO Polska Cyfrowa: Osie	informatyzacja placówek ochrony zdrowia oraz usług społecznych	jednostki samorządu terytorialnego,

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
	dla e-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia	on-line Odsetek osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną	Priorytetowe I (Powszechny dostęp do szybkiego internetu), II (e-administracja) i III (Cyfrowa aktywizacja społeczeństwa)	rozwój punktów i sieci publicznego dostępu do Internetu digitalizacja zasobów kulturowych, naukowych i edukacyjnych, zapewnienie szerokiego dostępu do tych zasobów działania wynikające ze Studium rozwoju gospodarczego wraz z programem promocji terenów inwestycyjnych	ich związki oraz jednostki im podległe, jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną, instytucje prowadzące ewidencje i rejestry na podstawie ustaw, organizacje pozarządowe, administracja rządowa zespolona i niezespolona inne jednostki

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
					spełniające kryteria udziału
Wskaźniki rezultatu dla celu strategicznego VI	<ul style="list-style-type: none"> • Pojemność obiektów małej retencji wodnej • Długość sieci wodociągowej / kanalizacyjnej na 100 km² • Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych oczyszczania ścieków • Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności • Średni czas przejścia pieszego między wskazanymi punktami • Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej • Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego • Liczba osób biernych zawodowo, poszukujących pracy po opuszczeniu CIS • Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (C) • Trwałość zatrudnienia - liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (C) • Liczba osób do 24 r. ż., które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu • Liczba osób do 24 r. ż., które podjęły zatrudnienie 6 miesięcy po zakończeniu udziału w programie • Wzrost wskaźnika zatrudnienia • Powierzchnia wspartych obszarów, na których nastąpiła poprawa stanu środowiska • Ruch pasażerów w węzłach przesiadkowych 				

Cel strategiczny VI	Poprawa warunków życia i pracy zwłaszcza przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych				
Cele szczegółowe	Działania strategiczne	Wskaźniki produktu	Sposoby wsparcia zewnętrznego / Obszar realizacji (z WRPO / PO)	działania komplementarne (z WRPO / PO)	Podmioty realizujące
	<ul style="list-style-type: none"> • Zmniejszenie poboru energii na cele oświetlenia • Liczba osób w niekorzystnej sytuacji społecznej poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, uzyskujących kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu (C) • Liczba placówek (np. przedszkoli), które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS • Liczba lekarzy / pielęgniarek / położnych pracujących w gminach Aglomeracji jako podstawowym miejscu pracy • Oczekiwana liczba osób korzystających z ulepszonych usług opieki zdrowotnej 				

Opracowanie własne.

Dla OSI „Ośrodki subregionalne i ich obszary funkcjonalne” (między innymi Konin i obszary funkcjonalny, określony przez Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego), ustanowione zostaną koperty finansowe. Zakres interwencji wynegocjowany zostanie w partnerstwie z samorządami poszczególnych ośrodków, m.in. w ramach Priorytetów Inwestycyjnych: 2.3; 3.1; 4.3; 4.5; 7.2; 9.7, 10.3 bis oraz 10.4¹⁷⁴.

¹⁷⁴ Zarząd Województwa Wielkopolskiego 2014. Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny 2014 – 2020 (WRPO 2014+). Projekt, s. 254

XI. Podmioty realizujące Strategię

Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej (OFAK) to dokument nakreślający wizję i kierunki rozwoju Aglomeracji w perspektywie najbliższych lat, obejmując całość perspektywy finansowej UE 2014-2020 wraz z okresem rozliczania środków. Uwzględnia szereg projektów strategicznych, które są szczególnie istotne dla obecnego funkcjonowania i przyszłego rozwoju całego obszaru. Z uwagi na elastyczną strukturę organizacyjno - instytucjonalną Aglomeracji, będącą wynikiem oddolnych porozumień jednostek ją tworzących, przyjęta Strategia wpisuje się w model strategii parasolowej¹⁷⁵. Jej zasadniczą cechą są jasno określone kierunki i cele strategiczne przy jednoczesnym zachowaniu elastyczności w zakresie jej wdrażania i dobrowolności przystępowania określonych podmiotów do wspólnej realizacji projektów strategicznych. Strategia ta ze swej natury nie zastępuje ani nie modyfikuje strategii poszczególnych gmin i powiatów, i nie powinna tego czynić w stosunku do zadań własnych i projektów gmin, których oddziaływanie nie przekracza ich granic.

Realizacja przyjętych w Strategii celów strategicznych, wpisujących się w założoną wizję Aglomeracji, będzie możliwa przy pełnym zaangażowaniu wszystkich interesariuszy. Warunkiem powodzenia realizacji wspólnych projektów jest efektywne współdziałanie ponad granicami administracyjnymi, w ramach całej Aglomeracji Konińskiej.

Agglomeracja Konińska to porozumienie niezależnych jednostek samorządu terytorialnego. Z tego względu zasadne jest przejęcie koordynacji procesu wdrażania Strategii rozwoju Zadania z zakresu inicjowania i koordynacji wdrażania zintegrowanych projektów strategicznych, mających istotne znaczenie dla rozwoju całego obszaru funkcjonalnego, wdrażanych przez kilku partnerów OFAK, przez upoważniony podmiot. Sugeruje się utworzenie specjalnej instancji – **aglomeracyjnego związku celowego**, którego uczestnikami powinny być wszystkie samorządy tworzące OFAK. Zadania te będą wszakże realizowane przy ścisłej współpracy partnerów wewnętrznych oraz zewnętrznych z obszaru Aglomeracji Konińskiej.

Wdrażanie Strategii rozwoju OFAK uzależnione będzie od aktualnych i przyszłych uwarunkowań organizacyjnych oraz finansowych jednostek samorządowych tworzących Aglomerację. 14 gmin powiatu konińskiego, Miasto Konin oraz powiat koniński, będące interesariuszami wewnętrznymi są podstawowymi podmiotami procesu wdrażania Strategii i obok mieszkańców Aglomeracji, głównymi jej beneficjentami.

Przyjęcie przez Aglomerację Konińską Strategii rozwoju będzie wymagać od jednostek administracyjnych ją tworzących, stopniowego dostosowywania i aktualizowania swoich lokalnych dokumentów strategicznych do zapisów Strategii rozwoju Aglomeracji Konińskiej pod kątem spójności celów i projektów o wymiarze ponadgminnym. Spójność zapisów Strategii ze strategiami lokalnymi jest istotnym warunkiem wpływającym na przyszłą, skuteczną realizację założonych w niej celów rozwojowych.

Istotną rolę w procesie wdrażania Strategii pełnić będą również partnerzy zewnętrzni. Są to najważniejsze instytucje i organizacje działające na terenie Aglomeracji Konińskiej w różnych obszarach życia społeczno – gospodarczego. Realizują swoje cele statutowe lub programy, które swym zasięgiem wykraczają także za poza teren jednej gminy.

¹⁷⁵ Mintzberg H., Waters J. 1985. Of Strategies, Deliberate and Emergent [w:] Strategic Management Journal, Vol. 6, No. 3 (Jul. - Sep., 1985), s. 257-272

Partnerami w procesie realizacji Strategii rozwoju Aglomeracji Konińskiej będą:

- jednostki administracji publicznej (gminy spoza obszaru Aglomeracji, samorząd wojewódzki oraz samorządy powiatowe),
- celowe związki międzygminne,
- przedsiębiorstwa komunalne,
- stowarzyszenia JST,
- organizacje pozarządowe,
- instytucje badawczo – naukowe,
- przedsiębiorcy, lokalny i regionalny biznes,
- mieszkańcy Aglomeracji Konińskiej.

Partnerzy strategiczni partycypować będą w procesie realizacji Strategii w określonym zakresie, zgodnym z celami i priorytetami swojej działalności.

Wyznaczone w Strategii rozwoju Aglomeracji Konińskiej cele strategiczne będą mogły zostać w pełni osiągnięte tylko przy maksymalnym zaangażowaniu wszystkich trzech zasadniczych podmiotów wdrażających Strategię. Ponadto proces wdrażania musi w znacznym stopniu uwzględniać zagadnienie partycypacji społecznej, rozumianej jako czynne włączanie społeczności lokalnych w realizację lub wsparcie procesu wdrażania wybranych projektów strategicznych. Uzyskanie akceptacji społecznej dla działań strategicznych jest bardzo istotnym zagadnieniem, niejednokrotnie decydującym o powodzeniu całego procesu integracji obszaru. Ponadto zwiększenie zaangażowania mieszkańców na rzecz rozwoju Aglomeracji, przyczyni się do systematycznego budowania w społeczeństwie tożsamości aglomeracyjnej i myślenia w kategoriach ponadgminnych, wykraczających poza granice administracyjne jednej gminy.

1. Źródła finansowania

Strategia Rozwoju OFAK jest dokumentem, którego przyjęcie przez gminy Aglomeracji Konińskiej oraz realizacja jest zadaniem fakultatywnym, nieregulowanym przepisami prawa. Dobrowolność ta przejawia się w swobodzie przystąpienia przez gminę do realizacji wszystkich lub tylko wybranych projektów strategicznych. W konsekwencji gminy wdrażające zadania określone w Strategii zobowiązane będą do zapewnienia środków finansowych na ich realizację.

W znaczącym stopniu w realizację Strategii rozwoju Aglomeracji Konińskiej, zarówno pod kątem organizacyjnym jaki i finansowym, zaangażowane będą gminy z obszaru Aglomeracji, których budżety wymagać uwzględnienia środków finansowych na realizację zadań o istotnym znaczeniu dla całej Aglomeracji. Finansowanie działań prorozwojowych, zapisanych m.in. w lokalnych strategiach rozwojowych gmin, a także w Strategii rozwoju Aglomeracji spoczywa zatem na samorządach lokalnych. Ich działania nakierowane powinny być na pozyskiwanie zewnętrznych środków pomocowych na działania rozwojowe przy jednoczesnym zapewnieniu odpowiedniego wkładu własnego.

Niestety, z uwagi na istniejące ograniczenia środków własnych samorządów lokalnych, ograniczenia budżetowe gmin traktować należy jako zasadnicze zagrożenie dla powodzenia polityki rozwojowej, także w obszarze Aglomeracji Konińskiej.

W związku z powyższym realizacja założonych w Strategii rozwoju Aglomeracji Konińskiej celów strategicznych będzie wymagała od podmiotów ją realizujących wykorzystania jak najszerszego spektrum źródeł finansowania. Do najważniejszych zaliczyć należy:

Budżety własne samorządów lokalnych Aglomeracji Konińskiej.

Za pomocą środków budżetowych możliwa jest realizacja i finansowanie zadań będących z mocy prawa w kompetencjach gmin. Istnieje jednocześnie możliwość pośredniego uczestniczenia przez samorządy w finansowaniu przedsięwzięć prorozwojowych poprzez zawiązywanie stosownych partnerstw publiczno – prywatnych, a także partnerstw i porozumień z innymi jednostkami publicznymi np. jednostkami naukowymi czy badawczo – rozwojowymi.

Budżety celowych związków międzygminnych.

Realizacja wspólnych projektów strategicznych może następować w drodze powołanych związków międzygminnych, które posiadają własne budżety, pochodzące ze składek gmin je tworzących. Zawiązywanie związków celowych ze ściśle określonymi budżetami stanowi gwarancję dla skutecznej realizacji konkretnych projektów strategicznych.

Środki własne podmiotów zewnętrznych – parterów.

Możliwym źródłem finansowania zadań wskazanych w Strategii rozwoju Aglomeracji Konińskiej są również środki będące w gestii partnerów zewnętrznych, w tym podmiotów prywatnych. Angażowanie kapitału prywatnego w realizację inwestycji o charakterze publicznym (np. elementy infrastruktury technicznej) to jedno z rozwiązań, które powinno być brane pod uwagę.

Środki zewnętrzne.

Stanowią one bardzo istotną część finansowania działań zapisanych w Strategii rozwoju Aglomeracji Konińskiej. Wśród nich wyróżnić należy środki pochodzące z krajowych i wojewódzkich funduszy, programów i polityk, gdzie szczególnie istotna wydaje się perspektywa Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego oraz Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Istotnym źródłem finansowania Strategii są także środki pomocowe, będące w gestii poszczególnych ministerstw. Zasadniczo zewnętrzne środki finansowe będą bazować na ustaleniach nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020. W ramach krajowych programów operacyjnych możliwe będzie współfinansowanie niemalże wszystkich projektów w ramach celów strategicznych, wskazanych w Strategii rozwoju Aglomeracji Konińskiej.

Źródła finansowania poszczególnych działań wskazano w rodz. X (Działania strategiczne).

XII. Tryb i zasady monitoringu i ewaluacji postępów wdrażania Strategii

Istotnymi elementami zarządzania procesem strategicznym jest monitoring i ewaluacja stopnia wdrażania założeń dokumentu Strategii, tj. realizacji przyjętych w jej ramach celów, projektów strategicznych oraz projektów komplementarnych. Poprawne zdefiniowanie tych dwóch elementów zarządzania strategicznego ma kluczowe znaczenie dla właściwej weryfikacji podjętych działań oraz późniejszej identyfikacji wniosków służących aktualizacji zapisów Strategii oraz określeniu działań strategicznych w kolejnych latach. Stąd też zakres znaczeniowy tych pojęć musi być wyraźnie rozdzielony.

Monitoring służy ocenie stopnia poprawności wykonania przyjętych projektów i założeń Strategii. Odpowiada na pytania: czy udało się zrealizować zamierzone projekty strategiczne i komplementarne?, jaki był ich bezpośredni efekt?, czy udało się osiągnąć zamierzone produkty i rezultaty na skutek realizacji projektów?. Podstawowymi narzędziami monitoringu służącymi jego poprawnej realizacji są: analiza wskaźników produktu i rezultatu oraz analiza danych zastanych.

Ewaluacja służy natomiast określeniu w jaki sposób oraz w jakim stopniu udało się osiągnąć zamierzone cele strategiczne. Ma pomóc osobom zarządzającym wdrażaniem Strategii w uzyskaniu odpowiedzi na pytania: czy zrealizowane projekty wydatnie przyczyniły się do poprawy jakości życia i pracy mieszkańców oraz funkcjonowania podmiotów gospodarczych na terenie OFAK?, czy zmiany w otoczeniu społeczno-gospodarczym, które dokonały się na skutek realizacji Strategii były zgodne z zakładanymi oczekiwaniami?, czy działania zrealizowane w ramach przyjętych projektów odpowiadały oczekiwaniom interesariuszy? Narzędziami wykorzystywanymi w procesie ewaluacji są: analiza zagregowanych wskaźników rezultatu, analiza wskaźników strategicznych, badania społeczne oraz badania typu desk-research.

1. Monitoring Strategii rozwoju Aglomeracji Konińskiej

Monitoring to działania polegające na systematycznym gromadzeniu i przetwarzaniu na potrzeby zarządzania Strategią rozwoju Aglomeracji Konińskiej informacji w zakresie rzeczowo-finansowego wykonania projektów oraz stopnia realizacji celów strategicznych.

Celem monitorowania realizacji Strategii jest ocena osiągniętych rezultatów, postępu we wdrażaniu postulowanych założeń, identyfikacja opóźnień lub nieprawidłowości w realizacji projektów oraz, na podstawie zdiagnozowanych wniosków, rekomendowanie ewentualnych zmian Strategii, czy działań naprawczych.

Monitoring Strategii rozwoju Aglomeracji Konińskiej będzie prowadzony na dwóch poziomach:

- o Działania strategicznych – na podstawie wskaźników produktu, analizy danych zastanych oraz informacji na temat realizacji rzeczowej i finansowej działań strategicznych i projektów komplementarnych.

- o Celów strategicznych według stopnia realizacji pakietu projektów określonych w ramach celów strategicznych podzielonych dodatkowo na cele szczegółowe – na podstawie zagregowanych wskaźników produktu oraz wskaźników rezultatu.

Poszczególnym działaniom przyporządkowane zostały wskaźniki produktu, które poddawane będą systematycznej analizie. Każdy ze wskaźników został zdefiniowany.

Zamieszczona w części postulatywnej Strategii lista wskaźników nie wyczerpuje wszystkich parametrów, jakie mogą być zastosowane w procesie jej monitorowania. W zależności od potrzeb mogą być stosowane również inne miary oceny. System monitorowania Strategii uszczegóławiać i uzupełniać mogą np. systemy monitorowania innych dokumentów o charakterze strategicznym lub operacyjnym.

Wskaźniki produktu to wielkości, którymi można zmierzyć materialny i mierzalny efekt podejmowanych działań. Wskaźniki produktu będą wykorzystywane do oceny działań strategicznych według kryteriów potencjalnego wpływu na realizację celów szczegółowych i strategicznych. Monitorowanie wskaźników produktu będzie się odbywać raz do roku.

Wskaźniki rezultatu to wielkości, służące mierzeniu bezpośrednich mierzalnych i materialnych efektów powstawania produktów. Wskaźniki rezultatu służyć będą dalszej ocenie stopnia wdrażania celów strategicznych oraz oddziaływania Strategii na otoczenie.

Dane z monitoringu wskaźników produktu będą służyły także ocenie postępów w realizacji przyjętych celów strategicznych. Identyczne wskaźniki produktów będą okresowo agregowane (np. rok do roku). Z uwagi na fakt, iż wskaźniki produktu odnoszą się do specyficznych efektów podejmowanych działań, agregacji będzie towarzyszyć zastrzeżenie, że jest ona dokonana wyłącznie do celów poglądowych. Zagregowane wskaźniki produktu wraz z uzyskanymi wskaźnikami rezultatu będą stanowiły materiał bazowy wykorzystywany na potrzeby ewaluacji dokumentu Strategii.

Prócz danych o osiągniętych wskaźnikach produktu i rezultatu zbierane będą także informacje na temat realizacji rzeczowej i finansowej projektów strategicznych i komplementarnych.

Za koordynację procesu monitorowania realizacji Strategii odpowiadać będzie początkowo Starostwo Powiatowe w Koninie, docelowo aglomeracyjny związek celowy. Do zadań instytucji monitorującej należeć będzie również opracowanie wzorów obowiązujących raportów monitoringowych, pozyskiwanie i gromadzenie danych (w tym danych przekazywanych przez Partnerów Aglomeracji), przygotowywanie zbiorczych informacji i raportów oraz ich szerokie rozpropagowanie.

Podstawowymi źródłami danych służących monitorowaniu wdrażania Strategii rozwoju Aglomeracji Konińskiej będą:

- Dane pozyskiwane od partnerów Aglomeracji w zakresie:
 - o realizacji projektów strategicznych. Służyć one będą okresowemu obliczaniu wskaźników produktu oraz wskaźników rezultatu określonych w ramach danego celu;
 - o informacji o realizacji i stopniu wdrożenia projektów komplementarnych oraz oceny jakościowej stopnia ich integralności i wzajemnego oddziaływania z realizowanymi projektami strategicznymi;
- Analiza danych zastanych – badanie desk-research: statystyka publiczna, dokumenty nadrzędne, opracowania zewnętrzne, zestawienia Głównego Urzędu Statystycznego (w tym BDL), raporty instytucji publicznych.

Monitoring będzie prowadzony w cyklu rocznym przez cały okres realizacji Strategii. W procesie monitorowania wykorzystane zostaną następujące narzędzia:

o Roczny raport o stanie realizacji Strategii - powstaje na podstawie obejmujących okres jednego roku raportów jednostek zaangażowanych w realizację Strategii.

o Raporty i analizy tematyczne, ekspertyzy zewnętrzne, raporty i audyty porealizacyjne – obrazujące osiągnięcie określonych działań w ramach projektów oraz celów strategicznych.

Wzory raportów oraz szczegółowe założenia procesu monitorowania określone zostaną w opracowanej procedurze monitorowania Strategii rozwoju OFAK.

2. Ewaluacja

Ewaluacja dokumentu Strategii rozwoju Aglomeracji Konińskiej polega na ocenie skuteczności, efektywności, użyteczności oraz trwałości zaplanowanych i wdrażanych projektów zgodnych z zapisanymi celami strategicznymi i szczegółowymi.

Podstawowymi kryteriami ewaluacji, do których powinny odnosić się pytania badawcze stosowane w procesie ewaluacji dokumentu strategicznego, określane są w literaturze przedmiotu w sposób następujący, jako:

- **Trafność:** W jakim stopniu zaplanowane cele oraz projekty odpowiadają potrzebom mieszkańców i innych interesariuszy Aglomeracji, czy realizowane projekty przyczynią się do rozwiązania zidentyfikowanych problemów oraz czy są zgodne z założeniami dokumentu Strategii,
- **Skuteczność:** W jakim stopniu realizowane projekty przyczyniają się osiągnięcia zakładanych celów?
- **Efektywność:** Jaki jest stosunek zasobów realizowanych projektów oraz nakładów na nie do osiągniętych produktów i rezultatów?
- **Użyteczność:** Czy osiągnięte produkty i rezultaty realizowanych projektów będą użyteczne, funkcjonalne dla mieszkańców (interesariuszy), czy mieszkańcy będą z nich korzystać oraz czy pojawiły się pozytywne lub negatywne efekty uboczne?
- **Trwałość:** Czy na poziomie użyteczności realizowanych projektów pozostaną trwałe zmiany i czy zmiany te będą użyteczne przez długi czas?

Ewaluacja będzie dokonywana za pomocą badań uwzględniających źródła wtórne i źródła pierwotne. Jej najważniejszym elementem będzie zdiagnozowanie zmian, jakie zaszły w wyniku realizacji projektów strategicznych i komplementarnych.

Dla dokonania oceny oddziaływania realizacji Strategii na całokształt systemu społeczno-gospodarczego Aglomeracji Konińskiej zaproponowano utworzenie zestawu wskaźników strategicznych. Wskaźniki takie stanowią element nadrzędny w przyjętej hierarchii wskaźników. Odnoszą się do oddziaływania na rozwój OFAK w znacznie szerszym rozumieniu, wykraczającym poza poziom projektu i jego bezpośrednich efektów. Stąd niekiedy w zarządzaniu strategicznym zwykło nazywać się je zamiennie mianem wskaźników kontekstowych.

Wskaźniki te funkcjonują na poziomie wizji strategicznej. Ich powiązanie z działaniami prowadzonymi na podstawie Strategii i ich rezultatami odbywa się za wskazanego pomocą systemu celów. Z uwagi na ogólny charakter wskaźników kontekstowych możliwe będzie porównywanie przemian i procesów zachodzących w OFAK z podobnymi aglomeracjami na

zasadzie benchmarkingu. Zasadą jest przyjęcie stosunkowo niewielkiej palety wskaźników, stanowiących powszechnie przyjmowane wymiary „sukcesu” obszaru. Zmiana wartości wskaźników strategicznych w czasie pozwoli ocenić efektywność realizowanych projektów strategicznych oraz siłę ich oddziaływania na zrównoważony rozwój całej Aglomeracji i osiągnięcie zamierzonych celów. Zakłada się, że kwantyfikacja tych wskaźników nie będzie wymagać dodatkowych badań, lecz będzie wynikała z powszechnie dostępnych statystyk i rankingów.

Wskaźniki strategiczne przyporządkowane do poszczególnych filarów wizji zostały przedstawione poniżej:

- Aglomeracja Konińska – oferuje dobre warunki życia i pracy (społeczności):
 - Wskaźniki dotyczące dostępu do lekarzy opieki podstawowej i specjalistów w układzie wojewódzkim,
 - Saldo migracji w gminach z saldem ujemnym / w odniesieniu do całego OFAK,
 - Średnia długość życia,
 - Stopa bezrobocia rejestrowanego w relacji do średniej w województwie,
 - Odsetek ludności zagrożonej ubóstwem w Aglomeracji,
 - Zdawalność egzaminów maturalnych,
 - Udział dochodów własnych w budżetach gmin,
 - Mieszkania komunalne oddane do użytku na 1000 mieszkańców.
- Polski lider nowych gałęzi produkcji przemysłowej, w tym w oparciu o czystą energię ze źródeł lokalnych oraz wiodący obszar logistyki i magazynowania:
 - Moc zainstalowana w energetyce (w tym w podziale na źródła energii) – udział w produkcji krajowej,
 - Produkcja energii – udział w produkcji krajowej,
 - Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca,
 - Atrakcyjność inwestycyjna dla działalności produkcyjnej (w zakresie określonych technologii),
 - Atrakcyjność inwestycyjna dla działalności logistyczno – magazynowej,
 - Liczba firm posiadających krajowe / regionalne centra dystrybucyjno – magazynowe w OFAK.
- Aglomeracja Konińska miejscem wypoczynku i aktywnej turystyki:
 - Odsetek turystów spędzających w Aglomeracji 2 i więcej nocy / turystów zagranicznych,
 - Rozpoznawalność marek i obszaru w badaniach opinii,
 - Pozytywna ocena wizerunku Aglomeracji (w badaniach opinii, panelach eksperckich, kwerendach prasy i portali tematycznych, o zasięgu krajowym / wojewódzkim).

Biorąc pod uwagę okres podejmowanych działań, które podlegać będą ocenie, proponowana procedura ewaluacyjna należy do typu ex-post (po). Ten typ ewaluacji pokazuje czy i w jaki sposób, udało się nam osiągnąć zamierzone cele, jakim kosztem, a także, czego i z jakich powodów nie udało się zrealizować, jaki wpływ realizacja projektów strategicznych miała na interesariuszy (mieszkańców, przedsiębiorców, itd.).

Z uwagi na charakter oceny ex-post, pełna ewaluacja będzie możliwa dopiero po zakończeniu okresu programowania Strategii, po zrealizowaniu większości projektów i zgromadzeniu informacji monitoringowych. W przypadku prowadzenia badania w innych okolicznościach, raport ewaluacyjny powinien zostać dostosowany do stanu realizacji projektu oraz zakresu zebranych danych.

XIII. Zakończenie. Zasady aktualizacji Strategii rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej

Dynamicznie zachodzące zmiany w otoczeniu regionalnym, krajowym jak i globalnym, charakteryzujące współczesną cywilizację, powodują konieczność szybkiego reagowania i adaptacji do nowych warunków społeczno-gospodarczych. Zachodzące procesy społeczno-cywilizacyjne powodują, że niektóre postulowane cele i założenia określone w dokumentach strategicznych tracą swoją aktualność i nie są dostosowane do nowej sytuacji panującej w otoczeniu. Ponadto prowadzenie stałego monitoringu stopnia realizacji projektów oraz ewaluacji osiągania celów strategicznych określonych w dokumencie, pozwala na właściwą identyfikację zdezaktualizowanych projektów i zadań oraz określenie koniecznych do wprowadzenia zmian.

Dlatego też przyjęto, iż dokument Strategii rozwoju Aglomeracji Konińskiej powinien być dokumentem otwartym. Takie podejście umożliwi bowiem identyfikację jej zdezaktualizowanych założeń, dokonanie zmian jej zapisów wraz z określeniem odpowiednich kierunków rozwoju oraz wyselekcjonowanie dodatkowych projektów, które w największym stopniu będą oddziaływały na dalszy rozwój OFAK.

Dzięki dostosowaniu zakładanych pierwotnie celów Strategii do aktualnych warunków społeczno-ekonomicznych oraz określeniu nowych projektów strategicznych wzrasta poziom efektywnego zarządzania procesem strategicznym oraz skuteczność realizacji założeń zrównoważonego rozwoju Aglomeracji.

Przy aktualizacji zapisów Strategii należy pamiętać o zachowaniu ciągłości procesu strategicznego. Postulaty pierwotnie określone w dokumencie, których założenia są wciąż aktualne, nie powinny ulec zmianie, a jedynie zostać uzupełnione. Takie podejście pozwala na spójne, długookresowe i czytelne zarządzanie procesem rozwoju.

Przewiduje się, iż ewentualna aktualizacja Strategii rozwoju Aglomeracji Konińskiej możliwa będzie po upływie połowy okresu jej wdrażania. Aktualizacji i uzupełnienia dokumentu będzie można dokonać po akceptacji proponowanych zmian przez władze współtworzących samorządów / w ramach aglomeracyjnego związku celowego.

Wnioski płynące z badań ewaluacyjnych służą wprowadzeniu odpowiednich udoskonaleń i zmian, które zniwelują oddziaływanie zidentyfikowanych niedoskonałości i braków, przyczyniając się do usprawnienia procesu wdrażania założeń Strategii. Jednocześnie dane z raportu ewaluacyjnego stanowią podstawę do planowania przyszłych działań prorozwojowych oraz ewentualnej aktualizacji zapisów Strategii rozwoju OFAK.

Szczegółowa metodyka przeprowadzenia ewaluacji jak również wzór raportu ewaluacyjnego, zostanie opracowany przez podmiot realizujący proces ewaluacji.

Bibliografia:

Monografie, artykuły w czasopismach naukowych i branżowych:

1. Bednarek-Szczepańska M., Więckowski M., Komornicki T. 2010. Konflikty przestrzenne w wybranych gminach, [w:] P. Śleszyński i J. Solon (red.), Prace planistyczne a konflikty przestrzenne w gminach, Studia KPZK PAN, 130, Warszawa, s. 90-120.
2. Bilicka E. 2011. Marketing terytorialny i jego rola w rozwoju miasta na przykładzie Konina. UAM Poznań (praca magisterska, niepublikowana).
3. Billert A. 2012. Likwidacja podmiotowości polskich miast i ich degradacja jako wynik błędnej polityki rozwoju państwa [w:] Zielone Wiadomości 1/2012.
4. Churski P. 2011. Obszary wzrostu i obszary stagnacji gospodarczej w Polsce – kontekst teoretyczny. W: (red.) P. Churski P., 2011. Zróżnicowania regionalne w Polsce. Biuletyn KPZK PAN. Zeszyt 248. Warszawa, s. 9 - 43.
5. Dubownik A. 2011. Rola Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej w przekształcaniach rolnictwa w województwie wielkopolskim. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
6. Dyba W. M., Strykiewicz T. 2012. Zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno – gospodarczego gmin województwa wielkopolskiego w świetle realizacji polityki intraregionalnej. Biuletyn Instytutu Geografii Społeczno – Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM - Seria Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna, nr 19. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
7. FUGO S.A. - 50 lat działalności [w:] Węgiel brunatny, Nr 1/78/2012 (specjalny) <http://www.ppwb.org.pl/wb/78/16.php>
8. Kaniecki A. 1991. Zmiany stosunków wodnych okolic Konina związane z działalnością kopalnictwa odkrywkowego [w:] Stankowski W. (red.) Przemiany środowiska geograficznego obszaru Konin – Turek. UAM Poznań.
9. Koleje Górnicze KWB "Konin" [w:] „Węgiel brunatny” nr 2/63/2008, <http://www.ppwb.org.pl/wb/63/6.php>
10. Komornicki T., Śleszyński P., Rosik P., Pomianowski W. 2009. Dostępność przestrzenna jako przesłanka kształtowania polskiej polityki transportowej, Biuletyn KPZK PAN nr 241.
11. Kowalski M. 2000. Geografia wyborcza Polski. Przestrzenne zróżnicowanie zachowań wyborczych Polaków w latach 1989 – 1998. GeopoliticalStudies vol. 7, IGiPZ PAN, Warszawa.
12. Kulikowski R. 2012. Produktywność i towarowość rolnictwa w Polsce; Barometr Regionalny, nr 4(30).
13. Lista 500 2014. „Rzeczpospolita” 23.04.2014 (dodatek).
14. Makulski E. ks. 2004. Powołanie i służba. Wyd. ZET.
15. Mintzberg H., Waters J. 1985. Of Strategies, Deliberate and Emergent [w:] Strategic Management Journal, Vol. 6, No. 3 (Jul. - Sep., 1985), s. 257-272.
16. Parysek J. 2006. Wprowadzenie do gospodarki przestrzennej, Wyd. Naukowe UAM, Poznań.
17. Polska Niezwykła. Województwa Wielkopolskie i Lubuskie, 2009. Wyd. Demart,

Warszawa.

18. Popiołek A. 2014. Tani jak Polak? Dość konkurowania niskimi płacami [w:] Gazeta Wyborcza (wydanie elektroniczne) 19.05.2014
19. Rekultywacja terenów pogórnicych w polskich kopalniach odkrywkowych [w:] Węgiel brunatny, nr 3/84
20. Rogatka K. 2013. Dynamika i struktura ruchu budowlanego w Polsce na początku XXI wieku, praca doktorska wykonana na Wydziale Nauk o Ziemi UMK w Toruniu (niepublikowana).
21. Rosenkiewicz K. 2012. Obszary funkcjonalne jako nowa kategoria polityki regionalnej i polityki przestrzennej w Polsce. Biuletyn Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM - Seria Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna, Nr 17-18, s. 71-88.
22. Rudnicki R. 2010. Zróżnicowanie przestrzenne wykorzystania funduszy Unii Europejskiej przez gospodarstwa rolne w Polsce. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
23. Stankowski W. (red.) 1991. Przemiany środowiska geograficznego obszaru Konin – Turek. UAM Poznań.
24. Start odkrywki "Tomisławice [w:] „Węgiel Brunatny” 2010, Nr 2/71
25. Szerfenberg R. 2013. Standaryzacja usług społecznych. CRZL, Warszawa.
26. Szymańska D. 2009. Geografia Osadnictwa PWN, Warszawa.
27. Śleszyński P. 2010. Stan i jakość zagospodarowania przestrzennego w Polsce w świetle badań geograficznych. https://www.mir.gov.pl/rozwoj_regionalny/Polityka_przestrzenna/Wspolpraca_badawczo_rozwojowa/
28. Śleszyński P. 2013. Delimitacja Miejskich Obszarów Funkcjonalnych stolic województw. „Przegląd Geograficzny” Nr 85.2, s. 173–197.
29. Tajduś A., Czaja P., Kasztelewicz Z. 2010. Stan obecny i strategia rozwoju branży węgla brunatnego w Polsce w I połowie XXI wieku [w:] „Górnictwo i geologia”, t. 3, zeszyt 5.
30. „Węgiel brunatny” 2014, Nr 1/86 <http://www.ppwb.org.pl/wb/86/9.php> [dostęp: 14.04.2014].
31. Wieloodkrywkowa Kopalnia <Konin> [w:] „Węgiel brunatny” 2012, nr 1/78 <http://www.ppwb.org.pl/wb/78/10.php>

Dokumenty i opracowania urzędowe:

1. Atlas Rolnictwa Polskiego, cz. 10, s. 4
http://www.igipz.pan.pl/tl_files/igipz/ZGWiRL/ARP/10.Produkcja%20rolnictwa.pdf
[dostęp: 25.04.2014]
2. Centrum Analiz Regionalnych i Lokalnych, Warszawa 2012. Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2012. Województwo Wielkopolskie.
3. Dokumenty strategiczne gmin z terenu Aglomeracji Konińskiej (strategie, plany rozwoju lokalnego).
4. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2013. Aktywność ekonomiczna ludności Polski. Narodowy Spisu Powszechny Ludności i Mieszkań 2011. s. 25.

5. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2014. Dojazdy do pracy. Narodowy Spis Ludności i Mieszkań 2011
6. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa. Bank Danych Lokalnych, dane szczegółowe 2002-2012. www.stat.gov.PL
7. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa. Bank Danych Lokalnych. Statystyczne Vademecum Samorządowca. Portret powiatu konińskiego 2012
8. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2012. Statystyczne Vademecum Samorządowca. Portret powiatu konińskiego.
9. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa. Turystyka w 2012 r.
10. Konin 2013. Podstawowe dane statystyczne. US w Poznaniu.
11. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego gmin z terenu Aglomeracji Konińskiej.
12. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 2010. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie.
13. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 2012, Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.
14. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju 2014. Programowanie perspektywy finansowej 2014 – 2020 - Umowa Partnerstwa
15. Oferta sprzedaży (prospekt emisyjny) ZE PAK, 2013 r.
16. Polska Organizacja Turystyczna 2012. Marketingowa strategia Polski w sektorze turystyki na lata 2012–2020.
17. Starostwo Powiatowe w Koninie 2012. Strategia Komunikacji Marketingowej.
18. Starostwo Powiatowe w Koninie, 2013. Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Konińskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do roku 2020.
19. Starostwo Powiatowe w Koninie, 2013. Badanie potencjału przedsiębiorstw (w ramach projektu „Partnerzy dla rozwoju”).
20. Starostwo Powiatowe w Koninie, 2014. Plan rozwoju lokalnego powiatu konińskiego 2007-2013 – aktualizacja.
21. Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin z terenu Aglomeracji Konińskiej.
22. Urząd Miasta Konina 2007. Strategia Rozwoju Konina 2007 – 2015.
23. Urząd Miasta Konina 2014. Raport - Identyfikacja liderów gospodarczych Konina w czterech kluczowych branżach dla strategii rozwoju miasta
24. Urząd Miasta Konina 2014. Raport o przedsiębiorczości w latach 2009 – 2013.
25. Urząd Miasta Konina 2014. Strategia Rozwoju Konina 2007 – 2015. Monitoring realizacji zadań strategicznych zamykający. Raport o ekonomicznych stratach i społecznych kosztach niekontrolowanej urbanizacji w Polsce. www.igipz.PAN.PL
26. Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego 2010. Energetyka odnawialna w Wielkopolsce. Uwarunkowania rozwoju.
27. Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego 2010. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego.

28. Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego 2013. Zasady i kryteria wyznaczania obszarów funkcjonalnych w województwie wielkopolskim. Dokument wdrożeniowy zaktualizowanej Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku.
29. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu. Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2012.
30. Zarząd Województwa Wielkopolskiego 2012. Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020.

Spisy tabel, rycin, fotografii.

Tab. 1 Liczba i powierzchnia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w Aglomeracji Konińskiej (w tym uchwalonych na podstawie ustawy z 2003 roku) (2012)....	24
Tab. 2 Struktura i cechy charakterystyczne planowania miejscowego w Aglomeracji Konińskiej (2012).....	25
Tab. 3 Natężenie wydawania decyzji o warunkach zabudowy w Aglomeracji Konińskiej (2008 - 2012).....	28
Tab. 4 Struktura wielkości gospodarstw indywidualnych w Aglomeracji Konińskiej na tle województwa i kraju.	46
Tab. 5 Struktura zasiewów gospodarstw indywidualnych w Aglomeracji Konińskiej na tle województwa i kraju (2010).	48
Tab. 6 Hodowla i obsada zwierząt gospodarskich – OFAK na tle województwa (2010).....	51
Tab. 7 Zmiany pogłowia bydła w Aglomeracji w latach 1996-2010 na tle województwa i kraju.	53
Tab. 8 Zmiany pogłowia trzody chlewnej w Aglomeracji w latach 1996-2010 na tle województwa i kraju.	55
Tab. 9 Zmiany pogłowia drobiu w Aglomeracji w latach 1996-2010 na tle województwa i kraju.	57
Tab. 10 Źródła utrzymania gospodarstw rolnych (2010).....	62
Tab. 11 Powierzchnia, ludność, zmiany zaludnienia gmin Aglomeracji w latach 2008-2012. .	64
Tab. 12 Przyrost naturalny w Aglomeracji na tle Polski, województwa i podregionów przeważająco wiejskich (PW) w latach 2002 – 2012.....	66
Tab. 13 Salda migracji wewnętrznych (krajowych) w Aglomeracji Konińskiej w latach 1995-2012 w podziale na miasta i tereny wiejskie.	68
Tab. 14 Struktura ekonomiczna ludności w Aglomeracji Konińskiej na tle województwa, kraju i podregionów PW w latach 2002 – 2012.....	71
Tab. 15 Poziom przedsiębiorczości i struktura podmiotów gospodarczych w Aglomeracji wg sekcji PKD.....	89
Tab. 16 Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach Aglomeracji.....	92
Tab. 17 Ceny zakupu i stawki najmu gruntów i lokali pod działalność gospodarczą w Koninie (2014).....	94
Tab. 18 Zasoby mieszkaniowe w Aglomeracji w latach 2008 – 2012 – wskaźniki.	96
Tab. 19 Komunalne zasoby mieszkaniowe w Aglomeracji Konińskiej w latach 2008 – 2012.	99
Tab. 20 Koszty kupna i wynajmu nieruchomości w Koninie i okolicach (2014).....	101
Tab. 21 Zakres obowiązkowej nauki języków obcych w gimnazjach Aglomeracji.....	105
Tab. 22 Dostępność nadobowiązkowej nauki języków obcych w OFAK (szkoły podstawowe).	106

Tab. 23 Dostępność nadobowiązkowej nauki języków obcych w OFAK (gimnazja).	107
Tab. 24 Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w 2013 r. w układzie gmin OFAK.....	108
Tab. 25 Przychodnie i praktyki lekarskie w Aglomeracji Konińskiej.	115
Tab. 26 Zmiany liczebności personelu lekarskiego w Aglomeracji w latach 2008-2011 na tle obszarów porównywanych.....	117
Tab. 27 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 aptekę w Aglomeracji Konińskiej.....	118
Tab. 28 Liczba korzystających z pomocy społecznej.	120
Tab. 29 Korzystanie ze świadczeń rodzinnych (na dzieci) – Aglomeracja Konińska na tle porównywanych obszarów (2008-2012).	120
Tab. 30 Wypadki na drogach i ich ofiary w latach 2011-2012.	122
Tab. 31 Odsetek korzystających z podstawowych sieci infrastruktury w Aglomeracji Konińskiej.....	135
Tab. 32 Baza noclegowa w gminach Aglomeracji Konińskiej w latach 2008 - 2012.....	154
Tab. 33 Turyści korzystający z bazy noclegowej OFAK w latach 2008 – 2012 – porównania.	155
Tab. 34 Struktura dochodów gmin Aglomeracji na tle Wielkopolski i Polski.	162
Tab. 35 Formy współpracy samorządów Aglomeracji Konińskiej.	163
Tab. 36 Mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia rozwoju Aglomeracji Konińskiej – zestawienie.	175
Tab. 37 Podsumowanie korelacji w poszczególnych parach czynników rozwoju.....	183
Tab.38. Miejsce zamieszkania respondentów.	194
Tab. 39 Ankietowani według grup społeczno – zawodowych.	194
Tab. 40 Ocena priorytetów Strategii rozwoju OFAK w ocenie badanych mieszkańców.	195
Tab. 41. Ocena celów szczegółowych Strategii rozwoju OFAK w ocenie badanych mieszkańców.	195
Tab. 42 Spójność Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska z Strategią Europa 2020.....	206
Tab. 43 Spójność Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska z Długookresową Strategią Rozwoju Kraju-Polska 2030	207
Tab. 44 Spójność Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska z Strategią Rozwoju Kraju 2020	208
Tab. 45 Spójność Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego2010-2020	210
Tab. 46 Spójność Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska z Umową Partnerstwa	211
Tab. 47 Spójność Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska z Projektem Założeń Krajowej Polityki Miejskiej.....	213
Tab. 48 Spójność Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska ze Zaktualizowaną Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020.....	214
Tab. 49 Spójność Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska z Projektem Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Wielkopolskiego na lata 2014-2020	215
Tab. 50 Spójność Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska z Załozeniami Strategii Rozwoju Powiatu Konińskiego.	216
Tab. 51 Spójność Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska z Planem Rozwoju Lokalnego Powiatu Konińskiego (aktualizacja 2014)	217
Tab. 52 Spójność Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska ze Strategią Rozwoju Konina 2007 - 2015.....	219

Tab. 53 Wykaz działań strategicznych stanowiących realizację wypracowanych celów Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska.....	223
Tab. 54 Mocne i słabe strony Aglomeracji Konińskiej.....	304
Tab. 55 Szanse i zagrożenia Aglomeracji Konińskiej.	305
Tab. 56 Korelacje: mocne strony - szanse, szanse - mocne strony.	307
Tab. 57 Korelacje: słabe strony - szanse, szanse - słabe strony.	309
Tab. 58 Korelacje słabe strony -zagrożenia, zagrożenia-słabe strony.	312
Tab. 59 Korelacje mocne strony - zagrożenia, zagrożenia - mocne strony.....	314
Ryc. 1 Mapa Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej w układzie gmin.....	8
Ryc. 2 Położenie Aglomeracji Konińskiej na tle regionalizacji fizycznogeograficznej Polski.	17
Ryc. 3 Udział poszczególnych użytków w powierzchni ogółem (2012) – porównania.	23
Ryc. 4 Struktura wykształcenia mieszkańców Aglomeracji Konińskiej – porównania (NSP 2011).	72
Ryc. 5 Struktura wykształcenia mieszkańców miast w Aglomeracji Konińskiej – porównania (NSP 2011).	72
Ryc. 6 Struktura wykształcenia mieszkańców wsi w Aglomeracji Konińskiej – porównania (NSP 2011).	73
Ryc. 7 Struktura wykształcenia kobiet w Aglomeracji Konińskiej – porównania (NSP 2011).	73
Ryc. 8 Struktura wykształcenia mężczyzn w Aglomeracji Konińskiej – porównania (NSP 2011).	74
Ryc. 9 Źródła utrzymania mieszkańców Aglomeracji Konińskiej (NSP 2011).	78
Ryc. 10 Wskaźniki aktywności zawodowej mieszkańców OFAK (NSP 2011).	79
Ryc. 11 Wskaźniki aktywności zawodowej mieszkańców miast OFAK (NSP 2011).	80
Ryc. 12 Wskaźniki aktywności zawodowej mieszkańców wsi w OFAK (NSP 2011).	80
Ryc. 13 Zmiany zasobów mieszkaniowych OFAK na tle województwa i kraju w latach 2008 – 2012.	97
Ryc. 14 Liczba lekarzy i lekarzy – dentystów na 10 000 mieszkańców – porównania.	117
Ryc. 15 Odsetki korzystających z pomocy społecznej.	119
Ryc. 16 Udział dzieci objętych zasiłkiem rodzinnym.	121
Ryc. 17 Wskaźniki dotyczące wypadków (skala logarytmiczna) na tle innych obszarów.	122
Ryc. 18 Dostęp do bibliotek i książek w Aglomeracji Konińskiej – porównania.....	146
Ryc. 19 Czytelnictwo w Aglomeracji Konińskiej – porównania.	146
Ryc. 20 Podstawowe dane dotyczące klubów i kadry instruktorskiej w Aglomeracji.....	149
Ryc. 21 Aktywność sportowa dorosłych mieszkańców Aglomeracji na tle porównywanych obszarów.	150
Ryc. 22 Aktywność sportowa dzieci i młodzieży w OFAK na tle porównywanych obszarów.	151
Ryc. 23 Miejsca noclegowe na 1000 mieszkańców – porównanie.	153
Ryc. 24 Wskaźniki ruchu turystycznego w OFAK – porównanie.	156
Ryc. 25 Stopień wykorzystania bazy noclegowej – porównanie.	156
Ryc. 26 Średnia długość pobytu w OFAK – porównanie.	157
Ryc. 27 Obszary działania organizacji pozarządowych z terenu Konina.....	166
Ryc. 28 Strategiczne obszary rozwojowe OFAK.	187
Ryc. 29 Obszary strategicznej interwencji (OSI) na terenie OFAK.....	192
Fot. 1 Panorama okolic Konina z wieży widokowej na Złotej Górze (gm. Krzymów).	16
Fot. 2 Zbiornik w Kozarzewku po rekultywacji terenów pokopalnianych.....	1

Fot. 3 Park rekreacji i aktywności fizycznej w Kleczewie – rekultywacja terenów pokopalnianych.	31
Fot. 4 Transport Maszyn z odkrywki „Lubstów” na „Tomisławice”	32
Fot. 5 Jezioro Ślesieńskie.....	38
Fot. 6 Autostrada A2.....	124
Fot. 7 Park Kulturowy w Kazimierzu Biskupim	144

Załączniki

Załącznik 1.

Analiza SWOT

Tab. 54 Mocne i słabe strony Aglomeracji Konińskiej.

Mocne strony	Skala	Słabe strony	Skala	Słabe strony	Skala
	320		450		450
	Waga		Waga		Waga
Korzystne położenie w przestrzeni Polski i Europy, bardzo dobra międzygałęziowa dostępność transportowa Aglomeracji, możliwości rozwoju transportu, w tym żeglugi	0,06	Niedobory współpracy samorządów w Aglomeracji	0,03	Niedobory wyposażenia w sieci kanalizacyjne oraz oczyszczalnie ścieków	0,02
Dogodne powiązania z Poznaniem i zachodnią Wielkopolską	0,02	Rozproszenie osadnictwa, chaos i nieład przestrzenny	0,02	Niewykorzystane możliwości gazyfikacji	0,01
Silne powiązania funkcjonalne pomiędzy partnerami (wzmocnione działalnością PAK KWB Konin S.A.)	0,04	Ryzyko powodziowe (brak polderu Golina)	0,02	Niebezpieczne odcinki dróg (brak chodników, wydzielonych ścieżek rowerowych na dojazdach do jezior)	0,03
Współpraca samorządów na rzecz wspólnego rozwoju terytorium	0,04	Zły stan wód powierzchniowych	0,02	Ograniczona dostępność biomasy pochodzenia rolniczego i leśnego	0,03
Cenne walory przyrodnicze, wyznaczenie zróżnicowanych terenów chronionych, zmniejszona emisja zanieczyszczeń	0,05	Uciążliwości środowiskowe związane z działalnością górniczą	0,04	Brak lekarzy specjalistów, zwłaszcza w mniejszych miejscowościach	0,02
Bliskość miejsc zamieszkania / pracy i wypoczynku	0,02	Zanieczyszczenia powietrza pochodzące z komunikacji i z niskiej emisji (pyły)	0,02	Braki podstawowej opieki medycznej w gminach wiejskich	0,02
Powszechne występowanie złóż węgla brunatnego	0,06	Niewystarczająca świadomość ekologiczna (palenie śmieciami, dzikie wysypiska, zanieczyszczanie lasów i wód)	0,02	Niewystarczająca często mobilność służb mundurowych	0,01
Różnorodne zasoby kopalin, pozwalające na rozwój różnorodnych rodzajów produkcji materiałów budowlanych	0,02	Trudne warunki dla rolnictwa (słabe gleby, małe opady)	0,04	Wizerunek obszaru zdegradowanego	0,02
Zasoby wód geotermalnych	0,03	Słabe wyposażenie rolnictwa w maszyny	0,02	Znaczny udział wyeksploatowanej bazy noclegowej, słabe wyposażenie niektórych obiektów turystycznych ,	0,01
Tradycje rolnicze	0,03	Niska towarowość rolnictwa – mały potencjał inwestycyjny gospodarstw	0,02	Sezonowość usług turystycznych, zmniejszająca się liczba korzystających z noclegów, w tym zza granicy	0,01
Możliwości rozwoju upraw energetycznych	0,03	Niewystarczający poziom wykorzystania środków pomocowych w rolnictwie	0,02	Problemy z dojazdem, np. do Lichenia	0,01
Dobre warunki do hodowli ryb	0,01	Niski poziom urodzeń - starzenie się społeczeństwa	0,04	Brak identyfikacji wielkopolskiej wśród części mieszkańców OFAK, protekcyjne nastawienie ze strony poznańskiej	0,02
Względnie „młoda” struktura demograficzna	0,05	Wysokie bezrobocie	0,04	Słabe powiązania (zwłaszcza komunikacyjne) z Kaliszem	0,01
Duża mobilność i zaradność mieszkańców	0,02	Niskie pensje i niepewność zatrudnienia, zła atmosfera w miejscach pracy	0,03		
Duże zasoby wykwalifikowanych pracowników z przygotowaniem technicznym	0,05	Niedostosowanie kwalifikacji części osób do potrzeb rynku pracy	0,02		
Doświadczenia w skomplikowanych procesach produkcyjnych	0,05	Niedobór miejsc pracy dla kobiet	0,03		
Atrakcyjnie położone tereny inwestycyjne	0,03	Duży udział długotrwale bezrobotnych, brak ofert pracy	0,03		
Duży zasób uzbrojonych terenów przemysłowych	0,03	Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców, „orientacja na przetrwanie” u części mieszkańców	0,04		
Rozwinięta produkcja energii elektrycznej przy minimalizacji oddziaływania na środowisko	0,06	Znaczny zakres wyjazdów zarobkowych – ubytki potencjału ludnościowego i "eurosieroctwo"	0,02		
Nadwyżki ciepła w Koninie	0,01	Postępujące ubożenie niektórych grup społecznych, zbyt mało efektywne i trwałe wsparcie ze strony opieki społecznej	0,01		
Dobre warunki dla energetyki odnawialnej	0,04	Niskie wydatki inwestycyjne i innowacyjność przedsiębiorstw	0,02		
Kultywowanie lokalnych tradycji	0,02	Małe możliwości inwestycyjne budżetów części gmin	0,02		
Zróżnicowana oferta kulturalna	0,02	Brak mieszkań komunalnych, socjalnych, pod wynajem	0,02		
Rozpoznawalne w Polsce miejsca i obiekty (zwłaszcza Sanktuarium w Licheniu)	0,04	Słabe wyniki egzaminów maturalnych i testów gimnazjalnych	0,03		
Duża atrakcyjność krajobrazu	0,03	Duży ruch na drogach	0,02		
Tereny pokopalniane jako atrakcja turystyczna	0,02	Niekorzystny przebieg dróg (zwłaszcza DK 25)	0,02		
Duży udział miejsc w hotelach	0,01	Brak wystarczającej liczby mostów przez Wartę	0,01		
Wysokie ogólne poczucie bezpieczeństwa	0,02	Brak obwodnic	0,02		
Dobra znajomość zagadnień rozwoju lokalnego, wyzwań i barier rozwojowych, liczne organizacje pozarządowe działające na rzecz rozwoju Obszaru	0,04	Niedostrzeżenie potencjału transportowego kolei	0,02		
Integracja mieszkańców wokół problematyki rozwoju Aglomeracji	0,01	Zaniedbanie śródlądowych dróg wodnych	0,02		
Wysoka frekwencja w wyborach samorządowych	0,01	Brak połączeń autobusowych pomiędzy gminami poza Koninem	0,03		
Współpraca uczelni i instytucji otoczenia biznesu z administracją na rzecz dostosowania edukacji do potrzeb rynku pracy	0,03	Niedostateczna oferta i brak integracji transportu publicznego wewnątrz Aglomeracji	0,02		

Opracowanie własne.

Tab. 55 Szanse i zagrożenia Aglomeracji Konińskiej.

Szanse	Skala	Zagrożenia	Skala
	290		190
	Waga		Waga
Dostępność funduszy zewnętrznych	0,07	Zanieczyszczenie i utrata zasobów wód podziemnych	0,04
Wzrost znaczenia polityki miejskiej – nowe instrumenty wspierające rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych	0,02	Obniżanie jakości rynku pracy	0,11
Polepszanie ogólnego stanu środowiska	0,04	Spadek aktywności budowlanej, mniejsze zapotrzebowanie na prace sezonowe	0,04
Rosnące zapotrzebowanie na zdrową żywność	0,04	Problemy finansowe związane z rozwojem i utrzymaniem infrastruktury na terenach staromiejskich i podmiejskich	0,04
Poprawa struktury wielkościowej gospodarstw	0,04	Pogłębione starzenie społeczeństwa – wzrost zapotrzebowania na opiekę zdrowotną i świadczenia społeczne	0,09
Możliwość intensyfikacji hodowli, rozwój chowu owiec i kóz	0,02	Pogarszanie się dostępu do służby zdrowia	0,08
Rozwój gospodarki rybackiej	0,02	Konflikty w społeczności związane z powiększeniem się rozwarstwienia	0,05
Integracja producentów rolnych	0,02	Obniżanie dostępności do Konina i postępujące wykluczenie części mieszkańców gmin peryferyjnych	0,06
Rozwój specjalizacji w rolnictwie	0,04	Rosnąca konkurencja innych ośrodków miejskich, zwiększony odpływ mieszkańców, w tym specjalistów „drenaż mózgow”	0,06
Możliwość wykorzystania węgla brunatnego jako nawozu	0,01	Nasilanie się patologii związanych z rozpadem rodzin	0,08
Rozwój upraw energetycznych	0,02	Rezygnacja części społeczności z pracy na rzecz rozwoju i dobra wspólnego	0,03
Wykreowanie produktów lokalnych i „mody” na nie	0,02	Dążenie do eliminacji wydobycia i wykorzystania węgla brunatnego w energetyce – „wygaszenie” Zagłębia Konińskiego	0,09
Rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego i przechowalnictwa	0,03	Ograniczanie perspektyw rozwoju lokalnych przedsiębiorstw przez skoncentrowanie zachęt na pozyskanie inwestorów zewnętrznych	0,04
Rozwój sieci szerokopasmowych (możliwości telepracy / rozwój e-usług)	0,06	Wzrost zatłoczenia i pogarszanie się stanu dróg	0,04
Rozwój elastycznych form zatrudnienia	0,06	Spadek atrakcyjności lokalizacyjnej w wyniku inwestycji na innych obszarach lub zmiany głównych kierunków i środków transportu	0,04
Wzrastające znaczenie szkolnictwa zawodowego, wzrastająca świadomość potrzeb rynku pracy przy wyborze kierunku nauki	0,03	Starzenie się właścicieli gospodarstw – obniżanie się potencjału innowacyjnego	0,03
Integracja komunikacji publicznej („jeden bilet w OFAK”)	0,03	Konkurencja ze strony innych rodzajów działalności – rezygnacja z produkcji zdrowej żywności	0,03
Rozwój nowych technologii wykorzystania surowców, zwłaszcza węgla brunatnego	0,06	Wypieranie rodzimej żywności przez import	0,03
Wzrost znaczenia produkcji przemysłowej w gospodarce (reindustrializacja)	0,03	Ograniczanie powszechnego dostępu do brzegów jezior	0,02
Wzrost zapotrzebowania na energię, zwłaszcza odnawialną	0,05		
Wykorzystanie kolei górniczych KWB Konin	0,03		
Możliwości integracji różnych sieci transportowych	0,04		
Pozytywne zmiany w ofercie kulturalnej	0,03		
Wykorzystanie reliktywów około 100 km sieci kolei wąskotorowych – potencjalna atrakcja turystyczna	0,02		
Upowszechnianie zdrowego (sportowego) stylu życia	0,02		
Rozwój uzdrowisk	0,04		
Rozwój sektora SPA	0,05		
Rozwój sektora „Trzeciego Wieku” („srebrnego rynku” – „silver market”)	0,03		
Wzrost kooperacji z czołowymi przedsiębiorstwami Wielkopolski	0,02		

Opracowanie własne.

KORELACJE: MOCNE STRONY – SZANSE, SZANSE – MOCNE STRONY

Wskazane szanse rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracja Konińska mogą przyczynić się do dalszego wzmocnienia mocnych stron OFAK. Również zidentyfikowane w toku diagnozy strategicznej mocne strony Obszaru mogą w wielu przypadkach ułatwiać i wzmacniać wykorzystanie szans stojących przed rozwojem tego terytorium.

W tym zestawieniu liczba dwustronnych korelacji jest znaczna, aczkolwiek ich siła jest najczęściej średnia lub słaba. Szczególnie wiele oddziaływań może nastąpić między dostępnością funduszy zewnętrznych a większością mocnych stron. Szczególnie duże oddziaływanie pozytywne może zająć w stosunku do współpracy na rzecz rozwoju terytorium, ale też wsparcie odpowiednimi środkami na rozwój może wzmocnić walory związane z położeniem Aglomeracji, wykorzystanie surowców, zasobów pracy, produkcję przemysłową i produkcję energii z różnorodnych źródeł. Wyraźne korzystne oddziaływanie może też zająć między wsparciem funduszami pomocowymi a wykorzystaniem wód geotermalnych, w mniejszym, ale widocznym zakresie – także w stosunku do pozostałych walorów turystyczno – wypoczynkowych Aglomeracji Konińskiej.

Wzrost znaczenia produkcji przemysłowej może wzbudzić korzystne zmiany w zakresie wykorzystania zasobów pracy i kwalifikacji miejscowych pracowników. Rozwój działalności uzdrowiskowej, sektora SPA i gospodarki „Trzeciego Wieku” („Silver Market”) może mieć szczególną wagę w związku z centralnym położeniem Aglomeracji w Polsce i niewielką odległością od Poznania.

Spośród silnych stron najkorzystniej na wykorzystanie szans mogą wpłynąć te związane z współpracą i powiązaniem funkcjonalnymi partnerów tworzących OFAK oraz dobra znajomość zagadnień rozwoju lokalnego i aktywność miejscowych organizacji.

Tab. 56 Korelacje: mocne strony - szanse, szanse - mocne strony.

Strategia ofensywna	Dostępność funduszy zewnętrznych																										
	Wzrost znaczenia polityki miejskiej – nowe instrumenty wspierające rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych	Polepszanie ogólnego stanu środowiska	Rosnące zapotrzebowanie na zdrową żywność	Poprawa struktury wielkościowej gospodarstw	Możliwość intensyfikacji hodowli, rozwój chowu owiec i kóz	Rozwój gospodarki rybackiej	Integracja producentów rolnych	Rozwój specjalizacji w rolnictwie	Możliwość wykorzystania węgla brunatnego jako nawozu	Rozwój upraw energetycznych	Wykreowanie produktów lokalnych i „mody” na nie	Rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego i przechwalnictwa	Rozwój sieci szerokopasmowych (możliwości telepracy / rozwój e-usług)	Rozwój elastycznych form zatrudnienia	Wzrastające znaczenie szkolnictwa zawodowego, wzrastająca świadomość potrzeb rynku pracy przy wyborze kierunku nauki	Integracja komunikacji publicznej („jeden bilet w OFAK”)	Rozwój nowych technologii wykorzystania surowców, zwłaszcza węgla brunatnego	Wzrost znaczenia produkcji przemysłowej w gospodarce (reindustrializacja)	Wzrost zapotrzebowania na energię, zwłaszcza odnawialną	Wykorzystanie kolei górniczych KWB Konin	Możliwość integracji różnych sieci transportowych	Pozytywne zmiany w ofercie kulturalnej	Wykorzystanie relikwów około 100 km sieci kolei wąskotorowych – potencjalna atrakcja turystyczna	Upowszechnianie zdrowego (sportowego) stylu życia	Rozwój uzdrowisk	Rozwój sektora SPA	Rozwój sektora „Trzeciego Wieku” („srebrnego rynku” – „silver market”)
Korzystne położenie w przestrzeni Polski i Europy, bardzo dobra międzygałęziowa dostępność transportowa Aglomeracji, możliwości rozwoju transportu, w tym żeglugi	0,26	0,08	0,11								0,09						0,10		0,19	0,20				0,21	0,22	0,09	0,25
Dogodne powiązania z Poznaniem i zachodnią Wielkopolską	0,09	0,04	0,06								0,05						0,05				0,06			0,12	0,13	0,05	0,16
Silne powiązania funkcjonalne pomiędzy partnerami (wzmocnione działalnością PAK KWB Konin S.A.)	0,11	0,17									0,07	0,19			0,30		0,08		0,21	0,24	0,08	0,06		0,08	0,09	0,14	
Współpraca samorządów na rzecz wspólnego rozwoju terytorium	0,45	0,24	0,09							0,06	0,14	0,30	0,10	0,07	0,31				0,15	0,33	0,16	0,20	0,06	0,26	0,28	0,21	0,13
Cenne walory przyrodnicze, wyznaczenie zróżnicowanych terenów chronionych, zmniejszona emisja zanieczyszczeń	0,12		0,09	0,19	0,07	0,07					0,13												0,13	0,18	0,20	0,08	
Bliskość miejsc zamieszkania / pracy i wypoczynku	0,08		0,06												0,05						0,05		0,03	0,11	0,13		
Powszechne występowanie złóż węgla brunatnego									0,22								0,49		0,22								
Różnorodne zasoby kopalni, pozwalające na rozwój różnorodnych rodzajów produkcji materiałów budowlanych																	0,25	0,11									0,04
Zasoby wód geotermalnych	0,31		0,08																0,33				0,10	0,30	0,33	0,06	0,06
Tradycje rolnicze	0,09		0,21	0,07	0,08	0,09	0,05	0,13	0,04	0,05	0,08	0,11															
Możliwości rozwoju upraw energetycznych	0,19							0,13		0,18									0,15								
Dobre warunki do hodowli ryb			0,05			0,06																					
Względnie „młoda” struktura demograficzna																	0,08				0,08	0,06					
Duża mobilność i zaradność mieszkańców	0,09						0,04	0,06		0,04	0,04	0,05	0,08	0,08	0,10	0,06											
Duże zasoby wykwalifikowanych pracowników z przygotowaniem technicznym	0,37														0,16		0,23	0,26									
Doświadczenia w skomplikowanych procesach produkcyjnych	0,24														0,08		0,23	0,26									
Atrakcyjnie położone tereny inwestycyjne	0,31	0,15									0,12						0,14				0,14						0,06
Duży zasób uzbrojonych terenów przemysłowych	0,31	0,15									0,12						0,14				0,07						0,06
Rozwinięta produkcja energii elektrycznej przy minimalizacji oddziaływania na środowisko	0,25									0,31							0,24		0,42								
Nadwyżki ciepła w Koninie	0,16									0,03	0,07						0,21	0,09	0,12					0,10	0,12	0,04	
Dobre warunki dla energetyki odnawialnej	0,33		0,09							0,12							0,10		0,18								
Kultywowanie lokalnych tradycji	0,09																				0,21						
Zróżnicowana oferta kulturalna	0,17										0,03										0,20						
Rozpoznawalne w Polsce miejsca i obiekty (zwłaszcza Sanktuarium w Licheniu)																					0,08			0,16	0,18	0,20	
Duża atrakcyjność krajobrazu	0,21																						0,05	0,15	0,17	0,06	
Tereny pokopalniane jako atrakcja turystyczna	0,26	0,04																					0,04				
Duży udział miejsc w hotelach	0,16																							0,11	0,12	0,04	
Wysokie ogólne poczucie bezpieczeństwa																											
Dobra znajomość zagadnień rozwoju lokalnego, wyzwań i barier rozwojowych, liczne organizacje pozarządowe działające na rzecz rozwoju Obszaru	0,21	0,11	0,08	0,08	0,05	0,06	0,06	0,16	0,05	0,12	0,11	0,07	0,19	0,10	0,13	0,14	0,10	0,07	0,07	0,15	0,14	0,12		0,08	0,09	0,13	0,06
Integracja mieszkańców wokół problematyki rozwoju Aglomeracji	0,16	0,06	0,06								0,03				0,04						0,09	0,04	0,03				
Wysoka frekwencja w wyborach samorządowych																0,05											
Współpraca uczelni i instytucji otoczenia biznesu z administracją na rzecz dostosowania edukacji do potrzeb rynku pracy	0,28	0,08															0,08	0,08	0,21								0,05

Opracowanie własne.

KORELACJE: SŁABE STRONY – SZANSE, SZANSE – SŁABE STRONY

Poniższa macierz zawiera zdecydowanie najwięcej stwierdzonych dwustronnych korelacji, przy czym również i tu dominują oddziaływania średnie i słabe. Dostępność funduszy zewnętrznych ponownie może mieć pozytywne oddziaływanie, tym razem na większość słabych stron, szczególnie w dziedzinach rynku pracy, innowacyjności, małego potencjału inwestycyjnego samorządów, ale także w kierunku wzmocnienia współpracy samorządów, poprawy stanu środowiska, zmian w rolnictwie czy w zakresie transportu.

W niemal wszystkich wymienionych tematach (poza problemami rolnictwa) może zaznaczyć się pozytywne oddziaływanie instrumentów polityki miejskiej.

Przemiany związane z rynkiem pracy (możliwości telepracy, rozwój elastycznych form zatrudnienia) mogą pozytywnie oddziaływać na problemy w tej sferze, szczególnie miejsc pracy dla kobiet czy niskiej aktywności zawodowej i przedsiębiorczości.

Pozytywne oddziaływanie na dominujące, ale przeżywające kryzysy gałęzie przemysłu i energetykę mogą mieć nowe technologie, powrót do przemysłu (reindustrializacja) i zwiększone zapotrzebowanie na energię. Z kolei szanse związane z nowymi rodzajami turystyki, wypoczynku, działalności uzdrowiskowej i w zakresie innych zabiegów zdrowotnych mogą wpłynąć pozytywnie na lokalną gospodarkę w dość szerokim zakresie – zarówno niwelując braki możliwości zatrudnienia, jak i zwiększając możliwości budżetowe samorządów.

Słabe strony mogą jednak osłabiać szanse. Mankamenty współpracy samorządów mogą osłabić wykorzystanie funduszy zewnętrznych, ale także oddziaływanie innych szans związanych z nowymi kierunkami rozwoju i koniecznością współpracy w celu skutecznego pozyskiwania inwestycji czy adaptacją do zmian.

Czynnikami hamującymi zmiany w rolnictwie mogą być niski potencjał produkcyjny i inwestycyjny gospodarstw.

Jednak jako najsilniejsze destymulanty rozwoju, zwłaszcza w zakresie szans związanych z nowymi formami zatrudnienia, produkcją przemysłową, rozwojem energetyki czy turystyki i wypoczynku należy uznać problemy rynku pracy, a zwłaszcza ogólnie niski poziom przedsiębiorczości oraz „orientację na przetrwanie” u części mieszkańców.

Tab. 57 Korelacje: słabe strony - szanse, szanse - słabe strony.

Strategia konkurencyjna	Dostępność funduszy zewnętrznych																											
	Wzrost znaczenia polityki miejskiej – nowe instrumenty wspierające rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych	Polepszanie ogólnego stanu środowiska	Rosnące zapotrzebowanie na zdrową żywność	Poprawa struktury wielkościowej gospodarstw	Możliwość intensyfikacji hodowli, rozwój chowu owiec i kóz	Rozwój gospodarki rybackiej	Integracja producentów rolnych	Rozwój specjalizacji w rolnictwie	Możliwość wykorzystania węgla brunatnego jako nawozu	Rozwój upraw energetycznych	Wykreowanie produktów lokalnych i „mody” na nie	Rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego i przetochwalnictwa	Rozwój sieci szerokopasmowych (możliwości telepracy / rozwój e-usług)	Rozwój elastycznych form zatrudnienia	zawodowego, wzrastająca świadomość potrzeb rynku pracy przy wyborze kierunku	Integracja komunikacji publicznej („jeden bilet w OFAK”)	Rozwój nowych technologii wykorzystania surowców, zwłaszcza węgla brunatnego	Wzrost znaczenia produkcji przemysłowej w gospodarce (reindustrializacja)	Wzrost zapotrzebowania na energię, zwłaszcza odnawialną	Wykorzystanie kolei górniczych KWB Konin	Możliwości integracji różnych sieci transportowych	Pozytywne zmiany w ofercie kulturalnej wykorzystywane przez mieszkańców	Wykorzystanie potencjalnej atrakcyjności turystycznej	Upowszechnianie zdrowego (sportowego) stylu życia	Rozwój uzdrowisk	Rozwój sektora SPA	Rozwój sektora „Trzeciego Wieku” („srebrnego rynku” – „silver market”)	Wzrost kooperacji z człowiekami przedsiębiorstwami Wielkopolski
Niedobory współpracy samorządów w Aglomeracji	0,29	0,18	0,07								0,04	0,05	0,16		0,05	0,12	0,18	0,18	0,15	0,17	0,19	0,06	0,15		0,20	0,22	0,16	0,05
Rozproszenie osadnictwa, chaos i nieład przestrzenny	0,18	0,07	0,06																									
Ryzyko powodziowe (brak polderu Golina)	0,08					0,07																						
Zły stan wód powierzchniowych	0,09	0,04																										
Uciążliwości środowiskowe związane z działalnością górniczą	0,21	0,05	0,16																									
Zanieczyszczenia powietrza pochodzące z komunikacji i z niskiej emisji (pyły)	0,18	0,07	0,13	0,06																				0,07	0,06			
Niewystarczająca świadomość ekologiczna (palenie śmieciami, dzikie wysypiska, zanieczyszczanie lasów i wód)	0,09	0,04	0,13																					0,07	0,06			
Trudne warunki dla rolnictwa (słabe gleby, małe opady)								0,08	0,05																			
Słabe wyposażenie rolnictwa w maszyny	0,09			0,06	0,07	0,04		0,18		0,04		0,05																
Niska towarowość rolnictwa – mały potencjał inwestycyjny gospodarstw	0,27			0,13	0,18	0,15	0,16	0,12	0,25	0,07	0,12	0,11	0,19															
Niewystarczający poziom wykorzystania środków pomocowych w rolnictwie	0,08			0,18	0,17	0,10	0,11	0,11	0,17	0,06	0,11	0,10	0,13															
Niski poziom urodzeń - starzenie się społeczeństwa																	0,10	0,08				0,08						
Wysokie bezrobocie	0,11	0,06											0,10	0,21	0,07		0,21	0,16	0,09			0,08			0,17	0,19	0,14	0,07
Niskie pensje i niepewność zatrudnienia, zła atmosfera w miejscach pracy													0,09	0,18			0,19	0,14	0,08			0,07		0,05	0,07	0,08	0,06	0,05
Niedostosowanie kwalifikacji części osób do potrzeb rynku pracy	0,09	0,04											0,08	0,08	0,10		0,26	0,18	0,07						0,07	0,07	0,05	0,05
Niedobór miejsc pracy dla kobiet	0,10	0,05											0,34	0,35	0,06			0,06				0,06			0,14	0,15	0,11	0,05
Duży udział długotrwale bezrobotnych, brak ofert pracy	0,10	0,05											0,09	0,18	0,06			0,19	0,13	0,08		0,07			0,14	0,16	0,12	0,05
Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców, „orientacja na przetrwanie” u części mieszkańców	0,33	0,11		0,17	0,16	0,17	0,18	0,18	0,24	0,11	0,18	0,17	0,20	0,29	0,30	0,27		0,10	0,15	0,09		0,07		0,06	0,16	0,18	0,14	0,06
Znaczny zakres wyjazdów zarobkowych – ubytki potencjału ludnościowego i "eurosieroctwo"												0,05	0,16	0,17	0,05		0,17	0,12	0,07			0,06			0,13	0,15	0,10	0,05
Postępujące ubożenie niektórych grup społecznych, zbyt mało efektywne i trwałe	0,08	0,03										0,04	0,06	0,07			0,14	0,09	0,06			0,09		0,03	0,05	0,06	0,04	0,03

KORELACJE: SŁABE STRONY – ZAGROŻENIA, ZAGROŻENIA – SŁABE STRONY

Najbardziej niepożądane dla oczekiwanego rozwoju OFAK mogą być wzajemne oddziaływania słabych stron i zagrożeń.

W tym przypadku korelacje są również dość liczne, przy czym wykazują szczególne skupienie w zakresie problemów rynku pracy. Ewentualne dalsze pogorszenie jakości tego rynku w Aglomeracji wywołać może, z dużym prawdopodobieństwem, bardzo silne zwiększenie problemów w tej sferze, a przez to – również w zakresie demografii i problemów społecznych. Jako konkretne problemy, który mogą być przyczynami dalszych kryzysów w tych dziedzinach należy wskazać zapowiadaną niekiedy likwidację zagłębia węglowego oraz narastającą konkurencję ze strony innych ośrodków, oferujących korzystniejsze warunki zatrudnienia.

Tab. 58 Korelacje słabe strony -zagrożenia, zagrożenia-słabe strony.

Strategia defensywna	Zanieczyszczenie i utrata zasobów wód podziemnych																	
	Obniżanie jakości rynku pracy																	
Spadek aktywności budowlanej, mniejsze zapotrzebowanie na prace sezonowe																		
Problemy finansowe związane z rozwojem i utrzymaniem infrastruktury na terenach staromiejskich i podmiejskich																		
Pogłębione starzenie społeczeństwa – wzrost zapotrzebowania na opiekę zdrowotną i świadczenia społeczne																		
Pogorszenie się dostępu do służby zdrowia																		
Konflikty w społeczności związane z powiększeniem się rozwarstwienia																		
Obniżanie dostępności do Konina i postępujące wykluczenie części mieszkańców gmin peryferyjnych																		
Rosnąca konkurencja innych ośrodków miejskich, zwiększony odpływ mieszkańców, w tym specjalistów „drenaż mózgów”																		
Nasilanie się patologii związanych z rozpadem rodzin																		
Rezygnacja części społeczności z pracy na rzecz rozwoju i dobra wspólnego																		
Dążenie do eliminacji wydobycia i wykorzystania węgla brunatnego w energetyce – „wygaszenie” Zagłębia Koniniego																		
Ograniczanie perspektyw rozwoju lokalnych przedsiębiorstw przez skoncentrowanie zachęt na pozyskanie inwestorów zewnętrznych																		
Wzrost zatłoczenia i pogorszenie się stanu dróg																		
Spadek atrakcyjności lokalizacyjnej w wyniku inwestycji na innych obszarach lub zmiany głównych kierunków i środków transportu																		
Starzenie się właścicieli gospodarstw – obniżanie się potencjału innowacyjnego																		
Konkurencja ze strony innych rodzajów działalności – rezygnacja z produkcji zdrowej żywności																		
Wypieranie rodzimej żywności przez import																		
Ograniczanie powszechnego dostępu do brzegów jezior																		
Niedobory współpracy samorządów w Aglomeracji	0,07	0,13		0,14		0,11	0,08	0,17	0,09	0,11	0,12		0,06	0,06				0,10
Rozproszenie osadnictwa, chaos i nieład przestrzenny	0,12			0,19		0,21		0,16						0,11				0,12
Ryzyko powodziowe (brak polderu Golina)	0,06																	
Zły stan wód powierzchniowych																		
Uciążliwości środowiskowe związane z działalnością górniczą	0,16												0,26	0,14	0,08			
Zanieczyszczenia powietrza pochodzące z komunikacji i z niskiej emisji (pyły)															0,06		0,05	
Niewystarczająca świadomość ekologiczna (palenie śmieciami, dzikie wysypiska, zanieczyszczanie lasów i wód)	0,12														0,06			
Trudne warunki dla rolnictwa (słabe gleby, małe opady)																0,05	0,09	
Słabe wyposażenie rolnictwa w maszyny																0,05	0,08	
Niska towarowość rolnictwa – mały potencjał inwestycyjny gospodarstw																0,23	0,14	0,09
Niewystarczający poziom wykorzystania środków pomocowych w rolnictwie																0,08	0,18	0,04
Niski poziom urodzeń - starzenie się społeczeństwa		0,29	0,16	0,15	0,51			0,21	0,12		0,14				0,12			
Wysokie bezrobocie		0,56	0,17	0,07			0,15	0,10	0,18	0,21	0,11	0,28	0,08		0,17			
Niskie pensje i niepewność zatrudnienia, zła atmosfera w miejscach pracy		0,55	0,08	0,07			0,33		0,18	0,11	0,12	0,26	0,07		0,15			
Niedostosowanie kwalifikacji części osób do potrzeb rynku pracy		0,53										0,24						
Niedobór miejsc pracy dla kobiet		0,56						0,21										
Duży udział długotrwale bezrobotnych, brak ofert pracy		0,53	0,07				0,15	0,09	0,18	0,21	0,11	0,25	0,13		0,07			
Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców, „orientacja na przetrwanie” u części mieszkańców		0,37	0,13		0,13				0,35		0,08		0,20					
Znaczny zakres wyjazdów zarobkowych – ubytki potencjału ludnościowego i "eurosieroctwo"		0,51	0,13	0,06	0,11		0,08		0,18	0,20	0,10	0,24	0,06		0,07	0,05		
Postępujące ubożenie niektórych grup społecznych, zbyt mało efektywne i trwałe wsparcie ze strony opieki społecznej		0,23	0,11	0,12			0,15	0,13		0,29	0,10	0,21		0,05			0,04	
Niskie wydatki inwestycyjne i innowacyjność przedsiębiorstw		0,25							0,17			0,11	0,17					
Małe możliwości inwestycyjne budżetów części gmin	0,07			0,27	0,23				0,09			0,23		0,07	0,06			
Brak mieszkań komunalnych, socjalnych, pod wynajem				0,06					0,16									
Słabe wyniki egzaminów maturalnych i testów gimnazjalnych		0,24							0,09									
Duży ruch na drogach								0,14						0,10				
Niekorzystny przebieg dróg (zwłaszcza DK 25)								0,16						0,11				
Brak wystarczającej liczby mostów przez Wartę								0,08						0,11				
Brak obwodnic														0,17				
Niedostrzeżenie potencjału transportowego kolei														0,13	0,07			
Zaniedbanie śródlądowych dróg wodnych														0,11	0,06			
Brak połączeń autobusowych pomiędzy gminami poza Koninem						0,20								0,11				
Niedostateczna oferta i brak integracji transportu publicznego wewnątrz Aglomeracji						0,20		0,14						0,10				
Niedobory wyposażenia w sieci kanalizacyjne oraz oczyszczalnie ścieków	0,14			0,12														
Niewykorzystane możliwości gazyfikacji				0,11														
Niebezpieczne odcinki dróg (brak chodników, wydzielonych ścieżek rowerowych na dojazdach do jezior)				0,07										0,13				
Ograniczona dostępność biomasy pochodzenia rolniczego i leśnego																		
Brak lekarzy specjalistów, zwłaszcza w mniejszych miejscowościach					0,20	0,19			0,09									
Braki podstawowej opieki medycznej w gminach wiejskich					0,18	0,17			0,08									
Niewystarczająca często mobilność służb mundurowych										0,08								
Wizerunek obszaru zdegradowanego				0,04								0,28		0,04	0,08			
Znaczny udział wyeksploatowanej bazy noclegowej, słabe wyposażenie niektórych obiektów turystycznych															0,04			
Sezonowość usług turystycznych, zmniejszająca się liczba korzystających z noclegów, w tym zza granicy															0,04			
Problemy z dojazdem, np. do Lichenia														0,07	0,08			
Brak identyfikacji wielkopolskiej wśród części mieszkańców OFAK, protekcyjna nastawienie ze strony poznańskiej								0,06	0,09						0,11			
Słabe powiązania (zwłaszcza komunikacyjne) z Kaliszem															0,04			

KORELACJE: MOCNE STRONY – ZAGROŻENIA, ZAGROŻENIA – MOCNE STRONY

Zagrożenia dla rozwoju Aglomeracji Konińskiej, choć liczne i często silne, nie wpływają z reguły na kluczowe mocne strony, z wyjątkiem występowania złóż węgla brunatnego. W wypadku rezygnacji z wydobycia OFAK stracić może podstawowy czynnik, który był przyczyną urbanizacji i rozwoju gospodarczego obszaru przez wiele dekad po 1945 r., i wokół którego wytworzyły się liczne powiązania funkcjonalne.

Jednak dobra znajomość zagadnień rozwoju lokalnego, wyzwań i barier rozwojowych, liczne organizacje pozarządowe działające na rzecz rozwoju Obszaru oraz podjęta i rozwijana współpraca władz publicznych mogą przyczynić się do eliminacji czy zniwelowania wielu zagrożeń poprzez odpowiednie reagowanie.

Tab. 59 Korelacje mocne strony - zagrożenia, zagrożenia - mocne strony

Strategia konserwatywna	Zanieczyszczenie i utrata zasobów wód podziemnych	Obniżanie jakości rynku pracy	Spadek aktywności budowlanej, mniejsze zapotrzebowanie na prace sezonowe	Problemy finansowe związane z rozwojem i utrzymaniem infrastruktury na terenach staromiejskich i podmiejskich	Pogięzione starzenie społeczeństwa – wzrost zapotrzebowania na opiekę zdrowotną i świadczenia społeczne	Pogarszanie się dostępu do służby zdrowia	Konflikty w społeczności związane z powiększeniem się rozwarstwienia	Obniżanie dostępności do Konina i postępujące wykluczenie części mieszkańców gmin peryferyjnych	Rosnąca konkurencja innych ośrodków miejskich, zwiększony odpływ mieszkańców, w tym specjalistów „drenaż mózgowy”	Nasilanie się patologii związanych z rozpadem rodzin	Rezygnacja części społeczności z pracy na rzecz rozwoju i dobra wspólnego	Dążenie do eliminacji wydobycia i wykorzystania węgla brunatnego w energetyce – „wygaszenie” Zagłębia Koninowskiego	Ograniczenie perspektyw rozwoju lokalnych przedsiębiorstw przez skoncentrowanie zachęt na pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych	Wzrost zatłoczenia i pogarszanie się stanu dróg	Spadek atrakcyjności lokalizacyjnej w wyniku inwestycji na innych obszarach lub zmiany głównych kierunków i środków transportu	Starzenie się właścicieli gospodarstw – obniżanie się potencjału innowacyjnego	Konkurencja ze strony innych rodzajów działalności – rezygnacja z produkcji zdrowej żywności	Wypieranie rodzimej żywności przez import	Ograniczanie powszechnego dostępu do brzegów jezior
	Korzystne położenie w przestrzeni Polski i Europy, bardzo dobra międzygałęziowa dostępność transportowa Aglomeracji, możliwości rozwoju transportu, w tym żeglugi												0,16						
Dogodne powiązania z Poznaniem i zachodnią Wielkopolską		0,12	0,06									0,11							
Silne powiązania funkcjonalne pomiędzy partnerami (wzmocnione działalnością PAK KWB Konin S.A.)								0,10				0,14							
Współpraca samorządów na rzecz wspólnego rozwoju terytorium	0,09	0,15	0,09			0,13		0,10				0,14		0,08	0,09				0,06
Cenne walory przyrodnicze, wyznaczenie zróżnicowanych terenów chronionych, zmniejszona emisja zanieczyszczeń																			
Bliskość miejsc zamieszkania / pracy i wypoczynku																			
Powszechne występowanie złóż węgla brunatnego												0,46							
Różnorodne zasoby kopalin, pozwalające na rozwój różnorodnych rodzajów produkcji materiałów budowlanych			0,13																
Zasoby wód geotermalnych														0,08					
Tradycje rolnicze																			
Możliwości rozwoju upraw energetycznych																		0,05	
Dobre warunki do hodowli ryb																			
Względnie „młoda” struktura demograficzna					0,41			0,22									0,07		
Duża mobilność i zaradność mieszkańców		0,13	0,13			0,11	0,07					0,12	0,06		0,06		0,05	0,05	
Duże zasoby wykwalifikowanych pracowników z przygotowaniem technicznym		0,16						0,23											
Doświadczenia w skomplikowanych procesach produkcyjnych		0,16						0,12											
Atrakcyjnie położone tereny inwestycyjne		0,14	0,08					0,10				0,26			0,15		0,06		
Duży zasób uzbrojonych terenów przemysłowych		0,14	0,08					0,10				0,26			0,08				
Rozwinięta produkcja energii elektrycznej przy minimalizacji oddziaływania na środowisko		0,16	0,10					0,12				0,30			0,10				
Nadwyżki ciepła w Koninie												0,10							
Dobre warunki dla energetyki odnawialnej												0,14			0,08				
Kultywowanie lokalnych tradycji							0,07				0,05								
Zróżnicowana oferta kulturalna																			
Rozpoznawalne w Polsce miejsca i obiekty (zwłaszcza Sanktuarium w Licheniu)												0,14							
Duża atrakcyjność krajobrazu																			
Tereny pokopalniane jako atrakcja turystyczna		0,12										0,11							
Duży udział miejsc w hotelach																			
Wysokie ogólne poczucie bezpieczeństwa							0,07			0,19			0,05						
Dobra znajomość zagadnień rozwoju lokalnego, wyzwań i barier rozwojowych, liczne organizacje pozarządowe działające na rzecz rozwoju Obszaru		0,14	0,08	0,08	0,13		0,09	0,10		0,12	0,07		0,15	0,07					0,12
Integracja mieszkańców wokół problematyki rozwoju Aglomeracji							0,13			0,09	0,13							0,04	0,03
Wysoka frekwencja w wyborach samorządowych							0,07				0,09								
Współpraca uczelni i instytucji otoczenia biznesu z administracją na rzecz dostosowania edukacji do potrzeb rynku pracy		0,13																	

Opracowanie własne.



POMOC TECHNICZNA
УΔΕΠΠΟΥΔΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ



**MINISTERSTWO
 INFRASTRUKTURY
 I ROZWOJU**



**UNIA EUROPEJSKA
 EUROPEJSKI FUNDUSZ
 ROZWOJU REGIONALNEGO**



Projekt „Aglomeracja konińska – współpraca JST kluczem do nowoczesnego rozwoju gospodarczego”
 jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
 w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013

Załącznik 2.

Wzór kwestionariusza do konsultacji społecznych

FORMULARZ KONSULTACYJNY

„Konsultacje celów i kierunków rozwoju Aglomeracji Konińskiej”

Firma Lider Projekt z Poznania, na zlecenie Starostwa Powiatowego w Koninie realizuje zadanie pt.: „Opracowanie Strategii rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej” w ramach projektu „Aglomeracja Konińska – współpraca JST kluczem do nowoczesnego rozwoju gospodarczego” współfinansowanego przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007 – 2013. W skład Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej (w skrócie: OFAK) wchodzi Miasto Konin, 14 gmin powiatu konińskiego oraz powiat koniński

W celu lepszej realizacji tego zadania zwracamy się do Pana(i) z prośbą o odpowiedź na poniżej zamieszczone pytania. Uzyskane informacje pomogą nam m.in. w przygotowaniu proponowanych kierunków działań rozwojowych na tym terenie.

Ankieta ma charakter anonimowy. Wszelkie uzyskane dane zostaną wykorzystane tylko i wyłącznie do analiz statystycznych. Czas wypełniania kwestionariusza to ok. 10 -15 minut. Serdecznie dziękujemy za udział w badaniu.

METRYCZKA:

1. Płeć		3. Wykształcenie	
1. kobieta		1. podstawowe i gimnazjalne	
2. mężczyzna		2. zawodowe	
2. Wiek		3. średnie (w tym policealne)	
1. 18 – 25 lat		4. wyższe (w tym pomaturalne i licencjat)	
2. 26 – 35 lat		5. odmowa	
3. 36 – 45 lat		4. Miejsce zamieszkania	
4. 46 – 65 lat		Gmina.....	
5. powyżej 65 lat			

KWESTIONARIUSZ WŁAŚCIWY:

1. W Strategii Rozwoju Aglomeracji Konińskiej przyjęto następujące priorytety (wymienione poniżej). Proszę ocenić, czy zgadza się Pani/Pan z tym, że wymienione priorytety zostały określone prawidłowo:			
a. Poprawa warunków życia i pracy przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych	tak	nie	nie mam zdania
(jeśli nie, proszę o podanie krótkiego uzasadnienia).....			
b. Rozwój działalności produkcyjnej, zwłaszcza w oparciu o czystą energię	tak	nie	nie mam zdania

ze źródeł lokalnych (jeśli nie, proszę o podanie krótkiego uzasadnienia).....			
c. Poprawa dostępności transportowej wewnątrz obszaru i rozwój specjalizacji logistyczno – magazynowej	tak	nie	nie mam zdania
(jeśli nie, proszę o podanie krótkiego uzasadnienia).....			
d. Integracja produktów turystyki kulturowej, wypoczynkowej i pielgrzymkowej w oparciu o warunki naturalne (w tym wody geotermalne) i dziedzictwo kulturowe	tak	nie	nie mam zdania
(jeśli nie, proszę o podanie krótkiego uzasadnienia).....			
2. W Strategii Rozwoju Aglomeracji Konińskiej przyjęto następujące cele strategiczne (wymienione poniżej). Proszę ocenić, czy zgadza się Pani/Pan z tym, że wymienione cele strategiczne zostały określone prawidłowo:			
a. Poprawa dostępu do usług i rozwój nowych możliwości pracy w oparciu o infrastrukturę teleinformatyczną (sieci szerokopasmowe)	tak	nie	nie mam zdania
(jeśli nie, proszę o podanie krótkiego uzasadnienia).....			
b. Kształcenie kompetencji zawodowych związanych z zasobami Aglomeracji (zróżnicowanymi nośnikami energii, rozwijanymi strefami przemysłowymi, dostępnością transportową, walorami turystycznymi)	tak	nie	nie mam zdania
(jeśli nie, proszę o podanie krótkiego uzasadnienia).....			
c. Integracja działań instytucji otoczenia biznesu i organizacji pozarządowych we współpracy z organami Administracji na rzecz rozwoju Aglomeracji	tak	nie	nie mam zdania
(jeśli nie, proszę o podanie krótkiego uzasadnienia).....			
d. Ugruntowanie współpracy władz publicznych na rzecz rozwoju OFAK	tak	nie	nie mam zdania
(jeśli nie, proszę o podanie krótkiego uzasadnienia).....			
e. Rozwinięta produkcja energii elektrycznej przy minimalizacji oddziaływania na środowisko	tak	nie	nie mam zdania
(jeśli nie, proszę o podanie krótkiego uzasadnienia).....			
f. Rozwój nowych gałęzi produkcji w oparciu o wykształcone zasoby pracy, tradycje produkcji i dostępne tereny inwestycyjne	tak	nie	nie mam zdania
(jeśli nie, proszę o podanie krótkiego uzasadnienia).....			
g. Poprawa dostępności i spójności sieci transportowej w układzie północ – południe, zwłaszcza skomunikowania stref aktywności gospodarczej	tak	nie	nie mam zdania

(jeśli nie, proszę o podanie krótkiego uzasadnienia).....		
h. Rozwój transportu multimodalnego (poprawa wykorzystania kolei i szlaków wodnych)	tak	nie mam zdania
(jeśli nie, proszę o podanie krótkiego uzasadnienia).....		
i. Rozwój turystyki „dostępnej” dla różnych grup społecznych	tak	nie mam zdania
(jeśli nie, proszę o podanie krótkiego uzasadnienia).....		
j. Rozwój usług odnowy biologicznej	tak	nie mam zdania
(jeśli nie, proszę o podanie krótkiego uzasadnienia).....		
k. Rozwój sektora gospodarki „trzeciego wieku”	tak	nie mam zdania
(jeśli nie, proszę o podanie krótkiego uzasadnienia).....		
l. Wykreowanie rozpoznawalności i pozytywnego wizerunku Aglomeracji	tak	nie mam zdania
(jeśli nie, proszę o podanie krótkiego uzasadnienia).....		
m. Ugruntowanie znaczenia Aglomeracji Konińskiej w Wielkopolsce (OFAK „bramą do Wielkopolski”, regionalnym zagłębem produkcji zdrowej żywności)	tak	nie mam zdania
(jeśli nie, proszę o podanie krótkiego uzasadnienia).....		

Jeszcze raz dziękujemy za udział w badaniu.

Załącznik 3.

Prognoza oddziaływania na środowisko

Zamieszczona w osobnym pliku

Załącznik 4.

Dokumentacja fotograficzna prac nad strategią

Fot. 8 Spotkanie warsztatowe 17.04.2014 r.



Źródło: Starostwo Powiatowe w Koninie.

Fot. 9 Spotkanie warsztatowe 17.04.2014 r.



Źródło: Starostwo Powiatowe w Koninie.

Fot. 10 Spotkanie Stałego Społecznego Zespołu Konsultacyjnego 17.06.2014 r.



Źródło: Starostwo Powiatowe w Koninie.